ព្រះ

ត្រៃបិដកបាលី

នឹង

សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ

អភិធម្មបិដក

វិភង្គ ទុតិយភាគ

៨១

Scan by Mr. Huot kongheang, May 17, 2009 for thormatean,
Book 76-100.

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ

ព.ស ២៥០៨

អភិធម្មបិដកេ

វិភង្គស្ស ទុតិយោ ភាគោ

បច្ចយាការវិភង្គោ

[១] អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ សោកបរិទេវទុក្ខទោមនស្សុបាយាសា សម្ភវន្តិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[២] តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ ទុក្ខេ អញ្ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធេ អញ្ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ អញ្ញាណំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។

អភិធម្មបិដក

វិភង្គ ទុតិយភាគ

បច្ចយាការវិភង្គ

[១] សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ សឡាយតនៈ កើតមាន ព្រោះនាមរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ សោកៈ បរិទេវៈ ទុក្ខៈ ទោមនស្សៈ ឧបាយាសៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

[២] បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹងក្នុងទុក្ខ ការមិនដឹងក្នុងហេតុជាទីកើតឡើងនៃទុក្ខ ការមិនដឹងក្នុងធម៌ជាទីរលត់ទៅនៃទុក្ខ ការមិនដឹងក្នុងបដិបទា ជាដំណើរទៅកាន់ទីរលត់ទុក្ខ នេះហៅថា អវិជ្ជា ។

(៣) តត្ថ កតមេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។ បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ អានេញ្ជាភិសង្ខារោ កាយសង្ខារោ វចីសង្ខារោ ចិត្តសង្ខារោ ។ តត្ថ កតមោ បុញ្ញាភិសង្ខារោ ។ កុសលា ចេតនា កាមាវចរា រូបាវចរា ទានមយា សីលមយា ភាវនាមយា អយំ វុច្ចតិ បុញ្ញាភិសង្ខារោ ។ តត្ថ កតមោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ ។ អកុសលា ចេតនា កាមាវចរា អយំ វុច្ចតិ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ ។ តត្ថ កតមោ អានេញ្ជាភិសង្ខារោ ។ កុសលា ចេតនា អរូបាវចរា អយំ វុច្ចតិ អានេញ្ជាភិសង្ខារោ ។ តត្ថ កតមោ កាយសង្ខារោ ។ កាយសញ្ចេតនា កាយសង្ខារោ វចីសញ្ចេតនា វចីសង្ខារោ មនោសញ្ចេតនា ចិត្តសង្ខារោ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។

(៤) តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ មនោវិញ្ញាណំ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។

(៣) បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អានេញ្ជាភិសង្ខារ កាយសង្ខារ វចីសង្ខារ ចិត្តសង្ខារ ។ បណ្ដាសង្ខារទាំងនោះ បុញ្ញាភិសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនាជាកុសល ជាកាមាវចរ និងរូបាវចរ ដែលសម្រេចដោយទាន សម្រេចដោយសីល សម្រេចដោយភាវនា នេះហៅថា បុញ្ញាភិសង្ខារ ។ បណ្ដាសង្ខារទាំងនោះ អបុញ្ញាភិសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនាជាអកុសល ជាកាមាវចរ នេះហៅថា អបុញ្ញាភិសង្ខារ ។ បណ្ដាសង្ខារទាំងនោះ អានេញ្ជាភិសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនាជាកុសល ជាអរូបាវចរ នេះហៅថា អានេញ្ជាភិសង្ខារ ។ បណ្ដាសង្ខារទាំងនោះ កាយសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ កាយសញ្ចេតនា ឈ្មោះថា កាយសង្ខារ វចីសញ្ចេតនា ឈ្មោះថា វចីសង្ខារ មនោសញ្ចេតនា ឈ្មោះថា ចិត្តសង្ខារ ។ ធម៌ទាំងនេះ ហៅថា សង្ខារទាំងឡាយ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។

(៤) បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុវិញ្ញាណ សោតវិញ្ញាណ ឃានវិញ្ញាណ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ កាយវិញ្ញាណ មនោវិញ្ញាណ នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។

(៥) តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ផស្សោ មនសិការោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ[១] ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចត្តារោ ច មហាភូតា ចតុន្នញ្ច មហាភូតានំ ឧបាទាយ រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ ។

(៦) តត្ថ កតមំ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ ។ ចក្ខាយតនំ សោតាយតនំ ឃានាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ ។

(៧) តត្ថ កតមោ សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ ។ ចក្ខុសម្ផស្សោ សោតសម្ផស្សោ ឃានសម្ផស្សោ ជិវ្ហាសម្ផស្សោ កាយសម្ផស្សោ មនោសម្ផស្សោ អយំ វុច្ចតិ សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ ។

១ ឱ. ម. តត្ថ កតមំ នាមំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមន្តិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ ។

(៥) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ផស្សៈ មនសិការៈ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មហាភូតរូប ៤ និងរូបដែលអាស្រ័យមហាភូតទាំង ៤ នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សឡាយតនៈ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ សោតាយតនៈ ឃានាយតនៈ ជិវ្ហាយតនៈ កាយាយតនៈ មនាយតនៈ នេះហៅថា សឡាយតនៈ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។

(៧) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខុសម្ផ័ស្ស សោតសម្ផ័ស្ស ឃានសម្ផ័ស្ស ជិវ្ហាសម្ផ័ស្ស កាយសម្ផ័ស្ស មនោសម្ផ័ស្ស នេះហៅថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យ ។

(៨) តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ ចក្ខុសម្ផស្សជា វេទនា សោតសម្ផស្សជា វេទនា ឃានសម្ផស្សជា វេទនា ជិវ្ហាសម្ផស្សជា វេទនា កាយសម្ផស្សជា វេទនា មនោសម្ផស្សជា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។

(៩) តត្ថ កតមា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា ។ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា ។

(១០) តត្ថ កតមំ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ។ កាមុបាទានំ ទិដ្ឋុបាទានំ សីលព្វតុបាទានំ អត្តវាទុបាទានំ ឥទំ វុច្ចតិ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ។

(១១) តត្ថ កតមោ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ។ ទុវិធេន ភវោ អត្ថិ កម្មភវោ អត្ថិ ឧបបត្តិភវោ ។ តត្ថ កតមោ កម្មភវោ ។ បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ អានេញ្ជាភិសង្ខារោ អយំ វុច្ចតិ កម្មភវោ សព្វម្បិ ភវគាមិកម្មំ កម្មភវោ ។

(៨) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនា កើតអំពីចក្ខុសម្ផ័ស្ស វេទនា កើតអំពីសោតសម្ផ័ស្ស វេទនា កើតអំពីឃានសម្ផ័ស្ស វេទនា កើតអំពីជិវ្ហាសម្ផ័ស្ស វេទនា កើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស វេទនា កើតអំពីមនោសម្ផ័ស្ស នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។

(៩) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា នេះហៅថា តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។

(១០) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ កាមុបាទាន ទិដ្ឋុបាទាន សីលព្វតុបាទាន អត្តវាទុបាទាន នេះហៅថា ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។

(១១) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ភពមាន ២ គឺកម្មភពក៏មាន ឧបបត្តិភពក៏មាន ។ បណ្តាភពទាំងនោះ កម្មភព តើដូចម្តេច ។ បុញ្ញាភិសង្ខារ អបុញ្ញាភិសង្ខារ អានេញ្ជាភិសង្ខារ នេះហៅថា កម្មភព សូម្បីកម្មទាំងអស់ ដែលជាដំណើរទៅកាន់ភព ក៏ឈ្មោះថា កម្មភពដែរ ។

តត្ថ កតមោ ឧបបត្តិភវោ ។ កាមភវោ រូបភវោ អរូបភវោ សញ្ញាភវោ អសញ្ញាភវោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាភវោ ឯកវោការភវោ ចតុវោការភវោ បញ្ចវោការភវោ អយំ វុច្ចតិ ឧបបត្តិភវោ ។ ឥតិ អយញ្ច កម្មភវោ អយញ្ច ឧបបត្តិភវោ អយំ វុច្ចតិ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ។

(១២) តត្ថ កតមា ភវប្បច្ចយា ជាតិ ។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជាតិ សញ្ជាតិ ឱក្កន្តិ អភិនិព្វត្តិ ខន្ធានំ បាតុភាវោ អាយតនានំ បដិលាភោ អយំ វុច្ចតិ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ។

(១៣) តត្ថ កតមំ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។ អត្ថិ ជរា អត្ថិ មរណំ ។ តត្ថ កតមា ជរា ។

បណ្ដាភពទាំងនោះ ឧបបត្តិភព តើដូចម្ដេច ។ កាមភព រូបភព អរូបភព សញ្ញាភព អសញ្ញាភព នេវសញ្ញានាសញ្ញាភព ឯកវោការ[១]ភព ចតុវោការ[២]ភព បញ្ចវោការ[៣]ភព នេះហៅថា ឧបបត្តិភព ។ កម្មភពនេះផង ឧបបត្តិភពនេះផង នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១២) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការកើត ការកើតព្រម ការចាប់កំណើត ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដនៃខន្ធទាំងឡាយ ការបានចំពោះនូវអាយតនៈទាំងឡាយ ណា របស់សត្វទាំងឡាយនោះ ៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះ ៗ នេះហៅថា ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។

(១៣) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ជរានិងមរណៈកើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ជរាក៏មាន មរណៈក៏មាន ។ បណ្ដាជរានិងមរណៈ

---

១ ភពមានខន្ធ ១ គឺអសញ្ញិភព ។ ២ ភពនោះមានខន្ធ ៤ គឺអរូបភព ។ ៣ ភពមានខន្ធ ៥ គឺភពដ៏សេសក្រៅអំពីភព ២ ប្រការនេះ ។ អដ្ឋកថា (ព្រះសូត្រ) ។

យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហិ តម្ហិ សត្តនិកាយេ ជរា ជីរណតា ខណ្ឌិច្ចំ បាលិច្ចំ វលិត្តចតា អាយុនោ សំហានិ ឥន្ទ្រិយានំ បរិបាកោ អយំ វុច្ចតិ ជរា ។ តត្ថ កតមំ មរណំ ។ យា តេសំ តេសំ សត្តានំ តម្ហា តម្ហា សត្តនិកាយា ចុតិ ចវនតា ភេទោ អន្តរធានំ មច្ចុ មរណំ កាលកិរិយា ខន្ធានំ ភេទោ កឡេវរស្ស និក្ខេបោ ជីវិតិន្ទ្រិយស្ស ឧបច្ឆេទោ ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា ឥទញ្ច មរណំ ឥទំ វុច្ចតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ។

(១៤) តត្ថ កតមោ សោកោ ។ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស សោកោ សោចនា សោចិតត្តំ អន្តោសោកោ អន្តោបរិសោកោ ចេតសោ បរិជ្ឈាយនា ទោមនស្សំ សោកសល្លំ អយំ វុច្ចតិ សោកោ ។

នោះ ជរា តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីចាស់គ្រាំគ្រា ធ្មេញបាក់ សក់ស្កូវ ស្បែកជ្រួញជ្រីវ ការរួញថយនៃអាយុ ការចាស់ទុំនៃឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ណា របស់សត្វទាំងឡាយនោះៗ ក្នុងសត្តនិកាយនោះៗ នេះហៅថា ជរា ។ បណ្តាជរានិងមរណៈនោះ មរណៈ តើដូចម្តេច ។ ការច្យុតិ ការឃ្លាត ការបែកធ្លាយ ការបាត់បង់ មច្ចុ មរណៈ កាលកិរិយា ការបែកធ្លាយនៃខន្ធទាំងឡាយ ការដាក់ចុះនូវសាកសព ការផ្តាច់ផ្តិលនូវជីវិតិន្ទ្រិយ ណា ចាកសត្តនិកាយនោះៗ របស់សត្វទាំងឡាយនោះៗ នេះហៅថា មរណៈ ។ ជរានេះឯង មរណៈនេះឯង នេះហៅថា ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១៤) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សោកៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីសោក អាការសោក ភាពនៃសេចក្តីសោក ការស្ងួតស្ងប់ខាងក្នុង ការក្រៀមក្រំខាងក្នុង ការជ្រប់ស្រពោននៃចិត្ត ការតូចចិត្ត សរគឺសេចក្តីសោក របស់បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្តីវិនាសញាតិ ប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសភោគៈ ប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាស គឺរោគប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្តី ត្រូវសេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្តី ឬប្រកបដោយសេចក្តីវិនាសណាមួយ ឬត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា សោកៈ ។

(១៥) តត្ថ កតមោ បរិទេវោ ។ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាទេវោ បរិទេវោ អាទេវនា បរិទេវនា អាទេវិតត្តំ បរិទេវិតត្តំ វាចា បលាបោ វិប្បលាបោ លាលប្បោ លាលប្បនា លាលប្បិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ បរិទេវោ ។

(១៦) តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ផស្សជំ អសាតំ វេទយិតំ កាយសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។

(១៧) តត្ថ កតមំ ទោមនស្សំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ ។

(១៥) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ បរិទេវៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួល ការខ្សួញយំ អាការខ្សឹកខ្សួល អាការខ្សួញយំ ភាពខ្សឹកខ្សួល ភាពខ្សួញយំ ការពោល ការយំរៀបរាប់ ការយំរណ្ដឹករណ្ដក ការពោលដដែល ៗ អាការពោលដដែល ៗ ភាពពោលដដែល ៗ របស់បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្ដីវិនាសញាតិ ប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសរោគប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្ដី ឬប្រកបដោយសេចក្ដីវិនាសណាមួយ ឬក៏ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា បរិទេវៈ ។

(១៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ទុក្ខៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីមិនត្រេកអរប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍មិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស វេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា ទុក្ខៈ ។

(១៧) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ទោមនស្សៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីមិនត្រេកអរប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស វេទនាមិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្សណា នេះហៅថា ទោមនស្សៈ ។

[១៨] តត្ថ កតមោ ឧបាយាសោ ។ ញាតិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ភោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស រោគព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស សីលព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស ទិដ្ឋិព្យសនេន វា ផុដ្ឋស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ព្យសនេន សមន្នាគតស្ស អញ្ញតរញ្ញតរេន ទុក្ខធម្មេន ផុដ្ឋស្ស អាយាសោ ឧបាយាសោ អាយាសិតត្តំ ឧបាយាសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឧបាយាសោ ។

[១៩] ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សង្គតិ ហោតិ សមាគមោ ហោតិ សមោធានំ ហោតិ បាតុភាវោ ហោតិ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

[២០] អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា

[១៨] បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ ឧបាយាសៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីតានតឹងចិត្ត ភាពតានតឹងចិត្ត ភាពចង្អៀតចង្អល់ចិត្ត របស់បុគ្គលដែលត្រូវសេចក្ដីវិនាសញាតិប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសភោគៈប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសគឺរោគប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសសីលប៉ះពាល់ក្ដី ត្រូវសេចក្ដីវិនាសគឺទិដ្ឋិប៉ះពាល់ក្ដី ឬប្រកបដោយសេចក្ដីវិនាសណាមួយ ឬក៏ត្រូវទុក្ខធម៌ណាមួយ ប៉ះពាល់ហើយ នេះហៅថា ឧបាយាសៈ ។

[១៩] ត្រង់ពាក្យថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺការជួបជុំ ការមូលមក ការប្រជុំចុះ ការកើតប្រាកដ នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

[២០] សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈកើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជា

វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(២១) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(២២) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា

បច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុនាំកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(២១) សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុនាំកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(២២) សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ

តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(២៣) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

បច្ចយចតុក្កំ ។

(២៤) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមហេតុកំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា

តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(២៣) សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ បច្ចយចតុក្កៈ ។

(២៤) សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ មានអាយតនៈទី ៦

ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(២៨) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា អវិជ្ជាហេតុកា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមហេតុកោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាមានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន មានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(២៨) សង្ខារ មានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ផស្សៈមាននាម ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាមានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន មានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(២៦) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមរូបហេតុកំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(២៧) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមរូបហេតុកំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ សឡាយតនហេតុកោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា

(២៦) សង្ខារ មានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ មានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ មានអាយតនៈទី ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា មានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា មានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន មានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(២៧) សង្ខារ មានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ មានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ មានអាយតនៈ ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា មានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ

តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

ហេតុចតុក្កំ ។

[៦៨] អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា អវិជ្ជាសម្បយុត្តា សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ផស្សបច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

តណ្ហា មានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន មានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ ហេតុចតុក្កៈ ។

[៦៨] សង្ខារ ប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមានព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈកើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមានដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(២៩) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមបច្ចយា ផស្សោ នាមសម្បយុត្តោ ផស្សបច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៣០) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមរូបបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមរូបសម្បយុត្តំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ផស្សបច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា

(២៩) សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ផស្សប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៣០) សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូបប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ

ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៣១) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ សឡាយតនសម្បយុត្តោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

សម្បយុត្តចតុក្កំ ។

(៣២) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយាបិ

ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៣១) សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូបប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាម និងអាយតនៈ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា ប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ សម្បយុត្តចតុក្ក ។

(៣២) សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ

វិញ្ញាណំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយាបិ នាមំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៣៣) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ នាមំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ

វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរា និងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៣៣) សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន

ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៣៤) អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារា វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្ប-ច្ចយាបិ នាមរូបំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្ស-ប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទ-នាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហា-បច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបា-ទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវ-ប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៣៤) សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ នាមនិងរូបកើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈ ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបា-ទានជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[៣៥] អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនប្បច្ចយាបិ នាមរូបំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ សឡាយតនំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

អញ្ញមញ្ញចតុក្កំ ។

[៣៦] សង្ខារប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។ បេ ។ វិញ្ញាណប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។ បេ ។ នាមប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។ បេ ។ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។ បេ ។

(៣៥) សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ជាបច្ច័យ អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនាកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ភពកើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ អញ្ញមញ្ញចតុក្កៈ ។

(៣៦) អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បេ ។ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បេ ។ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បេ ។ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ជាបច្ច័យ ។ បេ ។

ផស្សប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។បេ។ វេទនាបច្ចយា អវិជ្ជា ។បេ។ តណ្ហាបច្ចយា អវិជ្ជា ។បេ។ ឧបាទានប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។បេ។ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

មាតិកា ១

(៣៧) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា សទ្ទារម្មណំ វា គន្ធារម្មណំ វា រសារម្មណំ វា ផោដ្ឋព្វារម្មណំ វា ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា

អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។បេ។ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។បេ។ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។បេ។ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ។បេ។ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ មាតិកា ១

(៣៧) ធម៌ទាំងឡាយ ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា អកុសលចិត្ត ដែលច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយទិដ្ឋិ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ក្តី មានក្លិនជាអារម្មណ៍ក្តី មានរសជាអារម្មណ៍ក្តី មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ក្តី មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ

នាមំ នាមប្បច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៣៨) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។

(៣៩) តត្ថ កតមេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។

(៤០) តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។

នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៣៨) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង មិនឃើញ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។

(៣៩) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។

(៤០) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្តៈ សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ហទយៈ ធម្មជាតដ៏ផូរផង់ (គឺភវង្គចិត្ត) ហៅថាមនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។

(៦១) តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។

(៦២) តត្ថ កតមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។

(៦៣) តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។

(៦៤) តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។

(៦១) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។

(៦២) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្តៈ សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញា ហទយៈ ធម្មជាតដ៏ផូរផង់ (គឺភវង្គចិត្ត) ហៅថា មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។

(៦៣) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិចទង្គើច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ។

(៦៤) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីឆ្ងាញ់ពិសារ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ដ៏ឆ្ងាញ់ពិសារ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស វេទនា ដ៏ឆ្ងាញ់ពិសារ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។

(៦៥) តត្ថ កតមា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា ។
យោ រាគោ សារាគោ អនុនយោ អនុរោធោ នន្ទី
នន្ទិរាគោ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ វេទនា-
បច្ចយា តណ្ហា ។

(៦៦) តត្ថ កតមំ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ។
យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។បេ។ តិត្ថាយតនំ វិបរិយេ-
សគ្គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ។

(៦៧) តត្ថ កតមោ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ។
ឋបេត្វា ឧបាទានំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខា-
រក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ ឧបាទាន-
បច្ចយា ភវោ ។

(៦៨) តត្ថ កតមា ភវបច្ចយា ជាតិ ។
យា តេសំ ធម្មានំ ជាតិ សញ្ជាតិ និព្ពត្តិ អភិនិព្ពត្តិ
បាតុភាវោ អយំ វុច្ចតិ ភវបច្ចយា ជាតិ ។

(៦៥) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនា
ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ការត្រេកអរ ការ
ក្ដួចកាន់ ការរីករាយ ការស្រើបស្រាល តម្រេកដ៏ខ្លាំង ណា នៃចិត្ត
នេះហៅថា តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។

(៦៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះ
តណ្ហាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។បេ។ លទ្ធិ
ដូចជាកំពង់គឺទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ក្នុងការស្ទង់គេខុស ណា នេះហៅថា
ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។

(៦៧) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះឧបា-
ទានជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ
វិញ្ញាណខន្ធ វៀរលែងតែឧបាទានចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន
ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ។

(៦៨) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភព
ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការកើត ការកើតព្រម ការផុសឡើង ការ
កើតចំពោះ ការកើតប្រាកដ ណា នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះហៅថា
ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។

(៤៩) តត្ថ កតមំ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។ អត្ថិ ជរា អត្ថិ មរណំ ។ តត្ថ កតមា ជរា ។ យា តេសំ ធម្មានំ ជរា ជីរណតា អាយុនោ សំហានិ អយំ វុច្ចតិ ជរា ។ តត្ថ កតមំ មរណំ ។ យោ តេសំ ធម្មានំ ខយោ វយោ ភេទោ បរិភេទោ អនិច្ចតា អន្តរធានំ ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា ឥទញ្ច មរណំ ឥទំ វុច្ចតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។

(៥០) ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សង្គតិ ហោតិ សមាគមោ ហោតិ សមោធានំ ហោតិ បាតុភាវោ ហោតិ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៥១) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា

(៤៩) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ជរាក៏មាន មរណៈក៏មាន ។ បណ្តាជរានិងមរណៈនោះ ជរា តើដូចម្តេច ។ ការចាស់គ្រាំគ្រា ការរួញថយទៅនៃអាយុ ណា នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះហៅថា ជរា ។ បណ្តាជរានិងមរណៈនោះ មរណៈតើដូចម្តេច ។ ការអស់ទៅ ការសូន្យទៅ ការបែកធ្លាយ ការបែកខ្ចាត់ខ្ចាយ ការមិនទៀង ការបាត់បង់ ណា នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះហៅថា មរណៈ ។ ជរានេះផង មរណៈនេះផង នេះហៅថា ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៥០) ត្រង់ពាក្យថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺការជួបជុំ ការមូលមក ការប្រជុំចុះ ការកើតប្រាកដ នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមានដោយអាការយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៥១) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ

តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[៤២] តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ នាមប្បច្ចយា ផស្សោតិ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ ឋបេត្វា ផស្សំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។

ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៤២) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះ គឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ ចុះបណ្តាធម៌ទាំងនោះ នាម តើដូចម្តេច ។

តត្ថ កតមោ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៨៣) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៨៤) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ អយំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកលែងតែផស្សៈចេញ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ផស្សៈការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិតទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈកើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកហៅថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៨៣) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៨៤) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល

អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ សោតាយតនស្ស ឧបចយោ ឃានាយតនស្ស ឧបចយោ ជិវ្ហាយតនស្ស ឧបចយោ កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ ។ នាមរូបបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនន្តិ អត្ថិ នាមំ

ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំនៃចក្ខាយតនៈ ការសន្សំនៃសោតាយតនៈ ការសន្សំនៃឃានាយតនៈ ការសន្សំនៃជិវ្ហាយតនៈ ការសន្សំនៃកាយាយតនៈ ឬក៏រូបដទៃណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ នាមក៏មាន

អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៤៨) តស្មិំ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា

រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាម និង រូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូបណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះឯង រូបនេះឯង នេះហៅថា នាមនិងរូប ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្តៈ សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណៈនោះណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិចខ្ទិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៤៨) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈ ជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ

តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៨៦) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។

ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៨៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្តៈ សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំនៃចក្ខាយតនៈ ។ បេ ។

កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាម-រូបំ ។ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនន្តិ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចត្តារោ ច មហាភូតា យញ្ច រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាម-រូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ ។ ចក្ខាយតនំ សោតា-យតនំ ឃានាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ ម-នាយតនំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយត-នំ ។ តត្ថ កតមោ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ បេ ។

ការសន្សំនៃកាយាយតនៈ ឬក៏រូបដទៃណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មហាភូតរូបទាំង ៤ ក្ដី មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូបណាក្ដី នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១ ឃានាយតនៈ ១ ជិវ្ហាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ មនាយតនៈ ១ នេះហៅថា អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះសឡាយតនៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការរុកគន្ទិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះ អាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ ។ បេ ។

តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

បច្ចយចតុក្កំ ។

(៤៧) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមហេតុកំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៤៨) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ បច្ចយចតុក្កៈ ។

(៤៧) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈមានអាយតនៈទី ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាមានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានមានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៤៨) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។

យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ តត្ថ កតមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមហេតុកំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមហេតុកំ ។ តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ។

ចេតនា ការបង្ក ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ នាមមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាមមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ ផស្សៈមានអាយតនៈទី ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការខ្ទិតខ្ទិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈមានអាយតនៈទី ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ។

តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា ។ តត្ថ កតមា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា ។ តត្ថ កតមំ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ។ យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ទិដ្ឋិគហនំ ទិដ្ឋិកន្តារោ ទិដ្ឋិវិសូកាយិកំ ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតំ ទិដ្ឋិសញ្ញោជនំ គាហោ បដិគ្គាហោ អភិនិវេសោ បរាមាសោ កុម្មគ្គោ មិច្ឆាបថោ មិច្ឆត្តំ តិត្ថាយតនំ វិបរិយេសគ្គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលនូវអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ កើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស វេទនា ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ តណ្ហាមានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំង ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា តណ្ហាមានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ឧបាទានមានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ព្រៃស្បាតគឺទិដ្ឋិ ផ្លូវឆ្ងាយគឺទិដ្ឋិ បម្រួលគឺទិដ្ឋិ សេចក្ដីញាប់ញ័រគឺទិដ្ឋិ សញ្ញោជនៈគឺទិដ្ឋិ ការប្រកាន់ ការប្រកាន់មាំ ការជាប់ចំពាក់ ការស្ទាបអង្អែល ផ្លូវអាក្រក់ ផ្លូវខុស សភាពខុស លទ្ធិដូចជាកំពង់ ការប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា នេះហៅថា ឧបាទាន មានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងនេះសុទ្ធៈ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៥៩) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមបច្ចយា ផស្សោ នាមហេតុកោ ផស្សបច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៦០) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។

(៥៩) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ មានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ មានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ផស្សៈ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ វេទនា មានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា មានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន មានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៦០) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ មានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ មានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។

តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមហេតុកោតិ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ ឋបេត្វា ផស្សំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមោ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមហេតុកោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមហេតុកោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៦១) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា អវិជ្ជាហេតុកា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមរូបហេតុកំ

មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ មានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា នាមមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា ផស្សៈ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ លើកលែងតែផស្សៈចេញ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈមាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការខ្ទុកខ្ទិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៦១) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមរូបមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូប

ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៦២) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា អវិជ្ជាហេតុកា ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា អវិជ្ជាហេតុកា ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។

ជាបច្ច័យ ផស្សៈ មានអាយតនៈទី ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាមានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានមានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៦២) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។

តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។ កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ នាមរូបបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមរូបហេតុកន្តិ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមរូបបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមរូបហេតុកំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ

បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមនិងរូប មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមានព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំនៃចក្ខាយតនៈ ។បេ។ ការសន្សំនៃកាយាយតនៈ ឬក៏រូបដទៃណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈទី ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូប ណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា

នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមរូបហេតុកំ ។ តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

[៦៣] តស្មិំ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមរូបហេតុកំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ សឡាយតនហេតុកោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាហេតុកា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាហេតុកំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

អាយតនៈទី ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ ផស្សៈមានអាយតនៈទី ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការខ្ទុកខ្ទិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈមានអាយតនៈទី៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[៦៣] ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ មានអាយតនៈ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាមានវេទនាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន មានតណ្ហាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៦៤) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាហេតុកោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។ កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ

[៦៤] បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារមានអវិជ្ជាជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ មានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ នាមនិងរូប មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំ នៃចក្ខាយតនៈ ។បេ។ ការសន្សំ នៃកាយាយតនៈ ឬក៏រូបដទៃណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា

វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណហេតុកំ ។ នាម-រូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមរូបហេតុកន្តិ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចត្តារោ ច មហាភូតា យញ្ច រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមរូបហេតុកំ ។ ចក្ខាយតនំ ។បេ។ មនាយតនំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយ-តនំ នាមរូបហេតុកំ ។ តត្ថ កតមោ សឡាយ-តនប្បច្ចយា ផស្សោ សឡាយតនហេតុកោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ សឡាយ-តនហេតុកោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេ-វលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

ហេតុចតុក្កំ ។

នាមនិងរូប មានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មហាភូតរូបទាំង៤ និងមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូបណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈ៦ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ ។បេ។ មនាយតនៈ នេះហៅថា អាយតនៈ មាននាមនិងរូបជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈមានអាយតនៈ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ សេចក្ដីទង្គុកទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈមានអាយតនៈ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ ហេតុចតុក្កៈ

(៦៥) តស្មិំ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ផស្សបច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៦៦) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។

(៦៥) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៦៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។

តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ ។ តត្ថ កតមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ។ តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា ។

បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការខ្ទុកខ្ទិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។

យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ។ យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។ បេ ។ តិត្ថាយតនំ វិបរិយាសគ្គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(២៧) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមសម្បយុត្តោ

សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស វេទនា ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស នេះហៅថា វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំង ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរតែទិដ្ឋិ ។ បេ ។ លទ្ធិដូចជាកំពង់ ការប្រកាន់ក្នុងការស្វែងរកខុស ណា នេះហៅថា ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[២៧] ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ

ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្ប-ច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៦៨) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសល-មូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជា-បច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា-បច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ ។

វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៦៨) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ ណា នេះហៅថា សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។

វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ ។ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមសម្បយុត្តោតិ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ ឋបេត្វា ផស្សំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមោ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមសម្បយុត្តោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ នាមសម្បយុត្តោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៦៩) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ

វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា ផស្សៈប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែផស្សៈចេញ នេះហៅថា នាម ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៦៩) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប ជានាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ

ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្ប-ច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខ-ក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៧០) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសល-មូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជា-បច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ច-យា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្ប-យុត្តំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។

ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយការយ៉ាងនេះ ។

(៧០) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ ជាអកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមនិងរូប ជានាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្តានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា នាម ។

តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។ កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមំ ។ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ។ តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ។

បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំនៃចក្ខាយតនៈ ។បេ។ ការសន្សំនៃកាយាយតនៈ ឬគឺ រូបដទៃណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ជានាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូប ណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។

យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៧១) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមំ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ សឡាយតនបច្ចយា ផស្សោ សឡាយតនសម្បយុត្តោ ផស្សបច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វេទនាសម្បយុត្តា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ តណ្ហាសម្បយុត្តំ ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៧២) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ

ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការខ្ទុកខ្ទើង ណា នេះហៅថា ផស្សប្រកបដោយអាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៧១) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប ជានាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ • វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហាប្រកបដោយវេទនា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទានប្រកបដោយតណ្ហា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៧២) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល

អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ អវិជ្ជាសម្បយុត្តោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។ កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមំ ។

ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារប្រកបដោយអវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមនិងរូប ជានាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំ នៃចក្ខាយតនៈ ។ បេ ។ ការសន្សំ នៃកាយាយតនៈ ឬក៏ រូបដទៃ ណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ជានាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ គឺនិយាយ

នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចត្តារោ ច មហាភូតា យញ្ច រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ។ ចក្ខាយតនំ ។បេ។ មនាយតនំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ។ តត្ថ កតមោ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ សឡាយតនសម្បយុត្តោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ សឡាយតនសម្បយុត្តោ ។បេ។ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

សម្បយុត្តចតុក្កំ ។

ត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈ ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មហាភូតរូប ៤ និងមនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូប ណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈ ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ ។បេ។ មនាយតនៈ នេះហៅថា អាយតនៈ ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិតទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ សម្បយុត្តចតុក្កៈ ។

(៧៣) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយាបិ នាមំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៧៤) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។

(៧៣) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៧៤) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។

(៧៥) តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមា សង្ខារប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា អវិជ្ជា ។

(៧៦) តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ តត្ថ កតមោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា សង្ខារោ ។

(៧៧) តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ

(៧៥) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជាកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជាកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។

(៧៦) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារកើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍ ណា នេះហៅថា សង្ខារកើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។

(៧៧) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា

វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ តត្ថ កតមំ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ ។

(៧៨) តត្ថ កតមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ តត្ថ កតមំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយាបិ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយាបិ នាមំ ។

(៧៩) តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ តត្ថ កតមំ ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ។

នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមានព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។

(៧៨) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ។

(៧៩) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការចុះគង់ចុះគិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។

[៨០] តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ ។

[៨១] តត្ថ កតមា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា ។ តត្ថ កតមា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា ។

(៨០) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស វេទនាជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស នេះហៅថា វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិកទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។

(៨១) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ តណ្ហាកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំង ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស វេទនា ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។

(៨២) តត្ថ កតមំ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ។ យា ទិដ្ឋិ ទិដ្ឋិគតំ ។បេ។ តិត្ថាយតនំ វិបរិយា-សគ្គាហោ ឥទំ វុច្ចតិ តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ។ តត្ថ កតមា ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ។

(៨៣) តត្ថ កតមោ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា ឧបាទានំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ ឧបាទាន-ប្បច្ចយា ភវោ ។

(៨៤) តត្ថ កតមា ភវប្បច្ចយា ជាតិ ។ យា តេសំ ធម្មានំ ជាតិ សញ្ជាតិ និព្វត្តិ អភិនិ-ព្វត្តិ បាតុភាវោ អយំ វុច្ចតិ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ។

(៨៥) តត្ថ កតមំ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។ អត្ថិ ជរា អត្ថិ មរណំ ។ តត្ថ កតមា ជរា ។

(៨២) បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ ឧបាទានកើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ទិដ្ឋិ ដំណើរគឺទិដ្ឋិ ។បេ។ លទ្ធិដូចជាកំពង់ ការប្រកាន់ក្នុងការវង្វេងខុស ណា នេះហៅថា ឧបា-ទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំង ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ។

(៨៣) បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនេះ ភព កើតមាន ព្រោះឧបា-ទានជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណ-ក្ខន្ធ លើកតែឧបាទានចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះឧបា-ទានជាបច្ច័យ ។

(៨៤) បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភព ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ជាតិ ការកើតព្រម ការផ្ដួចផ្ដើមឡើង ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដ ណា នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះ ហៅថា ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។

(៨៥) បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ ជរានិងមរណៈ កើត មាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ជរាក៏មាន មរណៈ ក៏មាន ។ បណ្ដាជរានិងមរណៈទាំងនោះ ជរា តើដូចម្ដេច ។

យា តេសំ ធម្មានំ ជរា ជីរណតា អាយុនោ សំហានិ អយំ វុច្ចតិ ជរា ។ តត្ថ កតមំ មរណំ ។ យោ តេសំ ធម្មានំ ខយោ វយោ ភេទោ បរិភេទោ អនិច្ចតា អន្តរធានំ ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា ឥទញ្ច មរណំ ឥទំ វុច្ចតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។

(៨៦) ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សង្គតិ ហោតិ សមាគមោ ហោតិ សមោធានំ ហោតិ បាតុភាវោ ហោតិ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៨៧) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ នាមំ

ការចាស់ ការគ្រាំគ្រា ការរួញថយអាយុ ណា នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះហៅថា ជរា ។ បណ្ដាជរានិងមរណៈនោះ មរណៈ តើដូចម្ដេច ។ ការអស់ ការសូន្យ ការបែកធ្លាយ ការធ្លាក់ធ្លាយ ការមិនទៀង ការបាត់បង់ ណា នៃធម៌ទាំងឡាយនោះ នេះហៅថា មរណៈ ។ ជរានេះផង មរណៈនេះផង នេះហៅថា ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៨៦) សេចក្ដីត្រង់ពាក្យថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ដូចតទៅនេះ ។ ការជួបជុំ ការមូលមក ការប្រជុំចុះ ការកើតប្រាកដ នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៨៧) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ

ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានបច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានបច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៨៨) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមា សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។

វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៨៨) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។

យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ តត្ថ កតមោ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារេ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារេ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ តត្ថ កតមំ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ ។ នាមប្បច្ចយា ផស្សោតិ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ ឋបេត្វា ផស្សំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមោ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ

ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែផស្សៈចេញ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិចទង្គិច ណា នេះហៅថា

នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ។ តត្ថ កតមំ ផស្សប្បច្ចយាបិ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយាបិ នាមំ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៨៩) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយាបិ នាមរូបំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៨៩) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៩០) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញា-
ណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អ-
កុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមេ
អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។ យា ចេតនា សញ្ចេត-
នា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា ស-
ង្ខារា ។ តត្ថ កតមា សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិ-
ជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជា-
លង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខា-
រប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ច-
យា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា-
មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញា-
ណំ ។ តត្ថ កតមេ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារា ។
យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ
វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារា ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញា-
ណប្បច្ចយា នាមរូបំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។
តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ

(៩០) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។
ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ
អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំង
នោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា
ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា
សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ
អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង
ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា
នេះហៅថា អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយា-
ការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។
ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្ន ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ
ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះ
សង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន
ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃ
ការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះ
វិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមនិងរូប កើតមាន
ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។
បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ

សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។ កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ ។ នាមរូបប្បច្ចយាតិ វិញ្ញាណន្តិ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមរូបប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនន្តិ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្-

សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំ នៃចក្ខាយតនៈ ។បេ។ ការសន្សំ នៃកាយាយតនៈ ឬក៏ រូបដទៃ ណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ សេចក្ដីត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ដូចតទៅនេះ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូប ណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីព្រាជ្ញ ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ សេចក្ដីត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ដូចតទៅនេះ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។

តត្ថ កតមំ រូបំ ។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោ-
វិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច
នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ
នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ
មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ
នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ តត្ថ កតមំ ឆដ្ឋា-
យតនប្បច្ចយាបិ នាមរូបំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។
តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ
សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ
រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។
កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ
អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ
វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ
វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយាបិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមោ
ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ
ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ
ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ តត្ថ កតមា

បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្ត
ទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូបណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះ
ផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយា-
ការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើ
ដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោ-
វិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយ-
តនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការ
ទាំងនោះ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូច
ម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម
តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា នាម ។
បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការសន្សំនៃចក្ខាយតនៈ
។បេ។ ការសន្សំនៃកាយាយតនៈ ឬក៏ រូបដទៃណា ដែលកើតអំពីចិត្ត
មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះ
ផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ
ទី ៦ ជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ
ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ
ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទន្ទឹកទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ
កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំង

ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(៩១) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនប្បច្ចយាបិ នាមរូបំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ សឡាយតនំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយាបិ វេទនា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយាបិ តណ្ហា ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

នោះ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៩១) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៩៦) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមា សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយាបិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ តត្ថ កតមោ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ

(៩៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា

នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយតនស្ស ឧបចយោ ។បេ។ កាយាយតនស្ស ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្តហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមរូបំ ។ នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណន្តិ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ យំ រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបបច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ ។ នាមរូបបច្ចយា សឡាយតនន្តិ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ នាមំ ។

នាម ។ បណ្តានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្តេច ។ ការសន្សំ នៃចក្ខាយតនៈ ។បេ។ ការសន្សំ នៃកាយាយតនៈ ឬក៏ រូបដទៃ ណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្តានាមនិងរូបនោះ នាម តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។ បណ្តានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្តេច ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូប ណា នេះហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ដូចតទៅនេះ ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្តានាមនិងរូបទាំងនោះ នាម តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម ។

តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចត្តារោ ច មហាភូតា
យញ្ច រូបំ និស្សាយ មនោវិញ្ញាណធាតុ វត្តតិ
ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច នាមំ ឥទញ្ច
រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមំ នាម-
រូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ ។ ចក្ខាយតនំ ។ បេ ។
មនាយតនំ ឥទំ វុច្ចតិ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយ-
តនំ ។ តត្ថ កតមំ សឡាយតនប្បច្ចយាបិ
នាមរូបំ ។ អត្ថិ នាមំ អត្ថិ រូបំ ។ តត្ថ កតមំ
នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ
វុច្ចតិ នាមំ ។ តត្ថ កតមំ រូបំ ។ ចក្ខាយត-
នស្ស ឧបចយោ ។ បេ ។ កាយាយតនស្ស
ឧបចយោ យំ វា បនញ្ញម្បិ អត្ថិ រូបំ ចិត្តជំ ចិត្ត-
ហេតុកំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឥទំ វុច្ចតិ រូបំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច
នាមំ ឥទញ្ច រូបំ ឥទំ វុច្ចតិ សឡាយតនប្ប-
ច្ចយាបិ នាមរូបំ ។ តត្ថ កតមោ សឡាយតនប្ប-
ច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុស-
នា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សឡាយតនប្បច្ចយា
ផស្សោ ។ តត្ថ កតមំ ផស្សប្បច្ចយាបិ សឡាយតនំ ។

បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ មហាភូតរូប ៤ និង
មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះអាស្រ័យនូវរូប ណា នេះហៅថា
រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប ដោយប្រការ
ដូច្នេះ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះនាម
និងរូបជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចក្ខាយតនៈ ។ បេ ។ មនាយតនៈ នេះ
ហៅថា អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ។ បណ្ដា
បច្ចយាការទាំងនោះ នាមនិងរូប កើតមាន ក៏ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យ
តើដូចម្ដេច ។ នាមក៏មាន រូបក៏មាន ។ បណ្ដានាមនិងរូបទាំងនោះ
នាម តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅ
ថា នាម ។ បណ្ដានាមនិងរូបនោះ រូប តើដូចម្ដេច ។ ការ
សន្សំ នៃចក្ខាយតនៈ ។ បេ ។ ការសន្សំ នៃកាយាយតនៈ ឬក៏រូបដទៃ
ណា ដែលកើតអំពីចិត្ត មានចិត្តជាហេតុ មានចិត្តជាសមុដ្ឋាន នេះ
ហៅថា រូប ។ នាមនេះផង រូបនេះផង នេះហៅថា នាមនិងរូប
កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ ជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បណ្ដា
បច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ជាបច្ច័យ តើដូច
ម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិចទង្គិច ណា នេះហៅ
ថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ៦ជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការ
ទាំងនោះ អាយតនៈ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។

ចក្ខាយតនំ ។ បេ ។ មនាយតនំ ឥទំ វុច្ចតិ ផស្សប្ប-ច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

អញ្ញមញ្ញចតុក្កំ ។

(៩៣) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោ-មនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

ចក្ខាយតនៈ ។ បេ ។ មនាយតនៈ នេះហៅថា អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់អញ្ញមញ្ញចតុក្កៈ

(៩៣) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ (ការចុះចិត្តស៊ប់) កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៩៦) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។បេ។ តត្ថ កតមោ តណ្ហាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ តណ្ហាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។បេ។

(៩៧) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ វិចិកិច្ឆាសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។បេ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ

(៩៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។បេ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់នៃចិត្តក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាក្ខន្ធ សញ្ញាក្ខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកលែងតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។បេ។

(៩៧) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា អកុសលចិត្ត ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយវិចិកិច្ឆា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ ណា ៗ

តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា ឧបាទានំ ឧបាទានប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៩៦) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។បេ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។បេ។

ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ឧបាទាន កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះឧបាទានជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៩៦) បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។បេ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលនូវអារម្មណ៍មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។បេ។

(៩៧) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ទិដ្ឋិគតវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។បេ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា តណ្ហា តណ្ហាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។បេ។

(៩៨) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ទោមនស្សសហគតំ បដិឃសម្បយុត្តំ ។បេ។ ទោមនស្សសហគតំ បដិឃសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន

(៩៧) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា អកុសលចិត្ត ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកទិដ្ឋិ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តណ្ហា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះតណ្ហាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។បេ។

(៩៨) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា អកុសលចិត្ត ច្រឡំដោយទោមនស្ស ប្រកបដោយបដិឃៈ ។បេ។ ច្រឡំដោយទោមនស្ស ប្រកបដោយបដិឃៈ ប្រកបដោយសង្ខារ

រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បដិឃំ បដិឃបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(៩៩) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។ បេ ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។ បេ ។ តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមំ

មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បដិឃៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបដិឃៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(៩៩) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្តេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។ បេ ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។ បេ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស វេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការ

វេទនាបច្ចយា បដិឃំ ។ យោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ ។បេ។ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ(១) អនត្តមនតា ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា បដិឃំ ។ តត្ថ កតមោ បដិឃប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ បដិឃប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។បេ។

(១០០) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ វិចិកិច្ឆាសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។បេ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ

១ ម. ជ. អសុរោបោ ។

ទាំងនោះ បដិឃៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ការចង្អៀតចង្អល់ ការថ្នាំងថ្នាក់ នៃចិត្ត ។បេ។ ភាពកាច ការមិនស្រស់ស្រាយ ភាពនៃសេចក្តីមិនត្រេកអរ ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា បដិឃៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបដិឃៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពនៃការចុះស៊ប់ នៃចិត្តក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបដិឃៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។បេ។

(១០០) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា អកុសលចិត្ត ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយវិចិកិច្ឆា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណ

នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាប្បច្ចយា វិចិកិច្ឆា វិចិកិច្ឆាប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១០១) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។បេ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមា វេទនាប្បច្ចយា វិចិកិច្ឆា ។ យា កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ វិមតិ វិចិកិច្ឆា ទ្វេឡ្ហកំ ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេកំសគ្គាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោគាហនា ថម្ភិតត្តំ ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ

ជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វិចិកិច្ឆា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវិចិកិច្ឆាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១០១) បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។បេ។ បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរ ក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនមែនទុក្ខ មិនមែនសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ វិចិកិច្ឆា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការងឿងឆ្ងល់ អាការងឿងឆ្ងល់ ភាពងឿងឆ្ងល់ ការប្រាសចាកបញ្ញា ការគេងគាំងគំនិត ការបែកគំនិតជាពីរ ផ្លូវពីរ ការសន្ស័យ ការកាន់យកចំណែកច្រើន ការអន្លឹះអន្លង់ ការអល់អែក ការមិនចុះចិត្តស៊ប់ ភាពរឹងរូស ការរសេមរសាម ណា នៃចិត្ត

អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា វិចិកិច្ឆា ។ តត្ថ កតមោ វិចិកិច្ឆាបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា វិចិកិច្ឆំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆាបច្ចយា ភវោ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។ បេ ។

(១០៦) កតមេ ធម្មា អកុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា ឧទ្ធច្ចំ ឧទ្ធច្ចបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

នេះហៅថា វិចិកិច្ឆា កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះវិចិកិច្ឆាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកលែងវិចិកិច្ឆាចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះវិចិកិច្ឆាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ បេ ។

(១០៦) ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា អកុសលចិត្ត ប្រកបដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយឧទ្ធច្ចៈ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្ដី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្ដី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ឧទ្ធច្ចៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះឧទ្ធច្ចៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១០៣) តត្ថ កតមា អវិជ្ជា ។ យំ អញ្ញាណំ អទស្សនំ ។បេ។ អវិជ្ជាលង្គី មោហោ អកុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជា ។បេ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមំ វេទនាបច្ចយា ទុក្ខំ ។ យំ ចិត្តស្ស ទុក្ខំ អវូបសមោ ចេតសោ វិក្ខេបោ ភន្តត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា ទុក្ខំ ។ តត្ថ កតមោ ទុក្ខប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ ទុក្ខប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ

(១០៣) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អវិជ្ជា តើដូចម្ដេច ។ ការមិនដឹង ការមិនឃើញ ។បេ។ គន្លឹះគឺអវិជ្ជា មោហៈ អកុសលមូល ណា នេះហៅថា អវិជ្ជា ។បេ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរ ក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្សៈ ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ទុក្ខៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការអើតអើយនៃចិត្ត ការមិនស្ងប់ ការពាយមាយចិត្ត ភាពនៃចិត្តភាន់ផ្អើល ណា នេះហៅថា ទុក្ខៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះទុក្ខៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះទុក្ខៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកលែងអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា

ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។ បេ ។

អកុសលនិទ្ទេសោ ។

(១០៦) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មិំ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មិំ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១០៧) តត្ថ កតមេ កុសលមូលា ។ អលោភោ អទោសោ អមោហោ ។ តត្ថ កតមោ អលោភោ ។

ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។ បេ ។

ចប់ អកុសលនិទ្ទេស ។

(១០៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា កាមាវចរកុសលចិត្ត ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ ណា ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ (សេចក្តីជ្រះថ្លា) កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១០៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កុសលមូល តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ ។ បណ្តាកុសលមូលទាំងនោះ អលោភៈ

យោ អលោភោ អលុព្ភនា អលុព្ភិតត្តំ អសារាគោ អសារជ្ជនា អសារជ្ជិតត្តំ អនភិជ្ឈា អលោភោ កុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អលោភោ ។ តត្ថ កតមោ អទោសោ ។ យោ អទោសោ អទុស្សនា អទុស្សិតត្តំ អព្យាបាទោ អព្យាបជ្ជោ(១) អទោសោ កុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អទោសោ ។ តត្ថ កតមោ អមោហោ ។ យា បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អមោហោ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កុសលមូលា ។ តត្ថ កតមេ កុសលមូលបច្ចយា សង្ខារា ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុសលមូលបច្ចយា សង្ខារា ។បេ។ តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមា

១ ម. អព្យាបាទោ អព្យាបជ្ជំ ។

តើដូចម្តេច ។ ការមិនលោភ អាការមិនលោភ ភាពមិនលោភ ការមិនត្រេកអរខ្លាំង អាការមិនត្រេកអរ ភាពមិនត្រេកអរ ការមិនរំពៃ (ចំពោះទ្រព្យអ្នកដទៃ) អលោភៈ កុសលមូល ណា នេះហៅថា អលោភៈ ។ បណ្តាកុសលមូលទាំងនោះ អទោសៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនប្រទូស្ត អាការមិនប្រទូស្ត ភាពមិនប្រទូស្ត ការមិនព្យាបាទ ការមិនគុំគួន អទោសៈ កុសលមូល ណា នេះហៅថា អទោសៈ ។ បណ្តាកុសលទាំងមូលទាំងនោះ អមោហៈ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញដោយប្រពៃ ណា នេះហៅថា អមោហៈ ។ នេះហៅថា កុសលមូល ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ ។បេ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស សុខវេទនាជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ

វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ យា សទ្ធា សទ្ទហនា ឱកប្បនា អភិប្បសាទោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ តត្ថ កតមោ បសាទបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ បសាទបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១០៦) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។បេ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។បេ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។បេ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលបច្ចយា សង្ខារោ

បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សទ្ធា ការជឿ ការជឿជាក់ សេចក្តីជ្រះថ្លាក្រៃលែង ណា នេះហៅថា បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ លើកលែងតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១០៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា កាមាវចរកុសលចិត្ត ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។បេ។ ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ

សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១០៧) តត្ថ កតមេ កុសលមូលា ។ អលោភោ អទោសោ ។ តត្ថ កតមោ អលោភោ ។ យោ អលោភោ អលុព្ភនា អលុព្ភិតត្តំ អសារាគោ អសារជ្ជនា អសារជ្ជិតត្តំ អនភិជ្ឈា អលោភោ កុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អលោភោ ។ តត្ថ កតមោ អទោសោ ។ យោ អទោសោ អទុស្សនា អទុស្សិតត្តំ អព្យាបាទោ អព្យាបជ្ជោ អទោសោ កុសលមូលំ អយំ វុច្ចតិ អទោសោ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កុសលមូលា ។ តត្ថ កតមោ

វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១០៧) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកកុសលមូល តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ អទោសៈ ។ បណ្តាកុសលមូលទាំងនោះ អលោភៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនលោភ អាការមិនលោភ ភាពមិនលោភ ការមិនត្រេកត្រអាល អាការមិនត្រេកអរ ភាពមិនត្រេកអរ ការមិនរំភើប (ចំពោះទ្រព្យអ្នកដទៃ) អលោភៈ កុសលមូល ណា នេះហៅថា អលោភៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អទោសៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនប្រទូស្ត អាការមិនប្រទូស្ត ភាពមិនប្រទូស្ត ការមិនព្យាបាទ ការមិនគុំគួន អទោសៈ កុសលមូល ណា នេះហៅថា អទោសៈ ។ នេះហៅថា កុសលមូល ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ

កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា យា ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១០៨) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១០៨) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា កាមាវចរកុសលចិត្ត ប្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ។ បេ ។ ប្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១០៩) តត្ថ កតមេ កុសលមូលា ។ អលោភោ អទោសោ អមោហោ ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កុសលមូលា ។ តត្ថ កតមោ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ បេ ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១១០) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ

(១០៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កុសលមូល តើដូចម្ដេច ។ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ ។ បេ ។ នេះហៅថា កុសលមូល ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូល ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ ។ បេ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត គឺការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១១០) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា កាមាវចរកុសលចិត្ត ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្ដី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្ដី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ

តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១១១) តត្ថ កតមេ កុសលមូលា ។ អលោភោ អទោសោ ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កុសលមូលា ។ តត្ថ កតមោ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១១១) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកកុសលមូល តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ អទោសៈ ។ បេ ។ នេះហៅថា កុសលមូល ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១១២] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាប្បច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[១១៣] តត្ថ កតមេ កុសលមូលា ។ អលោភោ អទោសោ អមោហោ ។បេ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កុសលមូលា ។ តត្ថ កតមោ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។បេ។

[១១២] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើនរូបមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១១៣] បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកកុសលមូល តើដូចម្តេច ។ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ ។បេ។ នេះហៅថា កុសលមូល ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ ។បេ។

តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ(១) ។

(១១៤) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ

១ ឱ. ឥតោ បរំ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ទុតិយំ ឈានំ ... តតិយំ ឈានំ ... ចតុត្ថំ ឈានំ ... បឋមំ ឈានំ ... បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ...ឥតិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១១៤) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព កន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដែលប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះលះបង់សុខផង ។បេ។ ហើយចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ

ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១១៤) តត្ថ កតមេ អកុសលមូលា ។ អលោភោ អទោសោ អមោហោ ។ បេ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កុសលមូលា ។ តត្ថ កតមោ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ បេ ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា(១) អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១១៥) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ

---

១ ម. យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនាតិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ ។

ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១១៤) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ពួកកុសលមូល តើដូចម្ដេច ។ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ ។ បេ ។ នេះហៅថា កុសលមូល ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូល ជាបច្ច័យ ។ បេ ។ បណ្ដាបច្ច័យាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលនូវអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១១៥) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា

លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតេសំ ធម្មានំ សមុទយោ ហោតិ ។

(១១៧) តត្ថ កតមេ កុសលមូលា ។ អលោភោ អទោសោ អមោហោ ។ បេ ។ តត្ថ កតមោ អមោហោ ។ យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ អមោហោ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ កុសលមូលា ។

បុគ្គលចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាធម្មជាតិដល់ នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃធម៌ទាំងនុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១១៧) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ពួកធម៌ជាកុសលមូល តើដូចម្ដេច ។ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ ។ បេ ។ បណ្ដាកុសលមូលទាំងនោះ អមោហៈ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្ដីមិនវង្វេង ការពិចារណានូវធម៌ ការឃើញដោយប្រពៃ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា អមោហៈ ។ នេះហៅថា កុសលមូល ។

តត្ថ កតមោ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា
ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ
កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ បេ ។ តត្ថ កត-
មា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ
សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ
សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា
វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ
កតមោ វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ យា សទ្ធា
សទ្ទហនា ឱកប្បនា អភិប្បសាទោ អយំ វុច្ចតិ
វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ តត្ថ កតមោ ប-
សាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិ-
មោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ
បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កត-
មោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិ-
មោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ

បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ
តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍)
ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូល ជាបច្ច័យ
។ បេ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈ
ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដី
សុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ
ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស វេទនាជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើត
អំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះ
ផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះ
វេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សទ្ធា ការជឿ ការជឿជាក់ សេចក្ដី
ជ្រះថ្លាដ៏ក្រៃលែង ណា នេះហៅថា បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទ-
នាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះ
បសាទៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះ
ស៊ប់នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះ
បសាទៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះ
អធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ

វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។ បេ ។ ឯវមេតេសំ ធម្មានំ សមុទយោ ហោតីតិ ឯវមេតេសំ ធម្មានំ សង្គតិ ហោតិ សមាគមោ ហោតិ សមោធានំ ហោតិ បាតុភាវោ ហោតិ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតេសំ ធម្មានំ សមុទយោ ហោតីតិ ។

កុសលនិទ្ទេសោ(១) ។

(១១៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រូបារម្មណំ តស្មឹ សមយេ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

១ ឱ. កុសលមូលំ និដ្ឋិតំ ។

វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។ បេ ។ អធិប្បាយត្រង់ពាក្យថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃធម៌ទាំងនុ៎ះ រមែងមាន ដោយប្រការដូច្នេះ ដូចតទៅនេះ ។ ការជួបជុំ ការមូលមក ការប្រជុំចុះ ការកើតប្រាកដ នៃធម៌ទាំងនុ៎ះ រមែងមានយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃធម៌ទាំងនុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ កុសលនិទ្ទេស ។

(១១៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចក្ខុវិញ្ញាណជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១១៩) តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ តត្ថ កតមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។

(១១៩) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ នេះហៅថា នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គិចទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។

យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា វេទនំ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៦០) តស្មឹ សមយេ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារហេតុកំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណហេតុកំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមហេតុកំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនហេតុកោ ផស្សបច្ចយា វេទនា ផស្សហេតុកា វេទនាបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

សេចក្តីត្រេកអរ ក៏មិនមែន សេចក្តីមិនត្រេកអរ ក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ ចំណែកបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែវេទនាចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦០) ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណមានសង្ខារជាហេតុ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមមានវិញ្ញាណជាហេតុ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ មាននាមជាហេតុ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈមានអាយតនៈទី ៦ ជាហេតុ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាមានផស្សៈជាហេតុ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦១) តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ សង្ខារសម្បយុត្តំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ វិញ្ញាណសម្បយុត្តំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ នាមសម្បយុត្តំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ឆដ្ឋាយតនសម្បយុត្តោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ផស្សសម្បយុត្តា វេទនាបច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៦២) តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយាបិ សង្ខារោ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយាបិ វិញ្ញាណំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយាបិ នាមំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយាបិ ឆដ្ឋាយតនំ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយាបិ ផស្សោ វេទនាបច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៦១) ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណប្រកបដោយសង្ខារ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមប្រកបដោយវិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ ប្រកបដោយនាម កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈប្រកបដោយអាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ វេទនាប្រកបដោយផស្សៈ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦២) ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១២៣) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ សទ្ទារម្មណំ ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ ។បេ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សុខសហគតំ ផោដ្ឋព្វារម្មណំ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១២៤) តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ

(១២៣) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា សោតវិញ្ញាណ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានសម្លេងជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា កើតឡើង ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរសជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ។បេ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រកបដោយសុខ មានផោដ្ឋព្វជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១២៤) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា

សង្ខារោ ។ បេ ។ តត្ថ កតមា ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ យំ កាយិកំ សាតំ កាយិកំ សុខំ កាយសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ កាយសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា វេទនំ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា ភវោ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១២៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មិំ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា

សង្ខារ ។ បេ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្ដីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស សុខវេទនា ជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផស្ស នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែវេទនាចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១២៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោធាតុ ជាវិបាក ច្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្ដី ។ បេ ។ មានផោដ្ឋព្វជាអារម្មណ៍ក្ដី ឬក៏ ប្រារព្ធ នូវអារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ

វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៦៦) តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។ តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា

អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។បេ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់ នៃចិត្តក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា

អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៦៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ សោមនស្សសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ច្រឡំដោយសោមនស្ស មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦៨) តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជាមនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។ តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៦៨) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។បេ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស សុខវេទនា ជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់ នៃចិត្តក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១២៩) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៣០) តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។

(១២៩) ពួកអព្យាក្រឹតធម៌ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាមួយ ហើយ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៣០) បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ ។ បណ្ដាបច្ច័យការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។បេ។

តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

[១៣១] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។បេ។ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា

បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ លើកលែងអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៣១] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ។បេ។ ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ

សសង្ខារេន ។បេ។ សោមនស្សសហគតា ញាណ-
វិប្បយុត្តា ។បេ។ សោមនស្សសហគតា ញាណ-
វិប្បយុត្តា សសង្ខារេន ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតា
ញាណសម្បយុត្តា ។បេ។ ឧបេក្ខាសហគតា
ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។បេ។ ឧបេក្ខា-
សហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។បេ។ ឧបេក្ខាស-
ហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន រូបារម្មណា វា
។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ
សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា
នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា
ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា
បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខ-
ប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា
ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស
សមុទយោ ហោតិ ។

ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាក
ញាណ ។បេ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ
ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកប
ដោយញាណ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ
ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ
។បេ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ
មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវ
អារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើត
មាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ
អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះ
អាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ
បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះ
បសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ
កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិ
ជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន
ដោយអាការយ៉ាង ។

[១៣៦] តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ យា សទ្ធា សទ្ទហនា ឱកប្បនា អភិប្បសាទោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ តត្ថ កតមោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

[១៣៦] បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។បេ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សទ្ធា ការជឿ ការជឿជាក់ សេចក្ដីជ្រះថ្លាដ៏ក្រៃលែង ណា នេះហៅថា បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់ នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៣៣] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បថវីកសិណំ តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បថវីកសិណំ តស្មិំ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាប្បច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ(១) ។

១ ឱ. ឥតោ បរំ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មិំ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ទុតិយំ ឈានំ ... តតិយំ ឈានំ ... ចតុត្ថំ ឈានំ ... បឋមំ ឈានំ ... បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បថវីកសិណំ តស្មិំ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ... ឥតិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ។

[១៣៣] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏មាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ (សេចក្តីមិនរាយមាយ) ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល បុគ្គលស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃរូបាវចរកុសលកម្មនោះឯង ដែលខ្លួនធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៣៦] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មិំ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[១៣៦] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព កន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ដែលប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ព្រោះលះបង់សុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល បុគ្គលកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃកុសលកម្មនោះឯង ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ដោយប្រការទាំងពួង ដែលប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ព្រោះលះបង់សុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៣៩) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ(១) តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតេសំ ធម្មានំ សមុទយោ ហោតិ ។

១ ម. សុញ្ញតន្តិ បាឋោ នត្ថិ ។

(១៣៩) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏មាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈក៏មាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល បុគ្គលស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ព្រោះការនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលខ្លួនធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើងនៃធម៌ទាំងនុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៣៦] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រូបារម្មណំ ។បេ។ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ សទ្ទារម្មណំ ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ គន្ធារម្មណំ ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ ។បេ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ទុក្ខសហគតំ ផោដ្ឋព្វារម្មណំ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[១៣៧] តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ

[១៣៦] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចក្ខុវិញ្ញាណជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើងហើយ ព្រោះភាពនៃអកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ។បេ។ សោតវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានសំឡេងជាអារម្មណ៍កើតឡើង ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានក្លិនជាអារម្មណ៍កើតឡើង ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរសជាអារម្មណ៍កើតឡើង ។បេ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រកបដោយទុក្ខ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍កើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៣៧] បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា

សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា កាយវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។ តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ កាយសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា វេទនំ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៣៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ

សង្ខារ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាជ្ញា ។បេ។ កាយវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។បេ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែវេទនាចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៣៨) ពួកធម៌ ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា មនោធាតុជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ព្រោះភាពនៃអកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យ

សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៣៩) តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោធាតុ[1] ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ បេ ។ តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ

១ ឱ. មនោវិញ្ញាណធាតុ ។

នោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៣៩) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បេ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ក៏មិនមែន សេចក្តីមិនត្រេកអរ ក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ

វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៨០) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ

អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់ នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៨០) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ព្រោះភាពនៃអកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ

អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[១៦១] តត្ថ កតមោ សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សង្ខារោ ។ តត្ថ កតមំ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

[១៦២] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា សោមនស្សសហគតា

ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខ ទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៦១] បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ ។ បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៦២] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យ ណា មនោធាតុ គ្រាន់តែជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្ដី ។ បេ ។ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ក្ដី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាមួយ ហើយកើតឡើង ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ គ្រាន់តែជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ប្រកបដោយសោមនស្ស

រូបារម្មណា វា ។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៤៣) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ កិរិយា នេវ កុសលា នាកុសលា ន ច កម្មវិបាកា សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។បេ។ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។បេ។ សោមនស្សសហគតា

មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ គ្រាន់តែជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ច្រឡំដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើងនៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៤៣) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ គ្រាន់តែជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ កើតឡើង ។បេ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។បេ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស

ញាណវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៦៥) តត្ថ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ

ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ប្រកបដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ។ បេ ។ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦៦) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ

សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ(១) ។

១ ឱ. ឥតោ បរំ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ... ទុតិយំ ឈានំ ... តតិយំ ឈានំ ... ចតុត្ថំ ឈានំ ... បឋមំ ឈានំ ... បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ឥតិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ ។

ណា បុគ្គលចំរើនរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ព្រមទាំងមិនមែនកម្មវិបាក មានការនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មាន បឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៥៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អរូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

អព្យាកតនិទ្ទេសោ(១) ។

១ ឱ. កិរិយា-សង្ខារមូលកំ និដ្ឋិតំ ។

(១៥៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើនអរូបាវចរជ្ឈាន ដែលជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក មានការនៅជាសុខ ក្នុងបច្ចុប្បន្ន កន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ដែលច្រឡំដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ព្រោះលះបង់សុខផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងសម័យនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈកើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ អព្យាកតនិទ្ទេស ។

(១៨៦) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៨៧) តត្ថ កតមោ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ ។ បេ ។ តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ

(១៨៦) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ប្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ១ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណកើតមាន ព្រោះសង្ខារ ជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាម ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៨៧) បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ ។ បេ ។ បណ្តាបច្ច័យាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត

ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ យា សទ្ធា សទ្ទហនា ឱកប្បនា អភិប្បសាទោ អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា បសាទោ ។ តត្ថ កតមោ បសាទបច្ចយា អធិ-មោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ បសាទបច្ចយា អធិមោ-ក្ខោ ។ តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខា-រក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខប្ប-ច្ចយា ភវោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៤៨) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ

សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស សុខវេទនា ជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ សទ្ធា ការជឿជាក់ ការជឿស៊ប់ សេចក្តីជ្រះថ្លាដ៏ក្រៃលែង ណា នេះហៅថា បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ។ បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកតែអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ តែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៤៨) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ

សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៤៩) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៤៩) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៨០) តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមរូបំ នាមរូបប្បច្ចយា សឡាយតនំ សឡាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៨១) កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតំ ញាណវិប្បយុត្តំ សសង្ខារេន រូបារម្មណំ វា ។ បេ ។

(១៨០) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាមនិងរូប កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈ ៦ កើតមាន ព្រោះនាមនិងរូបជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈ ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុនាំឲ្យកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៨១) ធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារកើតឡើង ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។

ធម្មារម្មណំ វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[១៨២] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ[១] សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ

១ ម. សង្ខារា ។

មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ១ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៨២] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈ ជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនា ជាបច្ច័យ

បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ[១] ។

[១៩៣] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មិំ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មិំ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

---

១ ឱ. វិភោ បរំ កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ . . . តតិយំ ឈានំ . . . ចតុត្ថំ ឈានំ . . . បឋមំ ឈានំ . . . បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា ។ បេ ។ ជរាមរណំ ។ បេ ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ឥតិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ ។

អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៩៣) ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព កន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ដែលប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ព្រោះលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងសម័យនោះសង្ខារ កើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៩៤] កតមេ ធម្មា កុសលា ។ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារោ[1] សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតេសំ ធម្មានំ សមុទយោ ហោតិ ។

អវិជ្ជាមូលកកុសលនិទ្ទេសោ ។

---

១ ម. សង្ខារោ ។

[១៩៤] ពួកធម៌ជាកុសល តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារកើតមាន ព្រោះអវិជ្ជាជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃធម៌ទាំងនុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ អវិជ្ជាមូលកកុសលនិទ្ទេស ។

(១៩៤) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រូបារម្មណំ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៩៥) តត្ថ កតមោ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៩៤) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណ ជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាម ជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៩៥) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ ។ បេ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៨៧) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ សទ្ទារម្មណំ ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ គន្ធារម្មណំ ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ ។បេ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សុខសហគតំ ផោដ្ឋព្វារម្មណំ ។បេ។ មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ សោមនស្សសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ

(១៨៧) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា សោតវិញ្ញាណ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានសំឡេងជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានក្លិនជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរសជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ។បេ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រកបដោយសុខ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ។បេ។ មនោធាតុ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយសោមនស្ស មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ

ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៩៨) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ កាមាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ សោមនស្សសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណសម្បយុត្តា សសង្ខារេន ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសហគតា ញាណវិប្បយុត្តា សសង្ខារេន រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ

ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៩៨) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃកាមាវចរកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយសោមនស្ស ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រកបដោយញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ។ បេ ។ ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ប្រាសចាកញាណ ប្រកបដោយសង្ខារ មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណាៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូល ជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារ ជាបច្ច័យ

វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៨៩) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ

នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមានព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៨៩) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏មាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល បុគ្គលស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក មានបឋវីកសិណជាអារម្មណ៍ ព្រោះភាពនៃរូបាវចរកុសលកម្មនោះឯង ដែលខ្លួនធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ

បសាទបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ភវបច្ចយា ជាតិ ជាតិបច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[១៦០] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ អរូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលបច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារបច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណបច្ចយា នាមំ នាមបច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនបច្ចយា ផស្សោ ផស្សបច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា បសាទោ

អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦០) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព កន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង ដែលប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ព្រោះលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏មាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល បុគ្គលកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ជាវិបាក ដែលប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះភាពនៃអរូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលខ្លួនធ្វើហើយ សន្សំហើយ ព្រោះលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ

បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

(១៦១) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មឹ សមយេ កុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាប្បច្ចយា បសាទោ បសាទប្បច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ

អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរាមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦១) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា បុគ្គលចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏មាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល បុគ្គលស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលខ្លួនធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ បសាទៈ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះបសាទៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ

ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតេសំ ធម្មានំ សមុទយោ ហោតិ ។

កុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេសោ(១) ។

[១៦៦] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មិំ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ ចក្ខុវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រូបារម្មណំ តស្មិំ សមយេ អកុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

១ ឱ. កុសលមូលវិបាកមូលកំ និដ្ឋិតំ ។

ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃធម៌ទាំងនុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ កុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេស

[១៦៦] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ចក្ខុវិញ្ញាណ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃអកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦៣) តត្ថ កតមោ អកុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អកុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

(១៦៤) កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ សទ្ទារម្មណំ ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ គន្ធារម្មណំ ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតំ រសារម្មណំ ។បេ។ កាយវិញ្ញាណំ ឧប្បន្នំ ហោតិ ទុក្ខសហគតំ ផោដ្ឋព្វារម្មណំ ។បេ។ មនោធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។បេ។ ផោដ្ឋព្វារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អកុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ

(១៦៣) បណ្តាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្តេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអកុសលមូលជាបច្ច័យ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា, ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦៤) ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា សោតវិញ្ញាណ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានសម្លេងជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃអកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ។បេ។ ឃានវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានក្លិនជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ។បេ។ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរសជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ។បេ។ កាយវិញ្ញាណ ប្រកបដោយទុក្ខ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ កើតឡើង ។បេ។ មនោធាតុ ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។បេ។ មានផ្សព្វជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធអារម្មណ៍ណា ៗ ហើយកើតឡើង ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ

នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

[១៦៨] កតមេ ធម្មា អព្យាកតា ។ យស្មឹ សមយេ អកុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឧប្បន្នា ហោតិ ឧបេក្ខាសហគតា រូបារម្មណា វា ។ បេ ។ ធម្មារម្មណា វា យំ យំ វា បនារព្ភ តស្មឹ សមយេ អកុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ផស្សប្បច្ចយា វេទនា វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ អធិមោក្ខប្បច្ចយា ភវោ ភវប្បច្ចយា ជាតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតិ ។

អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី៦ ជាបច្ច័យ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

[១៦៨] ពួកធម៌ជាអព្យាក្រឹត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា មនោវិញ្ញាណធាតុ ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានរូបជាអារម្មណ៍ក្តី ។ បេ ។ មានធម៌ជាអារម្មណ៍ក្តី ឬក៏ប្រារព្ធនូវអារម្មណ៍ណា ១ ហើយ កើតឡើង ព្រោះភាពនៃអកុសលកម្ម ដែលសត្វធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអកុសលមូលជាបច្ច័យ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ វេទនាកើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ។

(១៦៦) តត្ថ កតមោ អកុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។ យា ចេតនា សញ្ចេតនា សញ្ចេតយិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ អកុសលមូលប្បច្ចយា សង្ខារោ ។

(១៦៧) តត្ថ កតមំ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ សង្ខារប្បច្ចយា វិញ្ញាណំ ។

(១៦៨) តត្ថ កតមំ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ ឥទំ វុច្ចតិ វិញ្ញាណប្បច្ចយា នាមំ ។

(១៦៩) តត្ថ កតមំ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ នាមប្បច្ចយា ឆដ្ឋាយតនំ ។

(១៧០) តត្ថ កតមោ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។ យោ ផស្សោ ផុសនា សម្ផុសនា សម្ផុសិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ ឆដ្ឋាយតនប្បច្ចយា ផស្សោ ។

(១៦៦) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអកុសលមូលជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចេតនា ការសន្សំ ភាពនៃការសន្សំ (នូវអារម្មណ៍) ណា នេះហៅថា សង្ខារ កើតមាន ព្រោះអកុសលមូលជាបច្ច័យ ។

(១៦៧) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា វិញ្ញាណ កើតមាន ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។

(១៦៨) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ នេះហៅថា នាម កើតមាន ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ ។

(១៦៩) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា អាយតនៈទី ៦ កើតមាន ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។

(១៧០) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ផស្សៈ ការពាល់ត្រូវ ការប៉ះពាល់ ការទង្គឹកទង្គិច ណា នេះហៅថា ផស្សៈ កើតមាន ព្រោះអាយតនៈទី ៦ ជាបច្ច័យ ។

(១៧១) តត្ថ កតមា ផស្សបច្ចយា វេទនា ។ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា អយំ វុច្ចតិ ផស្សបច្ចយា វេទនា ។

(១៧២) តត្ថ កតមោ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។ យោ ចិត្តស្ស អធិមោក្ខោ អធិមុច្ចនា តទធិមុត្តតា អយំ វុច្ចតិ វេទនាបច្ចយា អធិមោក្ខោ ។

(១៧៣) តត្ថ កតមោ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។ ឋបេត្វា អធិមោក្ខំ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ អធិមោក្ខបច្ចយា ភវោ ។

(១៧៤) តត្ថ កតមា ភវបច្ចយា ជាតិ ។ យា តេសំ ធម្មានំ ជាតិ សញ្ជាតិ និព្វត្តិ អភិនិព្វត្តិ បាតុភាវោ អយំ វុច្ចតិ ភវបច្ចយា ជាតិ ។

(១៧១) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ក៏មិនមែន សេចក្ដីមិនត្រេកអរ ក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស អទុក្ខមសុខ-វេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា វេទនា កើតមាន ព្រោះផស្សៈជាបច្ច័យ ។

(១៧២) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ការចុះស៊ប់ អាការចុះស៊ប់ ភាពចុះស៊ប់ នៃចិត្ត ក្នុងអារម្មណ៍នោះ ណា នេះហៅថា អធិមោក្ខ កើតមាន ព្រោះវេទនាជាបច្ច័យ ។

(១៧៣) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ លើកលែងអធិមោក្ខចេញ នេះហៅថា ភព កើតមាន ព្រោះអធិមោក្ខជាបច្ច័យ ។

(១៧៤) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ជាតិ ការកើតព្រម ការចុះទៀប ការកើតចំពោះ ការកើតប្រាកដ ណា នៃធម៌ទាំងនោះ នេះហៅថា ជាតិ កើតមាន ព្រោះភពជាបច្ច័យ ។

(១៧៥) តត្ថ កតមំ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។ អត្ថិ ជរា អត្ថិ មរណំ ។ តត្ថ កតមា ជរា ។ យា តេសំ ធម្មានំ ជរា ជីរណតា អាយុនោ សំហានិ អយំ វុច្ចតិ ជរា ។ តត្ថ កតមំ មរណំ ។ យោ តេសំ ធម្មានំ ខយោ វយោ ភេទោ បរិភេទោ អនិច្ចតា អន្តរធានំ ឥទំ វុច្ចតិ មរណំ ។ ឥតិ អយញ្ច ជរា ឥទញ្ច មរណំ ឥទំ វុច្ចតិ ជាតិប្បច្ចយា ជរាមរណំ ។

(១៧៦) ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សង្គតិ ហោតិ សមាគមោ ហោតិ សមោធានំ ហោតិ បាតុភាវោ ហោតិ តេន វុច្ចតិ ឯវមេតស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស សមុទយោ ហោតីតិ ។

អកុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេសោ(១) ។

អភិធម្មភាជនីយំ(២) ។

បច្ចយាការវិភង្គោ សមត្តោ(៣) ។

១ ឱ. អកុសលវិបាកមូលកំ និដ្ឋិតំ ។ ២ ឱ. អភិធម្មភាជនីយំ និដ្ឋិតំ ។ ៣ ឱ. សមត្តោ ឆដ្ឋោ ។

(១៧៥) បណ្ដាបច្ចយាការទាំងនោះ ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ តើដូចម្ដេច ។ ជរា ក៏មាន មរណៈ ក៏មាន ។ បណ្ដាជរានិងមរណៈនោះ ជរា តើដូចម្ដេច ។ ការចាស់ ការគ្រាំគ្រា ការរួញថយអាយុ ណា នៃធម៌ទាំងនោះ នេះហៅថា ជរា ។ បណ្ដាជរានិងមរណៈនោះ មរណៈ តើដូចម្ដេច ។ ការអស់ ការសូន្យ ការបែកធ្លាយ ការបែកខ្ចាត់ខ្ចាយ ការមិនទៀង ការបាត់បង់ ណា នៃធម៌ទាំងនោះ នេះហៅថា មរណៈ ។ ជរានេះផង មរណៈនេះផង នេះហៅថា ជរានិងមរណៈ កើតមាន ព្រោះជាតិជាបច្ច័យ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(១៧៦) សេចក្ដីត្រង់ពាក្យថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ដូចតទៅនេះ ។ ការជួបជុំ ការមូលមក ការប្រជុំចុះ ការកើតប្រាកដ នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ហេតុជាទីកើតឡើង នៃកងទុក្ខទាំងអស់នុ៎ះ រមែងមាន ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

ចប់ អកុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេស ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

ចប់ បច្ចយាការវិភង្គ ។

សតិប្បដ្ឋានវិភង្គោ

(១៧៧) ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ឥធ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តំ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ អជ្ឈត្តំ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ អជ្ឈត្តំ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។

សតិប្បដ្ឋានវិភង្គ

(១៧៧) សតិប្បដ្ឋាន ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណានូវកាយក្នុងកាយខាងក្នុង ពិចារណានូវកាយក្នុងកាយខាងក្រៅ ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ។ ភិក្ខុ ពិចារណានូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយខាងក្នុង ពិចារណានូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ខាងក្រៅ ពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ។ ភិក្ខុ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្តខាងក្នុង ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្តខាងក្រៅ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ។ ភិក្ខុ ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្នុង ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្រៅ ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ។

[១៧៨] កថញ្ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តំ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តំ កាយំ ឧទ្ធំ បាទតលា អធោ កេសមត្ថកា តចបរិយន្តំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ អត្ថិ ឥមស្មឹ កាយេ កេសា លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារូ អដ្ឋី អដ្ឋិមិញ្ជំ វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ បិត្តំ សេម្ហំ បុព្វោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្តន្តិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាវត្ថិតំ(១) វវត្ថបេតិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីករិត្វា ស្វាវត្ថិតំ(១) វវត្ថបេត្វា ពហិទ្ធា កាយេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

[១៧៩] កថញ្ច ភិក្ខុ ពហិទ្ធា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ ពហិទ្ធា កាយំ ឧទ្ធំ បាទតលា អធោ កេសមត្ថកា តចបរិយន្តំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ អត្ថិស្ស កាយេ កេសា

១ ឱ. ម. ស្វាវត្ថិតំ ។

[១៧៨] ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយខាងក្នុង តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណានូវកាយខាងក្នុង (កាយរបស់ខ្លួន) គឺ ខាងលើតាំងអំពីបាតជើងឡើងទៅ ខាងក្រោមតាំងអំពីចុងសក់ចុះមក ដែលមានស្បែកព័ទ្ធជុំវិញ ពេញដោយវត្ថុមិនស្អាតមានប្រការផ្សេង ៗ ដូច្នេះថា ក្នុងកាយនេះមាន សក់ រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ឆ្អឹង ខួរក្នុងឆ្អឹង តម្រងបស្សាវៈ បេះដូង ថ្លើម កាវ ក្រពះ សួត ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច អាហារថ្មី អាហារចាស់ ប្រមាត់ ស្លេស្ម ខ្ទុះ ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ ទឹកមាត់ ទឹកសំបោរ ទឹករំអិល ទឹកមូត្រ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវកាយនោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់ចុះនូវកាយ ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវកាយនោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវកាយ ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមក នូវចិត្តក្នុងកាយខាងក្រៅ ។

[១៧៩] ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវកាយក្នុងកាយ ខាងក្រៅ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណានូវកាយខាងក្រៅ (កាយរបស់គេ) គឺ ខាងលើតាំងអំពីបាតជើងឡើងទៅ ខាងក្រោមតាំងអំពីចុងសក់ចុះមក ដែលមានស្បែកព័ទ្ធជុំវិញ ពេញដោយវត្ថុមិនស្អាតមានប្រការផ្សេង ៗ ដូច្នេះថា ក្នុងកាយរបស់បុគ្គលនោះមាន សក់

លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារូ អដ្ឋី អដ្ឋិមិញ្ជំ វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ បិត្តំ សេម្ហំ បុព្វោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្តន្តិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថបេតិ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីករិត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថបេត្វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា កាយេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

(១៨០) កថញ្ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា កាយំ ឧទ្ធំបាទតលា អធោកេសមត្ថកា តចបរិយន្តំ បូរំ នានប្បការស្ស អសុចិនោ បច្ចវេក្ខតិ អត្ថិ កាយេ កេសា លោមា នខា ទន្តា តចោ មំសំ ន្ហារូ អដ្ឋី អដ្ឋិមិញ្ជំ វក្កំ ហទយំ យកនំ កិលោមកំ បិហកំ បប្ផាសំ

រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ឆ្អឹង ខួរក្នុងឆ្អឹង តម្រងបស្សាវៈ បេះដូង ថ្លើម វាវ ក្រពះ សួត ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច អាហារថ្មី អាហារចាស់ ប្រមាត់ ស្លេស្ម ខ្ទុះ ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ ទឹកមាត់ ទឹកសំបោរ ទឹករំអិល ទឹកមូត្រ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវកាយនោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវកាយ ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវកាយនោះឲ្យនិមិត្ត កំណត់នូវកាយ ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមកនូវចិត្ត ក្នុងកាយ ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ។

(១៨០) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណានូវកាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ (កាយរបស់ខ្លួនទាំងកាយរបស់គេ) គឺ ខាងលើតាំងអំពីបាតជើងឡើងទៅ ខាងក្រោមតាំងអំពីចុងសក់ចុះមក ដែលមានស្បែកបិទបាំងជុំវិញ ពេញដោយវត្ថុមិនស្អាត មានប្រការផ្សេងៗ ដូច្នេះថា ក្នុងកាយមាន សក់ រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក សាច់ សរសៃ ឆ្អឹង ខួរក្នុងឆ្អឹង តម្រងបស្សាវៈ បេះដូង ថ្លើម វាវ ក្រពះ សួត

អន្តំ អន្តគុណំ ឧទរិយំ ករីសំ បិត្តំ សេម្ហំ បុព្វោ លោហិតំ សេទោ មេទោ អស្សុ វសា ខេឡោ សិង្ឃាណិកា លសិកា មុត្តន្តិ ឯវំ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។

(១៨១) អនុបស្សីតិ តត្ថ កតមា អនុបស្សនា ។ យា បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ អនុបស្សនា ឥមាយ អនុបស្សនាយ ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ អនុបស្សីតិ ។

(១៨២) វិហរតីតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

ពោះវៀនធំ ពោះវៀនតូច អាហារថ្មី អាហារចាស់ ប្រមាត់ ស្លេស្ម ខ្ទុះ ឈាម ញើស ខ្លាញ់ខាប់ ទឹកភ្នែក ខ្លាញ់រាវ ទឹកមាត់ ទឹកសំបោរ ទឹករំអិល ទឹកមូត្រ ភិក្ខុ ពិចារណា នូវកាយ ក្នុងកាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក យ៉ាងនេះឯង ។

(១៨១) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុពិចារណា ៗ សំនួរថា ចុះបណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការពិចារណា តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវណា នេះហៅថា ការពិចារណា ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត្ត ចូលទៅជិត អែបនែប កៀកកើយ ប្រជិតប្រជី ប្រកបព្រម ដោយបញ្ញាជាគ្រឿងពិចារណានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ភិក្ខុពិចារណា ។

(១៨២) ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងអត្តភាពឲ្យរស់នៅ ត្រាច់ទៅ សម្រាក ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(១៨៣) អាតាបីតិ តត្ថ កតមំ អាតប្បំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ អាតប្បំ ឥមិនា អាតប្បេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ អាតាបីតិ ។

(១៨៤) សម្បជានោតិ តត្ថ កតមំ សម្បជញ្ញំ ។ យា បញ្ញា បជានានា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ សម្បជញ្ញំ ឥមិនា សម្បជញ្ញេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ សម្បជានោតិ ។

(១៨៥) សតិមាតិ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ

(១៨៣) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ។ សំនួរថា ចុះបណ្តាពាក្យទាំងនោះ សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស តើដូចម្តេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ណា នេះហៅថា សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត ចូលទៅជិត អែបនែប កៀកកើយ ប្រដិតប្រដី ប្រកបព្រម ដោយព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេសនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ។

(១៨៤) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកដឹងខ្លួន ។ សំនួរថា ចុះបណ្តាពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា ការដឹងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណានូវធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា នេះហៅថា ការដឹងខ្លួន ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត ចូលទៅជិត អែបនែប កៀកកើយ ប្រដិតប្រដី ប្រកបព្រម ដោយការដឹងខ្លួននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាអ្នកដឹងខ្លួន ។

(១៨៥) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា មានស្មារតី ។ សំនួរថា ចុះបណ្តាពាក្យទាំងនោះ ពាក្យថា ស្មារតី តើដូចម្តេច ។ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ ណា នេះហៅថា ស្មារតី

ឥមិនា សតិយា ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ សតិមាតិ ។

[១៨៦] វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សន្តិ តត្ថ កតមោ លោកោ ។ ស្វេវ កាយោ លោកោ បញ្ចបិ ឧបាទានក្ខន្ធា លោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។ តត្ថ កតមា អភិជ្ឈា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អភិជ្ឈា ។ តត្ថ កតមំ ទោមនស្សំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ ។ ឥតិ អយញ្ច អភិជ្ឈា ឥទញ្ច ទោមនស្សំ ឥមម្ហិ លោកេ វិនីតា ហោន្តិ បដិវិនីតា សន្តា សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សន្តិ ។

កាយានុបស្សនានិទ្ទេសោ ។

ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត ចូលទៅជិត អែបអែប កៀកកើយ ប្រដិតប្រដី ប្រកបព្រម ដោយស្មារតីនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានស្មារតី ។

(១៨៦) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ។ សួរថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ លោក តើដូចម្តេច ។ កាយនោះឯង ឈ្មោះថា លោក ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ឈ្មោះថា លោក នេះហៅថា លោក ។ បណ្តាពាក្យទាំងនេះ អភិជ្ឈា តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំងនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា អភិជ្ឈា ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា ទោមនស្ស ។ ភិក្ខុ ជាអ្នកខ្ជាន កំចាត់បង់ ស្ងប់ រម្ងាប់ ស្ងប់ឈឹង ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យសាបសូន្យ ឲ្យដល់នូវការខូចខាត ឲ្យដល់នូវការហិនហោច ឲ្យរីងស្ងួត ឲ្យហួតហែង ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវអភិជ្ឈានិងទោមនស្សនេះ ក្នុងលោកនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ។

ចប់ កាយានុបស្សនានិទ្ទេស ។

(១៨៧) កថញ្ច ភិក្ខុ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ។ ឥធ ភិក្ខុ សុខំ វេទនំ វេទយមានោ សុខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានោ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានោ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ សាមិសំ វា សុខំ វេទនំ វេទយមានោ សាមិសំ សុខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ និរាមិសំ វា សុខំ វេទនំ វេទយមានោ និរាមិសំ សុខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ សាមិសំ វា ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានោ សាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ និរាមិសំ វា ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានោ និរាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ សាមិសំ វា អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានោ សាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ និរាមិសំ វា អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានោ និរាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ។ សោ តំ

(១៨៧) ចុះភិក្ខុ ពិចារណាឃើញវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ តើដូចម្តេច។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កាលទទួលសុខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលសុខវេទនា កាលទទួលទុក្ខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលទុក្ខវេទនា កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា កាលទទួលសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ កាលទទួលសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ កាលទទួលទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ កាលទទួលទុក្ខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលទុក្ខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនាប្រកបដោយអាមិសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈក្តី ក៏ដឹងច្បាស់ថា អាត្មាអញទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ។ ភិក្ខុនោះ រមែងគប់រក

និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាវត្ថិតំ វវត្ថបេតិ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីករិត្វា ស្វាវត្ថិតំ វវត្ថបេត្វា ពហិទ្ធា វេទនាសុ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

(១៨៨) កថញ្ច ភិក្ខុ ពហិទ្ធា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សុខំ វេទនំ វេទយមានំ សុខំ វេទនំ វេទយតីតិ បជានាតិ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយតីតិ បជានាតិ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានំ អទុក្ខមសុខំ វេ-ទនំ វេទយតីតិ បជានាតិ សាមិសំ វា សុខំ វេទនំ វេទយមានំ សាមិសំ សុខំ វេទនំ វេទយតីតិ បជានាតិ និរាមិសំ វា សុខំ វេទនំ វេទយមានំ និរាមិសំ សុខំ វេទនំ វេទយតីតិ បជានាតិ សា-មិសំ វា ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានំ សាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយតីតិ បជានាតិ និរាមិសំ វា ទុក្ខំ វេទនំ វេទយមានំ និរាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ វេទយ-តីតិ បជានាតិ សាមិសំ វា អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានំ សាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយតីតិ

អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវវេទនានោះ ឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវវេទនាដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះអប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវវេទនានោះ ឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវវេទនា ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមក នូវចិត្ត ក្នុងវេទនាខាងក្រៅ ។

(១៨៨) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល កាលទទួលសុខវេទនាថា បុគ្គលនេះទទួលសុខវេទនា ដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល កាលទទួលទុក្ខវេទនាថា បុគ្គលនេះទទួលទុក្ខវេទនា ដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនាថា បុគ្គលនេះ ទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល កាលទទួលសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈក្តី ថា បុគ្គលនេះទទួលសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល កាលទទួលសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈក្តីថា បុគ្គលនេះទទួលសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល កាលទទួលទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈក្តីថា បុគ្គលនេះ ទទួលទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់ នូវបុគ្គល កាលទទួលវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈក្តីថា បុគ្គលនេះទទួលទុក្ខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់នូវបុគ្គល កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ប្រ-កបដោយអាមិសៈក្តីថា បុគ្គលនេះ ទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់ នូវបុគ្គល កាលទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា

បជានាតិ និរាមិសំ វា អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយមានោ និរាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ វេទយាមីតិ បជានាតិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋេតិ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីករិត្វា ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋហិត្វា អជ្ឈត្ត-ពហិទ្ធា វេទនាសុ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

(១៨៩) កថញ្ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សុខំ វេទនំ សុខា វេទនាតិ បជានាតិ ទុក្ខំ វេទនំ ទុក្ខា វេទនាតិ បជានាតិ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ អទុក្ខម-សុខា វេទនាតិ បជានាតិ សាមិសំ សុខំ វេទនំ សាមិសា សុខា វេទនាតិ បជានាតិ និរាមិសំ សុខំ វេទនំ និរាមិសា សុខា វេទនាតិ បជានាតិ សាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ សាមិសា ទុក្ខា វេទនាតិ បជា-នាតិ និរាមិសំ ទុក្ខំ វេទនំ និរាមិសា ទុក្ខា វេទនាតិ បជានាតិ សាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ សាមិសា អ-ទុក្ខមសុខា វេទនាតិ បជានាតិ និរាមិសំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ និរាមិសា អទុក្ខមសុខា វេទនាតិ បជានាតិ

មិនប្រកបដោយអាមិសៈក្តីថា បុគ្គលនេះទទួលអទុក្ខមសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងសេពគប់ អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវវេទនានោះ ឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវវេទនា ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះសេពគប់ អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវវេទនានោះ ឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវវេទនា ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមកនូវចិត្ត ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ។

(១៨៩) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវសុខវេទនាថា សុខវេទនា ដឹងច្បាស់ នូវទុក្ខវេទនាថា ទុក្ខវេទនា ដឹងច្បាស់នូវអទុក្ខមសុខវេទនាថា អទុក្ខមសុខវេទនា ដឹងច្បាស់នូវសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈថា សុខវេទនា ប្រកបដោយអា-មិសៈ ដឹងច្បាស់នូវសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈថា សុខ-វេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់នូវទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈថា ទុក្ខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់នូវទុក្ខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈថា ទុក្ខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់នូវអទុក្ខមសុខវេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈថា អទុក្ខមសុខ-វេទនា ប្រកបដោយអាមិសៈ ដឹងច្បាស់នូវអទុក្ខមសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈថា អទុក្ខមសុខវេទនា មិនប្រកបដោយអាមិសៈ

ឯវំ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។

(១៩០) អនុបស្សីតិ ។បេ។ វិហរតីតិ ។បេ។ អាតាបីតិ ។បេ។ សម្បជានោតិ ។បេ។ សតិមាតិ ។បេ។ វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សន្តិ តត្ថ កតមោ លោកោ ។ សាយេវ វេទនា លោកោ បញ្ចបិ ឧបាទានក្ខន្ធា លោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។ តត្ថ កតមា អភិជ្ឈា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អភិជ្ឈា ។ តត្ថ កតមំ ទោមនស្សំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ ។

ភិក្ខុពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី (ជាគ្រឿងកំណត់) កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក យ៉ាងនេះឯង ។

(១៩០) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុពិចារណា ។បេ។ ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ ។បេ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ។បេ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា អ្នកដឹងខ្លួន ។បេ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា មានស្មារតី ។បេ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ។ សំនួរថា ចុះបណ្តាពាក្យទាំងនោះ លោក តើដូចម្តេច ។ វេទនានោះឯង ឈ្មោះថា លោក ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ឈ្មោះថា លោក នេះហៅថា លោក ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ អភិជ្ឈា តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំង នៃចិត្ត ណា នេះហៅថា អភិជ្ឈា ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស នេះហៅថា ទោមនស្ស ។

ន្តិ អយញ្ច អភិជ្ឈា ឥទញ្ច ទោមនស្សំ ឥមម្ហិ លោកេ វិនីតា ហោន្តិ បដិវិនីតា សន្តា សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សន្តិ ។

វេទនានុបស្សនានិទ្ទេសោ ។

(១៩១) កថញ្ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តំ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សង្ខិត្តំ វា ចិត្តំ សង្ខិត្តំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ វិក្ខិត្តំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ

ពួកជនក្នុងលោកនេះ ភិក្ខុ ជាអ្នកខ្ជាន កំចាត់បង់ ស្ងប់ រម្ងាប់ ស្ងប់ឈឹង ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យសាបសូន្យ ឲ្យដល់នូវការខូចខាត ឲ្យដល់នូវការហិនហោច ឲ្យរីងស្ងួត ឲ្យហួតហែង ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវអភិជ្ឈានិងទោមនស្សនេះ ក្នុងលោកនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ។

ចប់ វេទនានុបស្សនានិទ្ទេស ។

(១៩១) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្តខាងក្នុង តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ កាលចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ប្រកបដោយរាគៈ កាលចិត្តប្រាសចាករាគៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ប្រាសចាករាគៈ កាលចិត្តប្រកបដោយទោសៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ប្រកបដោយទោសៈ កាលចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ប្រាសចាកទោសៈ កាលចិត្តប្រកបដោយមោហៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ប្រកបដោយមោហៈ កាលចិត្តប្រាសចាកមោហៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ប្រាសចាកមោហៈ កាលចិត្តរួញរា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ រួញរា កាលចិត្តរាយមាយ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ រាយមាយ

មហគ្គតំ វា ចិត្តំ មហគ្គតំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ អមហគ្គតំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សឧត្តរំ វា ចិត្តំ សឧត្តរំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាហិតំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អសមាហិតំ វា ចិត្តំ អសមាហិតំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ មេ ចិត្តន្តិ បជានាតិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថបេតិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីករិត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថបេត្វា ពហិទ្ធា ចិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

(១៩២) កថញ្ច ភិក្ខុ ពហិទ្ធា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សរាគំ វា បរស្ស ចិត្តំ សរាគស្ស ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតរាគំ វា បរស្ស ចិត្តំ វីតរាគស្ស ចិត្តន្តិ បជានាតិ

នោះចិត្តជាមហគ្គតៈ (រូបាវចរនិងអរូបាវចរ) ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ជាមហគ្គតៈ នោះចិត្តមិនមែនជាមហគ្គតៈ (កាមាវចរ) ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនមែនជាមហគ្គតៈ នោះចិត្តជាសឧត្តរៈ (កាមាវចរ) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ជាសឧត្តរៈ នោះចិត្តជាអនុត្តរៈ (រូបាវចរនិងអរូបាវចរ) ក៏ដឹងច្បាស់ ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ជាអនុត្តរៈ នោះចិត្តតាំងនៅមាំ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ តាំងនៅមាំ នោះចិត្តមិនតាំងនៅមាំ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនតាំងនៅមាំ នោះចិត្តរួចស្រឡះ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ រួចស្រឡះ នោះចិត្តមិនទាន់រួចស្រឡះ (ចាកអាសវក្កិលេស) ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់អាត្មាអញ មិនទាន់រួចស្រឡះ ។ ភិក្ខុនោះ រមែងគប់រក សង់ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវចិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវចិត្ត ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះគប់រក សង់ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវចិត្តនោះ ឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវចិត្ត ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមកនូវចិត្ត ក្នុងចិត្តខាងក្រៅ ។

(១៩៤) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្តខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ នោះចិត្តរបស់គេ ប្រកបដោយរាគៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ ប្រកបដោយរាគៈ នោះចិត្តរបស់គេ ប្រាសចាករាគៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ ប្រាសចាករាគៈ

សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជា-
នាតិ វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ
បជានាតិ សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោ-
ហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សង្ខិត្តំ វា ចិត្តំ សង្ខិ-
ត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ
វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ មហគ្គតំ វា ចិត្តំ
មហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អមហគ្គតំ វា
ចិត្តំ អមហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សឧត្តរំ វា
ចិត្តំ សឧត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អនុត្តរំ វា
ចិត្តំ អនុត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមាហិតំ វា
ចិត្តំ សមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អសមាហិ-
តំ វា ចិត្តំ អសមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ
វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អវិ-
មុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ ។

ទោះចិត្តរបស់គេ ប្រកបដោយទោសៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ
ប្រកបដោយទោសៈ ទោះចិត្តរបស់គេ ប្រាសចាកទោសៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា
ចិត្តរបស់គេ ប្រាសចាកទោសៈ ទោះចិត្តរបស់គេ ប្រកបដោយមោហៈ
ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ ប្រកបដោយមោហៈ ទោះចិត្តរបស់គេ
ប្រាសចាកមោហៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ ប្រាសចាកមោហៈ
ទោះចិត្តរបស់គេ រួញា ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ រួញា ទោះ
ចិត្តរបស់គេរាយមាយ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ រាយមាយ
ទោះចិត្តរបស់គេ ជាមហគ្គតៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ ជា
មហគ្គតៈ ទោះចិត្តរបស់គេ មិនមែនជាមហគ្គតៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្ត
របស់គេ មិនមែនជាមហគ្គតៈ ទោះចិត្តរបស់គេ ជាសឧត្តរៈ ក៏ដឹង
ច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ ជាសឧត្តរៈ ទោះចិត្តរបស់គេ ជាអនុត្តរៈ
ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ ជាអនុត្តរៈ ទោះចិត្តរបស់គេ តាំងនៅមាំ
ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ តាំងនៅមាំ ទោះចិត្តរបស់គេ មិនតាំង
នៅមាំ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ មិនតាំងនៅមាំ ទោះចិត្តរបស់គេ
រួចស្រឡះ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ រួចស្រឡះ ទោះចិត្តរបស់គេ
មិនទាន់រួចស្រឡះ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរបស់គេ មិនទាន់រួចស្រឡះ ។

សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថបេតិ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីករិត្វា ស្វាវត្ថិតំ អវត្ថបេត្វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ចិត្តេ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

(១៩៣) កថញ្ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សង្ខិត្តំ វា ចិត្តំ សង្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ មហគ្គតំ វា ចិត្តំ មហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ អមហគ្គតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សឧត្តរំ វា ចិត្តំ សឧត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមាហិតំ វា ចិត្តំ សមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ

ភិក្ខុនោះ រមែងសេពគប់ ចំរើន ធ្វើឲ្យច្រើន នូវចិត្តនោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវចិត្ត ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះសេពគប់ ចំរើន ធ្វើឲ្យច្រើន ចំពោះចិត្តនោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវចិត្ត ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមកនូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ។

(១៩៣) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ទោះចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ទោះចិត្តប្រាសចាករាគៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាករាគៈ ទោះចិត្តប្រកបដោយទោសៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយទោសៈ ទោះចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាកទោសៈ ទោះចិត្តប្រកបដោយមោហៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រកបដោយមោហៈ ទោះចិត្តប្រាសចាកមោហៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តប្រាសចាកមោហៈ ទោះចិត្តញោក ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តញោក ទោះចិត្តរាយមាយ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរាយមាយ ទោះចិត្តជាមហគ្គតៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តជាមហគ្គតៈ ទោះចិត្តមិនមែនជាមហគ្គតៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តមិនមែនជាមហគ្គតៈ ទោះចិត្តជាសឧត្តរៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តជាសឧត្តរៈ ទោះចិត្តជាអនុត្តរៈ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តជាអនុត្តរៈ ទោះចិត្តតាំងនៅមាំ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តតាំងនៅមាំ

អសមាហិតំ វា ចិត្តំ អសមាហិតំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ ឯវំ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។

(១៩៦) អនុបស្សីតិ ។ បេ ។ វិហរតីតិ ។ បេ ។ អាតាបីតិ ។ បេ ។ សម្បជានោតិ ។ បេ ។ សតិមាតិ ។ បេ ។ វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សន្តិ ។ តត្ថ កតមោ លោកោ ។ តំយេវ ចិត្តំ លោកោ បញ្ចបិ ឧបាទានក្ខន្ធា លោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។ តត្ថ កតមា អភិជ្ឈា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អភិជ្ឈា ។ តត្ថ កតមំ ទោមនស្សំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ ។

ពោះចិត្តមិនតាំងនៅមាំ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តមិនតាំងនៅមាំ ពោះចិត្តរួចស្រឡះ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តរួចស្រឡះ ពោះចិត្តមិនទាន់រួចស្រឡះ ក៏ដឹងច្បាស់ថា ចិត្តមិនទាន់រួចស្រឡះ ភិក្ខុ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់ អភិជ្ឈានិងទោមនស្សក្នុងលោក យ៉ាងនេះឯង ។

(១៩៦) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ ពិចារណា ។ បេ ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ ។ បេ ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ។ បេ ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកដឹងខ្លួន ។ បេ ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា មានស្មារតី ។ បេ ។ សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្សក្នុងលោក ។ សំនួរថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ លោក តើដូចម្តេច ។ ចិត្តនោះឯង ឈ្មោះថា លោក ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ឈ្មោះថា លោក នេះហៅថា លោក ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ អភិជ្ឈា តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំង នៃចិត្ត ណា នេះហៅថា អភិជ្ឈា ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា ទោមនស្ស ។

ឥតិ អយញ្ច អភិជ្ឈា អយញ្ច ទោមនស្សំ ឥមម្ហិ លោកេ វិនីតា ហោន្តិ បដិវិនីតា សន្តា សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សន្តិ ។

ចិត្តានុបស្សនានិទ្ទេសោ ។

[១៩៨] កថញ្ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទំ អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទោតិ បជានាតិ អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ កាមច្ឆន្ទោតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច បហីនស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ព្យាបាទំ ។បេ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ថីនមិទ្ធំ ។បេ។

អភិជ្ឈានេះផង ទោមនស្សនេះផង រមែងមាន ដោយប្រការដូច្នេះ ក្នុងជនក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកខ្វាន កំចាត់បង់ ស្ងប់ រម្ងាប់ ស្ងប់ឈឹង ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យសាបសូន្យ ឲ្យដល់នូវការខូចខាត ឲ្យដល់នូវការហិនហោច ឲ្យរីងស្ងួត ឲ្យហួតហែង ធ្វើឲ្យបាត់បង់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ។

ចប់ ចិត្តានុបស្សនានិទ្ទេស ។

[១៩៨] ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ខាងក្នុងយ៉ាងដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវកាមច្ឆន្ទៈខាងក្នុង កាលមាន ថា កាមច្ឆន្ទៈខាងក្នុងរបស់អាត្មាអញមាន ឬ ដឹងច្បាស់នូវកាមច្ឆន្ទៈខាងក្នុង កាលមិនមាន ថា កាមច្ឆន្ទៈខាងក្នុងរបស់អាត្មាអញមិនមាន ការកើតឡើងនៃកាមច្ឆន្ទៈ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ការមិនកើតតទៅ នៃកាមច្ឆន្ទៈ ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ភិក្ខុ ដឹងច្បាស់ នូវព្យាបាទខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។ នូវថីនមិទ្ធៈខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។

សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ។បេ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆំ អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆាតិ បជានាតិ អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ វិចិកិច្ឆាតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច បហីនាយ វិចិកិច្ឆាយ អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាបារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។

នូវឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។ នូវវិចិកិច្ឆាខាងក្នុង កាលមាន ថា វិចិកិច្ឆាខាងក្នុងរបស់អាត្មាអញមាន ឬ ដឹងច្បាស់ នូវវិចិកិច្ឆាខាងក្នុង កាលមិនមាន ថា វិចិកិច្ឆាខាងក្នុងរបស់អាត្មាអញមិនមាន ការកើតឡើង នៃវិចិកិច្ឆា ដែលមិនទាន់កើតឡើង ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការលះបង់នូវវិចិកិច្ឆា ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការមិនកើតតទៅ នៃវិចិកិច្ឆាដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ។ ភិក្ខុ ដឹងច្បាស់នូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមាន ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង របស់អាត្មាអញមាន ឬ ដឹងច្បាស់ នូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមិនមាន ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង របស់អាត្មាអញមិនមាន ការកើតឡើងនៃសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការពេញលេញដោយភាវនា នៃសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ដឹងច្បាស់ នូវធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។ នូវវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។ នូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។

សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ អត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ អសន្តំ វា អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិ មេ អជ្ឈត្តំ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាបារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាវត្ថិតំ វវត្ថបេតិ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីកត្វា ស្វាវត្ថិតំ វវត្ថបេត្វា ពហិទ្ធា ធម្មេសុ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

(១៩៦) កថញ្ច ភិក្ខុ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សន្តំ វា អស្ស កាមច្ឆន្ទំ អត្ថិស្ស កាមច្ឆន្ទោតិ បជានាតិ អសន្តំ វា អស្ស កាមច្ឆន្ទំ នត្ថិស្ស កាមច្ឆន្ទោតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច

នូវបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។ នូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមាន ។បេ។ នូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមាន ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង របស់អាត្មាអញមាន ឬដឹងច្បាស់នូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង កាលមិនមាន ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គខាងក្នុង របស់អាត្មាអញ មិនមាន ការកើតឡើងនៃឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការពេញលេញដោយភាវនា នៃឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ។ ភិក្ខុនោះ រមែងគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌នោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវធម៌ ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌នោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវធម៌ ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមកនូវចិត្ត ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្រៅ ។

(១៩៦) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាខាងក្រៅ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវកាមច្ឆន្ទៈរបស់គេ កាលមាន ថា កាមច្ឆន្ទៈរបស់គេមាន ឬ ដឹងច្បាស់នូវកាមច្ឆន្ទៈរបស់គេ កាលមិនមាន ថា កាមច្ឆន្ទៈរបស់គេ មិនមាន ការកើតឡើង នៃកាមច្ឆន្ទៈ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ដោយហេតុណា

បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច បហីនស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ សន្តំ វាស្ស ព្យាបាទំ ។ បេ ។ សន្តំ វាស្ស ថីនមិទ្ធំ ។ បេ ។ សន្តំ វាស្ស ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ។ បេ ។ សន្តំ វាស្ស វិចិកិច្ឆំ អត្ថិស្ស វិចិកិច្ឆាតិ បជានាតិ អសន្តំ វាស្ស វិចិកិច្ឆំ នត្ថិស្ស វិចិកិច្ឆាតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច បហីនាយ វិចិកិច្ឆាយ អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ ។ សន្តំ វាស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ អត្ថិស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ អសន្តំ វាស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាបារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ សន្តំ វាស្ស ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ។ បេ ។

ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ការមិនកើតតទៅនៃកាមច្ឆន្ទៈ ដែលគេលះបង់ហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ដឹងច្បាស់ នូវព្យាបាទរបស់គេ កាលមាន ។ បេ ។ នូវថីនមិទ្ធៈរបស់គេ កាលមាន ។ បេ ។ នូវឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈរបស់គេ កាលមាន ។ បេ ។ នូវវិចិកិច្ឆារបស់គេ កាលមាន ថា វិចិកិច្ឆារបស់គេមាន ឬ ដឹងច្បាស់ នូវវិចិកិច្ឆារបស់គេ កាលមិនមាន ថា វិចិកិច្ឆារបស់គេមិនមាន ការកើតឡើង នៃវិចិកិច្ឆាដែលមិនទាន់កើតឡើង ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការលះបង់នូវវិចិកិច្ឆា ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការមិនកើតតទៅ នៃវិចិកិច្ឆាដែលគេលះបង់ហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ។ ភិក្ខុ ដឹងច្បាស់ នូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមាន ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេមាន ឬ ដឹងច្បាស់ នូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមិនមាន ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ មិនមាន ការកើតឡើងនៃសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការពេញលេញដោយភាវនា នៃសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ភិក្ខុ ដឹងច្បាស់ នូវធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមាន ។ បេ ។

សន្តំ វាស្ស វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វាស្ស បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វាស្ស បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វាស្ស សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។បេ។ សន្តំ វាស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ អត្ថិស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ អសន្តំ វាស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាបារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាវត្ថិតំ វវត្ថបេតិ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវិត្វា ភាវេត្វា ពហុលីករិត្វា ស្វាវត្ថិតំ វវត្ថបេត្វា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ធម្មេសុ ចិត្តំ ឧបសំហរតិ ។

(១៩៨) កថញ្ច ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សន្តំ វា កាមច្ឆន្ទំ អត្ថិ កាមច្ឆន្ទោតិ បជានាតិ អសន្តំ វា កាមច្ឆន្ទំ នត្ថិ កាមច្ឆន្ទោតិ បជានាតិ

នូវវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមាន ។បេ។ នូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមាន ។បេ។ នូវបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមាន ។បេ។ នូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមាន ។បេ។ ដឹងច្បាស់ នូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមាន ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេមាន ឬ ដឹងច្បាស់នូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេ កាលមិនមាន ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គរបស់គេមិនមាន ការកើតឡើង នៃឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ការពេញលេញដោយភាវនា នៃឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ។ ភិក្ខុនោះ រមែងគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌នោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវធម៌ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អ ភិក្ខុនោះ លុះគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌នោះឲ្យជានិមិត្ត កំណត់នូវធម៌ដែលខ្លួនកំណត់ទុកដោយល្អហើយ រមែងប្រមូលមកនូវចិត្ត ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ ។

(១៩៨) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់នូវកាមច្ឆន្ទៈ កាលមាន ថាកាមច្ឆន្ទៈមាន ឬដឹងច្បាស់នូវកាមច្ឆន្ទៈ កាលមិនមាន ថាកាមច្ឆន្ទៈមិនមាន

យថា ច អនុប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច បហីនស្ស កាមច្ឆន្ទស្ស អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ សន្តំ វា ព្យាបាទំ ។បេ។ សន្តំ វា ថីនមិទ្ធំ ។បេ។ សន្តំ វា ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ ។បេ។ សន្តំ វា វិចិកិច្ឆំ អត្ថិ វិចិកិច្ឆាតិ បជានាតិ អសន្តំ វា វិចិកិច្ឆំ នត្ថិ វិចិកិច្ឆាតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នាយ វិចិកិច្ឆាយ បហានំ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច បហីនាយ វិចិកិច្ឆាយ អាយតឹ អនុប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ ។ សន្តំ វា សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ អត្ថិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ អសន្តំ វា សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ យថា ច អនុប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ

ការកើតឡើងនៃកាមច្ឆន្ទៈ ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ការលះបង់នូវកាមច្ឆន្ទៈ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការមិនកើតតទៅ នៃកាមច្ឆន្ទៈ ដែលលះបង់ហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង គឺក្តីដឹងច្បាស់ នូវព្យាបាទ កាលមាន ។បេ។ នូវថីនមិទ្ធៈ កាលមាន ។បេ។ នូវឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ កាលមាន ។បេ។ នូវវិចិកិច្ឆា កាលមាន ថា វិចិកិច្ឆាមាន ឬ ដឹងច្បាស់ នូវវិចិកិច្ឆា កាលមិនមាន ថា វិចិកិច្ឆាមិនមាន ការកើតឡើងនៃវិចិកិច្ឆា ដែលមិនទាន់កើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការលះបង់នូវវិចិកិច្ឆា ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ការមិនកើតតទៅ នៃវិចិកិច្ឆា ដែលលះបង់ហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់ នូវហេតុនោះផង ។ គឺក្តីដឹងច្បាស់ នូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមាន ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គមាន ឬ ដឹងច្បាស់ នូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមិនមាន ថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ មិនមាន ការកើតឡើងនៃសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង

យថា ច ឧប្បន្នស្ស សតិសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនា-បារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជានាតិ សន្តំ វា ធម្មវិចយ-សម្ពោជ្ឈង្គំ ។ បេ ។ សន្តំ វា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ។ បេ ។ សន្តំ វា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។ បេ ។ សន្តំ វា បស្សទ្ធិសម្ពោ-ជ្ឈង្គំ ។ បេ ។ សន្តំ វា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ។ បេ ។ សន្តំ វា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ អត្ថិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈ-ង្គោតិ បជានាតិ អសន្តំ វា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ នត្ថិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោតិ បជានាតិ យថា ច អនុ-ប្បន្នស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គស្ស ឧប្បាទោ ហោតិ តញ្ច បជានាតិ យថា ច ឧប្បន្នស្ស ឧបេក្ខា-សម្ពោជ្ឈង្គស្ស ភាវនាបារិបូរី ហោតិ តញ្ច បជា-នាតិ ។ ឯវំ ភិក្ខុ អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ធម្មេសុ ធម្មា-នុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។

(១៩៨) អនុបស្សីតិ តត្ថ កតមា អនុ-បស្សនា ។ យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ

ការពេញលេញដោយភាវនា នៃសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ភិក្ខុដឹងច្បាស់ នូវធម្ម-វិចយសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមាន ។ បេ ។ នូវវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមាន ។ បេ ។ នូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមាន ។ បេ ។ នូវបស្សទ្ធិសម្ពោ-ជ្ឈង្គ កាលមាន ។ បេ ។ នូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមាន ។ បេ ។ នូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមាន ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គមាន ឬ ដឹង ច្បាស់នូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ កាលមិនមាន ថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គមិនមាន ការកើតឡើង នៃឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ដោយ ហេតុណា ក៏ដឹងច្បាស់នូវហេតុនោះផង ការពេញលេញដោយភាវនា នៃឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយហេតុណា ក៏ដឹង ច្បាស់នូវហេតុនោះផង ។ ភិក្ខុ ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ សម្រេចឥរិយាបថ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុត កំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់អភិជ្ឈា និងទោ-មនស្ស ក្នុងលោក យ៉ាងនេះឯង ។

(១៩៨) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុពិចារណា ។ ប្រស្នាថា ចុះ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការពិចារណា តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ នេះហៅថា

អនុបស្សនា ឥមាយ អនុបស្សនាយ ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ អនុបស្សីតិ ។

(១៩៩) វិហរតីតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(២០០) អាតាបីតិ តត្ថ កតមំ អាតប្បំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ អាតប្បំ ឥមិនា អាតប្បេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ អាតាបីតិ ។

(២០១) សម្បជានោតិ តត្ថ កតមំ សម្បជញ្ញំ ។ យា បញ្ញា បជានានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ សម្បជញ្ញំ ឥមិនា សម្បជញ្ញេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ សម្បជានោតិ ។

ការពិចារណា ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត ចូលទៅជិត អែបនែប កៀកកើយ ប្រជិតប្រជី ប្រកបព្រម ដោយបញ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា នេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ភិក្ខុពិចារណា ។

(១៩៩) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា រស់នៅ ញុំាងអត្តភាពឲ្យរស់នៅ ត្រាច់ទៅ នៅ សម្រាក ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(២០០) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា អ្នកមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ។ សំនួរថា ចុះបណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស តើដូចម្តេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ណា នេះហៅថា សេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកប ដោយព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេសនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ។

(២០១) សេចក្តីត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកដឹងខ្លួន ។ សំនួរថា ចុះបណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការដឹងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ សេចក្តីមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការឃើញត្រូវ ណា នេះហៅថា ការដឹងខ្លួន ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកប ដោយការដឹងខ្លួននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាអ្នកដឹងខ្លួន ។

[៦០២] សតិមាតិ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ឥមាយ សតិយា ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ សតិមាតិ ។

[៦០៣] វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សន្តិ ។ តត្ថ កតមោ លោកោ ។ តេវ ធម្មា លោកោ បញ្ចបិ ឧបាទានក្ខន្ធា លោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។ តត្ថ កតមា អភិជ្ឈា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។ បេ ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អភិជ្ឈា ។ តត្ថ កតមំ ទោមនស្សំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ ។ ឥតិ អយញ្ច អភិជ្ឈា ឥទញ្ច

[៦០២] សេចក្ដីត្រង់ពាក្យថា មានស្មារតី ។ សំនួរថា ចុះបណ្ដាពាក្យទាំងនោះ ស្មារតី តើដូចម្ដេច ។ គឺ ការនឹករឭក ការនឹករឿយ ៗ ។ បេ ។ ការរឭកត្រូវ ណា នេះហៅថា ស្មារតី ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបដោយស្មារតីនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានស្មារតី ។

[៦០៣] សេចក្ដីត្រង់ពាក្យថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្សក្នុងលោក ។ សំនួរថា ចុះបណ្ដាពាក្យទាំងនោះ លោក តើដូចម្ដេច ។ ធម៌ទាំងឡាយនោះឯង ហៅថា លោក ឧបាទានក្ខន្ធទាំង៥ ហៅថា លោក នេះហៅថា លោក ។ បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ អភិជ្ឈា តើដូចម្ដេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។ បេ ។ តម្រេកខ្លាំង នៃចិត្ត ណា នេះហៅថា អភិជ្ឈា ។ បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ ទោមនស្ស តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីទុក្ខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ទុក្ខវេទនាមិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោ-សម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា ទោមនស្ស ។ ភិក្ខុ ជាអ្នកខ្ជាន កំចាត់បង់

ទោមនស្សំ ឥមស្មិំ លោកេ វិនីតា ហោន្តិ បដិវិនី-តា សន្តា សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តី-កតា តេន វុច្ចតិ វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈា-ទោមនស្សន្តិ ។

ធម្មានុបស្សនានិទ្ទេសោ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

(៦០៤) ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ឥធ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ។

(៦០៥) កថញ្ច ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ កាយេ កាយានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ

ស្ងប់ រម្ងាប់ ស្ងប់ឈឹង ធ្វើឲ្យវិនាស ធ្វើឲ្យសាបសូន្យ ឲ្យដល់នូវការខូចខាត ឲ្យដល់នូវការហីនហោច ឲ្យរីងស្ងួត ឲ្យហួតហែង ធ្វើឲ្យបាត់បង់ នូវអភិជ្ឈា និងទោមនស្សនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ក្នុងលោកនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោ-មនស្ស ក្នុងលោក ។

ចប់ ធម្មានុបស្សនានិទ្ទេស ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

(៦០៤) សតិប្បដ្ឋាន ៤ ។ គឺភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ ១ ពិចារណានូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ១ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ១ ពិចារណានូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ១ ។

(៦០៥) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យា-និកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថា ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ ក្នុងសម័យនោះ

សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិបដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ កថញ្ច ភិក្ខុ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិបដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ កថញ្ច ភិក្ខុ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។

ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។ ចុះភិក្ខុ ពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថាពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ ការនឹករឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយ សតិប្បដ្ឋាន ។ ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថា ពិចារណា នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។

សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិបដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ កតមញ្ច ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិបដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ សតិបដ្ឋានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ ធម្មេសុ

ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។ ចុះភិក្ខុ ពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថាពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សតិប្បដ្ឋាន តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យ ណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថា ពិចារណា នូវធម៌

ធម្មានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិបដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តា ។

(២០៦) ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ។ ឥធ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ។

(២០៧) កថញ្ច ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ

ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។

(២០៦) សតិប្បដ្ឋាន ៤ ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណា នូវកាយ ក្នុងកាយ ១ ពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ១ ពិចារណា នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ១ ពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ១ ។

(២០៧) ចុះភិក្ខុ ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏មាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល ភិក្ខុស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ កាយេ កាយានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិប្បដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិប្បដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ កថញ្ច ភិក្ខុ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ

ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះការនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថា ពិចារណានូវកាយ ក្នុងកាយ ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។ ចុះភិក្ខុពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏មាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល ភិក្ខុស្ងប់ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះការនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថាពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការរឭកឃើញ ។បេ។ , ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ

មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិបដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ កតមញ្ច ភិក្ខុ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិបដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិបដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ កតមញ្ច ភិក្ខុ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ

ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស គឺឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។ ចុះភិក្ខុ ពិចារណា នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏មាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថា ពិចារណា នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយ ដ៏សេស គឺឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។ ចុះភិក្ខុ ពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ

លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិប្បដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិប្បដ្ឋានសម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមំ សតិប្បដ្ឋានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ប។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។

ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏មាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថា ពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សតិប្បដ្ឋាន តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកៈ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏មាន ។បេ។

អវិក្ខេបោ ហោតិ ។ បេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី យា តស្មិំ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សតិប្បដ្ឋានំ អវសេសា ធម្មា សតិប្បដ្ឋានសម្បយុត្តា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

[២០៨] ចត្តារោ សតិប្បដ្ឋានា ឥធ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ ចតុន្នំ សតិប្បដ្ឋានានំ

អវិក្ខេប: ក៏មាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល ភិក្ខុ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញត: ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ (ភិក្ខុនេះ) ឈ្មោះថា ពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិប្បដ្ឋាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិប្បដ្ឋាន ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(២០៨) សតិប្បដ្ឋាន ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណា នូវកាយ ក្នុងកាយ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ពិចារណា នូវវេទនា ក្នុងវេទនាទាំងឡាយ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ពិចារណា នូវចិត្ត ក្នុងចិត្ត មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់អភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ពិចារណា នូវធម៌ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតីកំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ១ ។ បណ្តាសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤

កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។បេ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

(២០៩) សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា អនុបាទិន្នុបាទានិយា អ-សង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វ-ហេតុកា សិយា អបចយគាមិនោ សិយា នេវាចយ-គាមិនាបចយគាមិនោ សិយា សេក្ខា សិយា អសេក្ខា អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បណីតា សិយា សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា មគ្គារម្មណា សិយា មគ្គហេតុកា សិយា មគ្គាធិបតិនោ សិយា

សតិប្បដ្ឋាន ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។បេ។ ជាសរណៈ(១)ប៉ុន្មាន ជាអរណៈ(២)ប៉ុន្មាន ។

(២០៩) សតិប្បដ្ឋាន ៤ ជាកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ជាវិបាកក៏មាន ជាធម៌មានវិបាកជាប្រក្រតី តែមិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន តែមិនសៅហ្មង តាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មង ក៏មាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ តាំងប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ តាំងមិនមានវិចារៈ ក៏មាន ប្រ-ឡំដោយបីតិ ក៏មាន ប្រឡំដោយសុខ ក៏មាន ប្រឡំដោយឧបេក្ខា ដែលមិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ មិនគួរលះ ដោយភាវនា មានហេតុដែលមិនគួរលះ ដោយទស្សនៈ តាំងមិនគួរលះ ដោយភាវនា ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំកពូនឡើង តាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ ក៏មាន ជាសេក្ខៈ ក៏មាន ជាអសេក្ខៈ ដែលមិនមានប្រមាណ មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ជាធម៌ដ៏ប្រសើរ ក៏មាន មានសភាពត្រូវនិងទៀង ក៏មាន មិនទៀង ដែលមានមគ្គជាអារម្មណ៍ ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុ ក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន

---

១ ប្រែថា ប្រកបដោយធម៌ជាសត្រូវ ឋា ញ៉ាំងសត្វឲ្យកន្ទក់កន្ទេញ ឲ្យស្តាយស្រណោះ ។ ២ ប្រែថា ធម៌មិនមែនជាសត្រូវ ឋា មិនញ៉ាំងសត្វឲ្យកន្ទក់កន្ទេញ ឬ មិនឲ្យស្តាយស្រណោះ ។

ន វត្តព្វា មគ្គហេតុកាតិបិ មគ្គាធិបតិនោតិបិ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា ឧប្បាទិនោ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ពហិទ្ធារម្មណា អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

[៦១០] ន ហេតូ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ន ហេតូ សហេតុកា ។ សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា លោកុត្តរា កេចិ វិញ្ញេយ្យា កេចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា អនាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ

មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផង ក៏មាន កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងហើយ ក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផង ក៏មាន ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ជាខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ ដែលមានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ មិនប្រកបដោយការឃើញ . ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក៏មាន ។

[៦១០] សតិប្បដ្ឋាន ៤ មិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ៖ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុឡើយ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុ មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានរូប ជាលោកុត្តរ គួរដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ មិនគួរដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ មិនមែនអាសវៈ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំង

សាសវា ចាតិបិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា ។ នោ សញ្ញោជនា ។ បេ ។ នោ គន្ថា ។ បេ ។ នោ ឱឃា ។ បេ ។ នោ យោគា ។ បេ ។ នោ នីវរណា ។ បេ ។ នោ បរាមាសា ។ បេ ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។ បេ ។ នោ កិលេសា ។ បេ ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា សវិតក្កា សិយា អវិតក្កា សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា សិយា

ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងទេ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ គឺជាធម៌ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ មិនមែនសញ្ញោជនៈ ។ បេ ។ មិនមែនគន្ថៈ ។ បេ ។ មិនមែនឱឃៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។ មិនមែននីវរណៈ ។ បេ ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត ច្រឡំដោយចិត្ត តាំងឡើងដោយចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ច្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា ដែលកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ មិនមែនឧបាទាន ។ បេ ។ មិនមែនកិលេស ។ បេ ។ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ប្រកបដោយវិតក្កៈ ក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ ក៏មាន ប្រកបដោយវិចារៈ ក៏មាន មិនមានវិចារៈ ក៏មាន

សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ន កាមាវចរា ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា សិយា និយតា សិយា អនិយតា អនុត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

សតិប្បដ្ឋានវិភង្គោ សមត្តោ ។

ប្រកបដោយបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន មិនច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ច្រឡំដោយសុខក៏មាន មិនច្រឡំដោយសុខក៏មាន ច្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនច្រឡំដោយឧបេក្ខា តែមិនមែនកាមាវចរ មិនមែនរូបាវចរ មិនមែនអរូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈ ជាអនុត្តរៈ ជាអរណៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ សតិប្បដ្ឋានវិភង្គ ។

សម្មប្បធានវិភង្គោ

(៦១១) ចត្តារោ សម្មប្បធានា ឥធ ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

(៦១២) កថញ្ច ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ តត្ថ កតមេ អនុប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ។

សម្មប្បធានវិភង្គ

(៦១១) សម្មប្បធាន ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញ៉ាំងឆន្ទៈ ឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញ៉ាំងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ១ ញ៉ាំងឆន្ទៈ ឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ១ ញ៉ាំងឆន្ទៈ ឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញ៉ាំងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ១ ញ៉ាំងឆន្ទៈ ឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញ៉ាំងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរឹតតែដុះដាលធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ១ ។

(៦១២) ចុះភិក្ខុញ៉ាំងឆន្ទៈ ឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញ៉ាំងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេច ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើតឡើង តើដូចម្តេច ។

តីណិ អកុសលមូលានិ លោភោ ទោសោ មោហោ តទេកដ្ឋា ច កិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តំសមុដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ វុច្ចន្តិ អនុប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ។ ឥតិ ឥមេសំ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

(៦១៣) ឆន្ទំ ជនេតីតិ តត្ថ កតមោ ឆន្ទោ ។ យោ ឆន្ទោ ឆន្ទិកតា កត្តុកម្យតា កុសលោ ធម្មច្ឆន្ទោ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទោ ។ ឥមំ ឆន្ទំ ជនេតិ សញ្ជនេតិ ឧដ្ឋាបេតិ សមុដ្ឋាបេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេតិ តេន វុច្ចតិ ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។

(៦១៤) វាយមតីតិ តត្ថ កតមោ វាយាមោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ អយំ វុច្ចតិ វាយាមោ ។ ឥមិនា វាយាមេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វាយមតីតិ ។

អកុសលមូល ៣ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ និងពួកកិលេស ដែលឋិតនៅជាមួយនឹងអកុសលមូលនោះ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេសនោះ កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងដោយខន្ធនោះ ធម៌ទាំងនេះហៅថា អកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើតឡើង ។ ភិក្ខុ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងអកុសលធម៌ ដ៏លាមកទាំងនេះ ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៦១៣) ត្រង់ពាក្យថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ឆន្ទៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ សេចក្តីប្រាថ្នាជាធម៌ជាកុសល ណា នេះហៅថា ឆន្ទៈ ភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈនេះ ឲ្យកើត ឲ្យលូតលាស់ ឲ្យដុះដាល ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យចំរើនឡើង ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត ។

(៦១៤) ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សេចក្តីសង្វាត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា សេចក្តីសង្វាត ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត្ត ចូលទៅជិត អែបខែប តៀកកើយ ប្រដិតប្រដី ប្រកបព្រមដោយសេចក្តីសង្វាតនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សង្វាត ។

[២១៥] វីរិយំ អារភតីតិ តត្ថ កតមំ វីរិយំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ វីរិយំ ឥមំ វីរិយំ អារភតិ សមារភតិ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ វីរិយំ អារភតីតិ ។

[២១៦] ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥមំ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ សម្បគ្គណ្ហាតិ ឧបត្ថម្ភេតិ បច្ចុបត្ថម្ភេតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។

[២១៧] បទហតីតិ តត្ថ កតមំ បធានំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ បធានំ ឥមិនា បធានេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ បទហតីតិ ។

(២១៥) ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា ការព្យាយាម ភិក្ខុប្រារព្ធ កាន់យកត្រូវ គប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវការព្យាយាមនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។

(២១៦) ត្រង់ពាក្យថា ផ្គងចិត្ត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ភិក្ខុផ្គង តម្រង់ ជ្រោមជ្រែង ទប់ទល់ទុក នូវចិត្តនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ផ្គងចិត្ត ។

[២១៧] ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការប្រឹងប្រែង តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា ការប្រឹងប្រែង ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយការប្រឹងប្រែងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រឹងប្រែង ។

[៦១៨] កថញ្ច ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ តត្ថ កតមេ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ។ តីណិ អកុសលមូលានិ លោភោ ទោសោ មោហោ តទេកដ្ឋា ច កិលេសា តំសម្បយុត្តោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តំសមុដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ វុច្ចន្តិ ឧប្បន្នា បាបកា អកុសលា ធម្មា ។ ឥតិ ឥមេសំ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

[៦១៩] ឆន្ទំ ជនេតីតិ តត្ថ កតមោ ឆន្ទោ ។ យោ ឆន្ទោ ឆន្ទិកតា កត្តុកម្យតា កុសលោ ធម្មច្ឆន្ទោ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទោ ឥមំ ឆន្ទំ ជនេតិ សញ្ជនេតិ ឧដ្ឋាបេតិ សមុដ្ឋាបេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេតិ តេន វុច្ចតិ ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។

[៦១៨] ចុះភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ តើដូចម្តេច ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ តើដូចម្តេច ។ អកុសលមូល ៣ គឺ លោភៈ ទោសៈ មោហៈ និងពួកកិលេស ដែលឋិតនៅជាមួយនឹងអកុសលមូលនោះ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ ដែលប្រកបដោយកិលេសនោះ កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងដោយអកុសលមូលនោះ ធម៌ទាំងនេះ ហៅថា ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ។ ភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមកទាំងនេះ ដែលកើតឡើងហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៦១៩] ត្រង់ពាក្យថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត មានសេចក្តីថា បណ្តាបទទាំងនោះ ឆន្ទៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ សេចក្តីប្រាថ្នាជាធម៌ជាកុសល ណា នេះហៅថា ឆន្ទៈ ភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈនេះ ឲ្យកើត ឲ្យលូតលាស់ ឲ្យផុះផុល ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យចំរើនឡើង ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត ។

(៦៦០) វាយមតីតិ តត្ថ កតមោ វាយា-មោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ អយំ វុច្ចតិ វាយាមោ ឥមិនា វាយាមេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វាយមតីតិ ។

(៦៦១) វីរិយំ អារភតីតិ តត្ថ កតមំ វីរិយំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ វីរិយំ ឥមំ វីរិយំ អារភតិ សមារភតិ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ វីរិយំ អារភតីតិ ។

(៦៦២) ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥមំ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ សម្បគ្គណ្ហាតិ ឧបត្ថម្ភេតិ បច្ចុប-ត្ថម្ភេតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។

(៦៦០) ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សេចក្តីសង្វាត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យា-យាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា សេចក្តីសង្វាត ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយសេចក្តីសង្វាតនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សង្វាត ។

(៦៦១) ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា ការព្យាយាម ភិក្ខុប្រារព្ធ កាន់យកត្រូវ គប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវការព្យាយាមនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។

(៦៦២) ត្រង់ពាក្យ ផ្គងចិត្ត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ភិក្ខុផ្គង តម្រង់ ជ្រោមជ្រែង ទប់ទល់ទុក នូវចិត្តនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ផ្គងចិត្ត ។

(៦៦៣) បទហតីតិ តត្ថ កតមំ បធានំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ បធានំ ។ ឥមិនា បធានេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ បទហតីតិ ។

(៦៦៤) កថញ្ច ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ តត្ថ កតមេ អនុប្បន្នា កុសលា ធម្មា ។ តីណិ កុសលមូលានិ អលោភោ អទោសោ អមោហោ តំសម្បយុត្តោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តំសមុដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ វុច្ចន្តិ អនុប្បន្នា កុសលា ធម្មា ។ ឥតិ ឥមេសំ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

(៦៦៥) ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។ បេ ។ វាយមតីតិ ។ បេ ។ វីរិយំ អារភតីតិ ។ បេ ។ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។ បេ ។ បទហតីតិ តត្ថ កតមំ បធានំ ។

(៦៦៣) ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការប្រឹងប្រែង តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា ការប្រឹងប្រែង ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបព្រម ដោយការប្រឹងប្រែងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រឹងប្រែង ។

(៦៦៤) ចុះភិក្ខុញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញ៉ាំងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេច ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើតឡើង តើដូចម្តេច ។ កុសលមូល ៣ គឺ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ និងវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ដែលប្រកបដោយកុសលមូលនោះ កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងដោយខន្ធនោះ ធម៌ទាំងនេះហៅថា ពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ។ ភិក្ខុញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាមផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញ៉ាំងពួកកុសលធម៌ទាំងនេះ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៦៦៥) ត្រង់ពាក្យថា ញ៉ាំងឆន្ទៈឲ្យកើត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ផ្គងចិត្ត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការប្រឹងប្រែង តើដូចម្តេច ។

យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ បធានំ ឥមិនា បធានេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ បទហតីតិ ។

(២២៦) កថញ្ច ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ តត្ថ កតមេ ឧប្បន្នា កុសលា ធម្មា ។ តីណិ កុសលមូលានិ អលោភោ អទោសោ អមោហោ តំសម្បយុត្តោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តំសមុដ្ឋានំ កាយកម្មំ វចីកម្មំ មនោកម្មំ ឥមេ វុច្ចន្តិ ឧប្បន្នា កុសលា ធម្មា ។ ឥតិ ឥមេសំ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

សេចក្តីព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណានេះហៅថា ការប្រឹងប្រែង ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រមដោយការប្រឹងប្រែងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រឹងប្រែង ។

(២២៦) ចុះភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្កាត់ព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ តើដូចម្តេច ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកកុសលធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ តើដូចម្តេច ។ កុសលមូល ៣ គឺ អលោភៈ អទោសៈ អមោហៈ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ ដែលប្រកបដោយកុសលមូលនោះ កាយកម្ម វចីកម្ម មនោកម្ម ដែលតាំងឡើងដោយខន្ធនោះ ធម៌ទាំងនេះហៅថា ពួកកុសលធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ។ ភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្កាត់ព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងកុសលធម៌ទាំងនេះ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៦៦៧] ឋិតិយាតិ យា ឋិតិ សោ អសម្មោសោ យោ អសម្មោសោ សោ ភិយ្យោភាវោ យោ ភិយ្យោភាវោ តំ វេបុល្លំ យំ វេបុល្លំ សា ភាវនា យា ភាវនា សា បារិបូរី ។

[៦៦៨] ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។ បេ ។ វាយមតីតិ ។ បេ ។ វីរិយំ អារភតីតិ ។ បេ ។ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។ បេ ។ បទហតីតិ តត្ថ កតមំ បធានំ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ បធានំ ឥមិនា បធានេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ បទហតីតិ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

[៦៦៩] ចត្តារោ សម្មប្បធានា ឥធ ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ

[៦៦៧] ពាក្យថា ឲ្យឋិតនៅ គឺការឋិតនៅ ណា នោះឈ្មោះថាសេចក្តីមិនវិនាស ឯសេចក្តីមិនវិនាស ណា នោះឈ្មោះថាការកើតតែដុះដាលឡើង ការកើតតែដុះដាលឡើង ណា នោះឈ្មោះថាធំទូលាយ ការធំទូលាយ ណា នោះឈ្មោះថា ការចំរើន ការចំរើន ណា នោះឈ្មោះថា ការពេញលេញ ។

[៦៦៨] ត្រង់ពាក្យថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ផ្គងចិត្ត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង សេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការប្រឹងប្រែង តើដូចម្តេច សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា ប្រឹងប្រែង ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបព្រម ដោយការប្រឹងប្រែងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រឹងប្រែង ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

[៦៦៩] សម្មប្បធាន ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះបង់ពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត

វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

(៦៣០) កថញ្ច ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មិំ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមិំ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មិំ សមយេ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

ប្រាព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្កាត ប្រាព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ១ ។

(៦៣០) ចុះភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្កាត ប្រាព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេស) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្កាត ប្រាព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ។

(២៣១) ឆន្ទំ ជនេតីតិ តត្ថ កតមោ ឆន្ទោ ។ យោ ឆន្ទោ ឆន្ទិកតា កត្តុកម្យតា កុសលោ ធម្មច្ឆន្ទោ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទោ ឥមំ ឆន្ទំ ជនេតិ សញ្ជនេតិ ឧដ្ឋាបេតិ សមុដ្ឋាបេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេតិ តេន វុច្ចតិ ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។

(២៣២) វាយមតីតិ តត្ថ កតមោ វាយាមោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ ឧស្សោឡ្ហី ថាមោ ឋិតិ អសិថិលបរក្កមតា អនិក្ខិត្តច្ឆន្ទតា អនិក្ខិត្តធុរតា ធុរសម្បគ្គាហោ វីរិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ វីរិយពលំ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ វាយាមោ ឥមិនា វាយាមេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វាយមតីតិ ។

(២៣១) ត្រង់ពាក្យថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត មានសេចក្ដីថា បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ ឆន្ទៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នា ការនៃបុគ្គលមានសេចក្ដីប្រាថ្នា ការនៃបុគ្គលប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ សេចក្ដីប្រាថ្នាធម៌ជាកុសល ណា នេះហៅថា ឆន្ទៈ ភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈនេះ ឲ្យកើត ឲ្យលូតលាស់ ឲ្យដុះដាល ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យចំរើន ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត ។

(២៣២) ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត មានសេចក្ដីថា បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ សេចក្ដីសង្វាត តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីចេញចាក សង្វាត ខិតខំ ព្យាយាម ឧស្សាហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្មីឃ្មាត ខ្នះខ្នែង ខ្ជាប់ខ្ជួនមិនបន្ធូរបន្ថយ មិនដាក់ចោលនូវសេចក្ដីប្រាថ្នា មិនទំលាក់ធុរៈចេញ ផ្គង់ទុកនូវធុរៈ វីរិយៈ វីរិយិន្ទ្រិយ វីរិយពលៈ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សេចក្ដីសង្វាត ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត្ត ចូលទៅជិត នែបនែប កៀកកើយ ប្រជិតប្រជី ប្រកបព្រម ដោយសេចក្ដីសង្វាតនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សង្វាត ។

[២៣៣] វីរិយំ អារភតីតិ តត្ថ កតមំ វីរិយំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ វីរិយំ ឥមំ វីរិយំ អារភតិ សមារភតិ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ វីរិយំ អារភតីតិ ។

[២៣៤] ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥមំ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ សម្បគ្គណ្ហាតិ ឧបត្ថម្ភេតិ បច្ចុបត្ថម្ភេតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។

[២៣៥] បទហតីតិ តត្ថ កតមំ សម្មប្បធានំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សម្មប្បធានំ អវសេសា ធម្មា សម្មប្បធានសម្បយុត្តា ។

[២៣៣] ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា ការព្យាយាម ភិក្ខុប្រារព្ធ កាន់យកត្រូវ គប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវការព្យាយាមនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។

[២៣៤] ត្រង់ពាក្យថា ផ្គងចិត្ត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ភិក្ខុ ផ្គង តម្រង់ ព្រោមព្រៀង ទប់ទល់ទុក នូវចិត្តនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ផ្គងចិត្ត ។

[២៣៥] ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សម្មប្បធាន តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មប្បធាន ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសម្មប្បធាន ។

[២៣៦] កថញ្ច ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

[២៣៧] ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។ បេ ។ វាយមតីតិ ។ បេ ។ វីរិយំ អារភតីតិ ។ បេ ។ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។ បេ ។ បទហតីតិ តត្ថ កតមំ សម្មប្បធានំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សម្មប្បធានំ អវសេសា ធម្មា សម្មប្បធានសម្បយុត្តា ។

(២៣៦) ចុះភិក្ខុ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុឈ្មោះថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ។

(២៣៧) ត្រង់ពាក្យថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ផ្គងចិត្ត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សម្មប្បធាន តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មប្បធាន ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសម្មប្បធាន ។

(៦៣៨) កថញ្ច ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

(៦៣៩) ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។ បេ ។ វាយមតីតិ ។ បេ ។ វីរិយំ អារភតីតិ ។ បេ ។ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។ បេ ។ បទហតីតិ តត្ថ កតមំ សម្មប្បធានំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សម្មប្បធានំ អវសេសា ធម្មា សម្មប្បធានសម្បយុត្តា ។

(៦៣៨) ចុះភិក្ខុញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុឈ្មោះថាញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ។

(៦៣៩) ត្រង់ពាក្យថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ផ្គងចិត្ត ។ បេ ។ ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង មានសេចក្ដីថា បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ សម្មប្បធាន តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មប្បធាន ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសម្មប្បធាន ។

[៦៤០] កថញ្ច ភិក្ខុ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។

[៦៤១] ឋិតិយាតិ យា ឋិតិ សោ អសម្មោសោ យោ អសម្មោសោ សោ ភិយ្យោភាវោ យោ ភិយ្យោភាវោ តំ វេបុល្លំ យំ វេបុល្លំ សា ភាវនា យា ភាវនា សា បារិបូរិ ។

(៦៤០) ចុះភិក្ខុ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះបង់នូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុឈ្មោះថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ។

(៦៤១) ត្រង់ពាក្យថា ឲ្យឋិតនៅ គឺការឋិតនៅ ណា នោះឈ្មោះថា សេចក្តីមិនវិនាស ឯសេចក្តីមិនវិនាស ណា នោះឈ្មោះថា ការរឹងរឹតតែដុះដាលឡើង ការរឹងរឹតតែដុះដាលឡើង ណា នោះឈ្មោះថា ធំទូលាយ ការធំទូលាយ ណា នោះឈ្មោះថា ការចំរើន ការចំរើន ណា នោះឈ្មោះថា ការពេញលេញ ។

(២៤២) ឆន្ទំ ជនេតីតិ តត្ថ កតមោ ឆន្ទោ ។ យោ ឆន្ទោ ឆន្ទិកតា កត្តុកម្យតា កុសលោ ធម្មច្ឆន្ទោ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទោ ឥមំ ឆន្ទំ ជនេតិ សញ្ជនេតិ ឧដ្ឋាបេតិ សមុដ្ឋាបេតិ និព្វត្តេតិ អភិនិព្វត្តេតិ តេន វុច្ចតិ ឆន្ទំ ជនេតីតិ ។

(២៤៣) វាយមតីតិ តត្ថ កតមោ វាយាមោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ វាយាមោ ឥមិនា វាយាមេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វាយមតីតិ ។

(២៤៤) វីរិយំ អារភតីតិ តត្ថ កតមំ វីរិយំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ វីរិយំ ឥមំ វីរិយំ អារភតិ សមារភតិ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ វីរិយំ អារភតីតិ ។

(២៤២) ត្រង់ពាក្យថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ឆន្ទៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ សេចក្តីប្រាថ្នាធម៌ជាកុសល ណា នេះហៅថា ឆន្ទៈ ភិក្ខុ ញុំាងឆន្ទៈនេះឲ្យកើត ឲ្យលូតលាស់ ឲ្យផុះដាល ឲ្យតាំងឡើង ឲ្យចំរើនឡើង ឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត ។

(២៤៣) ត្រង់ពាក្យថា សង្វាត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សេចក្តីសង្វាត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ គឺវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សេចក្តីសង្វាត ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយសេចក្តីសង្វាតនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សង្វាត ។

(២៤៤) ត្រង់ពាក្យថា ប្រារព្ធព្យាយាម មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការព្យាយាម តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាមប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា ការព្យាយាម ភិក្ខុប្រារព្ធ កាន់យកត្រូវ គប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវការព្យាយាមនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រារព្ធព្យាយាម ។

(៦៦៥) ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជាមនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥមំ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ សម្បគ្គណ្ហាតិ ឧបត្ថម្ភេតិ បច្ចុបត្ថម្ភេតិ តេន វុច្ចតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតីតិ ។

(៦៦៦) បទហតីតិ តត្ថ កតមំ សម្មប្បធានំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សម្មប្បធានំ អវសេសា ធម្មា សម្មប្បធានសម្បយុត្តា ។

(៦៦៧) តត្ថ កតមំ សម្មប្បធានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យោ តស្មឹ សមយេ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ

(៦៦៥) ត្រង់ពាក្យថា ផ្គងចិត្ត មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ភិក្ខុផ្គង តម្រង់ ជ្រោមជ្រែង ទប់ទល់ទុក នូវចិត្តនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ផ្គងចិត្ត ។

(៦៦៦) ត្រង់ពាក្យថា ប្រឹងប្រែង មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សម្មប្បធាន តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មប្បធាន ពួកធម៌ដ៏សេស ដែលប្រកបដោយសម្មប្បធាន (ក៏ឈ្មោះថា សម្មប្បធាន ដែរ) ។

(៦៦៧) បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សម្មប្បធាន តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ សេចក្តីប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយៈ

មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ សម្មប្បធានំ អវសេសា ធម្មា សម្មប្បធានសម្បយុត្តា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

(៦៤៨) ចត្តារោ សម្មប្បធានា ឥធ ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ ចតុន្នំ សម្មប្បធានានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

សម្មាវាយាម ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថាសម្មប្បធាន ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសម្មប្បធាន ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(៦៤៨) សម្មប្បធាន ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹតតែដុះដាលធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ។ បណ្ដាសម្មប្បធានទាំង៤ សម្មប្បធាន ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។បេ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

[៦៨៩] កុសលាយេវ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិបាកធម្មធម្មា អនុបាទិន្នអនុបាទានិយា អសង្កិលិដ្ឋាសង្កិលេសិកា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា អបចយគាមិនោ សេក្ខា អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បណីតា សម្មត្តនិយតា ន មគ្គារម្មណា មគ្គហេតុកា សិយា មគ្គាធិបតិនោ សិយា ន វត្តព្វា មគ្គាធិបតិនោតិ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា ន វត្តព្វា ឧប្បាទិនោតិ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ពហិទ្ធារម្មណា អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

(៦៨៩) សម្មប្បធាន ៤ ជាកុសលតែមួយយ៉ាង ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា តែមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ដែលកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនសៅហ្មង តាំងមិនគួរដល់សេចក្ដីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈក៏មាន ប្រកបដោយបីតិក៏មាន ប្រកបដោយសុខក៏មាន ប្រកបដោយឧបេក្ខា តែមិនគួរលះដោយទស្សនៈ តាំងមិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ជារបស់សេក្ខបុគ្គល មានប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ដ៏ឧត្ដម មានសភាពត្រូវនិងទៀង មិនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន ដែលកើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតហើយក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រម្រុងនឹងកើតទេ ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ មិនប្រកបដោយការឃើញ តាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

[៦៩០] ន ហេតូ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ន ហេតូ សហេតុកា ។ សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា លោកុត្តរា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា អនាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិបិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា ។ នោ សញ្ញោជនា ។ បេ ។ នោ គន្ថា ។ បេ ។ នោ ឱឃា ។ បេ ។ នោ យោគា ។ បេ ។ នោ នីវរណា ។ បេ ។ នោ បរាមាសា ។ បេ ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា

[៦៩០] សម្មប្បធាន ៤ មិនមែនជាហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុឡើយ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុ មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ សម្មប្បធាន ៤ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានរូប ជាលោកុត្តរ គួរដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ មិនគួរដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។ សម្មប្បធាន ៤ មិនមែនជាអាសវៈ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគួរពោលថា អាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងទេ មិនគួរពោលថា អាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងឡើយ គឺជាធម៌ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ សម្មប្បធាន ៤ មិនមែនសញ្ញោជនៈ ។ បេ ។ មិនមែនគន្ថៈ ។ បេ ។ មិនមែន ឱឃៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។ មិនមែននីវរណៈ ។ បេ ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត

ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។ បេ ។ នោ កិលេសា ។ បេ ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា សវិតក្កា សិយា អវិតក្កា សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា សិយា សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ន កាមាវចរា ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា និយ្យានិកា និយតា អនុត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

សម្មប្បធានវិភង្គោ សមត្តោ ។

ប្រឡំដោយចិត្ត តាំងឡើងដោយចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ប្រឡំ តាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ប្រឡំ តាំងតាំងឡើង តាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រឡំ តាំងតាំងឡើង តាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា ដែលកិលេសមានតណ្ហាជាដើម មិនកាន់យក ។ សម្មប្បធាន ៤ មិនមែនឧបាទាន ។ បេ ។ មិនមែនកិលេស ។ បេ ។ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ប្រកបដោយវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ប្រកបដោយបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ប្រឡំដោយបីតិក៏មាន មិនប្រឡំដោយបីតិក៏មាន ប្រឡំដោយសុខក៏មាន មិនប្រឡំដោយសុខក៏មាន ប្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនប្រឡំដោយឧបេក្ខា តែមិនមែនកាមាវចរ មិនមែនរូបាវចរ មិនមែនអរូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈ ជានិយ្យានិកៈ ជានិយតៈ ជាអនុត្តរៈ ជាអរណៈ ក៏មាន ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ សម្មប្បធានវិភង្គ ។

[៤៩១] ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ វីរិយសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។

[៤៩២] កថញ្ច ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ ឆន្ទញ្ចេ ភិក្ខុ អធិបតឹ ករិត្វា លភតិ សមាធឹ លភតិ ចិត្តស្សេកគ្គតំ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទសមាធិ ។ សោ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ

[៤៩១] ឥទ្ធិបាទ ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយឆន្ទសមាធិ និងបធានសង្ខារ ១ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីរិយសមាធិ និងបធានសង្ខារ ១ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយចិត្តសមាធិ និងបធានសង្ខារ ១ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិ និងបធានសង្ខារ ១ ។

[៤៩២] ចុះភិក្ខុ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយឆន្ទសមាធិ និងបធានសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ បើភិក្ខុ ធ្វើឆន្ទៈ ឲ្យជាអធិបតី រមែងបាននូវសមាធិ បាននូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មូលតែមួយ នេះហៅថា ឆន្ទសមាធិ ។ ភិក្ខុនោះ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតហើយ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង

បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឥមេ វុច្ចន្តិ បធានសង្ខារា ។ ឥតិ អយញ្ច ឆន្ទសមាធិ ឥមេ ច បធានសង្ខារា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារោត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ ។

(៤៨៣) តត្ថ កតមោ ឆន្ទោ ។ យោ ឆន្ទោ ឆន្ទិកតា កត្តុកម្យតា កុសលោ ធម្មច្ឆន្ទោ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទោ ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសាហដមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ និក្កមោ បរក្កមោ ឧយ្យាមោ វាយាមោ ឧស្សាហោ ឧស្សោឡ្ហី ថាមោ ឋិតិ អសិថិលបរក្កមតា អនិក្ខិត្តច្ឆន្ទតា អនិក្ខិត្តធុរតា ធុរសម្បគ្គាហោ វីរិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ

ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ធម៌ទាំងនេះ ហៅថា បធានសង្ខារ ។ ឆន្ទសមាធិនេះផង បធានសង្ខារ នេះផង ដល់នូវការរាប់ថា ឆន្ទសមាធិ និងបធានសង្ខារ ព្រោះប្រមូលប្រមួល នូវធម៌នោះក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៤៨៣) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ឆន្ទៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ ការប្រាថ្នាធម៌ជាកុសល ណា នេះហៅថា ឆន្ទៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្តេច ។ ការតាំងនៅ ការខ្ជាប់ខ្ជួន ការឋិតនៅស៊ប់ ការមិនឃ្វេងឃ្វាង ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនឃ្វេងឃ្វាង ការស្ងប់រម្ងាប់ សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា សមាធិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទំហាត់ សង្វាត ខិតខំ ព្យាយាម ឧស្សាហ៍ ប្រឹងប្រែង ខ្មីឃ្មាត ខ្នះខ្នែង សេចក្តីសង្វាតមិនបន្ធូរបន្ថយ មិនដាក់ចោលនូវសេចក្តីប្រាថ្នា មិនទម្លាក់ធុរៈចេញ ផ្គងទុកនូវធុរៈ វីរិយៈ វីរិយិន្ទ្រិយ

វីរិយពលំ សម្មាវាយាមោ អយំ វុច្ចតិ បធាន-សង្ខារោ ។ ឥតិ ឥមិនា ច ឆន្ទេន ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

[៤៩៨] ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

[៤៩៩] កថញ្ច ភិក្ខុ វីរិយសមាធិប្បធាន-សង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ វីរិយញ្ចេ ភិក្ខុ អធិបតឹ ករិត្វា លភតិ សមាធឹ លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អយំ វុច្ចតិ វីរិយសមាធិ ។

វីរិយពលៈ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត ចូលទៅជិត អែបនែប តៀកតើយ ប្រ-ដិតប្រដី ប្រកបព្រម ដោយឆន្ទៈនេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយឆន្ទ-សមាធិ និងបធានសង្ខារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៤៩៨) ពាក្យថា ឥទ្ធិ បានដល់ ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម អាការសម្រេច អាការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ។

(៤៩៩) ចុះភិក្ខុចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីរិយសមាធិនិងបធាន-សង្ខារ តើដូចម្តេច ។ បើភិក្ខុ ធ្វើវីរិយៈឲ្យជាអធិបតី រមែងបាននូវសមាធិ បាននូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មូលតែមួយ នេះហៅថា វីរិយសមាធិ ។

សោ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ។បេ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ។បេ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឥមេ វុច្ចន្តិ បធានសង្ខារា ។ ឥតិ អយញ្ច វីរិយសមាធិ ឥមេ ច បធានសង្ខារា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា វីរិយសមាធិប្បធានសង្ខារោត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ ។

(៤៨៦) តត្ថ កតមំ វីរិយំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ ឥទំ វុច្ចតិ វីរិយំ ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសាហដមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។

ភិក្ខុនោះ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ដើម្បីលះ នូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតហើយ ។បេ។ ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ។បេ។ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹងរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ធម៌ទាំងនេះ ហៅថា បធានសង្ខារ ។ វីរិយសមាធិនេះផង បធានសង្ខារទាំងនេះផង ដល់នូវការរាប់ថា វីរិយសមាធិ និងបធានសង្ខារ ព្រោះប្រមូលប្រមែ នូវធម៌នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៤៨៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វីរិយៈ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះ ហៅថា វីរិយៈ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ការតាំងនៅ ការខ្ជាប់ខ្ជួន ការឋិតនៅស៊ប់ ការមិនឃ្វេងឃ្វាង ការមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនឃ្វេងឃ្វាង ការស្ងប់រម្ងាប់ សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា សមាធិ ។

តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ អយំ វុច្ចតិ បធានសង្ខារោ ។ ឥតិ ឥមិនា ច វីរិយេន ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វីរិយសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

[៤៨៧] ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស វេទនាខន្ធោ សញ្ញាខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

[៤៨៨] កតមញ្ច ភិក្ខុ ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ ចិត្តញ្ចេ ភិក្ខុ អធិបតឹ ករិត្វា លភតិ សមាធឹ លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អយំ វុច្ចតិ ចិត្តសមាធិ ។

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយវីរិយៈនេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបហៅថា ប្រកបដោយវីរិយសមាធិ និងបធានសង្ខារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៤៨៧] ត្រង់ពាក្យថា ឥទ្ធិ បានដល់ ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម អាការសម្រេច អាការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នេះ ។ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ។

[៤៨៨] ចុះភិក្ខុចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយចិត្តសមាធិនិងបធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ បើភិក្ខុ ធ្វើចិត្តឲ្យជាអធិបតី រមែងបាននូវសមាធិ បាននូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មូលតែមួយ នេះហៅថា ចិត្តសមាធិ ។

សោ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ។បេ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ។បេ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឥមេ វុច្ចន្តិ បធានសង្ខារា ។ ឥតិ អយញ្ច ចិត្តសមាធិ ឥមេ ច បធានសង្ខារា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារោត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ ។

(២៨៩) តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។បេ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ អយំ វុច្ចតិ បធានសង្ខារោ ។

ភិក្ខុនោះ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតហើយ ។បេ។ ដើម្បីញុំាងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ។បេ។ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្វាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ធម៌ទាំងនេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ចិត្តសមាធិនេះផង បធានសង្ខារនេះផង ដល់នូវការរាប់ថា ចិត្តសមាធិនិងបធានសង្ខារ ព្រោះប្រមូលប្រមួលនូវធម៌នោះ ក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(២៨៩) បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ការតាំងនៅនៃចិត្ត ។បេ។ សម្មាសមាធិ ណា នេះហៅថា សមាធិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។

ឥតិ ឥមិនា ច ចិត្តេន ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

[៦៦០] ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

[៦៦១] កថញ្ច ភិក្ខុ វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ វីមំសញ្ចេ ភិក្ខុ អធិបតឹ ករិត្វា លភតិ សមាធឹ លភតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតំ អយំ វុច្ចតិ វីមំសាសមាធិ ។ សោ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ

ភិក្ខុបំពេញព្យាយាមនោះ ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយចិត្តនេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចិត្តសមាធិនិងបធានសង្ខារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៦៦០] ពាក្យថា ឥទ្ធិ បានដល់ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម អាការសម្រេច អាការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុ គប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ។

[៦៦១] ចុះភិក្ខុ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិនិងបធានសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ បើភិក្ខុធ្វើនូវវីមំសាឲ្យជាអធិបតី រមែងបាននូវសមាធិ បាននូវភាពនៃចិត្តមានអារម្មណ៍មូលតែមួយ នេះហៅថា វីមំសាសមាធិ ។ ភិក្ខុនោះ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្កាត ប្រារព្ធព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក

បហានាយ ។បេ។ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ។បេ។ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឥមេ វុច្ចន្តិ បធានសង្ខារា ។ ឥតិ អយញ្ច វីមំសាសមាធិ ឥមេ ច បធានសង្ខារា តទេកជ្ឈំ អភិសញ្ញូហិត្វា អភិសង្ខិបិត្វា វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារោត្វេវ សង្ខ្យំ គច្ឆតិ ។

[៦៦៦] តត្ថ កតមា វីមំសា ។ យា បញ្ញា បជានា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ អយំ វុច្ចតិ វីមំសា ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។បេ។ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ អយំ វុច្ចតិ បធានសង្ខារោ ។ ឥតិ ឥមាយ ច វីមំសាយ ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

ដែលកើតហើយ ។បេ។ ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ។បេ។ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើត សង្កត់ ប្រារព្វព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងបែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹតតែផុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ ធម៌ទាំងនេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ វីមំសាសមាធិនេះផង បធានសង្ខារទាំងនេះផង ដល់នូវការរាប់ថា វីមំសាសមាធិនិងបធានសង្ខារ ព្រោះប្រមូលប្រមែនូវធម៌នោះក្នុងទីជាមួយគ្នា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៦៦៦) បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វីមំសា តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ណា នេះហៅថា វីមំសា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្តេច ។ ការតាំងនៅ នៃចិត្ត ។បេ។ សម្មាសមាធិ ណា នេះហៅថា សមាធិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្តេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយវីមំសានេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិនិងបធានសង្ខារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៦៦៣] ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

[៦៦៤] ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ វីរិយសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។

[៦៦៥] កថញ្ច ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ

[៦៦៣] ពាក្យថា ឥទ្ធិ បានដល់ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម អាការសម្រេច អាការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ៗ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារខន្ធ វិញ្ញាណខន្ធ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ៗ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ៗ

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

[៦៦៤] ឥទ្ធិបាទ ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយឆន្ទសមាធិនិងបធានសង្ខារ ១ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីរិយសមាធិនិងបធានសង្ខារ ១ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយចិត្តសមាធិនិងបធានសង្ខារ ១ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិនិងបធានសង្ខារ ១ ៗ

[៦៦៥] ចុះភិក្ខុ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយឆន្ទសមាធិនិងបធានសង្ខារ តើដូចម្តេច ៗ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ៗបេៗ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។

[៦៦៦] តត្ថ កតមោ ឆន្ទោ ។ យោ ឆន្ទោ ឆន្ទិកតា កត្តុកម្យតា កុសលោ ធម្មច្ឆន្ទោ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទោ ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ បធានសង្ខារោ ។ ឥតិ ឥមិនា ច ឆន្ទេន ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

[៦៦៧] ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ

ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុ ឈ្មោះថា ចំរើនឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយឆន្ទសមាធិនិងបធានសង្ខារ ។

[៦៦៦] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ឆន្ទៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្ដីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ ការប្រាថ្នាធម៌ជាកុសល ណា នេះហៅថា ឆន្ទៈ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ការតាំងនៅនៃចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សមាធិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបព្រម ដោយឆន្ទៈនេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយឆន្ទសមាធិនិងបធានសង្ខារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៦៦៧] ពាក្យថា ឥទ្ធិ បានដល់ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម ការការសម្រេច ការការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ

តថាភូតស្ស ផស្សោ ។ បេ ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេ-
បោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

(៦៦៨) កថញ្ច ភិក្ខុ វីរិយសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មិំ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មិំ សមយេ វីរិយសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។

(៦៦៩) តត្ថ កតមំ វីរិយំ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ ឥទំ វុច្ចតិ វីរិយំ ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។

គឺការពាល់ត្រូវ ។ បេ ។ ការផ្គងទុក សេចក្ដីមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុតប់តែ អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ។

(៦៦៨) ចុះភិក្ខុ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីរិយសមាធិនិងបធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុ ឈ្មោះថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីរិយសមាធិនិងបធានសង្ខារ ។

(៦៦៩) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វីរិយៈ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា វីរិយៈ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ការតាំងនៅ នៃចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សមាធិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។

សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ បធានសង្ខារោ ។ ឥតិ ឥមិនា ច វីរិយេន ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វីរិយសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

(៦៧០) ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស ផស្សោ ។បេ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

(៦៧១) កថញ្ច ភិក្ខុ ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ

សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយវីរិយៈនេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយវីរិយសមាធិនិងបធានសង្ខារ ។

(៦៧០) ពាក្យថា ឥទ្ធិ គឺ បានដល់ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម អាការសម្រេច អាការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ គឺ ការពាល់ត្រូវ ។បេ។ ការផ្គងទុក សេចក្ដីមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុ គប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ។

(៦៧១) ចុះភិក្ខុ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយចិត្តសមាធិនិងបធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យ ណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។

[៦៧៦] តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ បធានសង្ខារោ ។ ឥតិ ឥមិនា ច ចិត្តេន ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ ចិត្តសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុ ឈ្មោះថាចំរើនឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយចិត្តសមាធិនិងបធានសង្ខារ ។

(៦៧៦) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ការតាំងនៅនៃចិត្ត ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សមាធិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយចិត្តនេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយចិត្តសមាធិនិងបធានសង្ខារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[២៧៣] ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស ផស្សោ ។បេ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

[២៧៤] កថញ្ច ភិក្ខុ វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ច កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។

[២៧៣] ពាក្យថា ឥទ្ធិ បានដល់ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម អាការសម្រេច អាការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ គឺការពាល់ត្រូវ ។បេ។ ការផ្គងទុក សេចក្ដីមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ។

[២៧៤] ចុះភិក្ខុ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ភិក្ខុ ឈ្មោះថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារ ។

(៦៧៨) តត្ថ កតមា វីមំសា ។ យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ វីមំសា ។ តត្ថ កតមោ សមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បធានសង្ខារោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ បធានសង្ខារោ ។ ឥតិ ឥមាយ ច វីមំសាយ ឥមិនា ច សមាធិនា ឥមិនា ច បធានសង្ខារេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតោតិ ។

(៦៧៨) បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វីមំសា តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា វីមំសា ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ សមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ការតាំងនៅនៃចិត្ត ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សមាធិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ បធានសង្ខារ តើដូចម្ដេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា បធានសង្ខារ ។ ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត្ត ចូលទៅជិត អែបនែប កៀកកើយ ប្រជិតប្រជី ប្រកបព្រម ដោយវីមំសានេះផង ដោយសមាធិនេះផង ដោយបធានសង្ខារនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិ និងបធានសង្ខារ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៤៧៦) ឥទ្ធីតិ យា តេសំ ធម្មានំ ឥទ្ធិ សមិទ្ធិ ឥជ្ឈនា សមិជ្ឈនា លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។ ឥទ្ធិបាទោតិ តថាភូតស្ស ផស្សោ ។ បេ ។ បគ្គាហោ អវិក្ខេបោ ។ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ តេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតីតិ ។

(៤៧៧) ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ឆន្ទិទ្ធិបាទោ វីរិយិទ្ធិបាទោ ចិត្តិទ្ធិបាទោ វីមំសិទ្ធិបាទោ ។

(៤៧៨) តត្ថ កតមោ ឆន្ទិទ្ធិបាទោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យោ តស្មឹ សមយេ ឆន្ទោ ឆន្ទិកតា កត្តុកម្យតា កុសលោ ធម្មច្ឆន្ទោ អយំ វុច្ចតិ ឆន្ទិទ្ធិបាទោ អវសេសា ធម្មា ឆន្ទិទ្ធិបាទសម្បយុត្តា ។

(៤៧៦) ពាក្យថា ឥទ្ធិ បានដល់ការសម្រេច ការសម្រេចព្រម អាការសម្រេច អាការសម្រេចព្រម ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ កិរិយាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបានគ្រប់គ្រាន់ នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ។ ពាក្យថា ឥទ្ធិបាទ គឺ ការពាល់ត្រូវ ។ បេ ។ ការផ្គងទុក សេចក្តីមិនរាយមាយ របស់បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ ។ ពាក្យថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ គឺ ភិក្ខុគប់រក អប់រំ ធ្វើឲ្យច្រើន នូវធម៌ទាំងឡាយនោះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ។

(៤៧៧) ឥទ្ធិបាទ ៤ យ៉ាង គឺ ឆន្ទិទ្ធិបាទ ១ វីរិយិទ្ធិបាទ ១ ចិត្តិទ្ធិបាទ ១ វីមំសិទ្ធិបាទ ១ ។

(៤៧៨) បណ្តាឥទ្ធិបាទទាំងនោះ ឆន្ទិទ្ធិបាទ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ សេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលមានសេចក្តីប្រាថ្នា ភាពនៃបុគ្គលប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើ ការប្រាថ្នាធម៌ជាកុសល ណា នេះហៅថា ឆន្ទិទ្ធិបាទ ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឆន្ទិទ្ធិបាទ ។

(២៧៩) តត្ថ កតមោ វីរិយិទ្ធិបាទោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យោ តស្មឹ សមយេ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ វីរិយិទ្ធិបាទោ អវសេសា ធម្មា វីរិយិទ្ធិបាទសម្បយុត្តា ។

(២៨០) តត្ថ កតមោ ចិត្តិទ្ធិបាទោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យំ តស្មឹ សមយេ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ អយំ វុច្ចតិ ចិត្តិទ្ធិបាទោ អវសេសា ធម្មា ចិត្តិទ្ធិបាទសម្បយុត្តា ។

(២៧៩) បណ្ដាឥទ្ធិបាទទាំងនោះ វីរិយិទ្ធិបាទ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា វីរិយិទ្ធិបាទ ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយវីរិយិទ្ធិបាទ ។

(២៨០) បណ្ដាឥទ្ធិបាទទាំងនោះ ចិត្តិទ្ធិបាទ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណធាតុនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្តិទ្ធិបាទ ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយចិត្តិទ្ធិបាទ ។

[៨៩១] តត្ថ កតមោ វីមំសិទ្ធិបាទោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យា តស្មឹ សមយេ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ វីមំសិទ្ធិបាទោ ។ អវសេសា ធម្មា វីមំសិទ្ធិបាទសម្បយុត្តា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

[៨៩២] ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ឥធ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ វីរិយសមាធិ ... ចិត្តសមាធិ ... វីមំសាសមាធិប្បធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ។ ចតុន្នំ ឥទ្ធិបាទានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។បេ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

[៨៩១] បណ្តាឥទ្ធិបាទទាំងនោះ វីមំសិទ្ធិបាទ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ អមោហៈ ធម្មវិចយៈ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា វីមំសិទ្ធិបាទ ពួកធម៌ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយវីមំសិទ្ធិបាទ ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

[៨៩២] ឥទ្ធិបាទ ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយឆន្ទសមាធិនិងបធានសង្ខារ ១ វីរិយសមាធិ ... ១ ចិត្តសមាធិ ... ១ ចំរើននូវឥទ្ធិបាទ ប្រកបដោយវីមំសាសមាធិនិងបធានសង្ខារ ១ ។ បណ្តាឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ឥទ្ធិបាទ ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។បេ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

[២៨៣] កុសលា យេវ សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា វិបាកធម្មធម្មា អនុបាទិន្នានុបាទានិយា អសង្កិលិដ្ឋាសង្កិលេសិកា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា អបចយគាមិនោ សេក្ខា អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បណីតា សម្មត្តនិយតា ន មគ្គារម្មណា មគ្គហេតុកា ន មគ្គាធិបតិនោ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា ន វត្តព្វា ឧប្បាទិនោតិ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ពហិទ្ធារម្មណា អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

[២៨៣] ឥន្ទ្រិយ ៤ ជាកុសលតែមួយយ៉ាង ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា តែមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ដែលកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់នូវសេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈក៏មាន ប្រកបដោយបីតិក៏មាន ប្រកបដោយសុខក៏មាន ប្រកបដោយឧបេក្ខា ដែលមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា ជាធម៌មានហេតុដែលមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ជារបស់សេក្ខៈ ជាធម៌មានប្រមាណមិនមាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនមាន ជាធម៌ដ៏ឧត្តម មានសភាពត្រូវនិងទៀង មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ មានមគ្គជាហេតុ មិនមែនមានមគ្គជាអធិបតី ក៏មាន កើតឡើងហើយ ក៏មាន មិនទាន់កើតឡើង តែមិនគួរពោលថា ប្រុងនឹងកើតឡើង ក៏មាន ជាអតីត ក៏មាន ជាអនាគត ក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផង ក៏មាន ជាខាងក្នុង ក៏មាន ជាខាងក្រៅ ក៏មាន ខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក៏មាន ។

(៦៨៨) វីមំសិទ្ធិបាទោ ហេតុ តយោ ឥទ្ធិបាទា ន ហេតូ ។ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ។ វីមំសិទ្ធិបាទោ ហេតុ ចេវ សហេតុកោ ច តយោ ឥទ្ធិបាទា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ។ វីមំសិទ្ធិបាទោ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ច តយោ ឥទ្ធិបាទា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ន ហេតូ សហេតុកា វីមំសិទ្ធិបាទោ ន វត្តព្វោ ន ហេតុ សហេតុកោតិបិ ន ហេតុ អហេតុកោតិបិ ។

(៦៨៩) សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា លោកុត្តរា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា អនាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិបិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ

(៦៨៨) វីមំសិទ្ធិបាទ ជាហេតុ ឥទ្ធិបាទ ៣ មិនមែនជាហេតុ ។ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ។ វីមំសិទ្ធិបាទ ជាហេតុផង ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ឥទ្ធិបាទ ៣ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ផងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ គឺគ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ វីមំសិទ្ធិបាទ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ឥទ្ធិបាទ ៣ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ផងប្រកបដោយហេតុឡើយ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ មិនមែនជាហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ វីមំសិទ្ធិបាទ មិនគួរពោលថា មិនមែនជាហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនជាហេតុ ផងឥតហេតុផង ។

(៦៨៩) ឥទ្ធិបាទ ៤ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនមានការប៉ះពាល់ ជាអរូប ជាលោកុត្តរ ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ (មានចក្ខុវិញ្ញាណជាដើម) មិនគប្បីដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។ ឥទ្ធិបាទ ៤ មិនមែនអាសវៈ ផងមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ផងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងទេ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ផងប្រកបដោយអាសវៈផង

អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា ។ នោ សញ្ញោជនា ។ បេ ។ នោ គន្ថា ។ បេ ។ នោ ឱឃា ។ បេ ។ នោ យោគា ។ បេ ។ នោ នីវរណា ។ បេ ។ នោ បរាមាសា ។ បេ ។

[២៨៦] សារម្មណា ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា នោ ចិត្តា ចិត្តិទ្ធិបាទោ ចិត្តំ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចេតសិកា ចិត្តិទ្ធិបាទោ អចេតសិកោ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តិទ្ធិបាទោ ន វត្តព្វោ ចិត្តេន សម្បយុត្តោតិបិ ចិត្តេន វិប្បយុត្តោតិបិ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តិទ្ធិបាទោ ន វត្តព្វោ ចិត្តេន សំសដ្ឋោតិបិ ចិត្តេន វិសំសដ្ឋោតិបិ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តិទ្ធិបាទោ នោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តិទ្ធិបាទោ នោ ចិត្តសហភូ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តិទ្ធិបាទោ នោ ចិត្តានុបរិវត្តិ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តិទ្ធិបាទោ នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានោ ។

ជាប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងឡើយ គឺជាធម៌ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ ឥទ្ធិបាទ ៤ មិនមែនសញ្ញោជនៈ ។ បេ ។ មិនមែនគន្ថៈ ។ បេ ។ មិនមែនឱឃៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។ មិនមែននីវរណៈ ។ បេ ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។ បេ ។

[២៨៦] ឥទ្ធិបាទ ៤ ប្រកបដោយអារម្មណ៍ ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ មិនមែនចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ ជាចិត្ត ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ ជាចេតសិក ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនមែនចេតសិក ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ ប្រកបដោយចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនគួរពោលថា ប្រកបដោយចិត្តផង ថា ប្រាសចាកចិត្តផងឡើយ ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ ច្រឡំដោយចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនគួរពោលថា ច្រឡំដោយចិត្តផង ថា មិនច្រឡំដោយចិត្តផងទេ ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ តាំងឡើងអំពីចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនមែនតាំងឡើងអំពីចិត្ត ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ កើតជាមួយនឹងចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនមែនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ ច្រឡំផងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនច្រឡំមិនតាំងឡើងអំពីចិត្ត ។

តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តិទ្ធិបាទោ នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភូ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ចិត្តិទ្ធិបាទោ នោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិ ។ តយោ ឥទ្ធិបាទា ពាហិរា ចិត្តិទ្ធិបាទោ អជ្ឈត្តិកោ ។ ចត្តារោ អនុបាទិន្នា ។

[៤៨៩] ចត្តារោ ។បេ។ នោ កិលេសា ។បេ។ ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា សវិតក្កា សិយា អវិតក្កា សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា សិយា សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ន កាមាវចរា ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា និយ្យានិកា និយតា អនុត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

ឥទ្ធិបាទវិភង្គោ សមត្តោ ។

ឥទ្ធិបាទ ៣ ច្រឡំ តាំងតាំងឡើង តាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនកើតជាមួយនឹងចិត្ត ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ ច្រឡំ តាំងតាំងឡើង តាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ចិត្តិទ្ធិបាទ មិនច្រឡំ មិនតាំងឡើង មិនប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ។ ឥទ្ធិបាទ ៣ ជាខាងក្រៅ ចិត្តិទ្ធិបាទ ជាខាងក្នុង ។ ឥទ្ធិបាទ ៤ មិនមែនឧបាទា ដែលកិលេសមានតណ្ហានិងទិដ្ឋិជាដើមមិនកាន់យកហើយ ។

[៤៨៩] ឥទ្ធិបាទ ៤ មិនមែនឧបាទាន ។បេ។ មិនមែនកិលេស ។បេ។ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ប្រកបដោយវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ប្រកបដោយបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន មិនច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ច្រឡំដោយសុខក៏មាន មិនច្រឡំដោយសុខក៏មាន ច្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនច្រឡំដោយឧបេក្ខា តែមិនមែនជាកាមាវចរ មិនមែនជារូបាវចរ មិនមែនជាអរូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈ ជានិយ្យានិកៈ ជានិយតៈ ជាអនុត្តរៈ ជាអរណៈ ក៏មាន ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ ឥទ្ធិបាទវិភង្គ ។

(៤៨៨) សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៤៨៩) តត្ថ កតមោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សរិតា អនុស្សរិតា អយំ វុច្ចតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ សោ តថាសតោ វិហរន្តោ តំ ធម្មំ បញ្ញាយ វិចិនតិ បវិចិនតិ(១) បរិវីមំសំ អាបជ្ជតិ អយំ វុច្ចតិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ តស្ស តំ ធម្មំ បញ្ញាយ វិចិនតោ បវិចិនតោ(២) បរិវីមំសំ អាបជ្ជតោ អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ អយំ វុច្ចតិ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អារទ្ធវីរិយស្ស ឧប្បជ្ជតិ បីតិ និរាមិសា អយំ វុច្ចតិ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ បីតិមនស្ស កាយោបិ បស្សម្ភតិ ចិត្តម្បិ បស្សម្ភតិ អយំ វុច្ចតិ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

១ ម. បរិចិនតិ ។ ២ ម. បរិចិនតោ ។

(៤៨៨) ពោជ្ឈង្គ ៧ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។

(៤៨៩) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានស្មារតី ប្រកបដោយស្មារតី និងបញ្ញាខ្ជាប់ខ្ជួនដ៏ប្រសើរ ជាអ្នករលឹក នឹករឃើញ នូវអំពើដែលខ្លួនឬអ្នកដទៃធ្វើហើយ អស់កាលយូរក្ដី នូវពាក្យដែលខ្លួន ឬ អ្នកដទៃនិយាយហើយ អស់កាលយូរក្ដី នេះហៅថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកមានស្មារតី មានសភាពដូច្នោះ រមែងពិនិត្យ សង្កេត នូវធម៌នោះ ដោយបញ្ញា រមែងដល់នូវការពិចារណាជុំវិញ នេះហៅថា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ កាលភិក្ខុនោះ ពិនិត្យ សង្កេត នូវធម៌នោះដោយបញ្ញា ដល់នូវការពិចារណាជុំវិញ វីរិយៈជាគុណដែលខ្លួនប្រារព្ធហើយ មិនរួញរា ក៏មាន នេះហៅថា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ កាលភិក្ខុ មានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ បីតិប្រាសចាកអាមិសៈ ក៏កើតឡើង នេះហៅថា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ កាលភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយបីតិ កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ចិត្តក៏ស្ងប់រម្ងាប់ នេះហៅថា បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។

បស្សទ្ធកាយស្ស សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ អយំ វុច្ចតិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ សោ តថាសមាហិតំ ចិត្តំ សាធុកំ អជ្ឈុបេក្ខិតា ហោតិ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

[៤៩០] សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

[៤៩១] តត្ថ កតមោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ សតិ អត្ថិ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ សតិ ។ យទបិ[១] អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ សតិ តទបិ[២] សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ ។ យទបិ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ សតិ តទបិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្ពានាយ សំវត្តតិ ។

---

១ ម. សព្វត្ថ ឋានេសុ យាបីតិ ទិស្សន្តិ ។ ២ ម. សព្វត្ថ ឋានេសុ តាបីតិ ទិស្សន្តិ ។

កាលភិក្ខុមានកាយស្ងប់ស្ងាប់ មានសេចក្តីសុខ ចិត្តក៏តម្កល់នៅមាំ នេះហៅថា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ភិក្ខុនោះជាអ្នកពិចារណាឃើញដោយប្រពៃ នូវចិត្តដែលតម្កល់ទុកល្អ មានសភាពដូច្នោះ នេះហៅថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ។

[៤៩០] ពោជ្ឈង្គ ៧ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។

[៤៩១] បណ្តាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្តេច ។ សតិក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្នុងក៏មាន សតិក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្រៅក៏មាន ។ បើសតិក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្នុង មានក្នុងកាលណា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។ បើសតិក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្រៅ មាន ក្នុងកាលណា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។

[៤៩២] តត្ថ កតមោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ វិចយោ អត្ថិ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ វិចយោ ។ យទបិ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ វិចយោ តទបិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។ យទបិ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ វិចយោ តទបិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។

[៤៩៣] តត្ថ កតមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អត្ថិ កាយិកំ វីរិយំ អត្ថិ ចេតសិកំ វីរិយំ ។ យទបិ កាយិកំ វីរិយំ តទបិ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។ យទបិ ចេតសិកំ វីរិយំ តទបិ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។

[៤៩២] បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ការស្វែងរកក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្នុងក៏មាន ការស្វែងរកក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ខាងក្រៅក៏មាន ។ បើការស្វែងរកក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្នុង មានក្នុងកាលណា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។ បើការស្វែងរកក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្រៅ មានក្នុងកាលណា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។

[៤៩៣] បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ វីរិយៈប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយក៏មាន វីរិយៈប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្តក៏មាន ។ បើវីរិយៈប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ មានក្នុងកាលណា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។ បើវីរិយៈប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត មានក្នុងកាលណា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។

[៦៩៦] តត្ថ កតមោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អត្ថិ សវិតក្កសវិចារា បីតិ អត្ថិ អវិតក្កាវិចារា បីតិ ។ យទបិ សវិតក្កសវិចារា បីតិ តទបិ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។ យទបិ អវិតក្កាវិចារា បីតិ តទបិ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។

[៦៩៧] តត្ថ កតមោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អត្ថិ កាយប្បស្សទ្ធិ អត្ថិ ចិត្តប្បស្សទ្ធិ ។ យទបិ កាយប្បស្សទ្ធិ តទបិ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។ យទបិ ចិត្តប្បស្សទ្ធិ តទបិ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។

[៦៩៦] បណ្តាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្តេច ។ បីតិ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន បីតិ មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ បើបីតិ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មាន ក្នុងកាលណា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។ បើបីតិ មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មាន ក្នុងកាលណា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។

[៦៩៧] បណ្តាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្តេច ។ កាយប្បស្សទ្ធិ (សេចក្តីស្ងប់កាយ) ក៏មាន ចិត្តប្បស្សទ្ធិ (សេចក្តីស្ងប់ចិត្ត) ក៏មាន ។ បើកាយប្បស្សទ្ធិ មាន ក្នុងកាលណា បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។ បើចិត្តប្បស្សទ្ធិ មាន ក្នុងកាលណា បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។

[៦៩៦] តត្ថ កតមោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អត្ថិ សវិតក្កោ សវិចារោ សមាធិ អត្ថិ អវិតក្កោ អវិចារោ សមាធិ ។ យទបិ សវិតក្កោ សវិចារោ សមាធិ តទបិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។ យទបិ អវិតក្កោ អវិចារោ សមាធិ តទបិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។

[៦៩៧] តត្ថ កតមោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ អត្ថិ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ ឧបេក្ខា អត្ថិ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ ឧបេក្ខា ។ យទបិ អជ្ឈត្តំ ធម្មេសុ ឧបេក្ខា តទបិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។ យទបិ ពហិទ្ធា ធម្មេសុ ឧបេក្ខា តទបិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អភិញ្ញាយ សម្ពោធាយ និព្វានាយ សំវត្តតិ ។

(៦៩៦) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ សមាធិប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន សមាធិមិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ បើសមាធិប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានក្នុងកាលណា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។ បើសមាធិមិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានក្នុងកាលណា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។

(៦៩៧) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ឧបេក្ខាក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្នុងក៏មាន ឧបេក្ខាក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្រៅក៏មាន ។ បើឧបេក្ខាក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្នុង មានក្នុងកាលណា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។ បើឧបេក្ខាក្នុងធម៌ទាំងឡាយខាងក្រៅ មានក្នុងកាលណា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ក៏ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីដឹងច្បាស់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង ដើម្បីនិព្វាន ក្នុងកាលនោះដែរ ។

(៤៩៨) សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ តត្ថ កតមោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

(៤៩៩) សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ តត្ថ កតមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា ហោន្តិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៤៩៨) ពោជ្ឈង្គ ៧ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវសេចក្ដីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យនូវការប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យនូវនិរោធ ជាគ្រឿងឈមទៅកាន់ការលះ ចំរើននូវធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ចំរើននូវវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ចំរើននូវបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ចំរើននូវបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ចំរើននូវសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ចំរើននូវឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវសេចក្ដីស្ងប់ស្ងាត់ អាស្រ័យនូវការប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យនូវនិរោធ ជាគ្រឿងឈមទៅកាន់ការលះ ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

(៤៩៩) ពោជ្ឈង្គ ៧ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ពោជ្ឈង្គ ៧ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ពោជ្ឈង្គ ៧ យ៉ាង គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ កើតមាន ។

(៣០០) តត្ថ កតមោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៣០១) តត្ថ កតមោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា បញ្ញា បជានានា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៣០២) តត្ថ កតមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៣០៣) តត្ថ កតមោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា បីតិ បាមុជ្ជំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អយំ វុច្ចតិ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៣០០) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។

(៣០១) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ ការយល់ត្រូវ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ។

(៣០២) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ។

(៣០៣) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីឆ្អែតចិត្ត សេចក្ដីរីករាយ សេចក្ដីសប្បាយ សេចក្ដីស្រួល ការស្រស់ស្រាយ ការញញឹមញញែម អំណរ ការអណ្ដែតអណ្ដូង សេចក្ដីត្រេកអរនៃចិត្ត បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ណា នេះហៅថា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។

(៣០៤) តត្ថ កតមោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា វេទនាក្ខន្ធស្ស សញ្ញាក្ខន្ធស្ស សង្ខារក្ខន្ធស្ស វិញ្ញាណក្ខន្ធស្ស បស្សទ្ធិ បដិប្បស្សទ្ធិ បស្សម្ភនា បដិប្បស្សម្ភនា បដិប្បស្សម្ភិតត្តំ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ អយំ វុច្ចតិ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៣០៥) តត្ថ កតមោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(៣០៦) តត្ថ កតមោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា ឧបេក្ខា ឧបេក្ខណា អជ្ឈុបេក្ខណា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

ឥមេ វុច្ចន្តិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា . អវសេសា ធម្មា សត្តហិ សម្ពោជ្ឈង្គេហិ សម្បយុត្តា ។

(៣០៤) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីស្ងប់ សេចក្ដីរម្ងាប់ ការស្ងប់ ការរម្ងាប់ ភាពនៃការស្ងប់រម្ងាប់ នៃវេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ណា នេះហៅថា បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។

(៣០៥) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ការតាំងនៅនៃចិត្ត ។បេ។ ការតំកល់ចិត្តដោយប្រពៃ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។

(៣០៦) បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ការរំពឹងឃើញ អាការរំពឹងឃើញ ការរំពឹងឃើញជាក់ ភាពនៃចិត្តតាំងនៅជាកណ្ដាល ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ។

ធម៌ទាំងនេះ ហៅថា ពោជ្ឈង្គ ៧ យ៉ាង ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្ពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ។

(៣០៧) សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ តត្ថ កតមោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យា តស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អវសេសា ធម្មា សតិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ

(៣០៧) ពោជ្ឈង្គ ៧ យ៉ាងគឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បណ្តាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ត) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បណ្តាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌

អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យា តស្មឹ សមយេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈុបេក្ខនា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អវសេសា ធម្មា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។

[៣០៨] សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ តត្ថ កតមេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។

ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ការរំពឹងឃើញ អាការរំពឹងឃើញ ការរំពឹងឃើញជាក់ ភាពនៃចិត្តតាំងនៅជាកណ្ដាល ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ។

[៣០៨] ពោជ្ឈង្គ ៧ យ៉ាង គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។បេ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ពោជ្ឈង្គ ៧ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យ ណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។

បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មឹ សមយេ សត្ត ពោជ្ឈង្គា ហោន្តិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ តត្ថ កតមោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ បេ ។ តត្ថ កតមោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ យា ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈុបេក្ខនា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ ឥមេ វុច្ចន្តិ សត្ត ពោជ្ឈង្គា អវសេសា ធម្មា សត្តហិ ពោជ្ឈង្គេហិ សម្បយុត្តា ។

(៣០៩) សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ តត្ថ កតមោ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ

ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ ពោជ្ឈង្គ ៧ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ក៏កើតមាន ។ បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងឡាយនោះ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ការរឭក ការរឭកឃើញ ។ បេ ។ ការរឭកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ការព្រងើយ អាការព្រងើយ ការព្រងើយដាក់ ភាពនៃចិត្តតាំងនៅជាកណ្ដាល ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ធម៌ទាំងនេះ ហៅថា ពោជ្ឈង្គ ៧ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្ពោជ្ឈង្គ ៧ ។

(៣០៩) ពោជ្ឈង្គ ៧ យ៉ាង គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បេ ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បណ្ដាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ យស្មឹ សមយេ សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អវសេសា ធម្មា សតិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។ បេ ។ អវសេសា ធម្មា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។ បេ ។ អវសេសា ធម្មា វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។ បេ ។ អវសេសា ធម្មា បីតិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។ បេ ។ អវសេសា ធម្មា បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។ បេ ។ អវសេសា ធម្មា សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ

ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការរលឹក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ ការរលឹកត្រូវ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បេ ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ បណ្តាសម្ពោជ្ឈង្គទាំងនោះ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ)

ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ។បេ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ យា តស្មឹ សមយេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈុបេក្ខនា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ អវសេសា ធម្មា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គសម្បយុត្តា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

(៣១០) សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។ សត្តន្នំ ពោជ្ឈង្គានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។បេ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការព្រងើយ អាការព្រងើយ ការព្រងើយជាក់ ភាពនៃចិត្តតាំងនៅជាកណ្តាល ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គណា នេះហៅថា ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(៣១០) ពោជ្ឈង្គ ៧ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។ បណ្តាពោជ្ឈង្គទាំង ៧ ពោជ្ឈង្គ ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។បេ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

(៣១១) សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ ឆ ពោជ្ឈង្គា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា អនុបាទិន្នុបាទានិយា អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ន បីតិសហគតោ សុខសហគតោ ន ឧបេក្ខាសហគតោ ឆ ពោជ្ឈង្គា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា ។ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា អបចយគាមិនោ សិយា នេវាចយគាមិនោ នាបចយគាមិនោ សិយា សេក្ខា សិយា អសេក្ខា អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បណីតា សិយា សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា ន មគ្គារម្មណា សិយា មគ្គហេតុកា សិយា មគ្គាធិបតិនោ សិយា ន វត្តព្វា មគ្គហេតុកាតិបិ

(៣១១) ពោជ្ឈង្គ ៧ ជាកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ប្រកបដោយសុខវេទនា ពោជ្ឈង្គ ៦ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ ពោជ្ឈង្គ ៧ ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ តែមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាធម៌មិនសៅហ្មង តែមិនគួរដល់សេចក្ដីសៅហ្មងក៏មាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ មិនច្រឡំដោយបីតិ តែច្រឡំដោយសុខ មិនច្រឡំដោយឧបេក្ខា ពោជ្ឈង្គ ៦ ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ច្រឡំដោយសុខក៏មាន ច្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន ។ ពោជ្ឈង្គ ៧ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ តែមិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ តែមិនគួរលះដោយភាវនា មិនដល់នូវការសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) តែមិនដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ក៏មាន ជារបស់សេក្ខៈក៏មាន ជារបស់អសេក្ខៈ មានប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ជាសភាពឧត្ដមក៏មាន មានសភាពត្រូវ ទៀងក៏មាន មិនទៀង មិនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង

មគ្គាធិបតិនោតិបិ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា ឧប្បាទិនោ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ពហិទ្ធារម្មណា អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

(៣១៤) ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ហេតុ ឆ ពោជ្ឈង្គា ន ហេតូ ។ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ហេតុ ចេវ សហេតុកោ ច ឆ ពោជ្ឈង្គា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ច ឆ ពោជ្ឈង្គា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ។ ឆ ពោជ្ឈង្គា ន ហេតូ សហេតុកា ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ ន វត្តព្វោ ន ហេតុ សហេតុកោតិបិ ន ហេតុ អហេតុកោតិបិ ។

ជា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន • ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

(៣១៤) ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាហេតុ ពោជ្ឈង្គ ៦ មិនមែនហេតុ ។ ពោជ្ឈង្គ ៧ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុ ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ពោជ្ឈង្គ ៦ មិនគួរពោល ថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ គឺ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុ ពោជ្ឈង្គ ៦ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុឡើយ គឺ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ ពោជ្ឈង្គ ៦ មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ មិនគួរពោល ថា មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ទាំងឥតហេតុដូច្នេះផងទេ ។

(៣១៣) សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា លោកុត្តរា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា អនាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិបិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា ។ នោ សញ្ញោជនា ។ បេ ។ នោ គន្ថា ។ បេ ។ នោ ឱឃា ។ បេ ។ នោ យោគា ។ បេ ។ នោ នីវរណា ។ បេ ។ នោ បរាមាសា ។ បេ ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។ បេ ។ នោ កិលេសា ។ បេ ។

(៣១៣) ពោជ្ឈង្គ ៧ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានរូប ជាលោកុត្តរៈ ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ដែលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។ មិនមែនអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគួរពោល ថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ មិនគួរពោល ថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងទេ គឺ ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ មិនមែនសញ្ញោជនៈ ។ បេ ។ មិនមែនគន្ថៈ ។ បេ ។ មិនមែនឱឃៈ ។ បេ ។ មិនមែនយោគៈ ។ បេ ។ មិនមែននីវរណៈ ។ បេ ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត ច្រឡំដោយចិត្ត តាំងឡើងអំពីចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងប្រព្រឹត្តតាមនូវចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា មានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ។ មិនមែនឧបាទាន ។ បេ ។ មិនមែនកិលេស ។ បេ ។

[៣១៤] ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា សវិតក្កា សិយា អវិតក្កា សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ អប្បីតិកោ ឆ ពោជ្ឈង្គា សិយា សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ន បីតិសហគតោ ឆ ពោជ្ឈង្គា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ សុខសហគតោ ឆ ពោជ្ឈង្គា សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ន ឧបេក្ខាសហគតោ ឆ ពោជ្ឈង្គា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។ ន កាមាវចរា ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា សិយា និយតា សិយា អនិយតា អនុត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

ពោជ្ឈង្គវិភង្គោ សមត្តោ ។

[៣១៤] ពោជ្ឈង្គ ៧ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ប្រកបដោយវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ មិនមានបីតិ ពោជ្ឈង្គ ៦ ប្រកបដោយបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ មិនច្រឡំដោយបីតិ ពោជ្ឈង្គ ៦ ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន មិនច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ច្រឡំដោយសុខ ពោជ្ឈង្គ ៦ ច្រឡំដោយសុខក៏មាន មិនច្រឡំដោយសុខក៏មាន ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ មិនច្រឡំដោយឧបេក្ខា ពោជ្ឈង្គ ៦ ច្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនច្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន ។ ពោជ្ឈង្គ ៧ មិនមែនកាមាវចរ មិនមែនរូបាវចរ មិនមែនអរូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈ ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈ ជាអនុត្តរៈ ជាអរណៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ ពោជ្ឈង្គវិភង្គ ។

មគ្គវិភង្គោ

(៣១៥) អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។ សេយ្យថីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

(៣១៦) តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ទុក្ខេ ញាណំ ទុក្ខសមុទយេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធេ ញាណំ ទុក្ខនិរោធគាមិនិយា បដិបទាយ ញាណំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។

(៣១៧) តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ ។ នេក្ខម្មសង្កប្បោ អព្យាបាទសង្កប្បោ អវិហឹសាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

(៣១៨) តត្ថ កតមា សម្មាវាចា ។ មុសាវាទា វេរមណី បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី ផរុសាយ វាចាយ វេរមណី សម្ផប្បលាបា វេរមណី អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាចា ។

(៣១៩) តត្ថ កតមោ សម្មាកម្មន្តោ ។

មគ្គវិភង្គ

(៣១៥) អរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ។ មគ្គមានអង្គ ៨ តើអ្វីខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

(៣១៦) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ការដឹងក្នុងកងទុក្ខ ការដឹងក្នុងទុក្ខសមុទ័យ ការដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធ ការដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

(៣១៧) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសង្កប្បៈ តើដូចម្ដេច ។ ការត្រិះរិះក្នុងការចេញចាកកាម ការត្រិះរិះក្នុងការមិនព្យាបាទ ការត្រិះរិះក្នុងការមិនបៀតបៀន នេះហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។

(៣១៨) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាវាចា តើដូចម្ដេច ។ ចេតនាជាហេតុវៀរចាកមុសាវាទ ចេតនាជាហេតុវៀរចាកបិសុណាវាចា ចេតនាជាហេតុវៀរចាកផរុសវាចា ចេតនាជាហេតុវៀរចាកសម្ផប្បលាបៈ នេះហៅថា សម្មាវាចា ។

(៣១៩) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាកម្មន្តៈ តើដូចម្ដេច ។

បាណាតិបាតា វេរមណី អទិន្នាទានា វេរមណី កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណី អយំ វុច្ចតិ សម្មាកម្មន្តោ ។

(៣៦០) តត្ថ កតមោ សម្មាអាជីវោ ។ ឥធ អរិយសាវកោ មិច្ឆាអាជីវំ បហាយ សម្មាអាជីវេន ជីវិតំ កប្បេតិ អយំ វុច្ចតិ សម្មាអាជីវោ ។

(៣៦១) តត្ថ កតមោ សម្មាវាយាមោ ។ ឥធ ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាយាមោ ។

ចេតនាជាហេតុវៀរចាកបាណាតិបាត ចេតនាជាហេតុវៀរចាកអទិន្នាទាន ចេតនាជាហេតុវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ នេះហៅថា សម្មាកម្មន្តៈ ។

(៣៦០) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាអាជីវៈ តើដូចម្ដេច ។ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ លះបង់ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស សម្រេចជីវិតដោយការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ នេះហៅថា សម្មាអាជីវៈ ។

(៣៦១) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញុំាងឆន្ទៈ (សេចក្ដីប្រាថ្នា) ឲ្យកើតឡើង សង្កត់ព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើត មិនឲ្យកើតឡើង ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង សង្កត់ព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីលះនូវពួកអកុសលធម៌ដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង សង្កត់ ព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលមិនទាន់កើត ឲ្យកើតឡើង ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង សង្កត់ ព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ប្រឹងប្រែង ដើម្បីញុំាងពួកកុសលធម៌ ដែលកើតឡើងហើយ ឲ្យឋិតនៅ មិនឲ្យវិនាស ឲ្យរឹតតែដុះដាល ធំទូលាយ ចំរើន ពេញលេញ នេះហៅថា សម្មាវាយាមៈ ។

(៣២២) តត្ថ កតមា សម្មាសតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ វេទនាសុ វេទនានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ចិត្តេ ចិត្តានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ ។

(៣២៣) តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ

(៣២២) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសតិ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណានូវកាយក្នុងកាយ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈា និងទោមនស្ស ក្នុងលោក ពិចារណានូវវេទនាក្នុងវេទនាទាំងឡាយ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ពិចារណានូវចិត្តក្នុងចិត្ត មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅនូវកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក ពិចារណានូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ មានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស ជាអ្នកដឹងខ្លួន មានស្មារតី កំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស ក្នុងលោក នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

(៣២៣) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខ ដែលកើតអំពីវិវេក ព្រោះរម្ងាប់នូវវិតក្កៈ និងវិចារៈ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ ។

(៣២៦) អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។ សេយ្យថីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

(៣២៧) តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សម្មាទិដ្ឋឹ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ ។ បេ ។ សម្មាសង្កប្បំ ភាវេតិ ។ បេ ។ សម្មាវាចំ ភាវេតិ ។ បេ ។

ជាទីផូរផង់ក្នុងសន្តាន មានភាពនៃចិត្តដ៏ប្រសើរ មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានបីតិនិងសុខ ដែលកើតអំពីសមាធិ ព្រោះការវិនាសនៃបីតិ ជាបុគ្គលព្រងើយផង មានសតិ និងសម្បជញ្ញៈផង រមែងទទួលនូវសុខដោយនាមកាយផង ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយតែងសរសើរថា បុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាន តែងមានចិត្តព្រងើយ ជាអ្នកមានស្មារតី នៅជាសុខ ព្រោះការលះបង់សុខផង ព្រោះការលះបង់ទុក្ខផង ព្រោះការវិនាសទៅនៃសោមនស្សនិងទោមនស្សក្នុងកាលមុនផង លោកក៏ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ដែលឥតទុក្ខឥតសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។

(៣២៦) អរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ។ អរិយមគ្គមានអង្គ ៨ គឺអ្វីខ្លះ ។ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

(៣២៧) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនសម្មាទិដ្ឋិ ដែលអាស្រ័យវិវេក អាស្រ័យការប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យនិរោធ ឈមទៅក្នុងការលះបង់ ។ បេ ។ ចំរើនសម្មាសង្កប្បៈ ។ បេ ។ ចំរើនសម្មាវាចា ។ បេ ។

សម្មាកម្មន្តំ ភាវេតិ ។ បេ ។ សម្មាអាជីវំ ភាវេតិ ។ បេ ។ សម្មាវាយាមំ ភាវេតិ ។ បេ ។ សម្មាសតឹ ភាវេតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធឹ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គបរិណាមឹ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

(៣៦៦) អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ តត្ថ កតមោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។

(៣៦៧) តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។

ចំរើនសម្មាកម្មន្តៈ ។ បេ ។ ចំរើនសម្មាអាជីវៈ ។ បេ ។ ចំរើនសម្មាវាយាមៈ ។ បេ ។ ចំរើនសម្មាសតិ ។ បេ ។ ចំរើនសម្មាសមាធិ ដែលអាស្រ័យវិវេក អាស្រ័យការប្រាសចាកតម្រេក អាស្រ័យនិរោធ ឈមទៅក្នុងការលះបង់ ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

(៣៦៦) មគ្គមានអង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ មគ្គមានអង្គ ៨ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន ។

(៣៦៧) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណានូវធម៌ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។

(៣៦៨) តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ ។ យោ តក្កោ វិតក្កោ សង្កប្បោ អប្បនា ព្យប្បនា ចេតសោ អភិនិរោបនា សម្មាសង្កប្បោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសង្កប្បោ ។

(៣៦៩) តត្ថ កតមា សម្មាវាចា ។ យា ចតូហិ វចីទុច្ចរិតេហិ អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ សម្មាវាចា មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាចា ។

(៣៧០) តត្ថ កតមោ សម្មាកម្មន្តោ ។ យា តីហិ កាយទុច្ចរិតេហិ អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ សម្មាកម្មន្តោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាកម្មន្តោ ។

(៣៧១) តត្ថ កតមោ សម្មាអាជីវោ ។

(៣៦៨) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសង្កប្បៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រិះរិះ ការរិះគិត ការនឹកក្នុក ការរំពឹង ការដញ្ជឹង ការលើកចិត្តឡើង សម្មាសង្កប្បៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។

(៣៦៩) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាវាចា តើដូចម្ដេច ។ ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការដកចេញ ចាកវចីទុច្ចរិត ៤ គឺការមិនសាង ការមិនធ្វើ ការមិនប្រព្រឹត្ត ការមិនល្មើសឲ្យហួសដែន ការសម្លាប់ហេតុ (ដោយអរិយមគ្គ) សម្មាវាចា ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាវាចា ។

(៣៧០) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាកម្មន្តៈ តើដូចម្ដេច ។ ការវៀរ ការចៀសវាង វៀរស្រឡះ ការដកចេញ ចាកកាយទុច្ចរិត ៣ គឺ ការមិនសាង ការមិនធ្វើ ការមិនប្រព្រឹត្ត ការមិនល្មើសឲ្យហួសដែន ការសម្លាប់ហេតុ (ដោយអរិយមគ្គ) សម្មាកម្មន្តៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាកម្មន្តៈ ។

(៣៧១) បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាអាជីវៈ តើដូចម្ដេច ។

យា មិច្ឆាអាជីវា អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី អកិរិយា អករណំ អនជ្ឈាបត្តិ វេលាអនតិក្កមោ សេតុឃាតោ សម្មាអាជីវោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាអាជីវោ ។

(៣៣៦) តត្ថ កតមោ សម្មាវាយាមោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាយាមោ ។

(៣៣៧) តត្ថ កតមា សម្មាសមាធិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ ។

(៣៣៨) តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ ។ អយំ វុច្ចតិ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អវសេសា ធម្មា អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សម្បយុត្តា ។

ការវៀរ ការចៀសវាង ការវៀរស្រឡះ ការងាកចេញ ចាកមិច្ឆាអាជីវៈ គឺការមិនសាង ការមិនធ្វើ ការមិនប្រព្រឹត្ត ការមិនល្មើសឲ្យហួសដែន ការសម្លាប់ហេតុ (ដោយអរិយមគ្គ) សម្មាអាជីវៈ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាអាជីវៈ ។

(៣៣៦) បណ្តាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូចម្តេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាវាយាមៈ ។

(៣៣៧) បណ្តាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសតិ តើដូចម្តេច ។ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសតិ ។

(៣៣៨) បណ្តាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។ ការឋិតនៅនៃចិត្ត ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។ នេះ ហៅថា មគ្គមានអង្គ ៨ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមគ្គមានអង្គ ៨ ។

(៣៣៨) បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ យា បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ ។ យោ តក្កោ វិតក្កោ សង្កប្បោ ។បេ។ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសង្កប្បោ ។ តត្ថ កតមោ សម្មាវាយាមោ ។ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ

(៣៣៨) មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មគ្គមានអង្គ ៥ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើននូវលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទា ទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន ។ បណ្តាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការពិចារណានូវធម៌ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ។ បណ្តាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសង្កប្បៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រិះរិះ ការរិះគិត ការទឹកគ្នក ។បេ។ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសង្កប្បៈ ។ បណ្តាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាវាយាមៈ តើដូចម្តេច ។ ការប្រារព្ធព្យាយាម ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សម្មាវាយាមៈ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ

មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាវាយាមោ ។ តត្ថ កតមា សម្មាសតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសតិ ។ តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ ។ អយំ វុច្ចតិ បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ អវសេសា ធម្មា បញ្ចង្គិកេន មគ្គេន សម្បយុត្តា ។

(៣៣៦) បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ យា តស្មឹ សមយេ បញ្ញា បជានានា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ

ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាវាយាមៈ ។ បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសតិ តើដូចម្ដេច ។ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ សម្មាសតិ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសតិ ។ បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ការឋិតនៅនៃចិត្ត ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ។ នេះ ហៅថា មគ្គមានអង្គ ៥ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស គឺឈ្មោះថាប្រកបដោយមគ្គមានអង្គ ៥ ។

(៣៣៦) មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការសង្កេតនូវធម៌ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ

មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ អវសេ-
សា ធម្មា សម្មាទិដ្ឋិយា សម្បយុត្តា ។បេ។
អវសេសា ធម្មា សម្មាសង្កប្បេន សម្បយុត្តា ។បេ។
អវសេសា ធម្មា សម្មាវាយាមេន សម្បយុត្តា
។បេ។ អវសេសា ធម្មា សម្មាសតិយា សម្ប-
យុត្តា ។ តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ ឥធ
ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ
និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ
បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។
បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ
ទន្ធាភិញ្ញំ យា តស្មឹ សមយេ ចិត្តស្ស ឋិតិ ។បេ។
សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិ-
យាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ អវសេសា
ធម្មា សម្មាសមាធិនា សម្បយុត្តា ។

(៣៣៧) អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ ។បេ។
សម្មាសមាធិ ។ តត្ថ កតមោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។
ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ

ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ
ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាទិដ្ឋិ ។បេ។
ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាសង្កប្បៈ ។បេ។
ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាវាយាមៈ ។បេ។
ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាសតិ ។ បណ្តា
អរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា
ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿង
ដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បី
ដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់
បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ការឋិតនៅ
នៃចិត្ត ។បេ។ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ
រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ធម៌ទាំងឡាយ
ដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាសមាធិ ។

(៣៣៧) មគ្គមានអង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។បេ។ សម្មា-
សមាធិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មគ្គមានអង្គ ៨ តើដូចម្តេច ។ ក្នុង
សម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិក-

ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មឹ សមយេ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ[១] អយំ វុច្ចតិ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ អវសេសា ធម្មា អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន សម្បយុត្តា ។

---

១ ម. ឥតោ បរំ តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ យា បញ្ញា បជានានា... អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ ។ តត្ថ កតមោ សម្មាសង្កប្បោ ... សម្មាវាចា ... សម្មាកម្មន្តោ ... សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ ... សម្មាសតិ ... ។ តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ... សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធីតិ ឥមេ បាឋា ទិស្សន្តិ ។

ធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ មគ្គ មានអង្គ ៨ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះហៅថា មគ្គមានអង្គ ៨ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយមគ្គមានអង្គ ៨ ។

(៣៣៨) បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ តត្ថ កតមោ បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ ហោតិ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ អយំ វុច្ចតិ បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ អវសេសា ធម្មា បញ្ចង្គិកេន មគ្គេន សម្បយុត្តា ។

(៣៣៨) មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មគ្គមានអង្គ ៥ តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្តៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលបឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ក៏កើតមាន នេះហៅថា មគ្គមានអង្គ ៥ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមគ្គមានអង្គ ៥ ។

(៣៣៩) បញ្ចង្គិកោ មគ្គោ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ តត្ថ កតមា សម្មាទិដ្ឋិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ យា តស្មឹ សមយេ បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាទិដ្ឋិ អវសេសា ធម្មា សម្មាទិដ្ឋិយា សម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា សម្មាសង្កប្បេន សម្បយុត្តា ។បេ។ អវសេសា ធម្មា សម្មាវាយាមេន សម្បយុត្តា ។បេ។

(៣៣៩) មគ្គមានអង្គ ៥ គឺ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ បណ្ដាអង្គមគ្គទាំងនោះ សម្មាទិដ្ឋិ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសម័យណា ក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការសង្កេតនូវធម៌ សម្មាទិដ្ឋិ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាទិដ្ឋិ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាទិដ្ឋិ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាសង្កប្បៈ ។បេ។ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសម្មាវាយាមៈ ។បេ។

អវសេសា ធម្មា សម្មាសតិយា សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមោ សម្មាសមាធិ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ យា តស្មឹ សមយេ ចិត្តស្ស ឋិតិ សណ្ឋិតិ អវដ្ឋិតិ អវិសាហារោ អវិក្ខេបោ អវិសាហដមានសតា សមថោ សមាធិន្ទ្រិយំ សមាធិពលំ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ មគ្គង្គំ មគ្គបរិយាបន្នំ អយំ វុច្ចតិ សម្មាសមាធិ អវសេសា ធម្មា សម្មាសមាធិនា សម្បយុត្តា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាសតិ ។ បណ្ដាអរិយមគ្គទាំងនោះ សម្មាសមាធិ តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃលោកុត្តរកុសលជ្ឈាននោះឯង ដែលលោកបានធ្វើហើយ ចំរើនហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការឋិតនៅនៃចិត្ត ការតាំងនៅ ការតាំងនៅស៊ប់ សេចក្ដីមិនរសេមរសាយ សេចក្ដីមិនរាយមាយ ភាពនៃចិត្តមិនរញាក សមថៈ សមាធិន្ទ្រិយ សមាធិពលៈ សម្មាសមាធិ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ជាអង្គនៃមគ្គ រាប់បញ្ចូលក្នុងមគ្គ ណា នេះហៅថា សម្មាសមាធិ ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថាប្រកបដោយសម្មាសមាធិ ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(៣៤០) អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ។ សេយ្យថីទំ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ អដ្ឋន្នំ មគ្គង្គានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។បេ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

(៣៤១) សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា ។ សម្មាសង្កប្បោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា សិយា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា អនុបាទិន្នានុបាទានិយា អសង្កិលិដ្ឋាសង្កិលេសិកា ។ សម្មាសង្កប្បោ អវិតក្កវិចារមត្តោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ។ សម្មាសង្កប្បោ បីតិសហគតោ សុខសហគតោ ន ឧបេក្ខាសហគតោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា ។

(៣៤០) អរិយមគ្គមានអង្គ ៨ ។ អរិយមគ្គមានអង្គ ៨ គឺអ្វីខ្លះ ។ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ បណ្តាអង្គមគ្គទាំង ៨ អង្គមគ្គ ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។បេ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

(៣៤១) អង្គមគ្គ ៨ ជាកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ ប្រកបដោយសុខវេទនា អង្គមគ្គ ៧ ប្រកបដោយសុខវេទនាក៏មាន ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនាក៏មាន ។ អង្គមគ្គ ៨ ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកជាប្រក្រតី ដែលមានកម្មប្រកបដោយកិលេស មានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យកហើយ ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ជាធម៌មិនសៅហ្មង ទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ អង្គមគ្គ ៧ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ ច្រឡំដោយបីតិ ច្រឡំដោយសុខ តែមិនច្រឡំដោយឧបេក្ខា អង្គមគ្គ ៧ ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ច្រឡំដោយសុខក៏មាន ច្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន ។

នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា អបចយគាមិនោ សិយា នេវាចយគាមិនាបចយគាមិនោ សិយា សេក្ខា សិយា អសេក្ខា អប្បមាណា អប្បមាណារម្មណា បណីតា សិយា សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា ន មគ្គារម្មណា សិយា មគ្គហេតុកា សិយា មគ្គាធិបតិនោ សិយា ន វត្តព្វា មគ្គហេតុកាតិបិ មគ្គាធិបតិនោតិបិ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា ឧប្បាទិនោ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ពហិទ្ធារម្មណា អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

(៣៦៤) សម្មាទិដ្ឋិ ហេតុ សត្ត មគ្គង្គា ន ហេតូ ។ សហេតុកា ។ ហេតុសម្បយុត្តា ។ សម្មាទិដ្ឋិ ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច សត្ត មគ្គង្គា ន វត្តព្វា

អង្គមគ្គ ៨ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកិលេសវដ្ដៈ) ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំក៏មាន ជារបស់សេក្ខៈក៏មាន ជារបស់អសេក្ខៈ មានប្រមាណមិនបាន មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបាន ជាសភាពដ៏ឧត្ដមក៏មាន មានសភាពត្រូវនិងទៀងក៏មាន មានសភាពមិនទៀង មិនមែនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន កើតឡើងហើយក៏មាន មិនទាន់កើតឡើងក៏មាន ប្រុងនឹងកើតឡើងក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅ មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ក៏មាន ។

(៣៦៤) សម្មាទិដ្ឋិ ជាហេតុ, អង្គមគ្គ ៧ មិនមែនហេតុ ។ អង្គមគ្គ ៨ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អង្គមគ្គ ៧ មិនគួរពោល

ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច សត្ត មគ្គង្គា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ។ សត្ត មគ្គង្គា ន ហេតូ សហេតុកា សម្មាទិដ្ឋិ ន វត្តព្វា ន ហេតុ សហេតុកាតិបិ ន ហេតុ អហេតុកាតិបិ ។

[៣៤៣] សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា លោកុត្តរា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា អនាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិបិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ អាសវវិប្បយុត្តា អនាសវា ។ នោ សញ្ញោជនា ។បេ។ នោ គន្ថា ។បេ។ នោ ឱឃា ។បេ។ នោ យោគា ។បេ។

ថា ជាហេតុ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ គឺគ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ សម្មាទិដ្ឋិ ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុ អង្គមគ្គ ៧ មិនគួរពោល ថា ជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុផងទេឡើយ គឺគ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ។ អង្គមគ្គ ៧ មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ សម្មាទិដ្ឋិ មិនគួរពោល ថា មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ទាំងឥតហេតុផងឡើយ ។

(៣៤៣) អង្គមគ្គ ៨ ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ មិនមានរូប ជាលោកុត្តរៈ គប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ មិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។ អង្គមគ្គ ៨ មិនមែនអាសវៈ មិនមានអាសវៈ ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគួរពោល ថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈផង ថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងឡើយ មិនគួរពោល ថា ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈផងទេ គឺប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមានអាសវៈ ។ អង្គមគ្គ ៨ មិនមែនសញ្ញោជនៈ ។បេ។ មិនមែនគន្ថៈ ។បេ។ មិនមែនឱឃៈ ។បេ។ មិនមែនយោគៈ ។បេ។

នោ និវរណា ។បេ។ នោ បរាមាសា ។បេ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។បេ។ នោ កិលេសា ។បេ។

(៣៤៤) ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា ។ សម្មាសង្កប្បោ អវិតក្កោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា សវិតក្កា សិយា អវិតក្កា ។ សម្មាសង្កប្បោ សវិចារោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា ។ សម្មាសង្កប្បោ សប្បីតិកោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា ។ សម្មាសង្កប្បោ បីតិសហគតោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា ។ សម្មាសង្កប្បោ

មិនមែននីវរណៈ ។បេ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។បេ។ ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត ច្រឡំដោយចិត្ត កើតឡើងអំពីចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ច្រឡំ តាំងកើតឡើងអំពីចិត្ត ច្រឡំ តាំងតាំងឡើង តាំងកើតឡើងជាមួយនឹងចិត្ត ច្រឡំ តាំងតាំងឡើង តាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក ។ មិនមែនឧបាទាន ។បេ។ មិនមែនកិលេស ។បេ។

(៣៤៤) អង្គមគ្គ ៨ មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ។ សម្មាសង្កប្បៈ មិនមានវិតក្កៈ អង្គមគ្គ ៧ ប្រកបដោយវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ ប្រកបដោយវិចារៈ អង្គមគ្គ ៧ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ ប្រកបដោយបីតិ អង្គមគ្គ ៧ ប្រកបដោយបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ ច្រឡំដោយបីតិ អង្គមគ្គ ៧ ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន មិនច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ

សុខសហគតោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា សុខសហគតា សិយា ន សុខសហគតា ។ សម្មាសង្កប្បោ ន ឧបេក្ខាសហគតោ សត្ត មគ្គង្គា សិយា ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន ឧបេក្ខាសហគតា ។ ន កាមាវចរា ន រូបាវចរា ន អរូបាវចរា អបរិយាបន្នា សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា សិយា និយតា សិយា អនិយតា អនុត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

មគ្គវិភង្គោ សមត្តោ ។

ប្រកបដោយសុខ អដ្ឋមគ្គ ៧ ប្រកបដោយសុខក៏មាន មិនប្រកបដោយសុខក៏មាន ។ សម្មាសង្កប្បៈ មិនប្រកបដោយឧបេក្ខា អដ្ឋមគ្គ ៧ ប្រកបដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនប្រកបដោយឧបេក្ខាក៏មាន ។ មិនមែនកាមាវចរ មិនមែនរូបាវចរ មិនមែនអរូបាវចរ ជាអបរិយាបន្នៈ ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈ ជាអនុត្តរៈ ជាអរណៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ មគ្គវិភង្គ ។

---

[៣៤៨] ឥធ ភិក្ខុ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោ ភោជនេ មត្តញ្ញូ បុព្វរត្តាបររត្តំ ជាគរិយានុយោគមនុយុត្តោ សាតច្ចំ នេបក្កំ ពោធិបក្ខិកានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោ ។ សោ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ សម្មិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សម្បជានការី ហោតិ អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ ។ សោ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្វតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ អប្បសទ្ទំ អប្បនិគ្ឃោសំ វិជនវាតំ មនុស្សរាហសេយ្យកំ

(៣៤៨) ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ សម្រេចឥរិយាបថ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរ ឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ មានទ្វារគ្រប់គ្រងក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងការព្យាយាមជាគ្រឿងភ្ញាក់រលឹក ក្នុងវេលាមុនរាត្រីនិងក្រោយរាត្រី ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងការព្យាយាមចំរើន នូវធម៌ទាំងឡាយ ជាចំណែកនៃការត្រាស់ដឹង ជាប់មិនដាច់ ចាស់ក្លា ។ ភិក្ខុនោះ ជាអ្នកធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការដើរទៅមុខ និងការឈានថយក្រោយ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការក្រឡេកមើលទៅមុខ និងការក្រឡេកមើលទៅទិសផ្សេង ៗ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការបត់ដៃជើង និងការលាតដៃជើង ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការទ្រទ្រង់សង្ឃាដី បាត្រ និងចីវរ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការបរិភោគភោជន ការផឹកទឹក ការទំពាស៊ីខាទនីយៈ និងការជញ្ជក់ (នូវភេសជ្ជៈមានសប្បិជាដើម) ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការបន្ទោបង់ឧច្ចារៈបស្សាវៈ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់ឡើង និយាយ ឬ ការស្ងៀម ។ ភិក្ខុនោះ គប់រកទីសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ គឺព្រៃតូច គល់ឈើ ភ្នំ ជ្រោះភ្នំ គុហាភ្នំ ព្រៃស្មសាន ព្រៃញាតស្ងាត់ ទីវាល គំនរចំបើង ទីមិនមានសំឡេង ទីមិនគឹកកង ទីប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើតអំពីសរីរៈនៃជន ទីស្ងាត់កំបាំងរបស់មនុស្ស

បដិសល្លានសារុប្បានិ ។ សោ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតឹ ឧបដ្ឋបេត្វា ។ សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ ព្យាបាទប្បទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ សព្វបាណភូតហិតានុកម្បី ព្យាបាទប្បទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ ថីនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថីនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី សតោ សម្បជានោ ថីនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ អកថង្កថី កុសលេសុ ធម្មេសុ វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ ។ សោ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្វលីករណេ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ

ទីសមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។ ភិក្ខុនោះ ទៅកាន់ព្រៃក្តី ទៅកាន់ម្លប់ឈើក្តី ទៅកាន់ផ្ទះស្ងាត់ក្តី អង្គុយផ្គត់ភ្នែន តាំងកាយឲ្យត្រង់ តម្កល់សតិឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក (កម្មដ្ឋាន) ។ ភិក្ខុនោះ លះបង់អភិជ្ឈាក្នុងលោក មានចិត្តប្រាសចាកអភិជ្ឈា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកអភិជ្ឈា លះបង់ព្យាបាទនិងសេចក្តីប្រទូស្ត មានចិត្តមិនព្យាបាទ មានសេចក្តីអនុគ្រោះនូវប្រយោជន៍ដល់សត្វមានជីវិតទាំងអស់ ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកព្យាបាទនិងសេចក្តីប្រទូស្ត លះបង់ថីនមិទ្ធៈ ជាអ្នកប្រាសចាកថីនមិទ្ធៈ មានសេចក្តីសំគាល់ជាពន្លឺ ជាអ្នកមានសតិនិងសម្បជញ្ញៈ ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកថីនមិទ្ធៈ លះបង់ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ជាអ្នកមិនរាយមាយ មានចិត្តស្ងប់ម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ លះបង់វិចិកិច្ឆា ជាអ្នកឆ្លងចាកវិចិកិច្ឆា មិនមានសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាត ចាកវិចិកិច្ឆា ។ ភិក្ខុនោះ លុះលះបង់នីវរណៈទាំង ៥ នេះ ដែលជា គ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត ដែលធ្វើបញ្ញាឲ្យមានកម្លាំងថយ ស្ងាត់ចាកកាម ទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្វសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្វសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ

ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនិងសុខ ដែលកើតអំពីវិវេក ភិក្ខុនោះ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ក៏ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតកើតមានខាងក្នុងសន្តាន ប្រកបដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លាគឺសទ្ធា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនិងសុខ ដែលកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន ភិក្ខុនោះ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានស្មារតីដឹងខ្លួនផង ទទួលសុខដោយនាមកាយផង ក៏ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ដែលព្រះអរិយៈទាំងឡាយតែងសរសើរថា បុគ្គលដែលបានតតិយជ្ឈាន ជាអ្នកប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតីនៅជាសុខ ភិក្ខុនោះ ព្រោះលះសុខផង ព្រោះលះទុក្ខផង ព្រោះអស់ទៅនៃសោមនស្សនិងទោមនស្សក្នុងកាលមុនផង ក៏ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ជាធម្មជាតិមានអារម្មណ៍មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខគឺឧបេក្ខា មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ភិក្ខុនោះ ព្រោះកន្លងរូបសញ្ញា ព្រោះអស់ទៅនៃបដិឃសញ្ញា ព្រោះការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនានត្តសញ្ញា ដោយសព្វគ្រប់ ក៏ចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុត ភិក្ខុនោះ ព្រោះកន្លងអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយសព្វគ្រប់ ក៏ចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧប-សម្បជ្ជ វិហរតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សម-តិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។

មាតិកា ។

(៣៤៦) ឥធាតិ ឥមិស្សា ទិដ្ឋិយា ឥមិស្សា ខន្តិយា ឥមិស្សា រុចិយា ឥមស្មឹ អាទាយេ ឥម-ស្មឹ ធម្មេ ឥមស្មឹ វិនយេ ឥមស្មឹ ធម្មវិនយេ ឥ-មស្មឹ បាវចនេ ឥមស្មឹ ព្រហ្មចរិយេ ឥមស្មឹ សត្ថុ-សាសនេ តេន វុច្ចតិ ឥធាតិ ។

(៣៤៧) ភិក្ខូតិ សមញ្ញាយ ភិក្ខុ បដិ-ញ្ញាយ ភិក្ខុ ភិក្ខតីតិ ភិក្ខុ ភិក្ខកោតិ ភិក្ខុ ភិក្ខាចរិយំ អជ្ឈុបគតោតិ ភិក្ខុ ភិន្នបដធរោតិ ភិក្ខុ ភិន្ទតិ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេតិ ភិក្ខុ ភិន្នត្តា បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ ភិក្ខុ ឱធិសោ កិលេសានំ បហានា ភិក្ខុ

ភិក្ខុនោះ ព្រោះកន្លងវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈានដោយសព្វគ្រប់ ក៏ចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន ភិក្ខុនោះ ព្រោះកន្លងអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈានដោយសព្វគ្រប់ ក៏ចូលកាន់នេវសញ្ញា-នាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

ចប់មាតិកា ។

(៣៤៦) ត្រង់ពាក្យថា នេះ គឺ ក្នុងការឃើញនេះ ក្នុងការគាប់ចិត្តនេះ ក្នុងការចូលចិត្តនេះ ក្នុងការប្រកាន់នេះ ក្នុងធម៌នេះ ក្នុងវិន័យនេះ ក្នុងធម៌និងវិន័យនេះ ក្នុងពាក្យជាប្រធាននេះ ក្នុងព្រហ្មចរិ-យៈនេះ ក្នុងសាសនានៃព្រះសាស្តានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា នេះ ។

(៣៤៧) ត្រង់ពាក្យថា ភិក្ខុ គឺ ឈ្មោះថា ភិក្ខុ ព្រោះឈ្មោះ ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះការប្តេជ្ញា ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះសូម ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះជាអ្នកសូម ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះជាអ្នកចូលទៅកាន់ការត្រាច់ទៅដើម្បីសូម ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះជាអ្នកទ្រទ្រង់សំពត់កាត់ដាច់ ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះទំលាយអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះហេតុទំលាយអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ឈ្មោះថាភិក្ខុ ព្រោះការលះកិលេសទាំងឡាយដោយចំណែក ឈ្មោះថាភិក្ខុ

អនោធិសោ កិលេសានំ បហានា ភិក្ខុ សេក្ខោ ភិក្ខុ អសេក្ខោ ភិក្ខុ នេវសេក្ខានាសេក្ខោ ភិក្ខុ អគ្គោ ភិក្ខុ ភទ្រោ ភិក្ខុ មណ្ឌោ ភិក្ខុ សារោ ភិក្ខុ សមគ្គេន សង្ឃេន ញត្តិចតុត្ថេន កម្មេន អកុប្បេន ឋានារហេន ឧបសម្បន្នោតិ ភិក្ខុ ។

(៣៤៨) បាតិមោក្ខន្តិ សីលំ បតិដ្ឋា អាទិ ចរណំ សញ្ញមោ សំវរោ មុខំ បមុខំ(១) កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា ។ សំវរោតិ កាយិកោ អវីតិក្កមោ វាចសិកោ អវីតិក្កមោ កាយិកវាចសិកោ អវីតិក្កមោ ។ សំវុតោតិ ឥមិនា បាតិមោក្ខសំវរេន ឧបេតោ ហោតិ សមុបេតោ ឧបាគតោ សមុបាគតោ ឧបបន្នោ សមុបបន្នោ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោតិ ។

(៣៤៩) វិហរតីតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

១ ម. មោក្ខំ បមោក្ខំ ។

ពះការលះកិលេសទាំងឡាយដោយមិនមានចំណែក បុគ្គលជាសេក្ខៈ ឈ្មោះថាភិក្ខុ បុគ្គលជាអសេក្ខៈ ឈ្មោះថាភិក្ខុ បុគ្គលជាសេក្ខៈ ក៏មិនមែន ជាអសេក្ខៈក៏មិនមែន ឈ្មោះថាភិក្ខុ បុគ្គលប្រសើរ ឈ្មោះថាភិក្ខុ បុគ្គលចំរើន ឈ្មោះថាភិក្ខុ បុគ្គលផូរផង់ ឈ្មោះថាភិក្ខុ បុគ្គលមានខ្លឹម ឈ្មោះថាភិក្ខុ បុគ្គលដែលសង្ឃព្រមព្រៀងគ្នាឲ្យឧបសម្បទា ដោយញត្តិចតុត្ថកម្ម ដែលមិនកម្រើកគួរដល់ហេតុ ឈ្មោះថាភិក្ខុ ។

(៣៤៨) ត្រង់ពាក្យថា បាតិមោក្ខ បានដល់សីល ការតាំងមាំ កិច្ចខាងដើម ការប្រព្រឹត្ត ការសង្រួម ការរាំង ប្រធាន ប្រមុខ នៃការដល់នូវកុសលធម៌ទាំងឡាយ ។ ពាក្យថា សំវរៈ គឺការមិនកន្លងដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការមិនកន្លងដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវាចា ការមិនកន្លងដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងក្នុងវាចា ។ ពាក្យថា ជាអ្នកសង្រួម គឺជាអ្នកព្រមព្រៀង មូលមិត្ត ចូលទៅជិត អែបអែប កៀកកើយ ប្រដិតប្រដី ប្រកបព្រម ដោយការសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាអ្នកសង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ ។

(៣៤៩) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា រស់នៅ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ត្រាច់ទៅ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៣៤០) អាចារគោចរសម្បន្នោតិ អត្ថិ អាចារោ អត្ថិ អនាចារោ ។ តត្ថ កតមោ អនាចារោ ។ កាយិកោ វីតិក្កមោ វាចសិកោ វីតិក្កមោ កាយិកវាចសិកោ វីតិក្កមោ អយំ វុច្ចតិ អនាចារោ សព្វម្បិ ទុស្សីល្យំ អនាចារោ ឥធេកច្ចោ វេឡុទានេន វា បត្តទានេន វា បុប្ផទានេន វា ផលទានេន វា សិនានទានេន វា ទន្តកដ្ឋទានេន វា ចាតុកម្យតាយ(១) វា មុគ្គសូបតាយ វា បារិភដ្យតាយ វា ជង្ឃបេសនិកេន វា អញ្ញតរញ្ញតរេន វា ពុទ្ធប្បដិកុដ្ឋេន មិច្ឆាអាជីវេន ជីវិតំ កប្បេតិ អយំ វុច្ចតិ អនាចារោ ។ តត្ថ កតមោ អាចារោ ។ កាយិកោ អវីតិក្កមោ វាចសិកោ អវីតិក្កមោ កាយិកវាចសិកោ អវីតិក្កមោ អយំ វុច្ចតិ អាចារោ សព្វោបិ សីលសំវរោ អាចារោ ឥធេកច្ចោ ន វេឡុទានេន ន បត្តទានេន ន

១ ម. ចាដុកម្យតាយ ។

(៣៤០) ត្រង់ពាក្យថា បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរ **អធិប្បាយថា** អាចារៈក៏មាន អនាចារៈក៏មាន ។ បណ្តាអាចារៈនិងអនាចារៈនោះ អនាចារៈ តើដូចម្តេច ។ ការប្រព្រឹត្តកន្លងប្រគបដោយកាយ ការប្រព្រឹត្តកន្លងប្រគបដោយវាចា ការប្រព្រឹត្តកន្លងប្រគបដោយកាយ និងវាចា នេះហៅថា អនាចារៈ សូម្បីភាពនៃភិក្ខុទ្រុស្តសីលទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថាអនាចារៈ គឺ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការឲ្យឫស្សីខ្លះ ឲ្យស្លឹកឈើខ្លះ ឲ្យផ្កាឈើខ្លះ ឲ្យផ្លែឈើខ្លះ ឲ្យគ្រឿងលំអិតសម្រាប់លាបខ្លះ ឲ្យឈើស្ទន់ខ្លះ ដោយភាពជាអ្នកបន្ទាបបន្ទន់កាយខ្លះ ដោយការពោលកថាដូចជាសម្លសណ្តែកបាយខ្លះ ដោយការបីបមកូនរបស់គ្រហស្ថខ្លះ ដោយការបម្រើត្រកូលដោយកំណាំងស្លង់ខ្លះ ដោយមិច្ឆាអាជីវៈណាមួយ ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់តិះដៀលហើយខ្លះ នេះហៅថា អនាចារៈ ។ បណ្តាអនាចារៈ និងអាចារៈនោះ អាចារៈ តើដូចម្តេច ។ ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លងប្រគបដោយកាយ ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លងប្រគបដោយវាចា ការមិនប្រព្រឹត្តកន្លងប្រគបដោយកាយនិងវាចា នេះហៅថា អាចារៈ សូម្បីការសង្រួមក្នុងសីលទាំងអស់ ក៏ឈ្មោះថាអាចារៈ គឺ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការឲ្យឫស្សី មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការឲ្យស្លឹកឈើ មិន

បុប្ផទានេន ន ផលទានេន ន សិនានទានេន ន ទន្ត-កដ្ឋទានេន ន ចាតុកម្យតាយ ន មុគ្គសូបតាយ ន ចារិភដ្យតាយ ន ជង្ឃបេសនិកេន ន អញ្ញតរញ្ញត-រេន ពុទ្ធប្បដិកុដ្ឋេន មិច្ឆាជីវេន ជីវិតំ កប្បេតិ អយំ វុច្ចតិ អាចារោ ។ គោចរោតិ អត្ថិ គោចរោ អត្ថិ អគោចរោ ។ តត្ថ កតមោ អគោចរោ ។ ឥធេកច្ចោ វេសិយាគោចរោ វា ហោតិ វិធវាគោចរោ វា ថុល្ល-កុមារិគោចរោ វា បណ្ឌកគោចរោ វា ភិក្ខុនីគោចរោ វា បានាគារគោចរោ វា សំសដ្ឋោ វិហរតិ រាជូហិ រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ អន-នុលោមិកេន គិហិសំសគ្គេន យានិ វា បន តានិ កុលានិ អស្សទ្ធានិ អប្បសន្នានិ អនោបានភូតានិ អក្កោសកបរិភាសកានិ អនត្ថកាមានិ អហិតកា-មានិ អផាសុកាមានិ អយោគក្ខេមកាមានិ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ តថារូបានិ

ចិញ្ចឹមជីវិតដោយការឲ្យផ្កាឈើ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការឲ្យផ្លែឈើ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការឲ្យគ្រឿងលំអិតសម្រាប់លាប មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការឲ្យឈើស្ទន់ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការបន្ទាបបន្ទូនកាយ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការពោលពាក្យដូចជាសម្លសណ្តែកបាយ មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការបីបមកូនរបស់ត្រកូល មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយការបម្រើត្រកូលដោយកំលាំងស្មង មិនចិញ្ចឹមជីវិតដោយមិច្ឆាជីវៈណាមួយ ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់តិះដៀលហើយ នេះហៅថា អាចារៈ ។ ពាក្យថាគោចរ មានសេចក្តីថា គោចរក៏មាន អគោចរក៏មាន ។ បណ្តាគោចរ និងអគោចរនោះ អគោចរ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃស្ត្រីពេស្យាខ្លះ ត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃស្ត្រីមេម៉ាយខ្លះ ត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃស្ត្រីក្រមុំខ្លះ ត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃមនុស្សបណ្ឌកខ្លះ ត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃភិក្ខុនីខ្លះ ត្រាច់ទៅកាន់រោងសុរាខ្លះ ជាអ្នកច្រឡូកច្រឡំដោយពួកស្តេច ដោយពួកមហាមាត្យរបស់ស្តេច ដោយពួកតិរ្ថិយ ដោយពួកសាវ័ករបស់តិរ្ថិយ ឬ ដោយការច្រឡូកច្រឡំនឹងគ្រហស្ថ មិនសមគួរ មួយទៀត ត្រកូលណាដែលមិនមានសទ្ធា មិនជ្រះថ្លា មិនមែនជាអណ្តូង ជាអ្នកជេរប្រទេចផ្តាសា មិនប្រាថ្នាសេចក្តីចំរើន មិនប្រាថ្នាប្រយោជន៍ មិនប្រាថ្នាសេចក្តីសប្បាយ មិនប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេម ចាកយោគៈ ដល់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកាឡើយ ភិក្ខុនោះ

កុលានិ សេវតិ ភជតិ បយិរុបាសតិ អយំ វុច្ចតិ អគោចរោ ។ តត្ថ កតមោ គោចរោ ។ ឥធេកច្ចោ ន វេសិយាគោចរោ ហោតិ ន វិធវាគោចរោ ន ថុល្លកុមារីគោចរោ ន បណ្ឌកគោចរោ ន ភិក្ខុនីគោចរោ ន បានាគារគោចរោ ន សំសដ្ឋោ វិហរតិ រាជូហិ រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ អននុលោមិកេន គិហិសំសគ្គេន យានិ វា បន តានិ កុលានិ សទ្ធានិ បសន្នានិ ឱបានភូតានិ កាសាវបជ្ជោតានិ ឥសិវាតបដិវាតានិ អត្ថកាមានិ ហិតកាមានិ ផាសុកាមានិ យោគក្ខេមកាមានិ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ តថារូបានិ កុលានិ សេវតិ ភជតិ បយិរុបាសតិ អយំ វុច្ចតិ គោចរោ ។ ឥតិ ឥមិនា ច អាចារេន ឥមិនា ច គោចរេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ អាចារគោចរសម្បន្នោតិ ។

ចូលចិត្តគប់រក ចូលទៅជិត កាន់ត្រកូលទាំងឡាយមានសភាពដូច្នោះ នេះហៅថា អគោចរ ។ បណ្ដាគោចរ និងអគោចរទាំងនោះ គោចរ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមិនត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃស្ត្រីពេស្យា មិនត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃស្ត្រីមេម៉ាយ មិនត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃស្ត្រីក្រមុំ មិនត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃមនុស្សបណ្ឌក មិនត្រាច់ទៅកាន់ទីនៃភិក្ខុនី មិនត្រាច់ទៅកាន់កេងស្រា ជាអ្នកមិនច្រឡូកច្រឡំ ដោយពួកស្ដេច ដោយពួកមហាមាត្របស់ស្ដេច ដោយពួកតិរ្ថិយ ដោយពួកសាវ័ករបស់តិរ្ថិយ ឬ ដោយការច្រឡូកច្រឡំនឹងគ្រហស្ថ មិនសមគួរ មួយទៀត ត្រកូលណា មានសទ្ធា ជ្រះថ្លា ជាអណ្ដូង រុងរឿងដោយសំពត់កាសាវៈ ដែលផ្សព្វផ្សាយដោយខ្យល់នៃឥសី ជាអ្នកប្រាថ្នាសេចក្ដីចំរើន ប្រាថ្នាប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាសេចក្ដីសប្បាយ ប្រាថ្នាព្រះនិព្វានជាធម៌ក្សេមចាកយោគៈ ដល់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ភិក្ខុនោះ ចូលចិត្តគប់រក ចូលទៅជិត កាន់ត្រកូលទាំងឡាយមានសភាពដូច្នោះ នេះហៅថា គោចរ ។ ភិក្ខុ ជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រមដោយអាចារៈនេះផង ដោយគោចរៈនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ភិក្ខុនោះ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនិងគោចរ ។

(៣៥១) អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវីតិ តត្ថ កតមេ អណុមត្តា វជ្ជា ។ យានិ តានិ វជ្ជានិ អប្បមត្តកានិ ឱរមត្តកានិ លហុសានិ លហុសម្មតានិ សញ្ញមករណីយានិ សំវរករណីយានិ ចិត្តុប្បាទករណីយានិ មនសិការបដិពទ្ធានិ ឥមេ វុច្ចន្តិ អណុមត្តា វជ្ជា(១) ឥមេសុ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ វជ្ជទស្សាវី ច ហោតិ ភយទស្សាវី ច អាទីនវទស្សាវី ច និស្សរណទស្សាវី ច តេន វុច្ចតិ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវីតិ ។

(៣៥២) សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសូតិ តត្ថ កតមា សិក្ខា ។ ចតស្សោ សិក្ខា ភិក្ខូនំ ភិក្ខុសិក្ខា ភិក្ខុនីនំ ភិក្ខុនីសិក្ខា ឧបាសកានំ ឧបាសកសិក្ខា ឧបាសិកានំ ឧបាសិកាសិក្ខា ឥមា វុច្ចន្តិ សិក្ខាយោ ឥមាសុ សិក្ខាសុ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ សមាទាយ វត្តតិ តេន វុច្ចតិ សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសូតិ ។

១ ឱ. ម. ឯត្ថន្តរេ ឥតិ–សទ្ទោ ទិស្សតិ ។

(៣៥១) ត្រង់ពាក្យថា ឃើញភ័យ ក្នុងទោសទាំងឡាយមានប្រមាណតិច មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ទោសមានប្រមាណតិច តើដូចម្តេច ។ ទោសទាំងឡាយណា មានប្រមាណតិច ស្តួចស្តើង ស្រាល ដល់នូវអំពើស្រាល គួរធ្វើសេចក្តីសង្រួម គួរធ្វើការប្រយ័ត្ន គួរធ្វើការកើតឡើងនៃចិត្ត ជាទោសជាប់ចំពោះដោយមនសិការៈ ទាំងនេះហៅថា ទោសមានប្រមាណតិច ភិក្ខុ ជាអ្នកឃើញទោស ក្នុងទោសទាំងឡាយមានប្រមាណតិចនេះផង ឃើញភ័យផង ឃើញកំហុសផង ឃើញការលះបង់ចេញផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ឃើញភ័យ ក្នុងទោសទាំងឡាយមានប្រមាណតិច ។

(៣៥២) ត្រង់ពាក្យថា សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ មានសេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សិក្ខា តើដូចម្តេច ។ សិក្ខា មាន ៤ គឺ ភិក្ខុសិក្ខា របស់ពួកភិក្ខុ ១ ភិក្ខុនីសិក្ខា របស់ពួកភិក្ខុនី ១ ឧបាសកសិក្ខា របស់ពួកឧបាសក ១ ឧបាសិកាសិក្ខា របស់ពួកឧបាសិកា ១ ទាំងនេះហៅថា សិក្ខា បុគ្គលសមាទានក្នុងសិក្ខាទាំងឡាយនេះ ដោយសព្វគ្រប់ គ្រប់កាលទាំងពួង ដោយប្រការទាំងពួង គ្រប់កិច្ចគ្រប់យ៉ាង មិនមានសល់ ឥតសេសសល់ ហើយប្រព្រឹត្ត ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សមាទានសិក្សា ក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ។

(៣៩៣) ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារោតិ អត្ថិ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា អត្ថិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា ។ តត្ថ កតមា ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា ។ ឥធេកច្ចោ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ បេ ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ បេ ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ និមិត្តគ្គាហី ហោតិ អនុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ ន បដិបជ្ជតិ ន រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ ន សំវរំ អាបជ្ជតិ យា ឥមេសំ ឆន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ អគុត្តិ អគោបនា អនារក្ខោ អសំវរោ

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

(៣៩៣) ត្រង់ពាក្យថា មានទ្វារគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ អធិប្បាយថា ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ក៏មាន ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានទ្វារមិនគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ក៏មាន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានទ្វារមិនគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយភ្នែកហើយ ជាអ្នកកាន់យកនូវនិមិត្ត កាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាម នូវបុគ្គលជាអ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយ ណា មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សាចក្ខុន្ទ្រិយ មិនដល់នូវការសង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។ បេ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ បេ ។ លិទ្ធភ្លក្សរសដោយអណ្ដាត ។ បេ ។ ពាល់ត្រូវផ្សព្វដោយកាយ ។ បេ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្តហើយ ជាអ្នកកាន់យកនូវនិមិត្ត ជាអ្នកកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាម នូវបុគ្គលជាអ្នកមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយ ណា មិនប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមមនិន្ទ្រិយនោះ មិនរក្សាមនិន្ទ្រិយ មិនដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយ ការមិនថែទាំ មិនគ្រប់គ្រង មិនរក្សា មិនសង្រួម នូវឥន្ទ្រិយទាំង ៦ នេះ ណា

អយំ វុច្ចតិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតា ។ តត្ថ
កតមា ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា ។ ឥធ ភិក្ខុ
ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជ-
នគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ អសំវុតំ
វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា
អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ ចក្ខុ-
ន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ។ សោតេន សទ្ទំ
សុត្វា ។បេ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។បេ។ ជិវ្ហាយ
រសំ សាយិត្វា ។បេ។ កាយេន ផោដ្ឋព្វំ ផុសិត្វា
។បេ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ
នានុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ
អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុ-
សលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិ-
បជ្ជតិ រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ
យា ឥមេសំ ឆន្នំ ឥន្ទ្រិយានំ គុត្តិ គោបនា អារក្ខា
សំវរោ អយំ វុច្ចតិ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា ។ ឥមាយ
ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតាយ ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។

នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលមានទ្វារមិនគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។
បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយ
ទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយ
ភ្នែកហើយ ជាអ្នកមិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ
អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិងទោមនស្ស គប្បីជាប់តាម
នូវបុគ្គលជាអ្នកមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះហេតុមិនសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយ
ណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សាចក្ខុន្ទ្រិយ ដល់នូវការ
សង្រួមក្នុងចក្ខុន្ទ្រិយ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។បេ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ
។បេ។ លិទ្ធភ្លក្សរសដោយអណ្តាត ។បេ។ ពាល់ត្រូវផោដ្ឋព្វៈដោយកាយ
។បេ។ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ដោយចិត្តហើយ ជាអ្នកមិនកាន់យកនូវនិមិត្ត
មិនកាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈានិង
ទោមនស្ស គប្បីជាប់តាម នូវបុគ្គលជាអ្នកមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយនុ៎ះ ព្រោះ
ហេតុមិនសង្រួមមនិន្ទ្រិយណា ក៏ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រួមមនិន្ទ្រិយនោះ រក្សា
មនិន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រួមក្នុងមនិន្ទ្រិយ ការថែទាំ គ្រប់គ្រង រក្សា
សង្រួម នូវឥន្ទ្រិយទាំង ៦ នេះ ណា នេះហៅថា ភាពនៃបុគ្គលអ្នកមាន
ទ្វារគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុ ជាអ្នកប្រកបព្រៀង ។បេ។

សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារកោតិ ។

(៣៥៤) ភោជនេ មត្តញ្ញូតិ អត្ថិ ភោជនេ មត្តញ្ញុតា អត្ថិ ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា ។ តត្ថ កតមា ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា ។ ឥធេកច្ចោ អប្បដិសង្ខា អយោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ ទវាយ មទាយ មណ្ឌនាយ វិភូសនាយ យា តត្ថ អសន្តុដ្ឋិតា អមត្តញ្ញុតា អប្បដិសង្ខា ភោជនេ អយំ វុច្ចតិ ភោជនេ អមត្តញ្ញុតា ។ តត្ថ កតមា ភោជនេ មត្តញ្ញុតា ។ ឥធេកច្ចោ បដិសង្ខា យោនិសោ អាហារំ អាហារេតិ នេវ ទវាយ ន មទាយ ន មណ្ឌនាយ ន វិភូសនាយ យាវទេវ ឥមស្ស កាយស្ស ឋិតិយា យាបនាយ វិហឹសុបរតិយា ព្រហ្មចរិយានុគ្គហាយ ឥតិ បុរាណញ្ច វេទនំ បដិហង្ខាមិ នវញ្ច វេទនំ ន ឧប្បាទេស្សាមិ យាត្រា ច មេ ភវិស្សតិ

ប្រកបព្រមដោយភាពនៃខ្លួន ជាអ្នកមានទ្វារគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានទ្វារគ្រប់គ្រង ក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ។

(៣៥៤) ត្រង់ពាក្យថា អ្នកដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជន សេចក្ដីស្រាយថា ការដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជនក៏មាន ការមិនដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជនក៏មាន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការមិនដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជន តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ មិនបានពិចារណាដោយឧបាយ ហើយបរិភោគអាហារ ដើម្បីលេង ដើម្បីស្រវឹង ដើម្បីប្រដាប់ ដើម្បីស្អិតស្អាង សេចក្ដីមិនសន្ដោស សេចក្ដីមិនដឹងប្រមាណ សេចក្ដីមិនពិចារណា ក្នុងភោជននោះ ណា នេះហៅថា ការមិនដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ការដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជន តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុខ្លះ ក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាដោយឧបាយ ហើយបរិភោគអាហារ មិនមែនដើម្បីលេង មិនមែនដើម្បីស្រវឹង មិនមែនដើម្បីប្រដាប់ មិនមែនដើម្បីស្អិតស្អាង (គឺបរិភោគ) ដើម្បីតាំងនៅនៃកាយនេះ ដើម្បីញុំាងជីវិតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកំចាត់បង់សេចក្ដីលំបាក ដើម្បីអនុគ្រោះព្រហ្មចរិយ គឺអាត្មាអញ នឹងបន្ទោបង់វេទនាចាស់ផង នឹងញុំាងវេទនាថ្មី មិនឲ្យកើតឡើងផង ការគ្រាប់ទៅក្ដី សេចក្ដីមិនមានទោស

អនវជ្ជតា ច ផាសុវិហារោ ចាតិ យា តត្ថ សន្តុដ្ឋិតា មត្តញ្ញុតា បដិសង្ខា ភោជនេ អយំ វុច្ចតិ ភោជនេ មត្តញ្ញុតា ។ ឥមាយ ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ ភោជនេ មត្តញ្ញូតិ ។

(៦៥៥) កថញ្ច ភិក្ខុ បុព្វរត្តាបររត្តំ ជាគរិយានុយោគមនុយុត្តោ ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ ទិវសំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា បឋមំ យាមំ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ រត្តិយា មជ្ឈិមំ យាមំ ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេតិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិករិត្វា រត្តិយា បច្ឆិមំ យាមំ បច្ចុដ្ឋាយ ចង្កមេន និសជ្ជាយ អាវរណីយេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បរិសោធេតិ ឯវំ ភិក្ខុ បុព្វរត្តាបររត្តំ ជាគរិយានុយោគមនុយុត្តោ ហោតិ ។

មានមិនប្រកួសកាយជាដើមក្តី ការនៅជាសុខ (ដោយឥរិយាបថទាំង ៤) ក្តី នឹងមានដល់អាត្មាអញ សេចក្តីសន្តោស សេចក្តីដឹងប្រមាណ សេចក្តីពិចារណា ក្នុងភោជនានោះ ណា នេះហៅថា ការដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជន ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រម ដោយ សេចក្តីដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា អ្នកដឹងប្រមាណ ក្នុងភោជន ។

(៦៥៥) ចុះភិក្ខុជាអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងការព្យាយាមជាគ្រឿងភ្ញាក់រឭក ក្នុងពេលមុនរាត្រី និងក្រោយរាត្រី តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ញុំាងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ទាំងឡាយដែលរារាំង ដោយការដើរទៅមក ដោយការអង្គុយ អស់មួយថ្ងៃ ញុំាងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ទាំងឡាយដែលរារាំង ដោយការដើរទៅមក ដោយការអង្គុយ អស់បឋមយាមនៃរាត្រី សម្រេចសីហសេយ្យាដោយចំហៀងខាងស្តាំ អស់មជ្ឈិមយាមនៃរាត្រី តម្រួតជើងដោយជើង ជាអ្នកមានស្មារតី ដឹងខ្លួន ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះឧដ្ឋានសញ្ញា ហើយក្រោក ក្នុងបច្ឆិមយាមនៃរាត្រី ញុំាងចិត្តឲ្យស្អាត ចាកធម៌ទាំងឡាយដែលរារាំង ដោយការដើរ ដោយការអង្គុយ ភិក្ខុជាអ្នកប្រកបរឿយៗ ក្នុងការព្យាយាមជាគ្រឿងភ្ញាក់រឭក ក្នុងពេលមុនរាត្រី និងក្រោយរាត្រី យ៉ាងនេះឯង ។

(៣៩៦) សាតច្ចន្តិ យោ ចេតសិកោ វីរិយារម្ភោ ។បេ។ សម្មាវាយាមោ ។ នេបក្កន្តិ យា បញ្ញា បជាននា ។បេ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ។

(៣៩៧) ពោធិបក្ខិកានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោតិ តត្ថ កតមេ ពោធិបក្ខិកា ធម្មា ។ សត្ត ពោជ្ឈង្គា សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ឥមេ វុច្ចន្តិ ពោធិបក្ខិកា ធម្មា ឥមេ ធម្មេ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ តេន វុច្ចតិ ពោធិបក្ខិកានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោតិ ។

(៣៩៨) កថញ្ច ភិក្ខុ អភិក្កន្តេ បដិក្កន្តេ សម្បជានការី ហោតិ អាលោកិតេ វិលោកិតេ សម្បជានការី ហោតិ សម្មិញ្ជិតេ បសារិតេ សម្បជានការី ហោតិ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ

(៣៩៦) ត្រង់ពាក្យថា ជាប់មិនដាច់ បានដល់ការប្រារព្ធព្យាយាម ។បេ។ សេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។ ពាក្យថា ចាស់ក្លា បានដល់បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។បេ។ ការមិនវង្វេង ការស្ទង់នូវធម៌ សេចក្តីយល់ត្រូវ ។

(៣៩៧) ត្រង់ពាក្យថា ប្រកបរឿយ ៗ ក្នុងការព្យាយាមចំរើននូវធម៌ទាំងឡាយ ជាចំណែកនៃការត្រាស់ដឹង មានសេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកធម៌ជាចំណែកនៃការត្រាស់ដឹង តើដូចម្តេច ។ ពោជ្ឈង្គ ៧ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ នេះហៅថា ធម៌ជាចំណែកនៃការត្រាស់ដឹង ភិក្ខុសេព គប់ ធ្វើឲ្យច្រើន ចំពោះពួកធម៌ ជាចំណែកនៃការត្រាស់ដឹងទាំងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបរឿយៗ ក្នុងការព្យាយាម ចំរើននូវធម៌ទាំងឡាយ ជាចំណែកនៃការត្រាស់ដឹង ។

(៣៩៨) ចុះភិក្ខុជាអ្នកធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការដើរទៅមុខនិងការដើរថយក្រោយ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួនក្នុងការក្រឡេកមើលទៅមុខនិងការក្រឡេកមើលទៅទិសផ្សេងៗ ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការបត់ដៃជើងនិងការលាតដៃជើង ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការទ្រទ្រង់សង្ឃាដី បាត្រនិងចីវរ

សម្បជានការី ហោតិ អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សម្បជានការី ហោតិ ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សម្បជានការី ហោតិ គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ សម្បជានការី ហោតិ ។ ឥធ ភិក្ខុ សតោ សម្បជានោ អភិក្កមតិ សតោ សម្បជានោ បដិក្កមតិ សតោ សម្បជានោ អាលោកេតិ សតោ សម្បជានោ វិលោកេតិ សតោ សម្បជានោ សម្មិញ្ជេតិ សតោ សម្បជានោ បសារេតិ សតោ សម្បជានការី ហោតិ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ សតោ សម្បជានការី ហោតិ អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សតោ សម្បជានការី ហោតិ ឧច្ចារបស្សាវកម្មេ សតោ សម្បជានការី ហោតិ គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហីភាវេ ។ សតោតិ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ បដិស្សតិ សតិ សរណតា ធារណតា អបិលាបនតា អសម្មុស្សនតា សតិ សតិន្ទ្រិយំ សតិពលំ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។

ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការបរិភោគភោជន ការផឹកទឹក ការទំពារស៊ីខាទនីយៈ និងការជញ្ជក់ (គេសជ្ជៈ) ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការបន្ទោបង់ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់ឡើង និយាយ ឬការស្ងៀម តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ឈានដើរទៅមុខ មានស្មារតីដឹងខ្លួន ឈានថយក្រោយ មានស្មារតីដឹងខ្លួន ក្រឡេកមើលទៅមុខ មានស្មារតីដឹងខ្លួន ក្រឡេកមើលទៅទិសផ្សេង មានស្មារតីដឹងខ្លួន បត់ដៃជើង មានស្មារតីដឹងខ្លួន លាតដៃជើង មានស្មារតីដឹងខ្លួន ជាអ្នកមានស្មារតី ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការទ្រទ្រង់សង្ឃាដី បាត្រ និងចីវរ ជាអ្នកមានស្មារតី ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការបរិភោគ ការផឹក ការទំពារស៊ី ការជញ្ជក់ ជាអ្នកមានស្មារតី ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការបន្ទោបង់ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ ជាអ្នកមានស្មារតី ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់ឡើង និយាយ និងការស្ងៀម ។ ពាក្យថា មានស្មារតី សេចក្ដីថា បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ស្មារតី តើដូចម្ដេច ។ ការរលឹក ការនឹកឃើញ ការរលឹកចំពោះ សតិ សេចក្ដីរលឹក សេចក្ដីចាំបាន សេចក្ដីមិនភ្លេច សេចក្ដីមិនវង្វេង គឺ សតិ សតិន្ទ្រិយ សតិពលៈ សម្មាសតិ ណា នេះហៅថា ស្មារតី ។

សម្បជានោតិ តត្ថ កតមំ សម្បជញ្ញំ យា បញ្ញា បជាននា វិចយោ បវិចយោ ធម្មវិចយោ សល្លក្ខណា ឧបលក្ខណា បច្ចុបលក្ខណា បណ្ឌិច្ចំ កោសល្លំ នេបុញ្ញំ វេភព្យា ចិន្តា ឧបបរិក្ខា ភូរី មេធា បរិណាយិកា វិបស្សនា សម្បជញ្ញំ បតោទោ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយំ បញ្ញាពលំ បញ្ញាសត្ថំ បញ្ញាបាសាទោ បញ្ញាអាលោកោ បញ្ញាឱភាសោ បញ្ញាបជ្ជោតោ បញ្ញារតនំ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ សម្បជញ្ញំ ។ ឥតិ ឥមាយ ច សតិយា ឥមិនា ច សម្បជញ្ញេន ឧបេតោ ហោតិ ។បេ។ សមន្នាគតោ ។ ឃរំ ភិក្ខុ សតោ សម្បជានោ អភិក្កមតិ សតោ សម្បជានោ បដិក្កមតិ សតោ សម្បជានោ អាលោកេតិ សតោ សម្បជានោ វិលោកេតិ សតោ សម្បជានោ សមិញ្ជេតិ សតោ សម្បជានោ បសារេតិ សតោ សម្បជានការី ហោតិ សង្ឃាដិបត្តចីវរធារណេ

ពាក្យថា អ្នកដឹងខ្លួន មានសេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ការដឹងខ្លួន តើដូចម្តេច បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ការរើស ការពិនិត្យ ការពិចារណាធម៌ ការកំណត់ ការកត់សំគាល់ ការកំណត់ចំពោះ ការជាបណ្ឌិត ការឈ្លាសវៃ គំនិតដ៏ល្អិត គំនិតទូលាយ ការពិចារណាឃើញច្បាស់ បញ្ញាដូចជាផែនដី បញ្ញាផុះផ្លាយ បញ្ញានាំទៅ បញ្ញាឃើញវិសេស សេចក្តីដឹងខ្លួន សភាពដូចជាជន្លួញ គឺ បញ្ញា បញ្ញិន្ទ្រិយ បញ្ញាពលៈ កាំបិត គឺបញ្ញា ប្រាសាទ គឺបញ្ញា ពន្លឺ គឺបញ្ញា រស្មីគឺបញ្ញា គ្រឿងបំភ្លឺគឺបញ្ញា កែវគឺបញ្ញា ការមិនវង្វេង ការពិចារណាធម៌ សេចក្តីឃើញត្រូវ ណា នេះហៅថា សេចក្តីដឹងខ្លួន ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។បេ។ ប្រកបព្រមហើយដោយសតិនេះផង ដោយសម្បជញ្ញៈនេះផង ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ភិក្ខុឈានដើរទៅមុខ មានស្មារតីដឹងខ្លួន ឈានថយក្រោយ មានស្មារតីដឹងខ្លួន ក្រឡេកមើលទៅមុខ មានស្មារតីដឹងខ្លួន ក្រឡេកមើលទៅទិសផ្សេងៗ មានសេចក្តីដឹងខ្លួន បត់ដៃជើង មានស្មារតីដឹងខ្លួន លាតដៃជើង មានស្មារតីដឹងខ្លួន មានស្មារតី ធ្វើសេចក្តីដឹងខ្លួន ក្នុងការទ្រទ្រង់សង្ឃាដី បាត្រនិងចីវរ

សតោ សម្បជានការី ហោតិ អសិតេ បីតេ ខាយិតេ សាយិតេ សតោ សម្បជានការី ហោតិ ឧច្ចារ-បស្សាវកម្មេ សតោ សម្បជានការី ហោតិ គតេ ឋិតេ និសិន្នេ សុត្តេ ជាគរិតេ ភាសិតេ តុណ្ហី-ភាវេ(១) ។

(៣៥៩) វិវិត្តន្តិ សន្តិកេ ចេបិ សេនាសនំ ហោតិ តញ្ច អនាកិណ្ណំ គហដ្ឋេហិ បព្វជិតេហិ តេន តំ វិវិត្តំ ។ ទូរេ ចេបិ សេនាសនំ ហោតិ តញ្ច អនាកិណ្ណំ គហដ្ឋេហិ បព្វជិតេហិ តេន តំ វិវិត្តំ ។

(៣៦០) សេនាសនន្តិ មញ្ចោបិ សេនាសនំ បីឋំបិ សេនាសនំ ភិសិបិ សេនាសនំ ពិម្ពោហនំបិ សេនាសនំ វិហារោបិ សេនាសនំ អឌ្ឍយោគោបិ សេនាសនំ បាសាទោបិ សេនាសនំ អដ្ដោបិ សេ-នាសនំ មាឡោបិ សេនាសនំ លេណំបិ សេនាសនំ គុហាបិ សេនាសនំ រុក្ខមូលំបិ សេនាសនំ វេឡុគុ-ម្ពោបិ សេនាសនំ យត្ថ វា បន ភិក្ខូ បដិក្កមន្តិ សព្វមេតំ សេនាសនំ ។

១ ឱ. គតោ បរំ (សតោ) សម្បជានការី ហោតីតិ ទិស្សតិ ។

មានស្មារតី ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការបរិភោគ ការផឹក ការទំពារស៊ីខាទនីយៈ និងការជញ្ជាប់ មានស្មារតី ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការបន្ទោបង់ឧច្ចារៈ បស្សាវៈ មានស្មារតី ធ្វើសេចក្ដីដឹងខ្លួន ក្នុងការដើរ ឈរ អង្គុយ ដេកលក់ ភ្ញាក់ឡើង និយាយ ឬការស្ងៀម ។

(៣៥៩) ត្រង់ពាក្យថា ស្ងាត់ សេចក្ដីថា បើសេនាសនៈនៅក្នុងទីជិត តែសេនាសនៈនោះ មិនច្រឡូកច្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថ និងពួកបព្វជិត ព្រោះហេតុនោះ ទីនោះឈ្មោះថាស្ងាត់ ។ បើសេនា-សនៈនៅក្នុងទីឆ្ងាយ តែសេនាសនៈនោះ មិនច្រឡូកច្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថ និងពួកបព្វជិត ព្រោះហេតុនោះ ទីនោះឈ្មោះថា ស្ងាត់ ។

(៣៦០) ត្រង់ពាក្យថា សេនាសនៈ គឺ គ្រែ ឈ្មោះថា សេ-នាសនៈ តាំង ឈ្មោះថា សេនាសនៈ ពូក ឈ្មោះថា សេនាសនៈ ខ្នើយ ឈ្មោះថា សេនាសនៈ វិហារ ឈ្មោះថា សេនាសនៈ អឌ្ឍយោគ ឈ្មោះថា សេនាសនៈ ប្រាសាទ ឈ្មោះថា សេនាសនៈ ប៉ម ឈ្មោះថា សេនាសនៈ រោង ឈ្មោះថា សេនាសនៈ ទីពួន ឈ្មោះថា សេនា-សនៈ គុហា ឈ្មោះថា សេនាសនៈ គល់ឈើ ឈ្មោះថា សេនាសនៈ គុម្ពឫស្សី ក៏ឈ្មោះថា សេនាសនៈ ពុំនោះសោត ពួកភិក្ខុដើរចូលទៅក្នុងទីណា ទីតាំងអស់នុ៎ះ ក៏ឈ្មោះថា សេនាសនៈដែរ ។

(៣៦១) ភជតីតិ ឥមំ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ សម្ភជតិ សេវតិ និសេវតិ សំសេវតិ តេន វុច្ចតិ ភជតីតិ ។

(៣៦២) អរញ្ញន្តិ និក្ខមិត្វា ពហិ ឥន្ទខីលា សព្វមេតំ អរញ្ញំ ។

(៣៦៣) រុក្ខមូលន្តិ រុក្ខមូលំយេវ ។ បព្វតោយេវ បព្វតោ ។ កន្ទរោយេវ កន្ទរោ ។ គិរិគុហាយេវ គិរិគុហា ។ សុសានំយេវ សុសានំ ។ អព្ភោកាសោយេវ អព្ភោកាសោ ។ បលាលបុញ្ជោយេវ បលាលបុញ្ជោ ។

(៣៦៤) វនបត្ថន្តិ ទូរានមេតំ សេនាសនានំ អធិវចនំ ។ វនបត្ថន្តិ វនសណ្ឌានមេតំ សេនាសនានំ អធិវចនំ ។ វនបត្ថន្តិ ភឹសនកានមេតំ សេនាសនានំ អធិវចនំ ។ វនបត្ថន្តិ សលោមហំសានមេតំ សេនាសនានំ អធិវចនំ ។ វនបត្ថន្តិ បរិយន្តានមេតំ សេនាសនានំ អធិវចនំ ។ វនបត្ថន្តិ ន មនុស្សូបចារានមេតំ សេនាសនានំ អធិវចនំ ។ វនបត្ថន្តិ ទុរភិសម្ភវានមេតំ សេនាសនានំ អធិវចនំ ។

(៣៦១) ត្រង់ពាក្យថា គប់រក គឺភិក្ខុ រមែងគប់រក ឈមទៅ ចូលចិត្ត អាស្រ័យ គឺជាប់ចំពោះសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់នេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា គប់រក ។

(៣៦២) ត្រង់ពាក្យថា ព្រៃ គឺ ទីទាំងអស់នុ៎ះ ដែលចេញផុតអំពីសសរគោលខាងក្រៅ ឈ្មោះថា ព្រៃ ។

(៣៦៣) ត្រង់ពាក្យថា គល់ឈើ គឺគល់ឈើហ្នឹងឯង ។ ភ្នំ គឺភ្នំប្រាកដមែន ។ ជ្រោះ គឺជ្រោះប្រាកដមែន ។ គុហាភ្នំ គឺគុហាភ្នំប្រាកដមែន ។ ព្រៃស្មសាន គឺព្រៃស្មសានប្រាកដមែន ។ ទីវាល គឺទីវាលប្រាកដមែន ។ គំនរចំបើង គឺគំនរចំបើងប្រាកដមែន ។

(៣៦៤) ពាក្យថា ព្រៃញាតស្បាត នុ៎ះជាឈ្មោះនៃសេនាសនៈទាំងឡាយដែលឆ្ងាយ ។ ពាក្យថា ព្រៃញាតស្បាត នុ៎ះជាឈ្មោះនៃសេនាសនៈទាំងឡាយ ដែលជាដងព្រៃ ។ ពាក្យថា ព្រៃញាតស្បាត នុ៎ះជាឈ្មោះនៃសេនាសនៈទាំងឡាយ ដែលគួរខ្លាច ។ ពាក្យថា ព្រៃញាតស្បាត នុ៎ះជាឈ្មោះនៃសេនាសនៈទាំងឡាយ ដែលប្រកបដោយសេចក្ដីព្រឺរោម ។ ពាក្យថា ព្រៃញាតស្បាត នុ៎ះជាឈ្មោះនៃសេនាសនៈទាំងឡាយ ដែលមានកន្លែងចុងបំផុត ។ ពាក្យថា ព្រៃញាតស្បាត នុ៎ះជាឈ្មោះនៃសេនាសនៈទាំងឡាយ ដែលមិនមែនជាឧបចារៈរបស់មនុស្ស ។ ពាក្យថា ព្រៃញាតស្បាត នុ៎ះជាឈ្មោះនៃសេនាសនៈទាំងឡាយ ដែលបុគ្គលសម្ងំនៅបានដោយក្រ ។

(៣៦៥) អប្បសទ្ទន្តិ សន្តិកេ ចេបិ សេនាសនំ ហោតិ តញ្ច អនាកិណ្ណំ គហដ្ឋេហិ បព្ពជិតេហិ តេន តំ អប្បសទ្ទំ ។ ទូរេ ចេបិ សេនាសនំ ហោតិ តញ្ច អនាកិណ្ណំ គហដ្ឋេហិ បព្ពជិតេហិ តេន តំ អប្បសទ្ទំ ។

(៣៦៦) អប្បនិគ្ឃោសន្តិ យទេវ តំ អប្បសទ្ទំ តទេវ តំ អប្បនិគ្ឃោសំ យទេវ តំ អប្បនិគ្ឃោសំ តទេវ តំ វិជនវាតំ យទេវ តំ វិជនវាតំ តទេវ តំ មនុស្សរាហសេយ្យកំ យទេវ តំ មនុស្សរាហសេយ្យកំ តទេវ តំ បដិសល្លានសារុប្បំ ។

(៣៦៧) អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វាតិ អរញ្ញគតោ វា ហោតិ រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា ។

(៣៦៨) និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វាតិ និសិន្នោ ហោតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ។

(៣៦៩) ឧជុំ កាយំ បណិធាយាតិ ឧជុកោ ហោតិ កាយោ ឋិតោ បណិហិតោ ។

(៣៦៥) ត្រង់ពាក្យថា ទីមិនមានសំឡេង គឺថា បើសេនាសនៈ នៅក្បែរទីជិត តែសេនាសនៈនោះ មិនច្រឡូកច្រឡំដោយពួកគ្រហស្ថនិងពួកបព្វជិត ព្រោះហេតុនោះ ទីនោះ ឈ្មោះថា ទីមិនមានសំឡេង ។ បើសេនាសនៈ នៅក្បែរទីឆ្ងាយ តែសេនាសនៈនោះ មិនច្រឡូកច្រឡំ ដោយពួកគ្រហស្ថ និងពួកបព្វជិត ព្រោះហេតុនោះ ទីនោះឈ្មោះថា ទីមិនមានសំឡេង ។

(៣៦៦) ត្រង់ពាក្យថា ទីមិនគឹកកង គឺ ទីណា មិនមានសំឡេង ទីនោះឈ្មោះថា ទីមិនគឹកកង ទីណាមិនគឹកកង ទីនោះឈ្មោះថា ទីប្រាសចាកខ្យល់ដែលកើតអំពីសរីរៈនៃជន ទីណាដែលប្រាសចាកខ្យល់ កើតអំពីសរីរៈនៃជន ទីនោះឈ្មោះថា ទីស្ងាត់កំបាំងរបស់មនុស្ស ទីណាដែលស្ងាត់កំបាំងរបស់មនុស្ស ទីនោះឈ្មោះថាទីសមគួរដល់ការពួនសម្ងំ ។

(៣៦៧) ត្រង់ពាក្យថា ទៅកាន់ព្រៃក្តី ទៅកាន់ម្លប់ឈើក្តី ទៅកាន់ផ្ទះស្ងាត់ក្តី គឺ ភិក្ខុជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃក្តី នៅក្រោមម្លប់ឈើក្តី នៅក្នុងផ្ទះស្ងាត់ក្តី ។

(៣៦៨) ត្រង់ពាក្យថា អង្គុយផ្គត់ភ្នែន គឺភិក្ខុជាអ្នកអង្គុយផ្គត់ភ្នែន ។

(៣៦៩) ត្រង់ពាក្យថា តាំងកាយឲ្យត្រង់ គឺភិក្ខុជាអ្នកមានកាយត្រង់ ឋិតនៅ តម្កល់នៅមាំមួន ។

(៣៧០) បរិមុខំ សតី ឧបដ្ឋបេត្វាតិ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ អយំ សតិ ឧបដ្ឋិតា ហោតិ សុបដ្ឋិតា នាសិកគ្គេ វា មុខនិមិត្តេ វា តេន វុច្ចតិ បរិមុខំ សតី ឧបដ្ឋបេត្វាតិ ។

(៣៧១) អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយាតិ តត្ថ កតមា អភិជ្ឈា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អភិជ្ឈា ។ តត្ថ កតមោ លោកោ ។ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា លោកោ អយំ វុច្ចតិ លោកោ ។ អយំ អភិជ្ឈា ឥមម្ហិ លោកេ សន្តា ហោតិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយាតិ ។

(៣៧០) ត្រង់ពាក្យថា តំកល់សតិឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក(កម្មដ្ឋាន) សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សតិ តើដូចម្តេច ។ ការរលឹក ការនឹកឃើញ ។បេ។ សេចក្តីរលឹកត្រូវ ណា នេះហៅថា សតិ សតិនេះ ដែលបុគ្គលតំកល់ទុកហើយ តាំងទុកល្អហើយ ត្រង់ចុងផុតនៃច្រមុះក្តី ត្រង់និមិត្តនៃមាត់ក្តី ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា តំកល់សតិឲ្យមានមុខឆ្ពោះទៅរក (កម្មដ្ឋាន) ។

(៣៧១) ត្រង់ពាក្យថា លះបង់អភិជ្ឈាក្នុងលោក មានសេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អភិជ្ឈា តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំង នៃចិត្ត ណា នេះហៅថា អភិជ្ឈា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ លោក តើដូចម្តេច ។ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ឈ្មោះថាលោក នេះហៅថា លោក ។ អភិជ្ឈានេះ ជាធម្មជាតស្ងប់-រម្ងាប់ រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខ្ជួតខាត ហីន-ហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ក្នុងលោកនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា លះបង់អភិជ្ឈាក្នុងលោក ។

(៣៧២) វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសាតិ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ឥទំ ចិត្តំ វិគតាភិជ្ឈំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសាតិ ។

(៣៧៣) វិហរតីតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៣៧៤) អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ តត្ថ កតមា អភិជ្ឈា ។ យោ រាគោ សារាគោ ។បេ។ ចិត្តស្ស សារាគោ អយំ វុច្ចតិ អភិជ្ឈា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ អភិជ្ឈាយ សោធេតិ វិសោធេតិ បរិសោធេតិ មោចេតិ វិមោចេតិ បរិមោចេតិ តេន វុច្ចតិ អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ ។

(៣៧២) ត្រង់ពាក្យថា មានចិត្តប្រាសចាកអភិជ្ឈា មានសេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថាចិត្ត ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតមានអភិជ្ឈាទៅប្រាសហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រាសចាកអភិជ្ឈា ។

(៣៧៣) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ប្រព្រឹត្ត រក្សា ស៊ូទៅ ញុំាងអត្តភាពឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ត្រាច់ទៅ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៣៧៤) ត្រង់ពាក្យថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកអភិជ្ឈា មានសេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ អភិជ្ឈា តើដូចម្តេច ។ តម្រេក តម្រេកខ្លាំង ។បេ។ តម្រេកខ្លាំង ណា នៃចិត្ត នេះហៅថា អភិជ្ឈា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ភិក្ខុញុំាងចិត្តនេះឲ្យស្អាត ឲ្យបរិសុទ្ធ ឲ្យផូរផង់ ឲ្យរួច ឲ្យជ្រះស្រឡះ ឲ្យរបូតចេញ ចាកអភិជ្ឈានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកអភិជ្ឈា ។

(៣៧៥) ព្យាបាទបទោសំ បហាយាតិ អត្ថិ ព្យាបាទោ អត្ថិ បទោសោ ។ តត្ថ កតមោ ព្យាបាទោ ។ យោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ បដិឃំ បដិវិរោធោ កោបោ បកោបោ សម្បកោបោ ទោសោ បទោសោ សម្បទោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបទោសោ កោធោ កុជ្ឈនា កុជ្ឈិតត្តំ ទោសោ ទុស្សនា ទុស្សិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ បដិវិរោធោ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ព្យាបាទោ ។ តត្ថ កតមោ បទោសោ ។ យោ ព្យាបាទោ សោ បទោសោ យោ បទោសោ សោ ព្យាបាទោ ។ ឥតិ អយញ្ច ព្យាបាទោ អយញ្ច បទោសោ សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ ព្យាបាទបទោសំ បហាយាតិ ។

(៣៧៦) អព្យាបន្នចិត្តោតិ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ អព្យាបន្នំ ហោតិ តេន វុច្ចតិ អព្យាបន្នចិត្តោតិ ។

(៣៧៥) ត្រង់ពាក្យថា លះបង់ព្យាបាទ និងសេចក្តីប្រទូស្ត អធិប្បាយថា ព្យាបាទក៏មាន សេចក្តីប្រទូស្តក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ព្យាបាទ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគុំគួន ចងគុំ ថ្នាំងថ្នាក់ អាក់អន់ គម្រើក ញាប់ញ័រ គម្រើកខ្លាំង ខឹង ខឹងខ្លាំង ខឹងខ្លាំង ក្រៃពេកនៃចិត្ត ចង្អៀតចិត្ត ប្រទូស្តក្នុងចិត្ត ក្រោធ អាការក្រោធ ភាពក្រោធ ខឹង អាការខឹង ភាពខឹង ចង្អៀតចិត្ត អាការចង្អៀតចិត្ត ភាពចង្អៀតចិត្ត ស្រពន់ចិត្ត អាក់អន់ចិត្ត ភាពនៃចិត្តកាច សេចក្តីខឹង ភាពនៃចិត្តមិនត្រេកអរ ណា នេះហៅថា ព្យាបាទ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រទូស្ត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីព្យាបាទ គឺសេចក្តីប្រទូស្ត សេចក្តីប្រទូស្ត គឺសេចក្តីព្យាបាទ ។ ព្យាបាទនេះផង សេចក្តីប្រទូស្តនេះផង ជាធម៌ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហីនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា លះព្យាបាទ និងសេចក្តីប្រទូស្ត ។

(៣៧៦) ត្រង់ពាក្យថា មានចិត្តមិនព្យាបាទ សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតមិនគុំគួន ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តមិនព្យាបាទ ។

(៣៧៧) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៣៧៨) ព្យាបាទប្បទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ អត្ថិ ព្យាបាទោ អត្ថិ បទោសោ ។ តត្ថ កតមោ ព្យាបាទោ ។ យោ ចិត្តស្ស អាឃាតោ បដិឃាតោ បដិឃំ បដិវិរោធោ កោបោ បកោបោ សម្បកោបោ ទោសោ បទោសោ សម្បទោសោ ចិត្តស្ស ព្យាបត្តិ មនោបទោសោ កោធោ កុជ្ឈនា កុជ្ឈិតត្តំ ទោសោ ទុស្សនា ទុស្សិតត្តំ ព្យាបត្តិ ព្យាបជ្ជនា ព្យាបជ្ជិតត្តំ វិរោធោ បដិវិរោធោ ចណ្ឌិក្កំ អសុរោបោ អនត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ព្យាបាទោ ។ តត្ថ កតមោ បទោសោ ។ យោ ព្យាបាទោ សោ បទោសោ យោ បទោសោ សោ ព្យាបាទោ ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមម្ហា ព្យាបាទប្បទោសា សោធេតិ វិសោធេតិ បរិសោធេតិ មោចេតិ វិមោចេតិ បរិមោចេតិ តេន វុច្ចតិ ព្យាបាទប្បទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ ។

(៣៧៧) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។បេ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៣៧៨) ត្រង់ពាក្យថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាត ចាកព្យាបាទនិងសេចក្តីប្រទូស្ត អធិប្បាយថា ព្យាបាទក៏មាន សេចក្តីប្រទូស្តក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ព្យាបាទ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីគុំគួន ចងគំនុំ ចាំផ្ចាក់ អាក់អន់ កម្រើក ញាប់ញ័រ កម្រើកខ្លាំង ខឹង ខឹងខ្លាំង ខឹងខ្លាំងក្រៃពេកនៃចិត្ត ចង្អៀតចិត្ត ប្រទូស្តក្នុងចិត្ត ក្រោធ អាការក្រោធ ភាពក្រោធ ខឹង អាការខឹង ភាពខឹង ចង្អៀតចិត្ត អាការចង្អៀតចិត្ត ភាពចង្អៀតចិត្ត ស្រពន់ចិត្ត អាក់អន់ចិត្ត ភាពនៃចិត្តកាចសេចក្តីខឹង ភាពនៃចិត្តមិនត្រេកអរ ណា នេះហៅថា ព្យាបាទ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សេចក្តីប្រទូស្ត តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីព្យាបាទ គឺសេចក្តីប្រទូស្ត សេចក្តីប្រទូស្ត គឺសេចក្តីព្យាបាទ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ភិក្ខុញ៉ាំងចិត្តនេះឲ្យស្អាត ឲ្យបរិសុទ្ធ ឲ្យផូរផង់ ឲ្យរួច ឲ្យរួចស្រឡះ ឲ្យរបូតចេញ ចាកព្យាបាទនិងសេចក្តីប្រទូស្ត ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាត ចាកព្យាបាទនិងសេចក្តីប្រទូស្ត ។

(៣៧៩) ថីនមិទ្ធំ បហាយាតិ អត្ថិ ថីនំ អត្ថិ
មិទ្ធំ ។ តត្ថ កតមំ ថីនំ ។ យា ចិត្តស្ស អ-
កល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱលីយនា សល្លីយនា លីនំ
លីយនា លីយិតត្តំ ថីនំ ថីយនា ថីយិតត្តំ ចិត្ត-
ស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ថីនំ ។ តត្ថ កតមំ មិទ្ធំ ។ យា
កាយស្ស អកល្យតា អកម្មញ្ញតា ឱនាហោ ប-
រិយោនាហោ អន្តោសមោរោធោ មិទ្ធំ សោប្បំ
បចលាយិកា សោប្បំ សុបនា សុបិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ
មិទ្ធំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច ថីនំ ឥទញ្ច មិទ្ធំ សន្តា
ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា
អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីក-
តា តេន វុច្ចតិ ថីនមិទ្ធំ បហាយាតិ ។

(៣៨០) វិគតថីនមិទ្ធោតិ តស្ស ថីនមិទ្ធស្ស
ចត្តត្តា វន្តត្តា មុត្តត្តា បហីនត្តា បដិនិស្សដ្ឋត្តា
បហីនបដិនិស្សដ្ឋត្តា តេន វុច្ចតិ វិគតថីនមិទ្ធោតិ ។
វិហរតីតិ ។បេ។ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៣៧៩) ត្រង់ពាក្យថា លះបង់ថីនៈនិងមិទ្ធៈ សេចក្តីថា ថីនៈក៏មាន មិទ្ធៈក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ថីនៈ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃចិត្តមិនស្រួល ភាពនៃចិត្តមិនគួរដល់ភាវនាកម្ម អាការក្រាញ អាការកៀចក្រាញ ការរួញរា អាការរួញរា ភាពនៃចិត្តរួញរា* ការរួញថយ អាការរួញថយ ភាពនៃចិត្តរួញថយ ណា នេះហៅថា ថីនៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មិទ្ធៈ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃកាយមិនស្រួល ភាពនៃកាយមិនគួរដល់ភាវនាកម្ម សេចក្តីងងុយ ការងោកងក់ ការលក់សូន្យខាងក្នុង ការជ្រប់ចុះ ការលក់ ការស្រពោនចុះ ការលក់ស៊ប់ អាការលក់ ភាពនៃការលក់ ណា នេះហៅថា មិទ្ធៈ ។ ថីនៈនេះផង មិទ្ធៈនេះផង ជាធម្មជាតស្ងប់ម្ងាប់ រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា លះបង់ថីនៈនិងមិទ្ធៈ ។

(៣៨០) ពាក្យថា ជាអ្នកប្រាសចាកថីនៈនិងមិទ្ធៈ ដូច្នេះ ព្រោះភាពនៃថីនៈនិងមិទ្ធៈនោះ លោកលះបង់ ខ្ជាក់ចេញ រួចស្រឡះ បន្ទោរបង់ រលាស់ចេញ បន្ទោរបង់ ទាំងរលាស់ចេញអស់ហើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាអ្នកប្រាសចាកថីនៈនិងមិទ្ធៈ ។ ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ ។បេ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៣៨១) អាលោកសញ្ញីតិ តត្ថ កតមា សញ្ញា ។ យា សញ្ញា សញ្ជាននា សញ្ជានិតត្តំ អយំ វុច្ចតិ សញ្ញា អយំ សញ្ញា អាលោកា ហោតិ វិវដា បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា តេន វុច្ចតិ អាលោកសញ្ញីតិ ។

(៣៨២) សតោ សម្បជានោតិ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ តត្ថ កតមំ សម្បជញ្ញំ ។ យា បញ្ញា បជាននា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ សម្បជញ្ញំ ។ ឥតិ ឥមាយ ច សតិយា ឥមិនា ច សម្បជញ្ញេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ សតោ សម្បជានោតិ ។

(៣៨៣) ថីនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ អត្ថិ ថីនំ អត្ថិ មិទ្ធំ ។ តត្ថ កតមំ ថីនំ ។ យា ចិត្តស្ស អកល្យតា ។ បេ ។ ថីយិតត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ថីនំ ។ តត្ថ កតមំ មិទ្ធំ ។ យា កាយស្ស អកល្យតា ។ បេ ។ សុបិតត្តំ ឥទំ វុច្ចតិ មិទ្ធំ ។

(៣៨១) ត្រង់ពាក្យថា មានសេចក្តីសំគាល់ជាពន្លឺ សេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សេចក្តីសំគាល់ តើដូចម្តេច ។ សញ្ញា ការសំគាល់ ភាពនៃការសំគាល់ ណា នេះហៅថា សេចក្តីសំគាល់ សញ្ញានេះ ជាពន្លឺ ដែលបើកហើយ បរិសុទ្ធ ផូរផង់ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានសេចក្តីសំគាល់ជាពន្លឺ ។

(៣៨២) ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកមានសតិនិងសម្បជញ្ញៈ សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សតិ តើដូចម្តេច ។ ការរលឹក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ ការរលឹកត្រូវ ណា នេះហៅថា សតិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សម្បជញ្ញៈ តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការស្រង់នូវធម៌ ការយល់ត្រូវ ណា នេះហៅថា សម្បជញ្ញៈ ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបព្រម ដោយសតិនេះផង ដោយសម្បជញ្ញៈនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា អ្នកមានសតិនិងសម្បជញ្ញៈ ។

(៣៨៣) ត្រង់ពាក្យថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាត ចាកថីនៈនិងមិទ្ធៈ សេចក្តីថា ថីនៈក៏មាន មិទ្ធៈក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ថីនៈ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃចិត្តមិនស្រួល ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តរួញថយ ណា នេះហៅថា ថីនៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ មិទ្ធៈ តើដូចម្តេច ។ ភាពនៃកាយមិនស្រួល ។ បេ ។ ភាពនៃការដេក ណា នេះហៅថា មិទ្ធៈ ។

តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមម្ហា ថីនមិទ្ធា សោធេតិ វិសោធេតិ បរិសោធេតិ មោចេតិ វិមោចេតិ បរិមោចេតិ តេន វុច្ចតិ ថីនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ ។

(៣៨៦) ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយាតិ អត្ថិ ឧទ្ធច្ចំ អត្ថិ កុក្កុច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ ឧទ្ធច្ចំ ។ យំ ចិត្តស្ស ឧទ្ធច្ចំ អវូបសមោ ចេតសោ វិក្ខេបោ ភន្តត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ឧទ្ធច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ កុក្កុច្ចំ ។ អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញិតា កប្បិយេ អកប្បិយសញ្ញិតា អវជ្ជេ វជ្ជសញ្ញិតា វជ្ជេ អវជ្ជសញ្ញិតា យំ ឯវរូបំ កុក្កុច្ចំ កុក្កុច្ចាយនា កុក្កុច្ចាយិតត្តំ ចេតសោ វិប្បដិសារោ មនោវិលេខោ ឥទំ វុច្ចតិ កុក្កុច្ចំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច ឧទ្ធច្ចំ ឥទញ្ច កុក្កុច្ចំ សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយាតិ ។

៤៧០

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ គិតញុំាងចិត្តនេះឲ្យស្អាត ឲ្យបរិសុទ្ធ ឲ្យផូរផង់ ឲ្យរួច ឲ្យរួចស្រឡះ ឲ្យរួចចេញ ចាកថីនៈនិងមិទ្ធៈនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាត ចាកថីនៈនិងមិទ្ធៈ ។

(៣៨៦) ត្រង់ពាក្យថា លះបង់ឧទ្ធច្ចៈនិងកុក្កុច្ចៈ សេចក្ដីថា ឧទ្ធច្ចៈក៏មាន កុក្កុច្ចៈក៏មាន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ឧទ្ធច្ចៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីអណ្ដែតអណ្ដូងនៃចិត្ត ការមិនស្ងប់រម្ងាប់ ការរាយមាយនៃចិត្ត ភាពនៃចិត្តភ្ញាក់ផ្អើល ណា នេះហៅថា ឧទ្ធច្ចៈ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ កុក្កុច្ចៈ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីសំគាល់ថាគួរ ក្នុងវត្ថុដែលមិនគួរ សំគាល់ថាមិនគួរ ក្នុងវត្ថុដែលគួរ សំគាល់ថាជាទោស ក្នុងវត្ថុដែលមិនមានទោស សំគាល់ថាមិនមានទោស ក្នុងវត្ថុដែលជាទោស សេចក្ដីពិស អាការពិស ភាពនៃចិត្តពិស សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយនៃចិត្ត សេចក្ដីសាំញុំានៃចិត្ត ណា នេះហៅថា កុក្កុច្ចៈ ។ ឧទ្ធច្ចៈនេះផង កុក្កុច្ចៈនេះផង ជាធម៌ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា លះបង់ឧទ្ធច្ចៈនិងកុក្កុច្ចៈ ។

(៣៨៥) អនុទ្ធតោតិ តស្ស ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចស្ស ចត្តត្តា វន្តត្តា មុត្តត្តា បហីនត្តា បដិនិស្សដ្ឋត្តា តេន វុច្ចតិ អនុទ្ធតោតិ ។

(៣៨៦) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។ បេ ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៣៨៧) អជ្ឈត្តន្តិ យំ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ ។ វូបសន្តចិត្តោតិ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ អជ្ឈត្តំ សន្តំ ហោតិ សមិតំ វូបសន្តំ តេន វុច្ចតិ អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោតិ ។

(៣៨៨) ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ អត្ថិ ឧទ្ធច្ចំ អត្ថិ កុក្កុច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ ឧទ្ធច្ចំ ។ យំ ចិត្តស្ស ឧទ្ធច្ចំ អវូបសមោ ចេតសោ វិក្ខេបោ ភន្តត្តំ ចិត្តស្ស ឥទំ វុច្ចតិ ឧទ្ធច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ កុក្កុច្ចំ ។ អកប្បិយេ កប្បិយសញ្ញិតា ។ បេ ។

(៣៨៥) ពាក្យថា ជាអ្នកមិនរាយមាយដូច្នេះ ព្រោះភាពនៃឧទ្ធច្ចៈ និងកុក្កុច្ចៈនោះ លោកលះបង់ ខ្ជាក់ចេញ រួចស្រឡះ បន្ទាក់បង់ រលាស់ចោល ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាអ្នកមិនរាយមាយ ។

(៣៨៦) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។ បេ ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៣៨៧) ត្រង់ពាក្យថា ខាងក្នុងសន្តាន បានដល់ធម្មជាតដែលជាក់ច្បាស់ខាងក្នុងសន្តាន ។ ពាក្យថា មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតស្ងប់ រម្ងាប់ រលត់ ខាងក្នុងសន្តាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តស្ងប់រម្ងាប់ខាងក្នុងសន្តាន ។

(៣៨៨) ត្រង់ពាក្យថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកឧទ្ធច្ចៈនិងកុក្កុច្ចៈ សេចក្តីថា ឧទ្ធច្ចៈក៏មាន កុក្កុច្ចៈក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ឧទ្ធច្ចៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីអណ្តែតអណ្តូងនៃចិត្ត ការមិនស្ងប់រម្ងាប់ ការរាយមាយនៃចិត្ត ភាពនៃចិត្តភ្ញាក់ផ្អើល ណា នេះហៅថា ឧទ្ធច្ចៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កុក្កុច្ចៈ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីសំគាល់ថាគួរ ក្នុងវត្ថុដែលមិនគួរ ។ បេ ។

មនោវិលេខោ ឥទំ វុច្ចតិ កុក្កុច្ចំ ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមម្ហា ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា សោធេតិ វិសោធេតិ បរិសោធេតិ មោចេតិ វិមោចេតិ បរិមោចេតិ តេន វុច្ចតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ ។

(៣៨៩) វិចិកិច្ឆំ បជហាតិ តត្ថ កតមា វិចិកិច្ឆា ។ យា កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ វិមតិ វិចិកិច្ឆា ទ្វេឡ្ហកំ ទ្វេធាបថោ សំសយោ អនេកំសគ្គាហោ អាសប្បនា បរិសប្បនា អបរិយោគាហនា ឆម្ភិតត្តំ ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ អយំ វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆា ។ អយំ វិចិកិច្ឆា សន្តា ហោតិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆំ បជហាតិ ។

(៣៩០) តិណ្ណវិចិកិច្ឆោតិ ឥមំ វិចិកិច្ឆំ តិណ្ណោ ហោតិ ឧត្តិណ្ណោ និត្តិណ្ណោ បារគតោ បារមនុប្បត្តោ តេន វុច្ចតិ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោតិ ។

សេចក្តីសាំញ៉ាំនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា កុក្កុច្ចៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ កិច្ចញ៉ាំងចិត្តនេះ ឲ្យស្អាត ឲ្យបរិសុទ្ធ ឲ្យផូរផង់ ឲ្យរួច ឲ្យរួចស្រឡះ ឲ្យរបូតចេញ ចាកឧទ្ធច្ចៈនិងកុក្កុច្ចៈនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកឧទ្ធច្ចៈនិងកុក្កុច្ចៈ ។

(៣៨៩) ត្រង់ពាក្យថា លះបង់វិចិកិច្ឆា សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វិចិកិច្ឆា តើដូចម្តេច ។ ការងឿងឆ្ងល់ អាការងឿងឆ្ងល់ ភាពងឿងឆ្ងល់ ការប្រាសចាកគំនិត ការសន្ទុះសន្ទ័យ ការកន្ទួកចិត្ត ការបែកផ្លូវ ការសង្ស័យ ការកាន់យកចំណែកច្រើនយ៉ាង ការអន្តឹកអន្តែក ការសៅហែក ការមិនកាន់យកជាកំណត់ ភាពនៃចិត្តរឹងត្អឹង ការសេមសោមនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា វិចិកិច្ឆា ។ វិចិកិច្ឆានេះ ជាធម្មជាតស្ងប់ រម្ងាប់ រលត់ ខ្ជាក់ចេញ វិនាសសាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា លះបង់វិចិកិច្ឆា ។

(៣៩០) ត្រង់ពាក្យថា ជាអ្នកឆ្លងផុតចាកវិចិកិច្ឆា គឺ កិច្ចជាអ្នកឆ្លង ឆ្លងឡើង ឆ្លងកាត់ នូវវិចិកិច្ឆានេះ ហើយទៅកាន់ត្រើយ ដល់ត្រើយ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាអ្នកឆ្លងផុតចាកវិចិកិច្ឆា ។

(៣៩១) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។ បេ ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៣៩២) អកថង្កថី កុសលេសុ ធម្មេសូតិ ឥមាយ វិចិកិច្ឆាយ កុសលេសុ ធម្មេសុ ន កង្ខតិ ន វិចិកិច្ឆតិ អកថង្កថី ហោតិ និក្កថង្កថោ វិគតកថង្កថោ តេន វុច្ចតិ អកថង្កថី កុសលេសុ ធម្មេសូតិ ។

(៣៩៣) វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ តត្ថ កតមា វិចិកិច្ឆា ។ យា កង្ខា កង្ខាយនា កង្ខាយិតត្តំ ។ បេ ។ ឆម្ភិតត្តំ ចិត្តស្ស មនោវិលេខោ អយំ វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ វិចិកិច្ឆាយ សោធេតិ វិសោធេតិ បរិសោធេតិ មោចេតិ វិមោចេតិ បរិមោចេតិ តេន វុច្ចតិ វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតីតិ ។

(៣៩១) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។បេ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៣៩២) ត្រង់ពាក្យថា អ្នកមិនមានសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងពួកធម៌ជាកុសល គឺ ភិក្ខុ មិនងឿងឆ្ងល់ មិនសន្ទិះ ក្នុងពួកធម៌ជាកុសល ដោយវិចិកិច្ឆានេះ គឺជាអ្នកមិនសង្ស័យ ឥតមានសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ ប្រាសចាកសេចក្ដីសង្ស័យ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា អ្នកមិនមានសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ ក្នុងពួកធម៌ជាកុសល ។

(៣៩៣) ត្រង់ពាក្យថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាត ចាកវិចិកិច្ឆា ។ សេចក្ដីថា បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វិចិកិច្ឆា តើដូចម្ដេច ។ ការងឿងឆ្ងល់ អាការងឿងឆ្ងល់ ភាពនៃសេចក្ដីងឿងឆ្ងល់ ។បេ។ ភាពនៃចិត្តដ៏ត្អឹង ការសេមសោមនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា វិចិកិច្ឆា ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញ ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ភិក្ខុញុំាងចិត្តនេះ ឲ្យស្អាត ឲ្យបរិសុទ្ធ ឲ្យផូរផង់ ឲ្យរួច ឲ្យរួចស្រឡះ ឲ្យហួតចេញ ចាកវិចិកិច្ឆានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជម្រះចិត្តឲ្យស្អាតចាកវិចិកិច្ឆា ។

(៣៩៤) ឥមេ បញ្ច នីវរណា បហាតព្វាតិ ឥមេ បញ្ច នីវរណា សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ ឥមេ បញ្ច នីវរណា បហាតព្វាតិ ។

(៣៩៥) ចេតសោ ឧបក្កិលេសេតិ ឥមេ បញ្ច នីវរណា ចិត្តស្ស ឧបក្កិលេសា ។

(៣៩៦) បញ្ញាយ ទុព្វលីករណេតិ ឥមេហិ បញ្ចហិ នីវរណេហិ អនុប្បន្នា ចេវ បញ្ញា ន ឧប្បជ្ជតិ ឧប្បន្នា ច បញ្ញា និរុជ្ឈតិ តេន វុច្ចតិ បញ្ញាយ ទុព្វលីករណេតិ ។

(៣៩៧) វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហីតិ តត្ថ កតមេ កាមា ។ ឆន្ទោ កាមោ រាគោ កាមោ ឆន្ទរាគោ កាមោ សង្កប្បោ កាមោ រាគោ កាមោ សង្កប្បរាគោ កាមោ ឥមេ វុច្ចន្តិ កាមា ។ តត្ថ កតមេ អកុសលា ធម្មា ។ កាមច្ឆន្ទោ ព្យាបាទោ ថីនមិទ្ធំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ វិចិកិច្ឆា ឥមេ វុច្ចន្តិ អកុសលា ធម្មា ។

(៣៩៤) ត្រង់ពាក្យថា លះបង់នីវរណៈទាំង ៥ នេះ សេចក្តីថា នីវរណៈទាំង ៥ នេះ ជាធម៌ស្ងប់ម្ងាប់ រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាសសាបសូន្យ ខូចខាត ហីនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា លះបង់នីវរណៈទាំង ៥ នេះ ។

(៣៩៥) ត្រង់ពាក្យថា ជាគ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត គឺ នីវរណៈទាំង ៥ នេះ ជាគ្រឿងសៅហ្មងនៃចិត្ត ។

(៣៩៦) ត្រង់ពាក្យថា ជាគ្រឿងធ្វើបញ្ញាឲ្យមានកម្លាំងថយ គឺ បញ្ញាដែលមិនទាន់កើត ក៏មិនកើតឡើងផង បញ្ញាដែលកើតឡើងហើយ ក៏រលត់ទៅវិញផង ព្រោះនីវរណៈទាំង ៥ នេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាគ្រឿងធ្វើបញ្ញាឲ្យមានកម្លាំងថយ ។

(៣៩៧) ត្រង់ពាក្យថា ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ កាមទាំងឡាយ តើដូចម្តេច ។ ឆន្ទៈ ឈ្មោះថាកាម រាគៈ ឈ្មោះថាកាម ឆន្ទរាគៈ ឈ្មោះថាកាម សេចក្តីត្រិះរិះ ឈ្មោះថាកាម រាគៈ ឈ្មោះថាកាម សេចក្តីត្រិះរិះនិងរាគៈ ឈ្មោះថាកាម កិលេសទាំងនេះ ហៅថា កាម ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ពួកធម៌ជាអកុសល តើដូចម្តេច ។ កាមច្ឆន្ទៈ ព្យាបាទៈ ថីនមិទ្ធៈ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ វិចិកិច្ឆា ពួកកិលេសទាំងនេះ ហៅថា អកុសលធម៌ ។

ឥតិ ឥមេហិ ច កាមេហិ ឥមេហិ ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ វិវិត្តោ ហោតិ តេន វុច្ចតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហីតិ ។

(៣៤៨) សវិតក្កំ សវិចារន្តិ អត្ថិ វិតក្កោ អត្ថិ វិចារោ ។ តត្ថ កតមោ វិតក្កោ ។ យោ តក្កោ វិតក្កោ សង្កប្បោ អប្បនា ព្យប្បនា ចេតសោ អភិនិរោបនា សម្មាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ វិតក្កោ ។ តត្ថ កតមោ វិចារោ ។ យោ ចារោ វិចារោ អនុវិចារោ ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុបេក្ខនតា អយំ វុច្ចតិ វិចារោ ។ ឥតិ ឥមិនា ច វិតក្កេន ឥមិនា ច វិចារេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ សវិតក្កំ សវិចារន្តិ ។

(៣៤៩) វិវេកជន្តិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា តេ ឥមស្មិំ វិវេកេ ជាតា ហោន្តិ សញ្ជាតា និព្វត្តា អភិនិព្វត្តា បាតុភូតា តេន វុច្ចតិ វិវេកជន្តិ ។

ភិក្ខុជាអ្នកស្ងាត់ ចាកកាមទាំងនេះផង ចាកអកុសលធម៌ទាំងនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៣៤៨) ត្រង់ពាក្យថា ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានសេចក្ដីថា វិតក្កៈក៏មាន វិចារៈក៏មាន ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វិតក្កៈ តើដូចម្ដេច ។ ការត្រិះរិះ ការរិះគិត តម្រិះ រំពឹង ផ្ចឹង ការលើកឡើងនូវចិត្ត សម្មាសង្កប្បៈ ណា នេះហៅថា វិតក្កៈ ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ វិចារៈ តើដូចម្ដេច ។ ការត្រួតត្រា ពិចារណា ពិចារណារឿយៗ ពិនិត្យមើល សម្រឹះរឿយៗនៃចិត្ត សង្កេតមើលរឿយៗនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា វិចារៈ ។ ភិក្ខុជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបព្រម ដោយវិតក្កៈនេះផង ដោយវិចារៈនេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៣៤៩) ត្រង់ពាក្យថា កើតក្នុងវិវេក គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ឯកគ្គតា នៃចិត្ត ធម៌ទាំងនោះ កើត ដុះដាល លូតលាស់ ចម្រើន កើតប្រាកដ ក្នុងវិវេកនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា កើតក្នុងវិវេក ។

(៦០០) បីតិសុខន្តិ អត្ថិ បីតិ អត្ថិ សុខំ ។ តត្ថ កតមា បីតិ ។ យា បីតិ បាមោជ្ជំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ បីតិ ។ តត្ថ កតមំ សុខំ ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ សុខំ ។ ឥទំ សុខំ ឥមាយ បីតិយា សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ បីតិសុខន្តិ ។

(៦០១) បឋមន្តិ គណនានុបុព្វតា បឋមំ ឥទំ បឋមំ សមាបជ្ជតីតិ បឋមំ ។

(៦០២) ឈានន្តិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ។

(៦០៣) ឧបសម្បជ្ជាតិ យោ បឋមស្ស ឈានស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៦០០) ត្រង់ពាក្យថា បីតិ និងសុខ សេចក្តីថា បីតិក៏មាន សុខក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បីតិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឆ្អែតចិត្ត រីករាយ សប្បាយ ស្រស់ស្រាយ ញញឹម ស្រស់បស់ ត្រេកអរ អណ្តែតអណ្តូង ភាពនៃចិត្តត្រេកអរ ណា នេះហៅថា បីតិ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សុខ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស សុខវេទនាជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា សុខ ។ សេចក្តីសុខនេះ ជាធម្មជាតប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ កើតជាមួយ ច្រឡំប្រកប ដោយបីតិនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា បីតិនិងសុខ ។

(៦០១) ត្រង់ពាក្យថា បឋម គឺ ទីមួយ ដោយលំដាប់នៃកិរិយារាប់ បុគ្គលរមែងចូលកាន់ឈានទីមួយនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា បឋម ។

(៦០២) ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ឯកគ្គតា នៃចិត្ត ។

(៦០៣) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញនូវបឋមជ្ឈាន ។

(២០៤) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។ បេ ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(២០៥) វិតក្កវិចារានំ វូបសមាតិ អត្ថិ វិតក្កោ អត្ថិ វិចារោ ។ តត្ថ កតមោ វិតក្កោ ។ យោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ សម្មាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ វិតក្កោ ។ តត្ថ កតមោ វិចារោ ។ យោ ចារោ វិចារោ អនុវិចារោ ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុបេក្ខនតា អយំ វុច្ចតិ វិចារោ ។ ឥតិ អយញ្ច វិតក្កោ អយញ្ច វិចារោ សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមាតិ ។

(២០៦) អជ្ឈត្តន្តិ យំ អជ្ឈត្តំ បច្ចត្តំ ។ សម្បសាទនន្តិ យា សទ្ធា សទ្ទហនា ឱកប្បនា អភិប្បសាទោ ។

(២០៧) ចេតសោ ឯកោទិភាវន្តិ យា ចិត្តស្ស ឋិតិ ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។

(២០៤) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។ បេ ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(២០៥) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះរម្ងាប់ នូវវិតក្កៈនិងវិចារៈ សេចក្តីថា វិតក្កៈក៏មាន វិចារៈក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វិតក្កៈ តើដូចម្តេច ។ ការត្រិះរិះ ការរិះគិត ។ បេ ។ សម្មាសង្កប្បៈ ណា នេះហៅថា វិតក្កៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វិចារៈ តើដូចម្តេច ។ ការត្រួតត្រា ពិចារណា ពិចារណារឿយៗ ពិនិត្យមើល សម្រឹងរឿយៗនៃចិត្ត សង្កេតមើលរឿយៗនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា វិចារៈ ។ វិតក្កៈនេះផង វិចារៈនេះផង ជាធម៌ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូច-ខាត ហីនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះរម្ងាប់ នូវវិតក្កៈនិងវិចារៈ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(២០៦) ត្រង់ពាក្យថា ខាងក្នុងសន្តាន គឺ ជាក់ច្បាស់ខាងក្នុងសន្តាន ។ ពាក្យថា ជ្រះថ្លាស៊ប់ គឺ សទ្ធា អាការជឿ អាការចុះចិត្តស៊ប់ សេចក្តីជ្រះថ្លាក្រៃលែង ។

(២០៧) ត្រង់ពាក្យថា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក បានដល់ ការឋិតនៅនៃចិត្ត ។ បេ ។ សម្មាសមាធិ ។

(៦០៨) អវិតក្កំ អវិចារន្តិ អត្ថិ វិតក្កោ អត្ថិ វិចារោ ។ តត្ថ កតមោ វិតក្កោ ។ យោ តក្កោ វិតក្កោ ។ បេ ។ សម្មាសង្កប្បោ អយំ វុច្ចតិ វិតក្កោ ។ តត្ថ កតមោ វិចារោ ។ យោ ចារោ វិចារោ អនុវិចារោ ឧបវិចារោ ចិត្តស្ស អនុសន្ធនតា អនុបេក្ខនតា អយំ វុច្ចតិ វិចារោ ។ ឥតិ អយញ្ច វិតក្កោ អយញ្ច វិចារោ សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បីតា ព្យប្បីតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ អវិតក្កំ អវិចារន្តិ ។

(៦០៩) សមាធិជន្តិ សម្បសាទោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា តេ ឥមម្ហិ សមាធិម្ហិ ជាតា ហោន្តិ សញ្ជាតា និព្វត្តា អភិនិព្វត្តា បាតុភូតា តេន វុច្ចតិ សមាធិជន្តិ ។

(៦១០) បីតិសុខន្តិ អត្ថិ បីតិ អត្ថិ សុខំ ។ តត្ថ កតមា បីតិ ។ យា បីតិ បាមោជ្ជំ ។ បេ ។ អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ បីតិ ។

(៦០៨) ត្រង់ពាក្យថា មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ សេចក្តីថា វិតក្កៈក៏មាន វិចារៈក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វិតក្កៈ តើដូចម្តេច ។ ការត្រិះរិះ ការរិះគិត ។ បេ ។ សម្មាសង្កប្បៈ ណា នេះហៅថា វិតក្កៈ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ វិចារៈ តើដូចម្តេច ។ ការត្រួតត្រា ពិចារណា ពិចារណារឿយៗ ពិនិត្យមើល សម្រឹងរឿយៗនៃចិត្ត សង្កេតឃើញរឿយៗនៃចិត្ត ណា នេះហៅថា វិចារៈ ។ វិតក្កៈនេះផង វិចារៈនេះផង ជាធម៌ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ ភ្លាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៦០៩) ត្រង់ពាក្យថា កើតក្នុងសមាធិ គឺ សេចក្តីជ្រះថ្លាស៊ប់ បីតិ សុខ ឯកគ្គតានៃចិត្ត ធម៌ទាំងនោះ កើត ដុះដាល លូតលាស់ ចម្រើន កើតប្រាកដហើយ ក្នុងសមាធិនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា កើតក្នុងសមាធិ ។

(៦១០) ត្រង់ពាក្យថា បីតិនិងសុខ សេចក្តីថា បីតិក៏មាន សុខក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បីតិ តើដូចម្តេច ។ បីតិ សេចក្តីឆ្អែតចិត្ត ការរីករាយ ។ បេ ។ ភាពនៃចិត្តត្រេកអរ ណា នេះហៅថា បីតិ ។

តត្ថ កតមំ សុខំ ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ។បេ។ សុខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ សុខំ ។ ឥទំ សុខំ ឥមាយ បីតិយា សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ បីតិសុខន្តិ ។

(៦១១) ទុតិយន្តិ គណនានុបុព្វតា ទុតិយំ ឥទំ ទុតិយំ សមាបជ្ជតីតិ ទុតិយំ ។

(៦១២) ឈានន្តិ សម្បសាទោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ។

(៦១៣) ឧបសម្បជ្ជាតិ យោ ទុតិយស្ស ឈានស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៦១៤) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦១៥) បីតិយា ច វិរាគាតិ តត្ថ កតមា បីតិ ។ យា បីតិ បាមុជ្ជំ អាមោទនា បមោទនា ហាសោ បហាសោ វិត្តិ ឱទគ្យំ អត្តមនតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ បីតិ អយំ បីតិ សន្តា ហោតិ

បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សុខ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ។បេ។ សុខវេទនា នេះហៅថា សុខ ។ សុខនេះ ជាធម្មជាតប្រព្រឹត្តទៅជាមួយ កើតជាមួយ ច្រឡំ ប្រកប ដោយបីតិនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា បីតិនិងសុខ ។

(៦១១) ត្រង់ពាក្យថា ទុតិយៈ គឺ គំរប់ពីរ ដោយលំដាប់នៃការរាប់ បុគ្គលចូលកាន់ឈានទីពីរនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ទុតិយៈ ។

(៦១២) ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គឺ សេចក្តីជ្រះថ្លាស៊ប់ បីតិ សុខ ឯកគ្គតានៃចិត្ត ។

(៦១៣) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញនូវទុតិយជ្ឈាន ។

(៦១៤) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។បេ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៦១៥) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិ សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បីតិ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីឆ្អែតចិត្ត រីករាយ សប្បាយ ស្រស់ស្រាយ ស្រស់បស់ ញញឹម ត្រេកអរ សណ្តែកសណ្តូវ ភាពនៃចិត្តត្រេកអរ ណា នេះហៅថា បីតិ បីតិនេះ ជាធម្មជាតស្ងប់ស្ងាប់

សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ បីតិយា ច វិរាគាតិ ។

(៦១៦) ឧបេក្ខកោតិ តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ យា ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈុបេក្ខនា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា ។ ឥមាយ ឧបេក្ខាយ ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ ឧបេក្ខកោតិ ។

(៦១៧) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។ បេ ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦១៨) សតោ ច សម្បជានោតិ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។ បេ ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ តត្ថ កតមំ សម្បជញ្ញំ ។ យា បញ្ញា បជានានា ។ បេ ។ អមោហោ ធម្មវិចយោ សម្មាទិដ្ឋិ ឥទំ វុច្ចតិ សម្បជញ្ញំ ។ ឥតិ ឥមាយ ច សតិយា ឥមិនា ច សម្បជញ្ញេន ឧបេតោ ហោតិ ។ បេ ។ សមន្នាគតោ តេន វុច្ចតិ សតោ ច សម្បជានោតិ ។

អភិធម្មបិដក វិភង្គ

រលត់ ផុតចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហើយហោច រីងស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិ ។

(៦១៦) ត្រង់ពាក្យថា ប្រកបដោយឧបេក្ខា សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ ការព្រងើយកន្តើយ អាការព្រងើយកន្តើយ អាការសំឡឹងឃើញជាក់ ភាពនៃចិត្តជាកណ្តាល ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខា បុគ្គលជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបព្រម ដោយឧបេក្ខានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ប្រកបដោយឧបេក្ខា ។

(៦១៧) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺសម្រេច ។ បេ ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៦១៨) ត្រង់ពាក្យថា មានស្មារតី ដឹងខ្លួន ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ស្មារតី តើដូចម្តេច ។ ការរលឹក ការនឹកឃើញ ។ បេ ។ ការរលឹកត្រូវ ណា នេះហៅថា ស្មារតី ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ការដឹងខ្លួន តើដូចម្តេច ។ បញ្ញា ការដឹងច្បាស់ ។ បេ ។ ការមិនវង្វេង ការស្រាវជ្រាវធម៌ សេចក្តីឃើញត្រូវ ណា នេះហៅថា ការដឹងខ្លួន ។ បុគ្គលជាអ្នកព្រមព្រៀង ។ បេ ។ ប្រកបព្រម ដោយស្មារតីនេះផង ដោយការដឹងខ្លួននេះផង ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានស្មារតី ដឹងខ្លួន ។

[៦១៩] សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតីតិ តត្ថ កតមំ សុខំ ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ សុខំ ។ តត្ថ កតមោ កាយោ ។ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ អយំ វុច្ចតិ កាយោ ។ ឥទំ សុខំ ឥមិនា កាយេន បដិសំវេទេតិ តេន វុច្ចតិ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតីតិ ។

[៦២០] យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តីតិ តត្ថ កតមេ អរិយា ។ អរិយា វុច្ចន្តិ ពុទ្ធា ច ពុទ្ធសាវកា ច តេ ឥមំ អាចិក្ខន្តិ ទេសេន្តិ បញ្ញាបេន្តិ បដ្ឋបេន្តិ វិវរន្តិ វិភជន្តិ ឧត្តានីករោន្តិ បកាសេន្តិ តេន វុច្ចតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តីតិ ។

[៦១៩] ត្រង់ពាក្យថា ទទួលសុខដោយនាមកាយ ។ បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ សុខ តើដូចម្ដេច ។ សេចក្ដីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្ដីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស សុខវេទនា ជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផស្ស ណា នេះហៅថា សុខ ។ បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ នាមកាយ តើដូចម្ដេច ។ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ វិញ្ញាណក្ខន្ធ នេះហៅថា នាមកាយ ។ បុគ្គលទទួលសេចក្ដីសុខនេះ ដោយនាមកាយនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ទទួលសុខដោយនាមកាយ ។

[៦២០] ត្រង់ពាក្យថា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរនូវបុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយតតិយជ្ឈាននោះ សេចក្ដីថា បណ្ដាពាក្យទាំងនោះ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តើដូចម្ដេច ។ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្ដី សាវ័កនៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក្ដី ហៅថា ព្រះអរិយៈ ។ ពួកព្រះអរិយៈទាំងនោះ សរសើរ សំដែង បញ្ញត្ត តាំងទុក បើក ចែក ធ្វើឲ្យរាក់ ប្រកាស នូវបុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយតតិយជ្ឈាននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរនូវបុគ្គលអ្នកព្រមព្រៀងដោយតតិយជ្ឈាននោះ ។

(៤៦១) ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ យា ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈុបេក្ខនា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា ។ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ តត្ថ កតមំ សុខំ ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ សុខំ ។ ឥតិ ឥមាយ ឧបេក្ខាយ ឥមាយ ច សតិយា ឥមិនា ច សុខេន សមន្នាគតោ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ ។

(៤៦២) តតិយន្តិ គណនានុបុព្វតោ(១) តតិយំ ឥទំ តតិយំ សមាបជ្ជតីតិ តតិយំ ។

១ ឱ. ម. គណនានុបុព្វតាតិ ទិស្សតិ ។

(៤៦១) ត្រង់បទថា ជាអ្នកប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតី នៅជាសុខ សេចក្តីថា បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ ការព្រងើយកន្តើយ អាការព្រងើយកន្តើយ អាការសំឡឹងមើលដាក់ ភាពនៃចិត្តតាំងនៅជាកណ្តាល ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខា ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ ស្មារតី តើដូចម្តេច ។ ការរឭក ការនឹកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ ណា នេះហៅថា ស្មារតី ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សុខ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស សុខវេទនា ជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស នេះហៅថា សុខ ។ បុគ្គល ប្រកបដោយឧបេក្ខានេះផង ដោយស្មារតីនេះផង ដោយសុខនេះផង ហើយសម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា រស់នៅ ញុំាងជីវិតឲ្យរស់នៅ ត្រាច់ទៅ សម្រាកនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ជាអ្នកប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតី នៅជាសុខ ។

(៤៦២) ត្រង់ពាក្យថា តតិយៈ គឺជាគំរប់បី ដោយលំដាប់នៃការរាប់ បុគ្គលចូលកាន់តតិយជ្ឈាននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា តតិយៈ ។

(៤៤៣) ឈានន្តិ ឧបេក្ខា សតិ សម្បជញ្ញំ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ។

(៤៤៤) ឧបសម្បជ្ជាតិ យោ តតិយស្ស ឈានស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៤៤៥) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៤៤៦) សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានាតិ អត្ថិ សុខំ អត្ថិ ទុក្ខំ ។ តត្ថ កតមំ សុខំ ។ យំ កាយិកំ សាតំ កាយិកំ សុខំ កាយសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ កាយសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ សុខំ ។ តត្ថ កតមំ ទុក្ខំ ។ យំ កាយិកំ អសាតំ កាយិកំ ទុក្ខំ កាយសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ កាយសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា

(៤៤៣) ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គឺ ឧបេក្ខា សតិ សម្បជញ្ញៈ សុខ ឯកគ្គតានៃចិត្ត ។

(៤៤៤) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញ នូវតតិយជ្ឈាន ។

(៤៤៥) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។បេ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៤៤៦) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះលះបង់សុខផង ព្រោះលះបង់ទុក្ខផង សេចក្តីថា សុខក៏មាន ទុក្ខក៏មាន ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សុខ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស សុខវេទនា ជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា សុខ ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ទុក្ខ តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីកាយសម្ផ័ស្ស ណា

ឥទំ វុច្ចតិ ទុក្ខំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច សុខំ ឥទញ្ច ទុក្ខំ សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានាតិ ។

(៦២៧) បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាតិ អត្ថិ សោមនស្សំ អត្ថិ ទោមនស្សំ ។ តត្ថ កតមំ សោមនស្សំ ។ យំ ចេតសិកំ សាតំ ចេតសិកំ សុខំ ចេតោសម្ផស្សជំ សាតំ សុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា សាតា សុខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ សោមនស្សំ ។ តត្ថ កតមំ ទោមនស្សំ ។ យំ ចេតសិកំ អសាតំ ចេតសិកំ ទុក្ខំ ចេតោសម្ផស្សជំ អសាតំ ទុក្ខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អសាតា ទុក្ខា វេទនា ឥទំ វុច្ចតិ ទោមនស្សំ ។ ឥតិ ឥទញ្ច សោមនស្សំ ឥទញ្ច ទោមនស្សំ បុព្វេវ សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាតិ ។

នេះហៅថា ទុក្ខ ។ សុខនេះផង ទុក្ខនេះផង ជាធម៌ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ ខ្វាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះលះបង់សុខផង ព្រោះលះបង់ទុក្ខផង ។

(៦២៧) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះវិនាសទៅ នៃសោមនស្ស និងទោមនស្ស ក្នុងកាលមុន សេចក្តីថា សោមនស្សក៏មាន ទោមនស្សក៏មាន ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ សោមនស្ស តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីសុខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ ជាទីត្រេកអរ ជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស សុខវេទនា ជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា សោមនស្ស ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ទោមនស្ស តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនត្រេកអរ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត សេចក្តីទុក្ខ ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទីត្រេកអរ ជាទុក្ខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ទុក្ខវេទនា មិនជាទីត្រេកអរ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា នេះហៅថា ទោមនស្ស ។ សោមនស្សនេះផង ទោមនស្សនេះផង ជាធម៌ស្ងប់រម្ងាប់ រលត់ ខ្វាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ក្នុងកាលមុន ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះវិនាសទៅ នៃសោមនស្សនិងទោមនស្ស ក្នុងកាលមុន ។

[៦២៨] អទុក្ខមសុខន្តិ យំ ចេតសិកំ នេវ សាតំ នាសាតំ ចេតោសម្ផស្សជំ អទុក្ខមសុខំ វេទយិតំ ចេតោសម្ផស្សជា អទុក្ខមសុខា វេទនា តេន វុច្ចតិ អទុក្ខមសុខន្តិ ។

[៦២៩] ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិន្តិ តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ យា ឧបេក្ខា ឧបេក្ខនា អជ្ឈុបេក្ខនា មជ្ឈត្តតា ចិត្តស្ស អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា ។ តត្ថ កតមា សតិ ។ យា សតិ អនុស្សតិ ។បេ។ សម្មាសតិ អយំ វុច្ចតិ សតិ ។ អយំ សតិ ឥមាយ ឧបេក្ខាយ វិវដា ហោតិ បរិសុទ្ធា បរិយោទាតា តេន វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិន្តិ ។

[៦៣០] ចតុត្ថន្តិ គណនានុបុព្វតោ(១) ចតុត្ថំ ឥទំ ចតុត្ថំ សមាបជ្ជតីតិ ចតុត្ថំ ។

[៦៣១] ឈានន្តិ ឧបេក្ខា សតិ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ។

---

១ ឱ. ម. គណនានុបុព្វតាតិ ទិស្សតិ ។

[៦២៨] ត្រង់ពាក្យថា មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ គឺ សេចក្តីត្រេកអរ ក៏មិនមែន សេចក្តីមិនត្រេកអរក៏មិនមែន ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ការទទួលអារម្មណ៍ មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស អទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតអំពីចេតោសម្ផ័ស្ស ណា ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ។

[៦២៩] ត្រង់ពាក្យថា មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ ការព្រងើយកន្តើយ អាការព្រងើយកន្តើយ អាការសំឡឹងឃើញជាក់ ភាពនៃចិត្តតាំងនៅជាកណ្តាល ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខា ។ បណ្តាពាក្យទាំងនោះ សតិ តើដូចម្តេច ។ ការរឭក រឭកឃើញ ។បេ។ ការរឭកត្រូវ ណា នេះហៅថា សតិ ។ សតិនេះ ជាធម្មជាតិបើក បរិសុទ្ធ ផូរផង់ ដោយឧបេក្ខានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានសតិដ៏បរិសុទ្ធ ដោយឧបេក្ខា ។

[៦៣០] ត្រង់ពាក្យថា ចតុត្ថៈ គឺជាគំរប់ ៤ ដោយលំដាប់នៃការរាប់ បុគ្គលចូលកាន់ឈានទី ៤ នេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបឈ្មោះថា ចតុត្ថៈ ។

[៦៣១] ត្រង់ពាក្យថា ឈាន គឺ ឧបេក្ខា សតិ ឯកគ្គតា នៃចិត្ត ។

(៦៣២) ឧបសម្បជ្ជាតិ យោ ចតុត្ថស្ស ឈានស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៦៣៣) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦៣៤) សព្វសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមាតិ តត្ថ កតមា រូបសញ្ញាយោ ។ យា រូបាវចរសមាបត្តឹ សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា សញ្ញា សញ្ជាននា សញ្ជានិតត្តំ ឥមា វុច្ចន្តិ រូបសញ្ញាយោ ឥមា រូបសញ្ញាយោ អតិក្កន្តោ ហោតិ វីតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ តេន វុច្ចតិ សព្វសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមាតិ ។

(៦៣៥) បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមាតិ តត្ថ កតមា បដិឃសញ្ញាយោ ។ រូបសញ្ញា សទ្ទសញ្ញា គន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ផោដ្ឋព្វសញ្ញា ឥមា វុច្ចន្តិ

(៦៣២) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញ នូវចតុត្ថជ្ឈាន ។

(៦៣៣) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។បេ។ សម្រាកនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៦៣៤) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះកន្លងរូបសញ្ញា ដោយសព្វគ្រប់ សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ រូបសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ ការសំគាល់ អាការសំគាល់ ភាពនៃការសំគាល់ ណា របស់បុគ្គលអ្នកចូលកាន់រូបសមាបត្តិក្តី របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប (ដោយរូបសមាបត្តិ) ក្តី របស់បុគ្គលអ្នកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន (ដោយរូបាវចរសមាបត្តិ) ក្តី នេះហៅថា រូបសញ្ញា បុគ្គល កន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ឈានកន្លង នូវរូបសញ្ញាទាំងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះកន្លងរូបសញ្ញា ដោយសព្វគ្រប់ ។

(៦៣៥) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះវិនាសទៅនៃបដិឃសញ្ញាទាំងឡាយ សេចក្តីថា បណ្តាធម៌ទាំងនោះ បដិឃសញ្ញា តើដូចម្តេច ។ រូបសញ្ញា សទ្ទសញ្ញា គន្ធសញ្ញា រសសញ្ញា ផោដ្ឋព្វសញ្ញា នេះហៅថា

បដិឃសញ្ញាយោ ឥមា បដិឃសញ្ញាយោ សន្តា ហោន្តិ សមិតា វូបសន្តា អត្ថង្គតា អព្ភត្ថង្គតា អប្បិតា ព្យប្បិតា សោសិតា វិសោសិតា ព្យន្តីកតា តេន វុច្ចតិ បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមាតិ ។

(៤៣៦) នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការាតិ តត្ថ កតមា នានត្តសញ្ញាយោ ។ យា អសមាបន្នស្ស មនោធាតុសមង្គិស្ស វា មនោវិញ្ញាណធាតុសមង្គិស្ស វា សញ្ញា សញ្ជាននា សញ្ជានិតត្តំ ឥមា វុច្ចន្តិ នានត្តសញ្ញាយោ ឥមា នានត្តសញ្ញាយោ ន មនសិករោតិ តេន វុច្ចតិ នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការាតិ ។

(៤៣៧) អនន្តោ អាកាសោតិ តត្ថ កតមោ អាកាសោ ។ យោ អាកាសោ អាកាសគតំ អឃំ អឃគតំ វិវរោ វិវរគតំ អសម្ផុដ្ឋំ ចតូហិ មហាភូតេហិ អយំ វុច្ចតិ អាកាសោ តស្មឹ អាកាសេ ចិត្តំ ឋបេតិ សណ្ឋបេតិ អនន្តំ ផរតិ តេន វុច្ចតិ អនន្តោ អាកាសោតិ ។

បដិឃសញ្ញា បដិឃសញ្ញាទាំងនេះ ជាធម៌ស្ងប់ម្ងាប់ រលត់ ខ្ចាត់ចេញ វិនាស សាបសូន្យ ខូចខាត ហិនហោច រីង ស្ងួត ធ្វើឲ្យអស់ទៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះវិនាសទៅនៃបដិឃសញ្ញាទាំងឡាយ ។

(៤៣៦) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញា សេចក្ដីថា បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ នានត្តសញ្ញា តើដូចម្ដេច ។ ការសំគាល់ អាការសំគាល់ ភាពនៃការសំគាល់ ណា របស់បុគ្គលអ្នកមិនចូលកាន់ (រូបសមាបត្តិ) ជាអ្នកព្រមព្រៀងដោយមនោធាតុក្ដី ព្រមព្រៀងដោយមនោវិញ្ញាណធាតុក្ដី នេះហៅថា នានត្តសញ្ញា បុគ្គលមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញាទាំងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញា ។

(៤៣៧) ត្រង់ពាក្យថា អាកាសមិនមានទីបំផុត សេចក្ដីថា បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ អាកាស តើដូចម្ដេច ។ កន្លែងណា ដែលមិនអាចក្ដាប់បាន អាកាស ទីឥតទើស ទីអាកាស ទីចន្លោះ រន្ធ មិនប៉ះពាល់ដោយមហាភូតរូបទាំង ៤ នេះហៅថា អាកាស ភិក្ខុតំកល់ តាំងទុក នូវចិត្ត ក្នុងអាកាសនោះ ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទីដែលមិនមានទីបំផុត ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា អាកាសមិនមានទីបំផុត ។

(៦៣៨) អាកាសានញ្ចាយតនន្តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ។

(៦៣៩) ឧបសម្បជ្ជាតិ យោ អាកាសានញ្ចាយតនស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៦៤០) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។ បេ ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦៤១) សព្វសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កមាតិ ឥមំ អាកាសានញ្ចាយតនំ អតិក្កន្តោ ហោតិ វីតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ តេន វុច្ចតិ សព្វសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កមាតិ ។

(៦៤២) អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ តំយេវ អាកាសំ វិញ្ញាណេន ផុដំ មនសិករោតិ អនន្តំ ផរតិ តេន វុច្ចតិ អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ ។

(៦៣៨) ត្រង់ពាក្យថា អាកាសានញ្ចាយតនៈ បានដល់ពួកធម៌ គឺចិត្ត និងចេតសិក របស់បុគ្គលអ្នកចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈានក្តី របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប (ដោយអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន) ក្តី របស់បុគ្គលអ្នកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន (ដោយអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន) ក្តី ។

(៦៣៩) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញ នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ។

(៦៤០) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។បេ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៦៤១) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះកន្លងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង គឺភិក្ខុជាអ្នកកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ឈានកន្លង នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះកន្លងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ។

(៦៤២) ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណ មិនមានទីបំផុត គឺ ភិក្ខុ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ចំពោះអាកាសនោះឯង ដែលពាល់ត្រូវដោយវិញ្ញាណ ផ្សាយទៅកាន់ទីមិនមានទីបំផុត ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា វិញ្ញាណ មិនមានទីបំផុត ។

(៦៦៣) វិញ្ញាណញ្ចាយតនគតន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ។

(៦៦៤) ឧបសម្បជ្ជាតិ យោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៦៦៥) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦៦៦) សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កមាតិ ឥមំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អតិក្កន្តោ ហោតិ វីតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ តេន វុច្ចតិ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កមាតិ ។

(៦៦៧) នត្ថិ កិញ្ចីតិ តំយេវ វិញ្ញាណំ អភាវេតិ វិភាវេតិ អន្តរធាបេតិ នត្ថិ កិញ្ចីតិ បស្សតិ តេន វុច្ចតិ នត្ថិ កិញ្ចីតិ ។

(៦៦៣) ត្រង់ពាក្យថា វិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ បានដល់ពួកធម៌ គឺចិត្ត និងចេតសិក របស់បុគ្គលអ្នកចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈានក្តី របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប (ដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន) ក្តី របស់បុគ្គលអ្នកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន (ដោយវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន) ក្តី ។

(៦៦៤) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញ នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ។

(៦៦៥) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺសម្រេច ។បេ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៦៦៦) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះកន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង គឺ ភិក្ខុជាអ្នកកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ឈានកន្លង នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះកន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ។

(៦៦៧) ត្រង់ពាក្យថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន គឺ ភិក្ខុ ចំរើនទូទៅ ចំរើនវិសេស នូវវិញ្ញាណនោះឯង ធ្វើឲ្យបាត់វិញ្ញាណ រមែងឃើញថា វត្ថុតិចតួច មិនមាន ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា វត្ថុតិចតួច មិនមាន ។

(៦៦៨) អាកិញ្ចញ្ញាយតនន្តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ។

(៦៦៩) ឧបសម្បជ្ជតីតិ យោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៦៧០) វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦៧១) សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្មាតិ ឥមំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ អតិក្កន្តោ ហោតិ វីតិក្កន្តោ សមតិក្កន្តោ តេន វុច្ចតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្មាតិ ។

(៦៧២) នេវសញ្ញានាសញ្ញីតិ តំយេវ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សន្តតោ មនសិករោតិ សង្ខារាវសេសសមាបត្តឹ ភាវេតិ តេន វុច្ចតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញីតិ ។

(៦៦៨) ត្រង់ពាក្យថា អាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ បានដល់ពួកធម៌ គឺចិត្ត និងចេតសិក របស់បុគ្គលអ្នកចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈានក្តី របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប (ដោយអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន) ក្តី របស់បុគ្គលអ្នកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន (ដោយអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន) ក្តី ។

(៦៦៩) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

(៦៧០) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ។បេ។ នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

(៦៧១) ត្រង់ពាក្យថា ព្រោះកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដោយប្រការទាំងពួង គឺ ភិក្ខុជាអ្នកកន្លង ប្រព្រឹត្តកន្លង ឈានកន្លង នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា ព្រោះកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ។

(៦៧២) ត្រង់ពាក្យថា នេវសញ្ញានាសញ្ញី គឺ ភិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាននោះឯង ដោយល្អិត ចំរើននូវសមាបត្តិមានសង្ខារសល់នៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា នេវសញ្ញានាសញ្ញី ។

(៦៩៣) នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនន្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វា ឧបបន្នស្ស វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារិស្ស វា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ។

(៦៩៤) ឧបសម្បជ្ជាតិ យោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស លាភោ បដិលាភោ បត្តិ សម្បត្តិ ផុសនា សច្ឆិកិរិយា ឧបសម្បទា ។

(៦៩៥) វិហរតីតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

(៦៩៦) ចត្តារិ ឈានានិ បឋមំ ឈានំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។

(៦៩៧) តត្ថ កតមំ បឋមំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ

(៦៩៣) ត្រង់ពាក្យថា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ បានដល់ពួកធម៌ គឺចិត្តនិងចេតសិក របស់បុគ្គលអ្នកចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈានក្តី របស់បុគ្គលអ្នកប្រកប (ដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន) ក្តី របស់បុគ្គលអ្នកនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន (ដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន) ក្តី ។

(៦៩៤) ត្រង់ពាក្យថា ចូល គឺ ការបាន ការបានចំពោះ ការដល់ ការដល់ព្រម ការពាល់ត្រូវ ការធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ការបំពេញ នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ។

(៦៩៥) ត្រង់ពាក្យថា សម្រេចឥរិយាបថ គឺ សម្រេច ប្រព្រឹត្តទៅ រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងជីវិតឲ្យរស់នៅ ត្រាច់ទៅ សម្រាកនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រេចឥរិយាបថ ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

(៦៩៦) ឈាន ៤ យ៉ាង គឺបឋមជ្ឈាន ១ ទុតិយជ្ឈាន ១ តតិយជ្ឈាន ១ ចតុត្ថជ្ឈាន ១ ។

(៦៩៧) បណ្តាឈានទាំងនោះ បឋមជ្ឈាន តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ

បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៥៨) តត្ថ កតមំ ទុតិយំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ តិវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ទុតិយំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៥៩) តត្ថ កតមំ តតិយំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ តតិយំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៦០) តត្ថ កតមំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។

ឈានមានអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បឋមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៥៨) បណ្ដាឈានទាំងនោះ ទុតិយជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រេចនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៣ គឺ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៥៩) បណ្ដាឈានទាំងនោះ តតិយជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិ ។បេ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រេចនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា តតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៦០) បណ្ដាឈានទាំងនោះ ចតុត្ថជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។

ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

[៦៦១] ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

[៦៦២] ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ អវិតក្កំ វិចារមត្តំ វិវេកជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ចតុរង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ទុតិយំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះលះបង់នូវសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ចតុត្ថជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

[៦៦១] ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បឋមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

[៦៦២] ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ មានបីតិនិងសុខកើតអំពីសេចក្តីស្ងាត់ មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៤ គឺ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៦៣) ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូប-បត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ តិវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ តតិយំ ឈានំ អវ-សេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៦៤) ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូប-បត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ សុខំ ចិ-ត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈានំ អវ-សេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៦៥) ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូប-បត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បញ្ចមំ ឈានំ អ-វសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៦៣) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈ និងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៣ គឺ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា តតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៦៤) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ចតុត្ថជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៦៥) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះលះបង់សុខផង ។បេ។ ចូលកាន់បញ្ចមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បញ្ចមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៦៦) ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ប។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៦៧) ចត្តារិ ឈានានិ បឋមំ ឈានំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។

(៦៦៨) តត្ថ កតមំ បឋមំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៦៦) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព កន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដែលប្រកបដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះលះបង់សុខផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ចតុត្ថជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៦៧) ឈាន ៤ គឺ បឋមជ្ឈាន ១ ទុតិយជ្ឈាន ១ តតិយជ្ឈាន ១ ចតុត្ថជ្ឈាន ១ ។

(៦៦៨) បណ្ដាឈានទាំងនោះ បឋមជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បឋមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

[៦៦៩] តត្ថ កតមំ ទុតិយំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ តិវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ទុតិយំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

[៦៧០] តត្ថ កតមំ តតិយំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា បីតិយា ច វិរាគា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ តតិយំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

[៦៧១] តត្ថ កតមំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។

(៦៦៩) បណ្ដាឈានទាំងនោះ ទុតិយជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ព្រោះរម្ងាប់នូវវិតក្កៈ និងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៣ គឺ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា នេះហៅថា ទុតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៧០) បណ្ដាឈានទាំងនោះ តតិយជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។ បេ ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ សុខ ចិត្តេកគ្គតា កើតមាន នេះហៅថា តតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៧១) បណ្ដាឈានទាំងនោះ ចតុត្ថជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។

ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៤៧២) ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៤៧៣) ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា

ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យា-និកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ព្រោះលះសុខផង ។បេ។ ចូល-កាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ចតុត្ថជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកប-ដោយឈាន ។

(៤៧២) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោ-កុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិ-លេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាក-កាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធា-ភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បឋមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៤៧៣) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើន លោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ (លុះស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ)

បត្តិយា(១) អវិតក្កំ វិចារមត្តំ វិវេកជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ទុតិយំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

[៤៧៦] ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ តិវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ តតិយំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

[៤៧៨] ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា បីតិយា ច វិរាគា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ

១ ម. ឯត្ថន្តរេ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហីតិ ទិស្សតិ ។

ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ មានបីតិនិងសុខ កើតក្នុងវិវេក ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៤ គឺ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ទុតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៤៧៦) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៣ គឺ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា តតិយជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៤៧៨) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់ នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ព្រោះនឿយណាយ ចាកបីតិផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន

ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៤៧៦) ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បញ្ចមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៤៧៧) ចត្តារិ ឈានានិ បឋមំ ឈានំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។

(៤៧៨) តត្ថ កតមំ បឋមំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ

ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រេចនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ចតុត្ថជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៤៧៦) ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ព្រោះលះបង់សុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់បញ្ចមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រេចនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បញ្ចមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៤៧៧) ឈាន ៤ គឺ បឋមជ្ឈាន ១ ទុតិយជ្ឈាន ១ តតិយជ្ឈាន ១ ចតុត្ថជ្ឈាន ១ ។

(៤៧៨) បណ្ដាឈានទាំងនោះ បឋមជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រេចនៅ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ

ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៧៩) តត្ថ កតមំ ទុតិយំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ។បេ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ

ក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ (ការមិនរាយមាយ) ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ព្រោះភាពនៃកម្ម ជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បឋមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៧៩) បណ្ដាឈានទាំងនោះ ទុតិយជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះឈ្មោះថាជាកុសល ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។បេ។ តតិយជ្ឈាន ។បេ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។បេ។ បឋមជ្ឈាន ។បេ។ ចូលកាន់បញ្ចមជ្ឈាន ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃកម្មជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ

ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បញ្ចមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។ បេ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ អរូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ អរូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ចតុត្ថំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(២៨០) ចត្តារិ ឈានានិ បឋមំ ឈានំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។

ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បញ្ចមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។ បេ ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងអរូបភព កន្លងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដែលច្រឡំដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះលះបង់សុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ហើយសម្រេចនៅ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល កន្លងអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដែលច្រឡំដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះលះសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃកម្មជាអរូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា ចតុត្ថជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(២៨០) ឈាន ៤ គឺ បឋមជ្ឈាន ១ ទុតិយជ្ឈាន ១ តតិយជ្ឈាន ១ ចតុត្ថជ្ឈាន ១ ។

(៤៨១) តត្ថ កតមំ បឋមំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៤៨២) តត្ថ កតមំ ទុតិយំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ លោកុត្តរំ ឈានំ ភាវេតិ និយ្យានិកំ អបចយគាមឹ ទិដ្ឋិគតានំ បហានាយ

(៤៨១) បណ្ដាឈានទាំងនោះ បឋមជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈ ក៏កើតមាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថា ជាកុសល ភិក្ខុស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក ព្រោះភាពនៃឈានជាលោកុត្តរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ អប់រំហើយ ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បឋមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៤៨២) បណ្ដាឈានទាំងនោះ ទុតិយជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនលោកុត្តរជ្ឈាន ជានិយ្យានិកធម៌ ជាគ្រឿងដល់នូវការមិនសន្សំ ដើម្បីលះទិដ្ឋិទាំងឡាយ ដើម្បីដល់

បឋមាយ ភូមិយា បត្តិយា វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ លោកុត្តរស្ស កុសលស្ស ឈានស្ស កតត្តា ភាវិតត្តា វិបាកំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ។បេ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ទុក្ខាបដិបទំ ទន្ធាភិញ្ញំ សុញ្ញតំ តស្មិំ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្សេកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បញ្ចមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(៦៨៣) ចត្តារិ ឈានានិ បឋមំ ឈានំ ទុតិយំ ឈានំ តតិយំ ឈានំ ចតុត្ថំ ឈានំ ។

(៦៨៤) តត្ថ កតមំ បឋមំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មិំ សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ

នូវបឋមភូមិ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈ និងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ហើយសម្រេចនៅ ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈ ក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈ និងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ។បេ។ ចូលកាន់បញ្ចមជ្ឈាន ជាវិបាក ព្រោះការនៃឈានជាលោកុត្តរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ អប់រំហើយ ជាទុក្ខាបដិបទាទន្ធាភិញ្ញា ជាសុញ្ញតៈ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បញ្ចមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(៦៨៣) ឈាន ៤ គឺ បឋមជ្ឈាន ១ ទុតិយជ្ឈាន ១ តតិយជ្ឈាន ១ ចតុត្ថជ្ឈាន ១ ។

(៦៨៤) បណ្ដាឈានទាំងនោះ បឋមជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រេចនៅ

តស្មឹ សមយេ បញ្ចង្គិកំ ឈានំ ហោតិ វិតក្កោ វិចារោ បីតិ សុខំ ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បឋមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

(២៨៥) តត្ថ កតមំ ទុតិយំ ឈានំ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ បញ្ចមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បឋវីកសិណំ តស្មឹ សមយេ ទុវង្គិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ បញ្ចមំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។ បេ ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ អរូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាសហគតំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។

ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ៥ គឺ វិតក្កៈ វិចារៈ បីតិ សុខ ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បឋមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

(២៨៥) បណ្ដាឈានទាំងនោះ ទុតិយជ្ឈាន តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ បញ្ចមជ្ឈាន មានបឋវីកសិណ (ជាអារម្មណ៍) ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន នេះហៅថា បញ្ចមជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។ បេ ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនអរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនជាកម្មវិបាក ជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន កន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនៈ ដែលប្រឡំដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះលះសុខផង ។ បេ ។

ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ តស្មឹ សមយេ ចតុត្ថិកំ ឈានំ ហោតិ ឧបេក្ខា ចិត្តស្ស ឯកគ្គតា ឥទំ វុច្ចតិ ចតុត្ថំ ឈានំ អវសេសា ធម្មា ឈានសម្បយុត្តា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

(៤៨៦) ចត្តារិ ឈានានិ ឥធ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា

ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ហើយសម្រាកនៅ ក្នុងសម័យនោះ ឈានមានអង្គ ២ គឺ ឧបេក្ខា ឯកគ្គតា កើតមាន នេះហៅថា ចតុត្ថជ្ឈាន ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឈាន ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(៤៨៦) ឈាន ៤ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈនិងវិចារៈ មានបីតិនិងសុខៈកើតក្នុងវិវេក ភិក្ខុ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈហើយ ក៏ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតកើតមានក្នុងសន្ដាន ប្រកបដោយសេចក្ដីជ្រះថ្លាគឺសទ្ធា មានភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ មានតែបីតិនិងសុខ ដែលកើតក្នុងសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានសតិនិងសម្បជញ្ញៈផង ទទួលសុខដោយនាមកាយផង ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរ នូវបុគ្គលដែលព្រមព្រៀង ដោយតតិយជ្ឈាននោះថា បុគ្គល ប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតី មានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខដូច្នេះ ព្រោះតតិយជ្ឈានណា ក៏ចូលកាន់តតិយជ្ឈាននោះ ព្រោះលះសុខផង ព្រោះលះទុក្ខផង

បុព្វេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ ចតុន្នំ ឈានានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។ បេ ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

(៦៨៣) សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា ។ តីណិ ឈានា ឯត្ថុប្បន្នំ សុខំ វេទនំ ឋបេត្វា សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ចតុត្ថំ ឈានំ ឯត្ថុប្បន្នំ អទុក្ខមសុខំ វេទនំ ឋបេត្វា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តំ ។ សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នអនុបាទានិយា សិយា អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា សិយា អសង្កិលិដ្ឋាសង្កិលេសិកា ។ បឋមំ ឈានំ ឯត្ថុប្បន្នេ វិតក្កវិចារេ ឋបេត្វា សវិតក្កសវិចារំ តីណិ ឈានា អវិតក្កាវិចារា ។

ព្រោះវិនាសទៅនៃសោមនស្សនិងទោមនស្សក្នុងកាលមុនផង ហើយចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន មានអារម្មណ៍មិនមែនទុក្ខមិនមែនសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ។ បណ្តាឈានទាំង ៤ ឈាន ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។ បេ ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

(៦៨៣) ឈានជាកុសលក៏មាន ជាអព្យាក្រឹតក៏មាន ។ ឈាន ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនា វៀរលែងតែសុខវេទនា ដែលកើតក្នុងឈាននុ៎ះចេញ ឈានទី ៤ ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា វៀរលែងតែអទុក្ខមសុខវេទនា ដែលកើតក្នុងឈាននុ៎ះចេញ ។ ឈាន ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតីក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយ ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនកាន់យក ទាំងមិនជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទានក៏មាន មិនសៅហ្មងតែគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន មិនសៅហ្មងទាំងមិនគួរដល់សេចក្តីសៅហ្មងក៏មាន ។ ឈានទី ១ ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ វៀរលែងតែវិតក្កៈនិងវិចារៈ ដែលកើតក្នុងឈាននុ៎ះចេញ ឈាន ៣ មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ ។

ទ្វេ ឈានា ឧប្បន្នំ បីតឹ ឋបេត្វា បីតិសហគតា តីណិ ឈានា ឧប្បន្នំ សុខំ ឋបេត្វា សុខសហគតា ចតុត្ថំ ឈានំ ឧប្បន្នំ ឧបេក្ខំ ឋបេត្វា ឧបេក្ខាសហគតំ ។ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា អាចយគាមិនោ សិយា អបចយគាមិនោ សិយា នេវាចយគាមិនោ នាបចយគាមិនោ សិយា សេក្ខា សិយា អសេក្ខា សិយា នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា សិយា មហគ្គតា សិយា អប្បមាណា ។ តីណិ ឈានា ន វត្តព្វា បរិត្តារម្មណាតិបិ មហគ្គតារម្មណាតិបិ សិយា អប្បមាណារម្មណា សិយា ន វត្តព្វា អប្បមាណារម្មណាតិ ចតុត្ថំ ឈានំ សិយា បរិត្តារម្មណំ សិយា មហគ្គតារម្មណំ សិយា អប្បមាណារម្មណំ សិយា ន វត្តព្វំ បរិត្តារម្មណន្តិបិ មហគ្គតារម្មណន្តិបិ អប្បមាណារម្មណន្តិបិ ។ សិយា មជ្ឈិមា សិយា បណីតា សិយា សម្មត្តនិយតា សិយា អនិយតា ។

ឈាន ២ ប្រកបដោយបីតិ វៀរលែងតែបីតិដែលកើតក្នុងឈានទាំងនុះចេញ ឈាន ៣ ប្រកបដោយសុខ វៀរលែងតែសុខដែលកើតក្នុងឈានទាំងនុះចេញ ឈានទី ៤ ប្រកបដោយឧបេក្ខា វៀរលែងតែឧបេក្ខាដែលកើតក្នុងឈានទាំងនុះចេញ ។ ឈាន ដែលមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា ដល់នូវការសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ក៏មាន ដល់នូវការមិនសន្សំក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំក៏មាន ជារបស់សេក្ខបុគ្គលក៏មាន ជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គលក៏មាន ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មិនមានប្រមាណក៏មាន ។ ឈាន ៣ មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍តូចផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំផងឡើយ មានអារម្មណ៍ប្រមាណមិនបានក៏មាន មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍មិនមានប្រមាណក៏មាន ឈានទី ៤ មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារក៏មាន មានអារម្មណ៍ដល់នូវសភាពធំក៏មាន មានអារម្មណ៍មិនមានប្រមាណក៏មាន មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍តូចឆ្មារផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវភាពធំផង ថា មានអារម្មណ៍មិនមានប្រមាណផងក៏មាន ។ ឈានជាកណ្តាលក៏មាន ឧត្តមក៏មាន មានសភាពត្រូវទិនទៀងក៏មាន មានសភាពមិនទៀងក៏មាន

តីណិ ឈានា ន មគ្គារម្មណា សិយា មគ្គហេតុកា សិយា មគ្គាធិបតិនោ សិយា ន វត្តព្វា មគ្គហេតុកាតិបិ មគ្គាធិបតិនោតិបិ ចតុត្ថំ ឈានំ សិយា មគ្គារម្មណំ សិយា មគ្គហេតុកំ សិយា មគ្គាធិបតិ សិយា ន វត្តព្វំ មគ្គារម្មណន្តិបិ មគ្គហេតុកន្តិបិ មគ្គាធិបតីតិបិ ។ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា ឧប្បាទិនោ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ។ តីណិ ឈានា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ ចតុត្ថំ ឈានំ សិយា អតីតារម្មណំ សិយា អនាគតារម្មណំ សិយា បច្ចុប្បន្នារម្មណំ សិយា ន វត្តព្វំ អតីតារម្មណន្តិបិ អនាគតារម្មណន្តិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណន្តិបិ ។ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ។ តីណិ ឈានា ពហិទ្ធារម្មណា ចតុត្ថំ ឈានំ សិយា អជ្ឈត្តារម្មណំ សិយា ពហិទ្ធារម្មណំ សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណំ សិយា ន វត្តព្វំ អជ្ឈត្តារម្មណន្តិបិ ពហិទ្ធារម្មណន្តិបិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធារម្មណន្តិបិ ។ អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

ឈាន ៣ មិនមានមគ្គជាអារម្មណ៍ តែមានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ឈានទី ៤ មានមគ្គជាអារម្មណ៍ក៏មាន មានមគ្គជាហេតុក៏មាន មានមគ្គជាអធិបតីក៏មាន មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ។ ឈាន ដែលកើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតក៏មាន ប្រុងនឹងកើតក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន ។ ឈាន ៣ មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងឡើយ ឈានទី ៤ មានអារម្មណ៍ជាអតីតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាអនាគតក៏មាន មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នក៏មាន មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ។ ឈាន ខាងក្នុងក៏មាន ខាងក្រៅក៏មាន ទាំងខាងក្នុងទាំងខាងក្រៅក៏មាន ។ ឈាន ៣ មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅ ឈានទី ៤ មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅក៏មាន មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅក៏មាន មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងផង ថា មានអារម្មណ៍ខាងក្រៅផង ថា មានអារម្មណ៍ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅផងក៏មាន ។ ឈាន មិនប្រកបដោយការឃើញ ទាំងមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ។

ឈានវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកំ

[៦៨៨] ន ហេតូ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ន ហេតូ សហេតុកា ។ សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា សិយា លោកិយា សិយា លោកុត្តរា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា សិយា សាសវា សិយា អនាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិ សិយា សាសវា ចេវ នោ ច អាសវា សិយា ន វត្តព្វា សាសវា ចេវ នោ ច អាសវាតិ ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ សិយា អាសវវិប្បយុត្តសាសវា សិយា អាសវវិប្បយុត្តអនាសវា ។ នោ សញ្ញោជនា ។បេ។

ឈានវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

[៦៨៨] ពួកឈានមិនមែនហេតុ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ផងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុទេ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ផងប្រកបដោយហេតុឡើយ គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុ គឺមិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ។ ពួកឈាន ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឥតរូប ជាលោកិយក៏មាន ជាលោកុត្តរក៏មាន ដែលបុគ្គលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ដែលបុគ្គលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏មាន ។ ពួកឈាន មិនមែនអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន មិនមានអាសវៈ ផងប្រាសចាកអាសវៈ តែមិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ផងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនអាសវៈក៏មាន មិនគួរពោលថា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ក៏មាន មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ផងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈក៏មាន ប្រាសចាកអាសវៈ ផងមិនមានអាសវៈក៏មាន ។ ពួកឈាន មិនមែនសំយោជនៈ ។បេ។

នោ គន្ថា ។ បេ ។ នោ ឱឃា ។ បេ ។ នោ យោគា ។ បេ ។ នោ នីវរណា ។ បេ ។ នោ បរាមាសា ។ បេ ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា សិយា ឧបាទិន្នា សិយា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។ បេ ។ នោ កិលេសា ។ បេ ។

[៦៨៩] ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ។ បឋមំ ឈានំ ឯត្ថុប្បន្នំ វិតក្កំ ឋបេត្វា សវិតក្កំ តីណិ ឈានា អវិតក្កា ។ បឋមំ ឈានំ ឯត្ថុប្បន្នំ វិចារំ ឋបេត្វា សវិចារំ តីណិ ឈានា អវិចារា ។ ទ្វេ ឈានា ឯត្ថុប្បន្នំ បីតឹ ឋបេត្វា សប្បីតិកា ទ្វេ ឈានា អប្បីតិកា ។ ទ្វេ ឈានា ឯត្ថុប្បន្នំ បីតឹ ឋបេត្វា បីតិសហគតា ទ្វេ ឈានា ន បីតិសហគតា ។

មិនមែនគន្ថៈ ។បេ។ មិនមែនឱឃៈ ។បេ។ មិនមែនយោគៈ ។បេ។ មិនមែននីវរណៈ ។បេ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។បេ។ ពួកឈាន ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត ច្រឡំដោយចិត្ត តាំងឡើងអំពីចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមនូវចិត្ត ច្រឡំទាំងតាំងឡើងអំពីចិត្ត ច្រឡំទាំងតាំងឡើងទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ច្រឡំទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន មិនមានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកហើយក៏មាន ។ ពួកឈាន មិនមែនឧបាទាន ។បេ។ មិនមែនកិលេស ។បេ។

[៦៨៩] ពួកឈានមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ។ ឈានទី ១ ប្រកបដោយវិតក្កៈ វៀរលែងតែវិតក្កៈដែលកើតក្នុងឈាននុ៎ះចេញ ឈាន ៣ មិនមានវិតក្កៈទេ ។ ឈានទី ១ ប្រកបដោយវិចារៈ វៀរលែងតែវិចារៈដែលកើតក្នុងឈាននុ៎ះចេញ ឈាន ៣ មិនមានវិចារៈទេ ។ ឈាន ២ ប្រកបដោយបីតិ វៀរលែងតែបីតិដែលកើតក្នុងឈាននុ៎ះចេញ ឈាន ២ មិនមានបីតិទេ ។ ឈាន ២ ច្រឡំដោយបីតិ វៀរលែងតែបីតិដែលកើតក្នុងឈាននុ៎ះចេញ ឈាន ២ មិនច្រឡំដោយបីតិទេ ។

ឈានវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកំ

តីណិ ឈានានិ ឯកុប្បន្នំ សុខំ ឋបេត្វា សុខសហ-គតា ចតុត្ថំ ឈានំ ន សុខសហគតំ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឯកុប្បន្នំ ឧបេក្ខំ ឋបេត្វា ឧបេក្ខាសហគតំ តីណិ ឈានានិ ន ឧបេក្ខាសហគតា ។ ន កាមា-វចរា សិយា រូបាវចរា សិយា ន រូបាវចរា ។ តីណិ ឈានានិ ន អរូបាវចរា ចតុត្ថំ ឈានំ សិយា អរូបាវចរំ សិយា ន អរូបាវចរំ ។ សិយា បរិយាបន្នា សិយា អបរិយាបន្នា សិយា និយ្យានិកា សិយា អនិយ្យានិកា សិយា និយតា សិយា អនិយតា សិយា សឧត្តរា សិយា អនុត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

ឈានវិភង្គោ សមត្តោ ។

ឈានវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

ឈាន ៣ ប្រកបដោយសុខ វៀរលែងតែសុខដែលកើតក្នុងឈានទាំងនោះចេញ ឈានទី ៤ មិនប្រកបដោយសុខទេ ។ ឈានទី ៤ ប្រកបដោយឧបេក្ខា វៀរលែងតែឧបេក្ខាដែលកើតក្នុងឈានទាំងនោះចេញ ឈាន ៣ មិនប្រកបដោយឧបេក្ខាទេ ។ ពួកឈានមិនមែនជាកាមាវចរ តែជារូបាវចរក៏មាន មិនមែនរូបាវចរក៏មាន ។ ឈាន ៣ មិនមែនអរូបាវចរ ឈានទី ៤ ជាអរូបាវចរក៏មាន មិនមែនអរូបាវចរក៏មាន ។ ពួកឈាន ជាបរិយា-បន្នៈក៏មាន ជាអបរិយាបន្នៈក៏មាន ជានិយ្យានិកៈក៏មាន ជាអនិយ្យានិកៈក៏មាន ជានិយតៈក៏មាន ជាអនិយតៈក៏មាន ជាសឧត្តរៈក៏មាន ជាអនុត្តរៈក៏មាន ជាអរណៈក៏មាន ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ ឈានវិភង្គ ។

អប្បមញ្ញាវិភង្គោ

(៦៩០) ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ ។ ឥធ ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ ករុណាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ មុទិតាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ

អប្បមញ្ញាវិភង្គ

(៦៩០) អប្បមញ្ញា ៤ យ៉ាង ។ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ដ៏ធំទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង ហើយសម្រាកនៅ ។ ភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយករុណា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច មានចិត្តប្រកបដោយករុណា ដ៏ធំ ទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង ហើយសម្រាកនៅ ។ ភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច

សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ មុទិតាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។

(៤៩១) កថញ្ច ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ ។ សេយ្យថាបិ នាម ឯកំ បុគ្គលំ បិយំ មនាបំ ទិស្វា មេត្តាយេយ្យ ឯវមេវ សព្វេ សត្តេ មេត្តាយ ផរតិ ។

(៤៩២) តត្ថ កតមា មេត្តា ។ យា សត្តេសុ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។

មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ដ៏ធំ ទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង ហើយសម្រាកនៅ ១ ។ ភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ដ៏ធំ ទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង ហើយសម្រាកនៅ ១ ។

(៤៩១) ចុះភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលឃើញបុគ្គលម្នាក់ ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត គប្បីផ្សាយមេត្តា យ៉ាងណា ភិក្ខុរមែងផ្សាយមេត្តា ចំពោះពួកសត្វទាំងពួង ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(៤៩២) បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មេត្តា តើដូចម្តេច ។ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ (ការរួចស្រឡះចាកព្យាបាទដោយអំណាចចិត្ត) ណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា មេត្តា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។

យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ហទយំ បណ្ឌរំ មនោ មនាយតនំ មនិន្ទ្រិយំ វិញ្ញាណំ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ មេត្តាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ មេត្តាសហគតេន ចេតសាតិ ។ ឯកំ ទិសន្តិ បុរត្ថិមំ វា ទិសំ បច្ឆិមំ វា ទិសំ ឧត្តរំ វា ទិសំ ទក្ខិណំ វា ទិសំ ឧទ្ធំ វា អធោ វា តិរិយំ វា វិទិសំ វា ។ ផរិត្វាតិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។ តថា ទុតិយន្តិ យថេវ ឯកំ ទិសំ តថា ទុតិយំ ទិសំ តថា តតិយំ ទិសំ តថា ចតុត្ថំ ទិសំ តថា ឧទ្ធំ តថា អធោ តថា តិរិយំ តថា វិទិសំ ។ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកន្តិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ សព្វាវន្តំ

ចិត្ត សេចក្ដីរមិលអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ហទយៈ បណ្ឌរៈ (ធម្មជាតដ៏ផូរផង់) មនោ មនាយតនៈ មនិន្ទ្រិយ វិញ្ញាណ វិញ្ញាណក្ខន្ធ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រមដោយមេត្តានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ។ ពាក្យថា ទិស ១ គឺ ទិសខាងកើតក្ដី ទិសខាងលិចក្ដី ទិសខាងជើងក្ដី ទិសខាងត្បូងក្ដី ទិសខាងលើក្ដី ទិសខាងក្រោមក្ដី ទិសទទឹងក្ដី ទិសាផ្សេងៗក្ដី ។ ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ បញ្ចូនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា រស់នៅ ញ៉ាំងជីវិតឲ្យរស់នៅ ត្រាច់ទៅ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រាកនៅ ។ ពាក្យថា ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា គឺ ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទិស ១ យ៉ាងណា ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹង ទិសាផ្សេងៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង មានសេចក្ដីថា ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង នុ៎ះជាពាក្យរួបរួមសត្វទាំងពួង ទាំងអស់ រាល់រូប គ្រប់រូប

សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ ។ មេត្តាសហគតេន ចេតសាតិ តត្ថ កតមា មេត្តា ។ យា សត្តេសុ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ មេត្តាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ មេត្តាសហគតេន ចេតសាតិ ។ វិបុលេនាតិ យំ វិបុលំ តំ មហគ្គតំ យំ មហគ្គតំ តំ អប្បមាណំ យំ អប្បមាណំ សោ អវេរោ យោ អវេរោ សោ អព្យាបជ្ជោ ។ ផរិត្វាតិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។ បេ ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦៤៣) កថញ្ច ភិក្ខុ ករុណាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ ។ សេយ្យថាបិ នាម ឯកំ បុគ្គលំ ទុគ្គតំ ទុរូបេតំ ទិស្វា ករុណាយេយ្យ ឯវមេវ សព្វេ សត្តេ ករុណាយ ផរតិ ។

មិនបានរំលោះ ឥតសេសសល់ ។ ពាក្យថា មានចិត្តប្រកបដោយ មេត្តា សេចក្ដីថា បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មេត្តា តើដូចម្ដេច ។ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា មេត្តា ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីត្រូញ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រម ដោយមេត្តានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ។ ពាក្យថា ទូលាយ គឺ គុណជាតណា ដ៏ទូលាយ គុណជាតនោះ ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតណា ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតនោះ មិនមានប្រមាណ គុណជាតណា មិនមានប្រមាណ សភាវៈនោះ មិនមានពៀរ សភាវៈណា មិនមានពៀរ សភាវៈនោះ មិនមានព្យាបាទ ។ ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ បញ្ចូនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ។ បេ ។ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រាកនៅ ។

(៦៤៣) ចុះភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយករុណា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ តើដូចម្ដេច ។ បុគ្គល ឃើញបុគ្គលម្នាក់ ជាអ្នកក្រីក្រ ដល់នូវសេចក្ដីលំបាក ហើយផ្សាយករុណា យ៉ាងណា ភិក្ខុផ្សាយករុណា ចំពោះពួកសត្វទាំងពួង ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

[៦៤៨] តត្ថ កតមា ករុណា ។ យា សត្តេសុ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ ករុណាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ ករុណាសហគតេន ចេតសាតិ ។ ឯកំ ទិសន្តិ បុរត្ថិមំ វា ទិសំ បច្ឆិមំ វា ទិសំ ឧត្តរំ វា ទិសំ ទក្ខិណំ វា ទិសំ ឧទ្ធំ វា អធោ វា តិរិយំ វា វិទិសំ វា ។ ផរិត្វាតិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ វត្តតិ បាលេតិ យបេតិ យាបេតិ ចរតិ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។ តថា ទុតិយន្តិ យថេវ ឯកំ ទិសំ តថា ទុតិយំ ទិសំ តថា តតិយំ ទិសំ តថា ចតុត្ថំ ទិសំ តថា ឧទ្ធំ តថា អធោ តថា តិរិយំ តថា វិទិសំ ។ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកន្តិ

[៦៤៨] បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្ដេច ។ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា ករុណា ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រម ដោយករុណានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកបដោយករុណា ។ ពាក្យថា ទិស ១ គឺ ទិសខាងកើតក្ដី ទិសខាងលិចក្ដី ទិសខាងជើងក្ដី ទិសខាងត្បូងក្ដី ទិសខាងលើក្ដី ទិសខាងក្រោមក្ដី ទិសទទឹងក្ដី ទិសផ្សេងៗក្ដី ។ ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ បញ្ចូនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ប្រព្រឹត្ត រក្សា រស់នៅ ញុំាងជីវិតឲ្យរស់នៅ ត្រាច់ទៅ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រាកនៅ ។ ពាក្យថា ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា គឺ ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទិស ១ យ៉ាងណា ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទិសទី ២ ទិសទី៣ ទិសទី ៤ ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹង ទិសផ្សេងៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វលោកទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង

សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយ វចនមេតំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកន្តិ ។ ករុណាសហគតេន ចេតសាតិ តត្ថ កតមា ករុណា ។ យា សត្តេសុ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។ បេ ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ ករុណាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ ករុណាសហគតេន ចេតសាតិ ។ វិបុលេនាតិ យំ វិបុលំ តំ មហគ្គតំ យំ មហគ្គតំ តំ អប្បមាណំ យំ អប្បមាណំ សោ អវេរោ យោ អវេរោ សោ អព្យាបជ្ជោ ។ ផរិត្វាតិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។ បេ ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

មានសេចក្តីថា ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ គ្រប់ទីទាំងពួង ទុះជាពាក្យរួបរួម សត្វទាំងពួង ទាំងអស់ កល់រូប គ្រប់រូប មិនមានសល់ ឥតសេសសល់ ។ ពាក្យថា មានចិត្តប្រកបដោយករុណា សេចក្តីថា បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្តេច ។ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា ករុណា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាជ្ញ ។ បេ ។ មនោវិញ្ញាណធាតុដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រម ដោយករុណានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកបដោយករុណា ។ ពាក្យថា ទូលាយ គឺ គុណជាតណា ដ៏ទូលាយ គុណជាតនោះ ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតណា ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតនោះ មានប្រមាណមិនបាន គុណជាតណា មិនមានប្រមាណ សភាវៈនោះ មិនមានពៀរ សភាវៈណា មិនមានពៀរ សភាវៈនោះ មិនមានព្យាបាទ ។ ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ បញ្ចូនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ។ បេ ។ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រាកនៅ ។

(៤៩៥) កថញ្ច ភិក្ខុ មុទិតាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ ។ សេយ្យថាបិ នាម ឯកំ បុគ្គលំ បិយំ មនាបំ ទិស្វា មុទិតោ អស្ស ឯវមេវ សព្វេ សត្តេ មុទិតាយ ផរតិ ។

(៤៩៦) តត្ថ កតមា មុទិតា ។ យា សត្តេសុ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ មុទិតាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ មុទិតាសហគតេន ចេតសាតិ ។ ឯកំ ទិសន្តិ បុរត្ថិមំ វា ទិសំ បច្ឆិមំ វា ទិសំ ឧត្តរំ វា ទិសំ ទក្ខិណំ វា ទិសំ ឧទ្ធំ វា អធោ វា តិរិយំ វា វិទិសំ វា ។ ផរិត្វាតិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។ តថា ទុតិយន្តិ យថេវ ឯកំ ទិសំ តថា ទុតិយំ ទិសំ តថា

(៤៩៥) ចុះភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គលឃើញបុគ្គលម្នាក់ ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពេញចិត្ត ហើយជាអ្នកត្រេកអរ យ៉ាងណា ភិក្ខុផ្សាយមុទិតា ចំពោះពួកសត្វទាំងពួង ក៏យ៉ាងនោះឯង ។

(៤៩៦) បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្តេច ។ ការត្រេកអរ អាការត្រេកអរ ភាពនៃការត្រេកអរ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា មុទិតា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្តតើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាជ្ញា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រម ដោយមុទិតានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ។ ពាក្យថា ទិស ១ គឺទិសខាងកើតក្តី ទិសខាងលិចក្តី ទិសខាងជើងក្តី ទិសខាងត្បូងក្តី ទិសខាងលើក្តី ទិសខាងក្រោមក្តី ទិសទទឹងក្តី ទិសផ្សេងៗក្តី ។ ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ បង្អោនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ។បេ។ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រាកនៅ ។ ពាក្យថា ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា គឺ ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទិស ១ យ៉ាងណា ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទិសទី ២

តតិយំ ទិសំ តថា ចតុត្ថិំ ទិសំ តថា ឧទ្ធំ តថា អធោ តថា តិរិយំ តថា វិទិសំ ។ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកន្តិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកន្តិ ។ មុទិតាសហគតេន ចេតសាតិ តត្ថ កតមា មុទិតា ។ យា សត្តេសុ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ មុទិតាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ មុទិតាសហគតេន ចេតសាតិ ។ វិបុលេនាតិ យំ វិបុលំ តំ មហគ្គតំ យំ មហគ្គតំ តំ អប្បមាណំ យំ អប្បមាណំ សោ អវេរោ យោ អវេរោ សោ អព្យាបជ្ជោ ។

ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹង ទិសផ្សេងៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹម នឹងសត្វទាំងអស់ គ្រប់ទីទាំងពួង មានសេចក្តីថា ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹម នឹងសត្វទាំងអស់ គ្រប់ទីទាំងពួង នុ៎ះជាពាក្យប្រមូលសត្វទាំងពួង ទាំងអស់ ពល់រូប គ្រប់រូប មិនមានសល់ ឥតសេសសល់ ។ ពាក្យថាមានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា សេចក្តីថា បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្តេច ។ ការត្រេកអរ អាការត្រេកអរ ភាពនៃការត្រេកអរ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា មុទិតា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីព្រួញ ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រម ដោយមុទិតានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកប ដោយមុទិតា ។ ពាក្យថា ទូលាយ គឺ គុណជាតណា ដ៏ទូលាយ គុណជាតនោះ ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតណា ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតនោះ មិនមានប្រមាណ គុណជាតណា មិនមានប្រមាណ សភាវៈនោះ មិនមានពៀរ សភាវៈណា មិនមានពៀរ សភាវៈនោះ មិនមានព្យាបាទ ។

ផរិត្វាតិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

(៦៩៧) កថញ្ច ភិក្ខុ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ ។ សេយ្យថាបិ នាម ឯកំ បុគ្គលំ នេវ មនាបំ ន អមនាបំ ទិស្វា ឧបេក្ខកោ អស្ស ឯវមេវ សព្វេ សត្តេ ឧបេក្ខាយ ផរតិ ។

(៦៩៨) តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ យា សត្តេសុ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខាយនា ឧបេក្ខាយិតត្តំ ឧបេក្ខា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ ឧបេក្ខាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសាតិ ។ ឯកំ ទិសន្តិ បុរត្ថិមំ វា ទិសំ បច្ឆិមំ វា ទិសំ ឧត្តរំ វា ទិសំ ទក្ខិណំ វា ទិសំ ឧទ្ធំ វា អធោ វា តិរិយំ វា វិទិសំ វា ។ ផរិត្វាតិ ផរិត្វា

ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ បញ្ជូនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ។បេ។ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រាកនៅ ។

(៦៩៧) ចុះភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ តើដូចម្តេច ។ បុគ្គល ឃើញបុគ្គលម្នាក់ ជាទីពេញចិត្តក៏មិនមែន មិនជាទីពេញក៏មិនមែន ហើយជាអ្នកព្រងើយកន្តើយ យ៉ាងណា ភិក្ខុផ្សាយឧបេក្ខា ចំពោះសត្វទាំងពួង យ៉ាងនោះឯង ។

(៦៩៨) បណ្តាធម្មទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ ការព្រងើយ អាការព្រងើយ ភាពនៃការព្រងើយ ការតោះតើយ ចេតោវិមុត្តិ ណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា ឧបេក្ខា ។ បណ្តាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្តេច ។ ចិត្ត សេចក្តីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្តីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រមដោយឧបេក្ខានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ។ ពាក្យថា ទិស ១ គឺ ទិសខាងកើតក្តី ទិសខាងលិចក្តី ទិសខាងជើងក្តី ទិសខាងត្បូងក្តី ទិសខាងលើក្តី ទិសខាងក្រោមក្តី ទិសទទឹងក្តី ទិសផ្សេងៗ ក្តី ។ ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ

អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។ តថា ទុតិយន្តិ យថេវ ឯកំ ទិសំ តថា ទុតិយំ ទិសំ តថា តតិយំ ទិសំ តថា ចតុត្ថំ ទិសំ តថា ឧទ្ធំ តថា អធោ តថា តិរិយំ តថា វិទិសំ ។ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកន្តិ សព្វេន សព្វំ សព្វថា សព្វំ អសេសំ និស្សេសំ បរិយាទាយវចនមេតំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកន្តិ ។ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសាតិ តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ យា សត្តេសុ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខាយនា ឧបេក្ខាយិតត្តំ ឧបេក្ខាចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា ។ តត្ថ កតមំ ចិត្តំ ។ យំ ចិត្តំ មនោ មានសំ ។បេ។ តជ្ជា មនោវិញ្ញាណធាតុ ឥទំ វុច្ចតិ ចិត្តំ ។ ឥទំ ចិត្តំ ឥមាយ ឧបេក្ខាយ សហគតំ ហោតិ សហជាតំ សំសដ្ឋំ សម្បយុត្តំ តេន វុច្ចតិ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសាតិ ។

បញ្ចូនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ។បេ។ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា សម្រាកនៅ ។ ពាក្យថា ទិសទី ២ ក៏ដូចគ្នា គឺ ផ្សាយចិត្តទៅកាន់ទិស ១ យ៉ាងណា ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹង ឬ ទិសផ្សេង ៗ ក៏យ៉ាងនោះដែរ ។ ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង មានសេចក្ដីថា ពាក្យថា ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹម នឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង នុ៎ះជាពាក្យប្រមូលសត្វទាំងពួង ទាំងអស់ កល់រូប គ្រប់រូប មិនសល់ ឥតសេសសល់ ។ ពាក្យថា មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា សេចក្ដីថា បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្ដេច ។ ការព្រងើយ អាការព្រងើយ ភាពនៃការព្រងើយ ការគោះគើយ ចេតោវិមុត្តិ ណា ចំពោះពួកសត្វ នេះហៅថា ឧបេក្ខា ។ បណ្ដាធម៌ទាំងនោះ ចិត្ត តើដូចម្ដេច ។ ចិត្ត សេចក្ដីដឹងអារម្មណ៍ សេចក្ដីប្រាថ្នា ។បេ។ មនោវិញ្ញាណធាតុ ដែលកើតអំពីវិញ្ញាណនោះ ណា នេះហៅថា ចិត្ត ។ ចិត្តនេះ ជាធម្មជាតទៅជាមួយគ្នា កើតជាមួយគ្នា ច្រឡំគ្នា ប្រកបព្រម ដោយឧបេក្ខានេះ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលថា មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ។

វិបុលេនាតិ យំ វិបុលំ តំ មហគ្គតំ យំ មហគ្គតំ តំ អប្បមាណំ យំ អប្បមាណំ សោ អវេរោ យោ អវេរោ សោ អព្យាបជ្ជោ ។ ផរិត្វាតិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា ។ វិហរតីតិ ឥរិយតិ ។បេ។ វិហរតិ តេន វុច្ចតិ វិហរតីតិ ។

សុត្តន្តភាជនីយំ ។

(៦៩៩) ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ។

(៧០០) តត្ថ កតមា មេត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា មេត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ

ពាក្យថា ទូលាយ គឺ គុណជាតណា ដ៏ទូលាយ គុណជាតនោះ ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតណា ដល់នូវភាពជាធំ គុណជាតនោះ មិនមានប្រមាណ គុណជាតណា មិនមានប្រមាណ សភាវៈនោះ មិនមានពៀរ សភាវៈណា មិនមានពៀរ សភាវៈនោះ មិនមានព្យាបាទ ។ ពាក្យថា ផ្សាយ គឺ ផ្សាយចិត្តទៅ បញ្ចូនចិត្តទៅ ។ ពាក្យថា សម្រាកនៅ គឺ សម្រេចឥរិយាបថ ។បេ។ សម្រាន្តនៅ ព្រោះហេតុនោះ ទើបលោកថា សម្រាកនៅ ។

ចប់ សុត្តន្តភាជនីយ ។

(៦៩៩) អប្បមញ្ញា ៤ យ៉ាង គឺ មេត្តា ១ ករុណា ១ មុទិតា ១ ឧបេក្ខា ១ ។

(៧០០) បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មេត្តា តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន ការការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស គឺឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មេត្តា តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ

រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា មេត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ

ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់នូវវិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មេត្តា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។បេ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ

រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ អវិតក្កំ វិចារមត្តំ វិវេកជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។

ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ មានបីតិនិងសុខកើតក្នុងវិវេក ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់នូវវិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈានប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។

[៨០១] តត្ថ កតមា ករុណា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា ករុណា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា ករុណា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា

[៨០១] បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។ បេ ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស

ករុណាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា. អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ អវិតក្កំ វិចារមត្តំ វិវេកជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។

ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ មានបីតិនិងសុខ កើតក្នុងវិវេក ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។

ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។

(៤០៦) តត្ថ កតមា មុទិតា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា មុទិតា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា

ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស គឺឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។

(៤០៦) បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ការត្រេកអរ អាការត្រេកអរ ភាពនៃការត្រេកអរ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស គឺឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។ បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្តេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ការត្រេកអរ អាការត្រេកអរ ភាពនៃការត្រេកអរ ការស្រស់ស្រាយ

ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា មុទិតា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ អវិតក្កំ វិចារមត្តំ វិវេកជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា

ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។ បណ្ដាអភិធម្មទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។ បេ ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ការរីករាយ អាការរីករាយ ភាពនៃការរីករាយ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ការរីករាយ អាការរីករាយ ភាពនៃការរីករាយ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន មិនមានវិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ មានបីតិនិងសុខ កើតអំពីសេចក្ដីស្ងប់ស្ងាត់ ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ការរីករាយ អាការរីករាយ ភាពនៃការរីករាយ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស

មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ បីតិយា ច វិរាគា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។

(៨០៣) តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឧបេក្ខាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខាយនា ឧបេក្ខាយិតត្តំ ឧបេក្ខា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា អវសេសា ធម្មា ឧបេក្ខាយ សម្បយុត្តា ។

ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ការរីករាយ អាការរីករាយ ភាពនៃការរីករាយ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ការរីករាយ អាការរីករាយ ភាពនៃការរីករាយ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។

(៨០៣) បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះលះបង់សុខផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយឧបេក្ខា ក្នុងសម័យនោះ ការព្រងើយ អាការព្រងើយ ភាពនៃការព្រងើយ ការគោះគើយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឧបេក្ខា ។

[៨០៦] ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ។

[៨០៧] តត្ថ កតមា មេត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា មេត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស

[៨០៦] អប្បមញ្ញា ៤ យ៉ាង គឺ មេត្តា ១ ករុណា ១ មុទិតា ១ ឧបេក្ខា ១ ។

[៨០៧] បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំង៤នោះ មេត្តា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសម័យណា ក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល ភិក្ខុ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក ប្រកបដោយមេត្តា ព្រោះភាពនៃកម្មជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់អានជាចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំង៤នោះ មេត្តា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុ ក្នុងសម័យណា ក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល ភិក្ខុ

កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា ។ អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។

(៤០៦) តត្ថ កតមា ករុណា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។ បេ ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា ។ តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ

ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ជាវិបាក ប្រកបដោយមេត្តា ព្រោះភាពនៃកម្មជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់រក ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។

(៤០៦) បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសម័យណា ក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។ បេ ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល ភិក្ខុ ព្រោះស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។ បេ ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក ប្រកបដោយករុណា ព្រោះភាពនៃកម្មជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការអាណិត អាការអាណិត ភាពនៃការអាណិត ការអាណិតអាសូរ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។ បណ្តា

កតមា ករុណា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ករុណាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ករុណា ករុណាយនា ករុណាយិតត្តំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ករុណា អវសេសា ធម្មា ករុណាយ សម្បយុត្តា ។

(៨០៧) តត្ថ កតមា មុទិតា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។

អប្បមញ្ញាទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសម័យណា ក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយករុណា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល ភិក្ខុ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។បេ។ តតិយជ្ឈាន ។បេ។ បឋមជ្ឈាន ។បេ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ជាវិបាក ប្រកបដោយករុណា ព្រោះភាពនៃកម្មជារូបាវចរៈកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការករុណា កិរិយាករុណា ភាពនៃការករុណា ការករុណាចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ករុណា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយករុណា ។

(៨០៧) បណ្តាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្តេច ។ ភិក្ខុក្នុងសម័យណា ក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។

អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបា-វចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សម-យេ មុទិតា មុទិតាយនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេ-តោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា មុទិតា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ វិតក្កវិចារានំ វូប-សមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។បេ។ ទុតិយំ ឈានំ ។បេ។ តតិយំ ឈានំ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មុទិតាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មុទិតា មុទិតា-យនា មុទិតាយិតត្តំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មុទិតា អវសេសា ធម្មា មុទិតាយ សម្បយុត្តា ។

អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល គឺកុសលតាមកាម ទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ជាវិបាក ប្រកបដោយមុទិតា ព្រោះភាពនៃកម្មជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការត្រេកអរ អាការត្រេកអរ ភាពនៃការត្រេកអរ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំង-ឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញា ទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ប្រកបដោយមុទិតា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល គឺកុសល ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។បេ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។បេ។ តតិយជ្ឈាន ។បេ។ បឋមជ្ឈាន ។បេ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ជាវិបាក ប្រកបដោយមុទិតា ព្រោះភាពនៃកម្មជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការត្រេកអរ អាការត្រេកអរ ភាពនៃការត្រេកអរ ការស្រស់ស្រាយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មុទិតា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមុទិតា ។

[៨០៨] តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបូបបត្តិយា មគ្គំ ភាវេតិ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឧបេក្ខាសហគតំ តស្មឹ សមយេ ផស្សោ ហោតិ ។បេ។ អវិក្ខេបោ ហោតិ ឥមេ ធម្មា កុសលា តស្សេវ រូបាវចរស្ស កុសលស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបាកំ សុខស្ស ច បហានា ។បេ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឧបេក្ខាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខាយនា ឧបេក្ខាយិតត្តំ ឧបេក្ខា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា អវសេសា ធម្មា ឧបេក្ខាយ សម្បយុត្តា ។

[៨០៩] ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ មេត្តា ករុណា មុទិតា ឧបេក្ខា ។

[៨១០] តត្ថ កតមា មេត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ ។បេ។ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ

[៨០៨] បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនមគ្គ ដើម្បីកើតក្នុងរូបភព ព្រោះលះសុខផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយឧបេក្ខា ក្នុងសម័យនោះ ផស្សៈក៏កើតមាន ។បេ។ អវិក្ខេបៈក៏កើតមាន ធម៌ទាំងនេះ ឈ្មោះថាជាកុសល ភិក្ខុ ព្រោះលះសុខផង ។បេ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ជាវិបាក ប្រកបដោយឧបេក្ខា ព្រោះភាពនៃកម្ម ជារូបាវចរកុសលនោះឯង ដែលលោកធ្វើហើយ សន្សំហើយ ក្នុងសម័យនោះ ការព្រងើយ អាការព្រងើយ ភាពនៃការព្រងើយ ការតោះតើយ ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា ឧបេក្ខា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឧបេក្ខា ។

[៨០៩] អប្បមញ្ញា ៤ យ៉ាង គឺ មេត្តា ១ ករុណា ១ មុទិតា ១ ឧបេក្ខា ១ ។

[៨១០] បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មេត្តា តើដូចម្ដេច ។ ភិក្ខុក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក គឺជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ។បេ។ ចូលកាន់បឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន

មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា មេត្តា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា ។ បេ ។ ទុតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ តតិយំ ឈានំ ។ បេ ។ បឋមំ ឈានំ ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ មេត្តាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ មេត្តិ មេត្តាយនា មេត្តាយិតត្តំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ អយំ វុច្ចតិ មេត្តា អវសេសា ធម្មា មេត្តាយ សម្បយុត្តា ។ តត្ថ កតមា ករុណា ។ បេ ។ តត្ថ កតមា មុទិតា ។ បេ ។ តត្ថ កតមា ឧបេក្ខា ។ ឥធ ភិក្ខុ យស្មឹ សមយេ រូបាវចរំ ឈានំ ភាវេតិ កិរិយំ នេវ កុសលំ នាកុសលំ ន ច កម្មវិបាកំ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំ សុខស្ស ច បហានា ។ បេ ។ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ឧបេក្ខាសហគតំ យា តស្មឹ សមយេ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខាយនា ឧបេក្ខាយិតត្តំ ឧបេក្ខា ចេតោវិមុត្តិ

អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់អាន ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មេត្តា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក គឺជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនិងវិចារៈ ។ បេ ។ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ តតិយជ្ឈាន ។ បេ ។ បឋមជ្ឈាន ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយមេត្តា ក្នុងសម័យនោះ ការរាប់អាន អាការរាប់អាន ភាពនៃការរាប់អាន ការរាប់អាន ចេតោវិមុត្តិ ណា នេះហៅថា មេត្តា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយមេត្តា ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ករុណា តើដូចម្ដេច ។ បេ ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ មុទិតា តើដូចម្ដេច ។ បេ ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញាទាំងនោះ ឧបេក្ខា តើដូចម្ដេច ។ ក្នុងសម័យណា ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ចំរើនរូបាវចរជ្ឈាន ជាកិរិយា មិនមែនកុសល មិនមែនអកុសល ទាំងមិនមែនកម្មវិបាក គឺជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ព្រោះលះសុខផង ។ បេ ។ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន ប្រកបដោយឧបេក្ខា ក្នុងសម័យនោះ ការព្រងើយ អាការព្រងើយ ភាពនៃការព្រងើយ ការកន្តើយ ចេតោវិមុត្តិ ណា

អយំ វុច្ចតិ ឧបេក្ខា អវសេសា ធម្មា ឧបេក្ខាយ សម្បយុត្តា ។

អភិធម្មភាជនីយំ ។

(៨១១) ចតស្សោ អប្បមញ្ញាយោ ។ ឥធ ភិក្ខុ មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ ករុណាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ ករុណាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ មុទិតាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ

នេះហៅថា ឧបេក្ខា ធម៌ទាំងឡាយដ៏សេស ក៏ឈ្មោះថា ប្រកបដោយឧបេក្ខា ។

ចប់ អភិធម្មភាជនីយ ។

(៨១១) អប្បមញ្ញា ៤ យ៉ាង ។ គឺ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ជាចិត្តធំ ទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ គ្រប់ទីទាំងពួង ១ ។ ភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយករុណា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច មានចិត្តប្រកបដោយករុណា ជាចិត្តធំ ទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ គ្រប់ទីទាំងពួង ១ ។ ភិក្ខុ មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច

សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ មុទិតាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្វធិ សព្វត្តតាយ សព្វាវន្តំ លោកំ ឧបេក្ខាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន ផរិត្វា វិហរតិ ។ ចតស្សន្នំ អប្បមញ្ញានំ កតិ កុសលា កតិ អកុសលា កតិ អព្យាកតា ។បេ។ កតិ សរណា កតិ អរណា ។

(៨១២) សិយា កុសលា សិយា អព្យាកតា ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ សុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ឧបេក្ខា អទុក្ខមសុខាយ វេទនាយ សម្បយុត្តា ។ សិយា វិបាកា សិយា វិបាកធម្មធម្មា សិយា នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មា សិយា ឧបាទិន្នុបាទានិយា សិយា អនុបាទិន្នុបាទានិយា អសង្កិលិដ្ឋសង្កិលេសិកា ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ

មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ជាចិត្តធំ ទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង ១ ។ ភិក្ខុមានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិស ១ ទិសទី ២ ទិសទី ៣ ទិសទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ទិសខាងក្រោម ទិសទទឹងគឺទិសតូច មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ជាចិត្តធំ ទូលាយ មិនមានប្រមាណ មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយការយកខ្លួនទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងសត្វទាំងអស់ ក្នុងទីទាំងពួង ១ ។ បណ្ដាអប្បមញ្ញា ៤ យ៉ាង អប្បមញ្ញា ជាកុសលប៉ុន្មាន ជាអកុសលប៉ុន្មាន ជាអព្យាក្រឹតប៉ុន្មាន ។បេ។ ជាសរណៈប៉ុន្មាន ជាអរណៈប៉ុន្មាន ។

(៨១២) ពួកអប្បមញ្ញា ជាកុសល ក៏មាន ជាអព្យាក្រឹត ក៏មាន ។ អប្បមញ្ញា ៣ ប្រកបដោយសុខវេទនា ឧបេក្ខា ប្រកបដោយអទុក្ខមសុខវេទនា ។ អប្បមញ្ញា ជាវិបាកក៏មាន មានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មិនមែនជាវិបាក ទាំងមិនមែនមានវិបាកធម៌ជាប្រក្រតី ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យក ទាំងជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនបានកាន់យក តែជាប្រយោជន៍ដល់ឧបាទាន ដែលមិនសៅហ្មង តែគួរដល់សេចក្ដីសៅហ្មង ក៏មាន ។ អប្បមញ្ញា ៣

សិយា សវិតក្កសវិចារា សិយា អវិតក្កវិចារមត្តា សិយា អវិតក្កាវិចារា ឧបេក្ខា អវិតក្កាវិចារា ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ សិយា បីតិសហគតា សិយា សុខសហគតា ន ឧបេក្ខាសហគតា សិយា ន វត្តព្វា បីតិសហគតាតិ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខាសហគតា ។ នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វា នេវ ទស្សនេន ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា សិយា អាចយគាមិនោ សិយា នេវាចយគាមិនោ នាបចយគាមិនោ នេវ សេក្ខា នាសេក្ខា មហគ្គតា ន វត្តព្វា បរិត្តារម្មណាតិបិ មហគ្គតារម្មណាតិបិ អប្បមាណារម្មណាតិបិ មជ្ឈិមា អនិយតា ន វត្តព្វា មគ្គារម្មណាតិបិ មគ្គហេតុកាតិបិ មគ្គាធិបតិនោតិបិ សិយា ឧប្បន្នា សិយា អនុប្បន្នា សិយា ឧប្បាទិនោ សិយា អតីតា សិយា អនាគតា សិយា បច្ចុប្បន្នា ន វត្តព្វា អតីតារម្មណាតិបិ អនាគតារម្មណាតិបិ បច្ចុប្បន្នារម្មណាតិបិ សិយា អជ្ឈត្តា សិយា ពហិទ្ធា សិយា អជ្ឈត្តពហិទ្ធា ពហិទ្ធារម្មណា អនិទស្សនាប្បដិឃា ។

ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមានត្រឹមតែវិចារៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈក៏មាន ឧបេក្ខា មិនមានវិតក្កៈ មិនមានវិចារៈ ។ អប្បមញ្ញា ៣ ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ច្រឡំដោយសុខ តែមិនច្រឡំដោយឧបេក្ខាក៏មាន មិនគួរពោលថា ច្រឡំដោយបីតិក៏មាន ឧបេក្ខា ច្រឡំដោយឧបេក្ខា ។ ពួកអប្បមញ្ញា មិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ ទាំងមិនគួរលះដោយភាវនា ដល់នូវការសន្សំ (នូវកម្មកិលេស) ក៏មាន មិនដល់នូវការសន្សំ ទាំងមិនដល់នូវការមិនសន្សំ មិនមែនជារបស់សេក្ខបុគ្គល ទាំងមិនមែនជារបស់អសេក្ខបុគ្គល ដល់នូវភាពធំ មិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ដ៏តូចឆ្មារផង ថា មានអារម្មណ៍ដល់នូវភាពធំផង ថា មានអារម្មណ៍មិនមានប្រមាណផង ជាកណ្តាល ជាសភាពមិនទៀង មិនគួរពោលថា មានមគ្គជាអារម្មណ៍ផង ថា មានមគ្គជាហេតុផង ថា មានមគ្គជាអធិបតីផងក៏មាន ដែលកើតហើយក៏មាន មិនទាន់កើតក៏មាន ប្រុងនឹងកើតក៏មាន ជាអតីតក៏មាន ជាអនាគតក៏មាន ជាបច្ចុប្បន្ន តែមិនគួរពោលថា មានអារម្មណ៍ជាអតីតផង ថា មានអារម្មណ៍ជាអនាគតផង មានអារម្មណ៍ជាបច្ចុប្បន្នផងក៏មាន ជាខាងក្នុងក៏មាន ជាខាងក្រៅក៏មាន ជាខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ មានអារម្មណ៍ជាខាងក្រៅ មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ក៏មាន ។

(៨១៣) មេត្តា ហេតុ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ ន ហេតូ ។ សហេតុកា ហេតុសម្បយុត្តា ។ មេត្តា ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ សហេតុកា ចាតិ សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតូ ។ មេត្តា ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ច តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ ន វត្តព្វា ហេតូ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តា ចាតិ ហេតុសម្បយុត្តា ចេវ ន ច ហេតូ ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ ន ហេតូ សហេតុកា មេត្តា ន វត្តព្វា ន ហេតុ សហេតុកាតិបិ ន ហេតុ អហេតុកាតិបិ ។

(៨១៤) សប្បច្ចយា សង្ខតា អនិទស្សនា អប្បដិឃា អរូបា លោកិយា កេនចិ វិញ្ញេយ្យា កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យា ។ នោ អាសវា សាសវា អាសវវិប្បយុត្តា ន វត្តព្វា អាសវា ចេវ សាសវា ចាតិ សាសវា ចេវ នោ ច អាសវា ន វត្តព្វា

(៨១៣) មេត្តា ជាហេតុ អប្បមញ្ញា ៣ មិនមែនហេតុ ។ ពួកអប្បមញ្ញា ប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ ប្រកបដោយហេតុ ។ មេត្តា ជាហេតុ ផងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ អប្បមញ្ញា ៣ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ផងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ តែមិនមែនហេតុ ។ មេត្តា ជាហេតុ ផងប្រកបដោយហេតុ អប្បមញ្ញា ៣ មិនគួរពោលថា ជាហេតុ ផងប្រកបដោយហេតុផង គ្រាន់តែប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនហេតុ ។ អប្បមញ្ញា ៣ មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុ មេត្តា មិនគួរពោលថា មិនមែនហេតុ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងហេតុផង ថា មិនមែនហេតុ ផងឥតមានហេតុផង ។

(៨១៤) ពួកអប្បមញ្ញា ប្រកបដោយបច្ច័យ ត្រូវបច្ច័យតាក់តែង មិនប្រកបដោយការឃើញ មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ ឥតរូប ជាលោកិយ ដែលគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ដែលមិនគប្បីដឹងដោយវិញ្ញាណណាមួយ ។ ពួកអប្បមញ្ញា មិនមែនអាសវៈ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ប្រាសចាកអាសវៈ មិនគួរពោលថា ជាអាសវៈ ផងប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈឡើយ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ មិនគួរពោលថា

អាសវា ចេវ អាសវសម្បយុត្តា ចាតិបិ អាសវសម្បយុត្តា ចេវ នោ ច អាសវាតិបិ អាសវវិប្បយុត្តសាសវា ។ នោ សញ្ញោជនា ។បេ។ នោ គន្ថា ។បេ។ នោ ឱឃា ។បេ។ នោ យោគា ។បេ។ នោ នីវរណា ។បេ។ នោ បរាមាសា ។បេ។ សារម្មណា នោ ចិត្តា ចេតសិកា ចិត្តសម្បយុត្តា ចិត្តសំសដ្ឋា ចិត្តសមុដ្ឋានា ចិត្តសហភុនោ ចិត្តានុបរិវត្តិនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានា ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានសហភុនោ ចិត្តសំសដ្ឋសមុដ្ឋានានុបរិវត្តិនោ ពាហិរា នុបាទា សិយា ឧបាទិន្នា សិយា អនុបាទិន្នា ។ នុបាទានា ។បេ។ នោ កិលេសា ។បេ។

(៤១៩) ន ទស្សនេន បហាតព្វា ន ភាវនាយ បហាតព្វា ន ទស្សនេន បហាតព្វហេតុកា ន ភាវនាយ បហាតព្វហេតុកា ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ សិយា សវិតក្កា សិយា អវិតក្កា ឧបេក្ខា អវិតក្កា ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ សិយា សវិចារា សិយា អវិចារា ឧបេក្ខា អវិចារា ។

ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង ថា ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផងទេ ប្រាសចាកអាសវៈ គ្រាន់តែប្រព្រឹត្តទៅជាមួយនឹងអាសវៈ ។ ពួកអប្បមញ្ញា មិនមែនសំយោជនៈ ។បេ។ មិនមែនគន្ថៈ ។បេ។ មិនមែនឱឃៈ ។បេ។ មិនមែនយោគៈ ។បេ។ មិនមែននីវរណៈ ។បេ។ មិនមែនបរាមាសៈ ។បេ។ ប្រកបដោយអារម្មណ៍ មិនមែនចិត្ត ជាចេតសិក ប្រកបដោយចិត្ត ច្រឡំដោយចិត្ត តាំងឡើងដោយចិត្ត កើតជាមួយនឹងចិត្ត ប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ច្រឡំទាំងតាំងឡើងដោយចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងកើតជាមួយនឹងចិត្ត ច្រឡំ ទាំងតាំងឡើង ទាំងប្រព្រឹត្តទៅតាមចិត្ត ជាខាងក្រៅ មិនមែនឧបាទា មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមកាន់យកក៏មាន មានកម្មប្រកបដោយកិលេសមានតណ្ហាជាដើមមិនបានកាន់យកក៏មាន ។ មិនមែនឧបាទាន ។បេ។ មិនមែនកិលេស ។បេ។

(៤១៩) ពួកអប្បមញ្ញា មិនគួរលះដោយទស្សនៈ មិនគួរលះដោយភាវនា មានហេតុមិនគួរលះដោយទស្សនៈ មានហេតុមិនគួរលះដោយភាវនា ។ អប្បមញ្ញា ៣ ប្រកបដោយវិតក្កៈក៏មាន មិនមានវិតក្កៈក៏មាន ឧបេក្ខា មិនមានវិតក្កៈ ។ អប្បមញ្ញា ៣ ប្រកបដោយវិចារៈក៏មាន មិនមានវិចារៈក៏មាន ឧបេក្ខា មិនមានវិចារៈ ។

អប្បមញ្ញាវិភង្គេ បញ្ហាបុច្ឆកំ

តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ សិយា សប្បីតិកា សិយា អប្បីតិកា ឧបេក្ខា អប្បីតិកា ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ សិយា បីតិសហគតា សិយា ន បីតិសហគតា ឧបេក្ខា ន បីតិសហគតា ។ តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ សុខសហគតា ឧបេក្ខា ន សុខសហគតា ។ ឧបេក្ខា ឧបេក្ខាសហគតា តិស្សោ អប្បមញ្ញាយោ ន ឧបេក្ខាសហគតា ។ ន កាមាវចរា រូបាវចរា ន អរូបាវចរា បរិយាបន្នា អនិយ្យានិកា អនិយតា សឧត្តរា អរណាតិ ។

បញ្ហាបុច្ឆកំ ។

អប្បមញ្ញាវិភង្គោ សមត្តោ ។

អប្បមញ្ញាវិភង្គ បញ្ហាបុច្ឆកៈ

អប្បមញ្ញា ៣ ប្រកបដោយបីតិក៏មាន មិនមានបីតិក៏មាន ឧបេក្ខា មិនមានបីតិ ។ អប្បមញ្ញា ៣ ប្រឡំដោយបីតិក៏មាន មិនប្រឡំដោយបីតិក៏មាន ឧបេក្ខា មិនប្រឡំដោយបីតិ ។ អប្បមញ្ញា ៣ ប្រឡំដោយសុខ ឧបេក្ខា មិនប្រឡំដោយសុខ ។ ឧបេក្ខា ប្រឡំដោយឧបេក្ខា អប្បមញ្ញា ៣ មិនប្រឡំដោយឧបេក្ខា ។ អប្បមញ្ញា មិនមែនកាមាវចរ តែជារូបាវចរ មិនមែនអរូបាវចរ តែជាបរិយាបន្នៈ ជាអនិយ្យានិកៈ ជាអនិយតៈ ជាសឧត្តរៈ ជាអរណៈ ។

ចប់ បញ្ហាបុច្ឆកៈ ។

ចប់ អប្បមញ្ញាវិភង្គ ។

អភិធម្មបិដកេ

វិភង្គស្ស ទុតិយោ ភាគោ

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា អង្កេ

បច្ចយាការវិភង្គោ

បច្ចយាការវិភង្គេ សុត្តន្តភាជនីយំ ១
អភិធម្មមាតិកា ៨
អកុសលនិទ្ទេសោ ១៩
កុសលនិទ្ទេសោ ៣៩
អព្យាកតនិទ្ទេសោ ៨៧
អវិជ្ជាមូលកកុសលនិទ្ទេសោ ១១៦
កុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេសោ ១១៩
អកុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេសោ . . . ១២៩

សតិប្បដ្ឋានវិភង្គោ

សតិប្បដ្ឋានវិភង្គេ សុត្តន្តភាជនីយំ ១៣១
អភិធម្មភាជនីយំ ១៥៩
បញ្ហាបុច្ឆកំ ១៦៦

អភិធម្មបិដក

វិភង្គ ទុតិយភាគ

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា ទំព័រ

បច្ចយាការវិភង្គ

បច្ចយាការវិភង្គ សុត្តន្តភាជនីយ ១
អភិធម្មមាតិកា ៨
អកុសលនិទ្ទេស ១៩
កុសលនិទ្ទេស ៣៩
អព្យាកតនិទ្ទេស ៨៧
អវិជ្ជាមូលកកុសលនិទ្ទេស ១១៦
កុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេស ១១៩
អកុសលមូលកវិបាកនិទ្ទេស ១២៩

សតិប្បដ្ឋានវិភង្គ

សតិប្បដ្ឋានវិភង្គ សុត្តន្តភាជនីយ ១៣១
អភិធម្មភាជនីយ ១៥៩
បញ្ហាបុច្ឆក: ១៦៦

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា		អង្កេ
	សម្មប្បធានវិភង្គោ	
សម្មប្បធានវិភង្គេ	សុត្តន្តភាជនីយំ	១៦៧
	អភិធម្មភាជនីយំ	១៧៤
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	១៨៣
	ឥទ្ធិបាទវិភង្គោ	
ឥទ្ធិបាទវិភង្គេ	សុត្តន្តភាជនីយំ	១៨៧
	អភិធម្មភាជនីយំ	១៩៥
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	២០៤
	ពោជ្ឈង្គវិភង្គោ	
ពោជ្ឈង្គវិភង្គេ	សុត្តន្តភាជនីយំ	២០៩
	អភិធម្មភាជនីយំ	២១៤
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	២២១

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា		ទំព័រ
	សម្មប្បធានវិភង្គ	
សម្មប្បធានវិភង្គ	សុត្តន្តភាជនីយ	១៦៧
	អភិធម្មភាជនីយ	១៧៤
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	១៨៣
	ឥទ្ធិបាទវិភង្គ	
ឥទ្ធិបាទវិភង្គ	សុត្តន្តភាជនីយ	១៨៧
	អភិធម្មភាជនីយ	១៩៥
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	២០៤
	ពោជ្ឈង្គវិភង្គ	
ពោជ្ឈង្គវិភង្គ	សុត្តន្តភាជនីយ	២០៩
	អភិធម្មភាជនីយ	២១៤
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	២២១

ហត៌កាបច្ចាឆ៌

មាតិកា		អង្កេ

មគ្គវិភង្គោ

មគ្គវិភង្គេ	សុត្តន្តភាជនីយំ	២២៦
	អភិធម្មភាជនីយំ	២៣០
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	២៤០

ឈានវិភង្គោ

ឈានវិភង្គេ	សុត្តន្តភាជនីយំ	២៤៥
	អភិធម្មភាជនីយំ	២៩១
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	៣០៥

អប្បមញ្ញាវិភង្គោ

អប្បមញ្ញាវិភង្គេ	សុត្តន្តភាជនីយំ	៣១២
	អភិធម្មភាជនីយំ	៣២២
	បញ្ហាបុច្ឆកំ	៣៣៦

សន្លឹកប្រាប់ភេជ៌កា

មាតិកា		ទំព័រ

មគ្គវិភង្គ

មគ្គវិភង្គ	សុត្តន្តភាជនីយ	២២៦
	អភិធម្មភាជនីយ	២៣០
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	២៤០

ឈានវិភង្គ

ឈានវិភង្គ	សុត្តន្តភាជនីយ	២៤៥
	អភិធម្មភាជនីយ	២៩១
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	៣០៥

អប្បមញ្ញាវិភង្គ

អប្បមញ្ញាវិភង្គ	សុត្តន្តភាជនីយ	៣១២
	អភិធម្មភាជនីយ	៣២២
	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	៣៣៦

វិសុទ្ធាវិសុទ្ធិ

វិសុទ្ធបាឋោ	អវិសុទ្ធបាឋោ	អង្កេ	បដ្ឋលេខាយំ
សុត្តន្តភាជនីយំ	អភិធម្មមាតិកា	៩	១
បច្ចយាការវិភង្គ	បច្ចយាការវិភង្គេ		
អកុសលនិទ្ទេស	អកុសលនិទ្ទេសោ	២៣	១
សង្ខារេ ។	សង្ខារេ		
អវិជ្ជាហេតុកោ	អវិជ្ជាហេតុកោ	៣០	៤
វិញ្ញាណំ	វិញ្ញាណំ ។	៦០	១៦
សង្ខារេ ។	សង្ខារេ	១១៤	៨
ហាតីតិ	ហោតីតិ	១៣០	១១
ឯវំ	ឯវំ	១៥២	១៣
បជានសង្ខារេ	បជានសង្ខារេ ។	១៩២	១៩
សម្មាសមាធិ	សម្មាសតិ	២៣២	១០
កុសលេសុធ ម្មេសុ	កុសលេសុ ធម្មេសុ	២៤៦	១៤
ឈាវិភង្គ	ឈានវិភង្គេ	២៦៩	១
អភិធម្មភាជនីយំ	បញ្ហាបុច្ឆកំ	៣០៤	១

សេចក្ដីការប្រាប់ពាក្យខុស ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
នៅសញ្ញានៅសញ្ញាគត	នៅសញ្ញានាសញ្ញាគត	៤	៣
សេចក្ដីគានតឹងចិត្ត	សេចក្ដីគានតឹងចិត្ត		
	សេចក្ដីបង្វៀតបង្អល់ចិត្ត	៨	៣
សុត្តន្តភាជនីយ	អភិធម្មមាតិកា	៩	១
តើដូចម្ដេច	តើដូចម្ដេច ។	២៤	៤
ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ	ព្រោះសង្ខារជាបច្ច័យ ។	៣៤	៣
ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។	ព្រោះនាមជាបច្ច័យ ។បេ។	៣៤	១៣
អាយតនៈ	អាយតនៈ ៦	៣៩	១២
បណ្ដាកុសលតាំងមូល	បណ្ដាកុសលមូល	៧៦	៨
អាយតនៈទី ៦ កើតមាន	នាមកើតមាន		
	ព្រោះវិញ្ញាណជាបច្ច័យ	៨២	៦
កុសលនិទ្ទេស	អព្យាកតនិទ្ទេស	៨៧	១
ដើម្បីលះនូវទិដ្ឋិទាំងឡាយ	ដើម្បីដល់នូវបឋមភូមិស្នាក់		
។បេ។	ពាក្កាមទាំងឡាយ ។បេ។	១១៨	៤
ការឃើញត្រូវ	ការឃើញត្រូវ ណា	១៥២	១៨

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស -- ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
បញ្ហាបុច្ឆក់	បញ្ហាបុច្ឆកៈ	១៦៥	១
ដោយអកុសលមូលនោះ	ដោយខន្ធនោះ	១៧០	៩
សម្មប្បធានវិភត្តិ	ឥទ្ធិបាទវិភត្តិ	១៨៩	១
និងបធានសង្ខារ ៗ	និងបធានសង្ខារ ដោយ		
	ប្រការដូច្នេះ ៗ	១៩៨	៦
សេចក្ដីព្យាយាម	ការប្រារព្ធព្យាយាម	២១៥	១១
បានដល់ការប្រារព្ធ	បានដល់ការប្រារព្ធព្យាយាម		
ព្យាយាម ៗ បេ ៗ	ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ៗបេៗ	២៥៨	២
ជាធម្មជាតិស្ងប់ រម្ងាប់	ជាធម្មជាតិស្ងប់រម្ងាប់	២៧១	១១
រលត់	រលត់ ខ្ជាក់ចេញ	២៧១	១២
ជាធម្មជាតិស្ងប់ រម្ងាប់	ជាធម្មជាតិស្ងប់រម្ងាប់	២៧៤	១៤
បីតិ សេចក្ដីឆ្អែតចិត្ត	បីតិ (សេចក្ដីឆ្អែតចិត្ត)	២៧៨	១៥
ចិត្តេកគ្គតា	ចិត្តេកគ្គតា ក៏កើតមាន	២៩៦	៨
ព្រោះស្ងាត់ពាក	ស្ងាត់ទាក	៣៣១	១២

Scan by Mr. Huot kongheang, May 17, 2009 for thormatean.